

Предплата
платна в Чернівцях
 вноситься:
 на цілий рік 5 р. — кр.
 " пів року 2 " 50 "
 " чверть року 1 " 25 "
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Нардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горюхіна,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі донеси адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обкладаються по найдешевших цінах.

Ч. 40

Чернівці, дня 2. (лат. 14-го) жовтня 1892.

Рочник VIII

ПРОМОВА

посла др. Стефана Смаля-Стоцького, виголошена в соймовій палаті на засіданню з дня 29. н. ст. вересня.

(Після стенографічного протоколу).

Висока палато!

Коли я позволяю собі в сій високій палаті промовити по руски, то дієся се з тої причини, що я в так важкій справі, як бюджет краєвий і інші сполучені з ним річи, рад би як найдокладніше, як найвиразніше виказати свої гадки, бо думаю, що таким чином прислужуся як найбільше самій справі. Перед всім мушу звернути ся против одного висказу, який пав із уст посла Тиміньського, думаю іменно, що слова »Galizische Bindringlinge« мають відносити ся до мене. Ціло я родом з Галичини, сего я ніколи не вирикав ся і не вирикаю ся і остатний чоловік той, що вирикає ся свої вітчизні. Тепер же я живу на Буковині яко Русин серед руских людей, плачу тут податки і хотів би я видіти того, хто би посміяв мені яко австрійському горожанови заперечити права в імені моїх виборців в сій високій палаті брати участь в нарадах над добром сего краю. (Браво!) На все инше я не відповідаю і так не було у мене найменшого заміру вести або розпочинати з ким небудь борбу. Про те приступаю до річи. Пан референт фінансової комісії завзяває нас, щоби ми своїми голосами віддали в розпорядимість виділу краєвого а по часті і краєвого правительства велику суму 224.080 зл. 67 кр., щоби ми своїми голосами таким чином на наших виборців відтягнувши доходи наклали тягар 199.271 зл. 67 кр. або 18 кр. від 1 зл. податку. Богом а правдою сказавши, прикроєно нам час на те, щоб розглянути ся в сій важкій справі, в справі господарки краєвої, дуже коротко, так що мене, се мушу з болем серця сказати, захопила ся справа майже не приготованого. Я ніколи не пропускав, щоб в однім дні було можна аж два бюджети розібрати і ухвалити. Я ніколи не гадав, щоб можна так легкодушно грошем краєвим обходити ся; але коли більшість уважає се за можливе, то нам з меншости не остає нічого иншого, як піддати ся волі більшости, бо се-ж не-аби-яка більшість — вона-ж нас навіть тоді, коли була в меншости, присилувала до того, що ми, більшість, мусіли її піддати ся. Все-ж таки отверте питанє, яким чином більшість сама могла так скоро упорати ся з розслідушем бюджету краєвого? Переглядаючи предложення бюджетові, упала мені одна обставина в очи, на котру звернув вже увагу пан бурмістер з Черновець посол Кохановський, і в ній знаходить ся також і після моєї думки ключ до зрозуміння в сій справі. В імені виділу краєвого виступає іменно яко справоздавець з прелімінарем бюджету краєвого п. барон Мустаца, яко референт комісії фінансової предкладає нам до ухвали прелімінар бюджету краєвого п. барон Мустаца. Так одже п. барон Мустаца мав властиво сам свої власні предложення, свою власну роботу розглянути, розслідути, розібрати і про свою власну роботу нам свій власний суд видати. Очевидно, що єму прийшло се дуже легко, легше ніж кождому иншому, хто-б хотів працю п. бар. Мустаца вірно осудити. Але чи се в порядку? Чи се так може бути? Думаю, що ні. Я також

переконаний, що нігде так не дієся, але сі мої погляди не переконують більшости, а що над меншости лежить желізна konieczність піддати ся більшости, то я, хоч я уважаю кождий поспіх в так важкій справі не на місце, хоч як переконаний, що такий поспіх, особливо, коли розходить ся о підвишенє додатків до податків з 17½ на 18 кр. навіть легкомисний і шкідливий, все таки мушу за волею більшости приступати до нарад над бюджетом краєвим. Високодостойні панове! Вже на самім вступі жожу заявити Вам, що ми не від того, коли вже конечно таки тепер має ся ухвалити бюджет краєвий, щоб призводити своїми голосами потрібні гроші для виділу краєвого і для правительства. Ми знаємо, що без грошей не може бути в руху ані машина управи автономічної ані правительственной, але призводячи гроші тим властям я позволяю собі предложити їм также наші рахунки. На жаль приневолений поспіхом мій я прихалцем лиш деякі зібрати, а позволяю собі предложити ті рахунки так правительству як і найвишній власті автономічній, і то раз яко заступник малої посілости, а по другім яко заступник новіту з переважно руским населенєм. Одже 202.716 зл. або 18 кр. від одного зл. податку, відтягнувши всі інші приходи краєві, мають зложити мешканці Буковини на те, щоб управа автономічна а по часті і правительственная могла уридувати. Тих 18 кр. від одного зл. мусить одже дати кождий, хто на Буковині щось має або посідає, мусить дати кождий, чи він селянин-мужик, чи він ділч, чи міщанин, чи він Волох, чи Німець, чи Вірменин, чи Русин. В тім вигляді, що правда, всі собі менше-більше рівні, кажу менше-більше, бо кождий мусить признати, що тих 18 кр. від 1 зл. далеко легше дати тому, у кого 100 зл. приміром нічого не значать, ніж тому, що з малого господарства, з одної двох фалеч поля може сам з родиною ледви вижити. Але бодай в засаді всі собі в тім вигляді рівні, майже однаковий тягар тяжить на всіх. Але яка й то величезна різниця кидяє ся нам в очи, коли порівнаєм права поодиноких податників з собою; от возьмим хоч би те право, бути в тій високій палаті заступленим. 147 ділчів вибирають собі 8 послів, одже один посол припадає на 16 ділчів; послы з міст Серету, Радовець, Сучави заступають кождий по над 10.000 голов; на кождого посла черновецького припадає зверх 27.000 душ, а я і всі заступники сільських громад заступаємо кождий около 50.000. Тії числа самі про себе говорять. Але-ж бо скаже хтось: та-ж наша конституція основана на заступництві інтересів, тут рішає плачений податок і т. д. і в такім разі число послів не справедливо розділене, бо вже-ж відповідно до податків, які оплачують 335 сільських громад, число послів з малої посілости в порівнаню з числом послів з великої посілости повинно бути далеко більше. Вже в тім видимо разячу несправедливість. Така несправедливість ще більше бє в очи, коли возьмемо на увагу спосіб виконувани права виборчого. Ділч вибирає свого посла особисто або навіть через свого повномочника, міщанин вибирає собі єго особисто, але вже не має права дати ся заступити, малий посідагель вибирає виборців і аж тоді посередно через виборців свого заступника до союму. Таким способом має у виконуваню права вибору малий посідагель значні перепони. Дальше виходячи із засади заступництва інтересів повинен би після справедливости кождий посол заступати

інтереса своїх курій. В першій і другій курії так дійсно і є; ще не було такого випадку, щоби ділчї або міщани з більших міст вибрали собі на посла не свого чоловіка; але-ж пригляньмо ся заступникам третой курії в сій високій палаті; про багато з них, з жалем мушу се заявити, не можна ніяким чином сказати, що вони заступають інтереса сеї курії; противно на кошта третой курії заступають вони свої власні інтереса. Тут одже повстає питанє: або є дійсно різниця між інтересами першої а інтересами третой курії, в такім разі після моєї щирої думки ніяким чином не може один другого заступати; або такої різниці нема, тоді треба би заступництво після курій знести, але так, як тепер дієся, не повинно бути, бо таким чином несправедливість в розділі прав вже й так велика, ще значно збільшає ся. Тимчасом нікому се і в думку не йде, щоб лихо направити. І ми спокійно придивляєм ся, як трета курія, що вже й без того в своїх правах укорочена, таким чином ще більше кривдить ся, бо її заступають послы, що мають свої власні інтереса, часом цілком противні інтересам малої посідатели. Через то сяка-така рівновага в законі виборчим пересуває ся ще більша в некористь малої посілости; чи-ж можна при таких обставинах сказати, що малий посідатель має права рівні з другими? Ніяким чином. Час би тую вопіючу кривду поладити, пора-б змінити ординацію виборчу, розділити справедливіше права між всі верстви сусільности, але хто має се зробити? Чи може та часть теперішних заступників малої посілости, що дала себе на те вибрати, щоб заступати в сій високій палаті свої власні інтереса? Чую се добре, що мої слова в тім напрямі не найдуть майже жадного відгону. Вже й без того тяжко некривдженій малій посілости дає ся часто навіть дуже дїтливо відчутти ще опіка, якою окружає її всяка власть. Я властиво не мав би нічого против того, щоб безпомочною і безпорадною малою посілотою власті справді заопікували ся, але-ж ся опіка повинна бути щира, прихильна, а що найважнійше, вона не повинна ніколи переступати границі щирої поради, поясненя, розтолкованя, не повинна ніколи безуслбно навидати свої волі єї. Тимчасом у нас буває деколи інакше. Прошу собі лиш пригадати послїдні вибори в повіті становецькім. Насамперед панове старости доложили всіх своїх сил, щоб переконати виборців, що совітник правительства п. Помпе найлучшим їх заступником в соймі. Заледви їм се яко тако удало ся, заледви виборці набрали того переконаня, що справді годі їй подумати собі ліпшого заступника як п. совітник Помпе, аж тут нараз все зміняє ся і панове старости в погі чола знов обрабляють виборців, що не п. Помпе, але п. барон Капрі зможе їх як найліпше в соймі заступати. Виборці спершу обурені, — бо як так скоро свої „глубокі“ переконаня змінити — „та бо з нас дурнів роблять“, кажуть, але нарешті, що-ж їм робити, як панове старости так собі живуть; махнувши рукою на все, вибирають п. барона Капрі. Се дійсна правда. Наш нарід добродушний, смирний, все з ним, як видите, можна зробити. Та на тім не конєць. Доси було би як було, але що дальше йде, то вже виходить не на добре. П. барон Капрі, як знаєте, вже не єсть послом, старости-ж, що так єго захвалювали, стоять супротив народу скомпромітовані, не можуть після таких подій глянути просто єму в очи, а того трошки права,

яке ще наш нарід має, вийшло ему не на добре, але послужило до его деморалізації (цілком справедливо). Ось на що звели ся права малої посілости, до чого вони єї служать.

Та не тільки тут, на кождім иншій поли мала посілость уполісджена. Вимір справедливости для селянина а навіть для маломіщанина за дорогий; щоби дістати ся до суду повітового, треба ему вибирати ся немов на другий сьвіт; щоби в якій найменшій річі спровадити комісію, треба задля далекого віддаленя величезні суми гроший платити. Всякі-ж прозби і заходи, щоб пр. в Вашківцях, в Боянах отворено суд повітовий, нічого не помагають, або залагоджують ся так, що до вижницького суду повітового приділяє ся ще один ад'юнкт; таким чином в Вижниці є вже 4 чи 5 ад'юнктів і половина з них робить дійсно для Вашківців і околиці вашківської — але не в Вашківцях, а в Вижниці!

Не гірше стоїть справа з урядами політичними. До староства вижницького належать громади, як Плоска, Ялвора, Конятин, що віддалені від Вижниці 8, 9 а навіть і більше миль: ба навіть тих урядів, де складати має нарід свій тяжко придбаний гріш на потреби вітчизни, урядів податкових, не має нарід під рукою і цілими мільонами мусить бити дорогу, щоб свою працю зложити в них. І доси нема ще, бачу, такого уряду в Путилові і з податками мусять громади тягати ся аж до Вижниці. Все то для нашого народу сполучене з великими видатками, з тяжкими страдами на мастку, на часі, на здоровлю. За великі гроші, які складають податники, повинні-б вони мати більшу вигоду.

Коли-ж малий посідагель оттак, як бачимо, взагалі в своїх правах вкорочений, уполісджений, то що-ж сказати про руского мужика або маломіщанина? Він поміж иншими найгірше уполісджений, він майже безправний, хоч так само як всі другі платить він тяжкий податок грішми і податок крові.

Русинів на Буковині звиш 268.000 т. зн. 40% цілого населення. А кілька тут руских послів засідає в сій високій палаті? Чи є се заступництво відповідне до того поважного числа? Для чого так ся діє, а поки що не хочу в се входити, лиш рад би я як найскорше діждати сего, щоб ся кривда Руси була усунена, а также, щоб Русинів заступали Русини, а не чужі люди.

До урядів, до судів руске письмо не має майже жадного приступу, навіть протоколи, де часом в справах карних розходять ся о одно слово, з рускими партіями не списують ся по руски, з чого повстають часто тяжкі непорозуміння і лихі наслідки для руских партій. За руску кореспонденцію треба в урядах почтових нераз найтяжшу борбу провадити, по руски адресованих листів нема кому прочитати, такі листи мусять нераз вандрувати цілими сьвітами, з чого вистають для руских партій страти, часто навіть дуже великі. З новим признанем мушу в сій високій палаті заявити, що п. директор почт завсїгда на мої скарги зарядив, що потрібне, усунув неправильности; але я би рад, щоб Русини не потребували в тім взгляді оскаржувати ся, а би рад, щоб такі випадки покривдженя руских партій на почті не повторяли ся.

По урядах і судах є досить таких урядників, що цілком не вміють по руски або калічать руску мову в найогидніший спосіб. Поминувши, що такі урядники а з ними і власти тратять дуже багато на повазі у руского народу, що чей не лежить в інтересі власти, що гірше, з того виходять всякі непорозуміння, що нераз дуже важкі в своїх наслідках. Чи думаєте зрештою, що се виходить на шкоду лиш руских партій? Цілком ні! Таким чином наносить ся велика навіть шкода для краю і держави. Прошу лиш добре вдумати ся в ті відносини Русинів до урядів і властей. Русини мусять з ними що йно через товмача порозумівати ся! Чи можуть Русини мати довіріє до таких властей? Чи можуть вони уважати такі власти, такі уряди, де вони не чують свого рідного слова, за свої, за рідні? Чи не є їм зачерез те всяка власть цілком чужа? А коли Русини мусять уважати правительственні уряди і власти, з котрими вони стикають ся, за чужі, не за свої, бо в них все по чужому, не по

свому, чи може се мати добрий вплив на їх краєві і державні погляди? Руских податників не то що не задовольє ся, як ся належить, але їх по просту відтручєє від себе, а се чей не може мати добрих наслідків для нашої вітчизни. Не вже-ж може гадає правительство, що рускі податники для урядників, а не урядники для податників? Так дальше в інтересі самого правительства не може бути, і я маю надію, що ся кривда руского народу буде як найскорше усунена, тим більше, що сему дуже легко зарядити. Одним розпорядженем правительства все може бути направлено. Най лиш краєве правительство, президент суду краєвого, директор почт і телеграфів і т. д., щоб вдоволити потреби Русинів, приймають до практики таких людей, що викажуть ся докладним знанем рускої мови, і все буде в порядку. Взагалі повинно правительство як найбільше про се дбати, щоб всі власти і уряди, які урядують поміж руским народом, були рускому народови печужі; ба не тільки то, правительство повинно про се дбати, щоб для Русинів були рускі урядники, учителі, сьвященники і т. д., щоб руский нарід мав свою рідну руску інтелігенцію, котра-б помагала правительству в роботі культурній над руским народом. Вже-ж правительству мусить залежати на тім, щоб наш нарід культурно підносив ся, бо нарід, що стоїть на висшій степені культури, правительству в кождім згляді, чи то до податків, чи до чого потрібніший; дбаючи-ж о культурне підвигненє руского народу мусить воно в першій лінії доложити рук, щоб витворити руску інтелігенцію, котра би сей нарід вела, котра би була также посередником між народом а правительством. Без рідної інтелігенції кождий нарід маріє, нидіє, без рідної інтелігенції зводиться нарід, сходиться легко на бездорожє і замість бути діяльним робітником на полі культурнім, стає ся непотрібним тягаром, неробою для краю і держави. Чи може хоче правительство, щоб руский нарід на Буковині, т. зн. 42% всего населення, став ся таким тягаром?!

Для витвореня рускої інтелігенції в відповіднім числі потреба руских шкіл. Теперішні школи з викладовою нерускою мовою для руского народу не приступні, рускі діти вступають вправді до шкіл, в декотрих школах черновецьких становлять вони в першій класі аж 60% всіх дітей, але нім дійдуть до 4. класу, то число їх спадає на 15%, ба навіть ще менше. Для чого се діє ся? Мова викладова робить науку для руских дітей такою дуже тяжкою, вона спиняє їх розвій духовний, рускі діти нидіють, марніють, бо не можуть разом з тими держати рівний крок, для котрих наука викладає ся в рідній мові, і так лиш дуже мале число руских дітей іде в гору. А руских шкіл на Буковині нема. Більше ніж 20 літ просять, молять, благають Русини о руску гімназію, а єї, помимо того, що наш найясніший монарх на найвищою постацовою приказав єї вже отворити, до вишнього дня як нема, так нема. Ба що говорити про гімназію? — 4-класової школи народної з рускою мовою викладовою не можуть Русини на Буковині діждати ся. Досить вказати на те, що таке містечко як Заставна, де є суд повітовий і инші уряди, до недавня мала лиш однокласову школу, а тепер має лєди двокласову, щоб побачити, як Русини на чолі шкільництва страшно покривджені. Або возьмім учительську семінарію. Ні одного предмету не викладають там для тих, що мають відтак стати учителями в руских громадах; в рускій мові, а вже-ж се чиста іронія, коли ті, що мають колясь учити рускі діти по руских селах, вправляють са до свого будучого заводу в школі прав з німецькою викладовою мовою. Видять, панове, що Русини на тім поли цілком уполісджені.

На Буковині є 116 чисто-руских, 96 чисто-волоских а 18 чисто-німецьких шкіл. Помимо найбільшого числа руских, хоть майже самих однокласових шкіл, в найвишній управі шкільній, в раді шкільній краєвій, не мають Русини ані одного свого заступника. Інспектор краєвий, котрого я зрештою дуже поважаю, не може про себе з чистим сумлінням сказати, що він вміє на стілько по руски, щоб міг видати суд про науку рускої мови. Інспектори повітові понайбільше также не вміють по руски. Наука рускої мови остає одже без всякого надзору. Наслідки

того дуже сумні. По школах народних учать з застарілих, лихих книжок; професор рускої мови в прав. реальній школі приписує до науки сего предмету книжки, що давно вже стали ся бібліографічною рідкістю; в учительській семінарії уживають ся при науці рускої мови ті самі книжки, що в школі народній, так що учителям не можлива якась трохи висша освіта в рускій мові, як лиш та, яку вони осягнули, покінчивши народну школу. В гімназіях в Сучаві і Радівцях рускої мови нема навіть яко надобовязкового предмету.

Наука релігій для Русинів повинна відобувати ся также по руски; тимчасом в школі реальній не чують рускі діти від катехити руского слова, ба і екзорти не держать ся по руски.

Оттаке наше рівноуправненє. Тягари великі, а права — ніякі! На кождім поли чують ся Русини уполісджені, хоть як найдокладніше сповняють свої горожанські обовязки, платять податок грішми, податок крові. Але правительство не сповняє супротив Русинів своїх обовязків. Що-ж нам діяти? Буджет конець кінцем ухвалити треба; не можем не дати правительству можности, зарадити нашим потребам. Але і сего конечно було потрібно, щоб розкрити наші рани, виявити наші болі, висказати наші потреби, поставити наші жадани, візвати правительство о поміч. Нехай правительство, коли еамо ще того не знає, довідає ся про се все, і най посіщає з полагожденем наших кривд. Я глубоко переконаний, що воно повинно і мусить в своїм власнім інтересі так справу повести, щоб Русини, що становлять 42% населеня Буковини, дійшли до запоручених їм конституцією прав, щоб вони в своїх правах зрівняли ся разом з иншими народами. А коли воно лиш схоче, то тут на Буковині має воно также повну силу свою волю перевести. Лише трошки доброї волі, трошки жичливости, а все може уложити ся як найкрасше. Се наші рахунки, які позволяю собі предложити правительству в надії, що правительство схоче прихильно їх полагодити.

(Дальше буде.)

ДОПИСЬ.

З ВИЖНИЦІ.

Як свого часу заповіджено було в „Буковині“, загостив руский народний театр зі Львова під дирекцією п. І. Бйберовича і у Вижницю і відотправ тут заанонсований цикл представлень, а крім сего дав еще на загальну прозбу публики надпрограмово 3 представлення, одже всіх разом 9 представлень в таким порядку: „Барон циганський“, „Хто винен“, „Мікадо“, „Глитай“, „Запорожець за Дунаєм“, „Гаспароне“, „Пані молода з Боснії“ (бенефіс панни Фіцнерівної), „Дзвони з Корневіль“ (бенефіс п. Карпінського) і на прощальне представленє „Отвертий дім“, комедия в 3 актах Балуцького; в сусідних же Кутах устроїв наш театр 2 представлення: „Мікадо“ і „Вихованець“. Помінаючи критичну оцінку нес представлених у нас, яко звістних вже в літературі — мимоходом запримітимо лише що драма Карпенка-Карого „Хто винен“ тут не подобалась задля єї драстичного змісту та не розв'язаного питання поставленого автором в заголовку драми. Та й справді, виходячи з театру, питає ся один другого: хто винен? Де-хто казав, стара сварлива свекра (Тайка удова) винна, бо дорікала неповинно то своїй невістці (Зофі), то свому синові (Гнатови) так довго, аж лихо скоїлось; инші приписували вину „Варці“ (любовниці Гната), аж тут одна пані перебила доденно: Карпенко винен, що склав таке. За те драма Марка Кропивницького „Глитай“ подобала ся загально. Вона відповідає всім вимогам драматургії, перепроваджена консеквентно, разив лише трохи няний „Мартин Хандоля“, хоч годі не признати, що і сей пан вірно схарактеризований. Інтрига в шпугі трохи за слаба, одначе вірна і натуральна. Тут запримітили-б ми лише, що вже ніяк не можна слово „Глитай“ переводити на польске „Nitytaj“. Се-ж не імя власне,

треба би его конче замінити відповідною польскою назвою, чи то в предметовім, чи в переноснім значінню сего слова.

Гра артистів була в загальї дуже старанна, тільки де-не-куда давав ся добачити брак виправної руки режисера, але цілість виходила заокруглена.

З співочих сил особливо вирізняють ся: п. Карпінський, дуже прийнятний тенор, п-а Фіцнер, сопраністка, ся молоденька ще виправді артистка, але при дальшій совісній праці віщує собі гарну будучність; пані Кирицька, п. Стечинський і п. Янович. Пані Влодарській повірено в заступстві дві більші співні ролі, бо п-а Кравчуківна заслабла на той час, так мусіла наступити зміна в обсаді ріль; однако-ж публіка не була вдоволенна з гри і з співу п-ї Влодарської, а ізвинила її лиш для того, що се було заступство.

Драматичні сили нашого театру як: пп. Виберовичі, Гембицькі, п-ї Осиповичева, Стечинський, Янович і другі звістні вже з давна нашії публіці — про їх гру можна лиш з похвалою згадати.

Лимпатично повитала публіка виступ ветерана-артиста Концевіча в опереті „Запорожець за Дунаєм“, в котрій відіграв сей артист титулову ролю знаменито, — з молодечою вервою. Хори тримались все знаменито, а і оркестра під управою п. капельмайстра Долести вивязала ся з своєї задачі не менше добре.

По за сценою велись артисти і артистки звірцево з повагою, як пристало членам так поважної інституції, якою єсть наш народний театр. Особливо з признанем піднести належить, що в першу неділю свого побиту відспівав хор мужеский нашого театру в кватеті прекрасно службу Богу в рускій (гр.кат.) церкві. Честь і слава пп. артистам за те. Се пригадало нам давніші часи (за дирекції п-ї Романович), чим наш театр здобував собі велику симпатію, бо правду каже наша народна пословиця: З Богом весь світ перейде, а без него ані до порога. Крім Русинів горнулись Німці, Поляки, ба навіть Жиди радо на представлене і любовались нашою милозвучною піснюю і красою мови — лиш пару доокрестних „маститих та румунствуючих“ панотців не явились в театрі, хоч комітет містцевий порозсилав майже тиждень передом спеціальні записки до всіх. Імена їх нам добре звістні — але Бог з ними — може він їх ще уразумить.

З представлення даного на дохід бідної шкільної молодіжці вплинуло до каси товариства „Шкільна поміч“ в Вишніччю чистого доходу 25 зл. а. в., за що належить ся прилюдна подяка поважаній дирекції театру.

Пінем сих пару загальних приміток задля ближшого запізнання наших земляків з сею інституцією, бо вчитати ми в однім з посідніх ч. „Діла“, що наш театр зі Снятиня загостив знов на нашу зелену Буковину в Кіцмань, та задля охоти, щоби наші земляки не дали собі видерти кілька справді приємних вечерків, які перевести можуть в нашім театрі — гість же сей рідкий у нас, та й не скоро лучить ся нам нагода, его знов бачити і гостити у себе.

Руский театр.

Зайшла і до нас до Черновець вість, що руский народний театр загостить на короткий час до Кіцманя. От і посіпішили молоді Русини туди на одно представлення: „Дай серце волю, заведе в неволю“. Але як же ми посмутились, коли приїхали до Кіцманя та почули, що грають „Молода пані в Боснії“. Ну годі! Прийшли до театру, та яке-ж було наше задивоване, коли почули, що представлення в столі невичащений. Про штуку нема що сказати, ми троха нудились, хіба спів панни Фіцнерівної заінтересував нас. Одже надія нас звела, ми вертали незадоволені з театру, та лише троха розвеселив нас вечерок. Вернули до Черновець та постановили еще раз посіпішити до руского театру, котрий тогди вже в Снятині перебував. Сего разу поїхали і старші патриоти, бо грано оперу „Різдвину ніч“. Прийшли ми до Снятина, аж тут театр знов в стайні, що нас досить зне-

охотило, бо через неакустичність стайного театру тратить на вартости спів! Сім разом ми не вертали знеохочені домів, бо справді где-що було гарне. Передовсім треба заслугу нашої країнки панни Кравчуківної в ролі Оксани піднести. Її спів показує о здібностях, котрі добре використувати, можуть красні плоди принести. Рівно-ж заслугоє на похвалу п. Стичинський, котрий своєм виступом розвеселив публіку. Гарно також грав п. Концевич в ролі старого запорожця. Пісня ним виголошена, так добре дає ся до наших буковинських обставин застосувати, що здаєсь, яко би поет її уклав для Буковини. Але дуже неприємне вражіння зробив на нас спів хору в деяких разях, що богатв зашкодило загальному вдоволенню! От таке то вражіння принесли ми до Черновець разом з нереконанеш, що богатом артистам як і артисткам бракує рутини. Все-ж такі мило згадати, що наш народний руский театр так підніс ся, що вже оперу на сьак-так грають. З відрадою мусим се піднести, щом виділи на представленю в Снятині богато Русинів з далеких сторін Буковини, а то показує о великім заінтересованю нашої публіки такою інституцією як руский народний театр.

Молодий Русин.

Перегляд політичний.

Рада державна має бути скликана 3. н. ст. листопада. З причини холери, котра щораз більше ширить ся в Буланешті, мають спільні делегації перенести ся на дальші наради до Відня.

Делегациям предложено прелімінар спільного бюджету на 1893 р. В прелімінари поставлено видатки на 143,821.887 зл. а в порівнянню з видатками 139,142.886 зл. ухваленими на 1892 р., показує ся спільний бюджет на 1893 р. о 4,679.001 зл. більшим. Се збільшене бюджету ділит ся в сей спосіб, що на звичайні видатки прелімінуєсь більше о 3,050.417 зл., а на надзвичайний (extra-ordinarium) о 1,628,584 зл. Спільні доходи преліміновані на 2,677.493 зл., одже більше о 3,985 зл. ані-ж в 1892 р. Если-ж відчислимо спільні доходи від прелімінованих brutto видатків, то лишать ся до покриття 141,144.394 зл. На покритте тих netto видатків призначені після умови австро-угорської найперше доходи з цпа по відчисленю коштів заряду для обох половин держави і павшала цпового за Босну. Brutto дохід з цпа прелімінований на 44,734.400 зл., одже о 2,128.320 зл. висше як в сім році; а відчисливши від того кошти заряду в квоті 1,850.000 зл. і павшале цпове за Босну 600.000 зл., принесуть цпа 42,883.400 зл. Так одже остало би 98,860.994 зл. до розділу поміж обі половини держави, а відчисливши ще два процент на кошт угорського скарбу державного (1,977.219 зл.), припаде заплатити Австрії 67,818.641 зл. (о 1,747.102 зл. більше ані-ж в 1892 р.) а Угорщині 29,065.132 зл. (+ 748.759 зл.). До тої квоти приходять ще босанський кредит окупаційний 3,612.000 зл. і додаткові кредити ухвалені на 1892 р. в квоті 1,724.035 зл.

З Петербурга доносять до Köln. Ztg., що там все ще безперестанно розширюють ся погоди, після котрих має відбутися зїзд російського царя з австрійським цісарем в Скерневицях. Як звістно, в Скерневицях стрігали ся в 1882 р. монархи Австрії, Росії і Німеччини. Таку саму вість о зїзді монархів деякі дзєвники подали перед приїздом царя до царства польського, треба однак в кождім случаю сумнівати ся о правдивості сего донесення тим більше, що ся зустріча не відповідає теперішній хвилевій ситуації політичній.

Новий російський міністер скарбу Николлай Вітте старає ся подати до загальної відомости вість о фінансовім положенню Росії, щоби відтак не бути одвічальним за гріхи свого попередника. Таким способом заграниця довідала ся о числах і о подїях, котрі в інших обставинах були би лишили ся тайною. Дуже дихі результати для російських фінансів дала перша половина 1892 року. Звичайні видатки державного скарбу в сім році за той час виносили 420 мільонів рублів, а в попереднім

році лише 296 мільонів. Незвичайні видатки виносили 76 мільонів а в минувнм році 10 мільонів. Видатки одже за пів року збільшили ся о 190 мільонів. Звичайні доходи противно о 6 мільонів рублів лишили ся поза видатком першого півроку 1891. Зріст видатків о 143 мільонів рублів має звязь з зреалізованем остатньої російської позички. Взагалі образ дуже сумний. Величезне збільшене розходів дуже тяжко буде покрити новою позичкою, бо нема вигляду на заграничний кредит. Новому міністрови лишила ся дорога нової емісії банкнотів. Кажуть, що Вітте гадає в будучности завести нові безпосередні податки, і тим способом перевести санацію державного скарбу. Однак успіх на тім поли потребує иншої адміністрації державної, а не такої, як єї має нинішня Росія. Справедливо одже другий кандидат на наслідника Вишнеградського, коли ему поставлено предложене обняти уряд російського міністра скарбу, зажадав широких політичних і соціальних реформ. Це мав бути Бунге. Як буде добра політика, то наступить і поправа державного скарбу.

Міські школи народні в Росії мають бути вилучені з під заряду громадского а віддані під нагляд правительства. Значить ся, від тепер поліція в Росії не тільки буде мішати ся до шкіл висших і середних, але і шкіл народних. Цікава річ, чи ще лишило ся в Росії що з „ліберальних“ часів Александра II.

Дрібні вісті.

Ружицкий, професор учительської семінарії, перенесений на таку саму посаду до академічної гімназії у Львові.

Конкурс виписує окружна рада шкільна в Сторожинці на місце сталого учителя з рускою викладовою мовою в Слободзії-Комарівцях. Подання належить подавати найдалше до кінця жовтня.

Русний народний театр під дирекцією н. Виберовича перебував сего тиждня в Сереті, де давав кілька представлень.

Огонь. 30. серпня с. р. вибух огонь в столі Докіци Роттар в Радівцях. Коли шукали за причиною, знайшли, що 4-літний синок Роттарівної в столі курив і зигар скоро кинув, коли в публізкості почув кроки. Шкода виносить около 500 зл. Так через неосторожне курене трапляєсь много випадків нещастя!

Нешасливі випадки. В серетській повіті трапив ся в однім селі сумний припадок, через котрий одна мати і єї дитя позбавились життя. Коли господарина Елена Бурилюк хотіла билізню вивістити, поставила свою дволітну дитину на землю коло драбини, даючи єї забавку. Потім вилізала по драбину на стрих, але на самім вершку виховзулась і так нещасно впала на дитину, що єї задусила. А мати впала головою в камінь так, що сїдуючого дня вмерла. — В Магалі грав ся 6-літний Іван Лішок на славі. Припадково впала ему паличка в воду а він скочив за нею, та — пропав в хвилях Прута.

Самоубійства. В Веренчанці (пов. кіцмань) повісив ся сими днями 40-літний робітник Прокоп Олівеский на вербі. Мотивом самоубійства була слабість невилічима. — Тугешиний різник Рожанкевич повісив ся на дверях своєї хати; яко причину надають страту більшої суми грошей в карті.

Холера. З Буданешту доносять, що холера виступає там чим раз сильнішє і сягає навіть вже в висші круги. Від 25. вересня доси занедало там всего 250 людей, а померло 104. В місті настав великий переполох. Всі школи позамикано. В торгівлі настала застоє, а приїзд чужих до міста дуже зменшив ся. На улики Вацівській приїшло було якось до грізних розрухів, бо в однім домі помер був там на холеру столляр. Коли перед домом з'явили ся міські десінфекціонери, застали вже там величезну товпу людей, котра не хотіла їх пустити до дому. Вислано зараз 25 кінних поліціянтів і тількиж ніших на поміч десінфекціонерам, але мешканці дому

тимчасом забарикадувалися і повитали поліціянти градом каміння. По цілогодичних переговорах мусіли поліціянти силою дібрати ся до того дому а тут стали їх знов жінки обкидати горщиками та обливати киятком. Богато поліціянтів єсть покалічених і попарених. Зачувати також, що і в Сеґедині вибухла холера. Вчора був там один випадок смерті на холеру. Міністерство справ внутрішніх видало розпоряджене до всіх властей країв коронних, щоби вони предприняли всякі можливі міри осторожности против занесення холери з Будапешту. Міністерство покликуюсь на Галичину яко на примір, де енергічний адміністрації при помочи властей автономічних мимо неприязних відносин удало ся доси охоронити край від помести. В Кракові було в останній добі 4 випадки занедужання а 2 випадки смерті на холеру. При улиці св. Лаврентія окружено цілий комплекс заражених домів кордоном войсковим.

Розбійник Альойзій Семередій. Сегодня вже певна річ, що розбійник Семередій, що підрізав собі горло в будинку поліції в Пресбурзі і там зараз погіб, був тим, що допускав ся у Відні розбоїв на тамошних золотарях і годинникарях. Перша его жертва, золотар Шіц помер, друга — вдовица Сотоляр якось щасливо виздоровіла, а третя — помічник годинникаря Штоллього, Іван Ляммель ще живе, а навіть має ся трохи ліпше. Семередій розвалив ему голову сокирою так, що аж кілька куснів костий влізло нещасливому в мозок і треба їх було з відтам виймати. Розбій став ся був ще 16. вересня і Ляммель лежав довго без пам'яті, аж тепер трохи прийшов до сил і встав. Перший раз промовив він вночі на 23. вересня і став кричати: Тату, мамо! Що то за господарка! Пустіть мені руки! (Він мав звязані руки, бо заєдно хотів здобути собі з голови обов'язку). Стан і хід недуги Ляммеля представляє для лікарів дуже цікавий об'яв, а др. Шопф, котрий нещасного оперував, каже так: Недужому стає поступенно лекше і пам'ять его вертає чим раз більше, чим раз більше ширшає. Він вже може сказати, як називає ся і де мешкає, але з того дня, коли став ся розбій, пригадує собі лиш то, що діялось перед полуднем, і пам'ятає ще, що обідав того дня межі 12 а 1 годиною. Що з ним опісля стало ся, о тім він бодай доси не має ні найменшого поняття; пам'ять о тім у него зовсім затерла ся. Повістеписателі — каже др. Шопф — люблять писати, що їх герої в декотрих випадках, особливо перед смертю, відзискують нараз пам'ять і пригадують собі то, що діялось много літ тому назад; наука однакж мусить держати ся конкретних фактів. Дотеперішні спостереження показують, що пам'ять у недужих повертає ся мов в концентричних кружках. Недужий пригадує собі насамперед то, що діялось найдавніше, відтак пам'ять его іде чим раз ближше і стає перед самим осередком — значить ся, останніх вражень недужий собі не пригадує. Так єсть і у Ляммеля, а то від того, що сокира нарушила ему аж сам мозок. Єсть однакж надія, що Ляммель пригадає собі і сам факт нападу на него. Чи він однакж коли подумас, буде зовсім на умі здоров, то велике питання. А коли-б і так було, то ліва рука, котру ему в наслідок его покалічення в голову зовсім відоймило, на віки ему усьне. — Але й сам розбійник Семередій представляє для лікарів і взагалі для всіх психіатрів і криміналістів цікавий примірник. Показує ся, що Семередій вже від многих літ убивав людей і що то був або якийсь налоговий убійник або допускав ся розбоїв та убиств в приступі якогось божевільства. У Відні допустив ся він трох розбоїв, а до четвертого вже забирав ся. Було то у юбілера Павличка на Марґаретен. Мати Павличка була тоді в склепі, коли там Семередій зайшов і поставив на ляду щось завиненого в папір — здаєсь сокиру. Лиш то, що Павличек виглянув із другої кімнати до склепу, перешкодило розбійникови кинути ся на свою жертву. Так само хотів він і останній раз в Пресбурзі допустити ся убиства. Він зайшов був до юбілера Віттмана, у котрого вже давніше заставив був годинник і хотів знов заставити якийсь ланцюшок. Але Віттман не був сам в склепі, лиш з жінкою і своїм шурином. Семередій станув одже під дверми і почав кріз двері торгувати ся. То звернуло увагу всіх, а

Віттман дав знак жінці, котра зміркувавши, о що ходить, крикнула: „Ісусе Христе! дитина упала із стола!“ — та побігла до другої кімнати ніби то ратувати дитину, а тимчасом дала знати до поліції. За хвилю потім прийшов агент поліційний Рот, зайшов з заду до стоячого коло дверий Семередіого і арештував его. Дивна річ, що Семередій дав ся спокійно арештувати одному чоловікови, хоч був далеко сильніший від него і хоч міг легко втечи, бо то діялось вечером, коли на дворі було вже темно. Здаєсь, що Семередій мав ще і спільників, що найменше двох людей. Їх виділи як у Відні, що вони заєдно крутили ся коло того місця, де Семередій брав ся до розбою, так і на кораблі, котрим Семередій приїхав до Пресбурґа, а також і в самім Пресбурзі в тій хвили, коли Семередіого привів агент поліційний до ратуша на поліцію. Під ратушем стояв довгий час якийсь досить молодий чоловік і мабуть аж тогди, коли побачив рух в ратуші, коли почув, що Семередій підрізав собі горло, зміркував, що і ему пора втікати. Тепер єсть навіть сліди тих спільників Семередіого. Кравець Гак в Перхтольдсдорфі розповідає, що дня 16. вересня пополудни був би кунив собі красний годинник, коли-б так був мав гроші. Він сидів при отвертій вікні, коли надійшло двох людей і сказали до него, аби собі купив у них годинник; вони подорожні ідуть до Відня та не стало їм вже грошей. Опис тих людей, який подає Гак, подобає зовсім на тих людей, котрих нераз виділи з Семередієм або недалеко де від него. Минувшість Семередіого дуже бурлива. Він був вже раз засуджений на смерть і лиш з великою бідною виравував ся. Був в 1876 р. в Америці Буенос-Айрес. Семередій з фаху голяр удавав там угорського лікаря. В домі розпусти убито там дівчину Кароліну Мець, а в тій порі був там і Семередій. Там найдено его сурдут, капелюх і парасоль, а він сам був утік. Коли его опісля зловлено і ставлено перед суд, казав він, що то хтось другий убив дівчину, а він утік лиш для того, бо бояв ся, щоби підозріне не упало на него. П'ять літ вів ся процес і наковець его увільнено з браку доказів. З того часу по-відають люди, що він допустив ся множества убиств — де лиш тільки появив ся, там впро-стала свіжа могила. Его уживали головню до згладження з світа „богатих своїх“, котрих смерті не могли дждати ся їх нетерпеливі спадкоємці. З того часу єсть також докладний спис Семередіого в наукових криміналістичних писмах, в котрих той убійник представляє ся яко чоловік, котрий або має манію убиства, або єсть якимсь страшним злочинцем. Семередій удавав дійсно якийсь час божевільного, а шість літ тому назад хотів собі відобрати житє. Єсть також здогад, чи то не Семередій був тим страшним „Яковом-поруном“, котрий свого часу в Лондоні розпорював по найбільшій часті дівчата лихої слави.

Що то єсть професор? Професор Бодмер в Цріху пішов раз з своїм приятелем на селі на прохід. Ідуть аж приходять до обгородженої сіножаті, кудя можна зайти лиш воротами. Коло воріт стоїть хлопець, а приятель Бодмера каже до хлопця: Отвори ворота, бо іде професор! — А щос то єсть професор? питає хлопець. — То такий чоловік, що все уміє — каже ему той. — А хлопець на то: Коли все уміє, то уміє і ворота отворити.

Затоплена армата. Кілька днів тому назад стала ся в пристані в Христіанії в Норвегії така пригода: Норвеґське міністерство війни замовило було в фабриці Круппа в Ессен в Німеччині одну армату великого калібру. Крупп відставив єї в своїм часі, а коли єї привезли кораблем до Христіанії і там мали винести на беріг, упала армата в море і щезла без сліду. Море в пристані єсть на 5 сажнів глибоке, а дно его покрито грубою верствою намулу. Пушено зараз на дно моря нурків, але ті не могли відшукати пушки; знайшли лиш слід, де вона запала в намул. Шукали відтак в намулі залізними друкками на 11 стіп довгими, але з пушки ані сліду. Пушка та коштувала 250.000 корон.

Дивна пригода лучила ся минушого четверга рано на англійськм шляху залізничім в Курнес. З Ліндаль до Ульверстон переїздив поїзд това-

ровий, коли нараз під ним запав ся насип незізнаний. Машиніст почув ще перед тим наче якийсь гамір в землі і на стільки був притомний, що пустив пару в противний бік а сам вискочив з машини. Та ледви станув на землі, аж ту перед ним розтупила ся земля і локотива злетіла на п'ять сажнів в низь. Сейчас закликали робітників, аби допули локотиву. Пополудни зачала земля знов обсудати ся, робітники ледви утекли, а пропасть зробила ся знов глибока о п'ять сажнів; а далі й щезла локотива, тільки гук пішов від падання єї. Деж вона опинила ся? В копальні. На тім місці в землі була колись копальня і єї давно вже покинули. Ото-ж там і пропала локотива. Шини погнули ся та помотали ся над пропастию.

Послідня вість. Вивандроване селян до Росії. Зараза вандрівнича перенесла ся вже з Галичини до Буковини. І з Буковини рушили ся селяни в пограничних сіл масами до Росії, так що власти чули ся спонуканими вислати на границю до Новоселиці і до Онути войско (піхоту і кінницю), щоб стерегло границі і не пускало селян з Буковини. Видко, що не мудро нашим селянам на Буковині дїє ся, коли втікають до деспотичної Росії. Над сим повинно правительство добре призадумати ся... Войсковим кордоном не зробить ся нашим селянам ліпше, треба їх долю поправити. До наших селян кличемо, щоб не гадали, що там для них рай, і старали ся на своїй батьківщині, як можна, долю собі поліпшити; багато галицьких селян повернуло зза кордону назад. І нашим так стане ся, а тоді лиш ще більша страта на мастку.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 2. (лат. 14.) жовтня 1892-го р. за 100 кильограмів найліпшої:

пшениці	7.80— 8. —	зл.
жита	5.70— 6. —	„
ячменю	6. —— 6.50	„
вівса	4.50— 4.80	„
ріпаку	9.50— 9.75	„
конюшини	7.75— 8. —	„
кукурудзи	5. —— 5.10	„
гороху	6.50— 7.50	„
оковити	14. —— 14.50	„

Курс монет

дня 2. (лат. 14.) жовтня 1892-го р.

дукат	5.64	5.72	зл.
рубель папер.	1.20	1.21	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.60	58.80	„

Станислав Кужнярський

ц. к. нотар.

перенесений з Становень на посаду ц. к. нотаря в Садагурі, зачав своє урядованє на 7. н. ст. жовтня. Канцелярія знаходиться в домі Луческула.

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій богатий склад нави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайни, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льокотиві, всякі пуги, молотильні, машини до сїби, кошеня і тереблення кукурудзи, млянки, мляни, сїчкарні, сикавки помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Предплата
платна в Чернівцях
 вносить:
 на пів рік 5 зр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горовіца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 41.

Чернівці, дня 9. (лат. 21-го) жовтня 1892.

Рочник VIII.

ПРОМОВА

посла др. Стефана Смаля-Стоцького, виголошена в соймовій палаті на засіданню з дня 29. н. ст. вересня.

(Після стенографічного протоколу).

(Конець.)

Висока палато!

І виділові краєвому, найвищій автономній власті, треба на те, щоб міг він свою задачу в краю добре сповнити, гроший і годі йому їх не призволити, але призволюючи в імені своїх виборців гроші, позволю собі також щиро і отверто висказати наші жалі і наші потреби. До такого виділу, як він тепер є, я, щиро кажучи, не можу набратися довіри; в ній нема мужа довіри із рускої сторони; в ній незаступлені всі ті, що мають повне право мати там своїх заступників, противно одна партія має перевагу над всіма другими. Така перевага поминувши те, що вона нічим неоправдана, має ще і ту лиху сторону, що дуже некористно впливає на наші відносини краєві; вона некористна не лише для уносліджених, але для всіх взагалі, бо з того витворює ся незадоволене, з того дальше вороговане, вражда, неприязнь, борба, а де ворожа боротьба, там не може бути успішної культурної праці, там пива як не лежить облогом, то ще навіть руйнує ся. А се-ж не може лежати в інтересі краю. Ми би могли, думаю, сі справи уладити далеко ліпше, ми би могли справедливійше зложити краєве заступництво в виділі — все можна-б зробити, коби хоті трошки було доброї волі. Тай зрештою ніхто не може се другому взяти за зле, що він хотів би також мати спосібність ближше вглянути в господарку краєву; та попра-

вити нездорові стосунки, се тепер не від нас залежить.

Крім того, приглянувши ся лиш дуже по-біжно задля незвичайного поспіху господарчі виділу краєвого, мушу ему багато де-чого закинути. Так не можу доглянути хоч би найменшої ініціативи в краєвм законодавстві, виділ краєвий не веде достаточного надзору над орудованем і зарядом маєтків громадських, зачерез те толоки громадські никнуть таки на наших очах; дороги повітові після зізнання самого виділу не в найліпшій стані, а рогачок, як всі се добре знаємо, без числа; виділ краєвий не виконує докладно ухвали соймові: ми-ж не давно були свідками, як виділ краєвий ухвалу високого сойму по просту зігнував; (цілком справедливо!) ще більше разичий примір такої самоволі є історія дороги, що йде з Товорівців до Садагури. 1887 р. 22. грудня ухвалив сойм, щоб виділ краєвий розглянув справу зачислення тої дороги до доріг повітових і предложив соймови потрібну уставу до ухвали. В 1888 р. поновлене було візване до виділу краєвого з тим, щоб на найближшій сесії внесена була устава. 1889 р. знов поновлено візване, а предложени закону до тепер як нема, так нема. Се непошановане волі високого сойму, се самоволя! Ту самуволу бачимо в орудованю маєтком краєвим. Виділ краєвий переступає досить самовільно ухваленний прелімінар. Такі видатки, як топливо, освітлене, котрі можна-б, так би сказати, раз на завісгди означити на основі висказу комісії, майже рік-річно переступають ся, як ми се бачимо в закінченю рахунків з минушого і попередних років; так само видатки на ріжні подорожі. Я думаю, що не повинно-б ся більше подорожувати, лише тільки, скільки на подорожі гроший вистає. А як теперішній виділ маєтком краєвим госпо-

дарить, се найліпше можна видіти на однім випадку. Хоч як прикро, а мушу на се звернути увагу високої палати. В одній камениці, що належить до фонду краєвого, мешкає один чиншівник, що вже чотири роки не платить жадного чиншу. До кінця 1891 р. зріс цілий довг на поважну суму 1082 зл., а тепер вносить певно ще більше. Я поминаю вже то, що те помешкане не 350 зл. річно, але подвійну ціну варта, бо воно величезне і сполучене з такими вигодами, яких в цілм місті не найти, але навіть тої малої суми чиншівник вже 4 роки дійсно не платить; коли-ж порахуємо, що від того помешканя треба заплатити річно податку 75 зл., а крім того чиншового крейцаря 17½ зл., то всім ясно стане, що край не то, що з помешканя, з свого власного маєтку жадної користи не має, але рік-річно ще таку велику суму готівкою докладає. Чи се-ж господарка? — Се просто розкидане гроша краєвого! Ось як поступає виділ з активами фонду краєвого, а тимчасом з найлекшим серцем, майже легкомисно предкладає підвишене додатків до податків. Чи гадаєте може, панове, що народи нашому приходять ся легко платити ті додатки до податків? Та-ж в минулих роках було кругло 110.000 зл. т. зн. більше як половина прелімінованої суми недоплат — се чей не з розкоши! Треба би ліпше господарити, а може й не потрібно було-б підвищувати додатки. Цікавий би я знати, що би зробили панове виділові, коли-б так управитель їх дібр позволив собі з їх маєтком гадувати? Я думаю, що й одної хвилі не нагадували би ся, а сейчас нагнали-б такого лихого управителя.

В національнім же взгяді Русини супроти других тяжко уносліджені. От при вході до сеї високої палати висить таблиця, що вказує, що се краєва палата; а чи с на ній руска напис?

Листи з України наддніпрянської.

VI.

Які-ж національні ідеали у Шевченка?

Насамперед мусимо перестерегти читача. Ми цілком не зрожуємо ся з тою думкою, мов би то у Шевченка в его національних поглядах можна відрізнити два періоди: період, як український патріотизм був у него, як каже д. Огоновський, з „старокозацькою закраскою“ і період, як він збув ся тої „закраски“, — се-б то: „перення живого гуманними ідеями товариства Кирило-Методіївського“ (Огон.). Тільки тоді наче-б то з'явила ся у него думка: „Хто взяв волю України?“ і тільки тоді витворив ся в ній „антагонизм до царизму“ та „правдивий патріотизм український“. Як ми вже казали, цілковита помилка єсть — вважати, що Костомарів та тов. Кир.-Методіївське відмінили погляди у Шевченка; а друге: Шевченко справді відмінив свої погляди на старшину козацьку, на гетьманів (хоча і не всіх), але завісгди був він прихильний до гетьманщини, яко до автономної форми політичного життя українського; а ще більш прихильний він був до народних козацьких рухів, хоча завісгди розумів і все те зло, яке повставало з них (див. хоч „Гуналівщину“ в „Гайд.“) Ні, Шевченко завісгди був „козакофілом“ і се виразно доводить ся тим, що він одного року поруч з „Дружним посланієм“, де зве ясновельможних гетьманів „варшавським

сьміттем, рабами підніжками, грязею Москви“, — пише і „до Осно'вяненка“, де каже:

Не вернуть ся сподівані (козаци),
 Не вернеть ся воля,
 Не вернеть ся козацьзна,
 Не встануть гетьмани,
 Не покрийть Україну
 Червоні жупани.
 (І через те Україна —)
 Обідрава, сиротою
 Понад Дніпром плаче...

І потім Шевченко пише такі твори, як „Сон“ (другий „Сон“ р. 1847), де зве козацьку славу „великою славою“, „Чернець“ (1848), „Не знаю, як тепер Ляхи живуть“ (1848), „Ой чого ти почорніло“ (1849), „У неділеньку святаю“ (1849), „Швачка“ (1849), „Заступила чорна хмара“ (1850), „Буває в неволі иноді згадаю“ (де каже, що вкупі з козаками лягла українська воля. 1850), — твори, що в них уславляє він тую-ж таки козацьчину. Таким побитом Шевченко ніколи не зрікав ся своєї старовини, він своїм геніальним оком вздрів той пункт, з якого треба було дивити ся на нашу минулість, і став на ній. Его геній наштемнює ганебним клейном тих, хто був „грязею Москви“ та „варшавським сміттем“, ганим людей, але він цілком обстає за загальним національним рухом, що мав своєю метою загально людську та національно-українську волю. Він не продає сих святощів за „шмат гнилої ковбаси“, який здав ся де-кому „вищою культурою“; він виявив народної

волі та національної самосвідомості (вилвленої хоч би і в такій недосконалій формі, як гетьманщина, Січ) не зрєкаєть ся задля руйновничого деспотизму того „Первого“ і тої „Второї“, про яких він каже у своїм „Сні“ і до-яких ми ліг з десятків назад, прочитали (ой сором!) по українському написані грубо-підлесливі оди, що нагадали нам старі цанеґирини українським панам або „Оду до князя Куракина“. Ні, Шевченко не відриваєть ся від нашого історичного ґрунту, бо знає, що сего не можна робити, бо бачить добре свій національний стяг тоді, як его ніхто ще не бачить; бо він, Шевченко, є фокус (світосбір), що в ній зійшли ся всі промінні народного розуму, почування та сподівання; бо він єсть той, що сам один у своїй душі містив усе те, що містили мільйони намученого довгою неволею українського народу, бо він єсть той, кого ми зовемо — гелій!

Еге, ми ще раз і ще кажемо, що не вважаючи на дрібні вади в его творах*) (у кого є твори без вад?), Шевченко і своєю поетичною силою і своєю національною самосвідомістю єсть геній, а своєю незмірною вагою, значінням в справі національного відродження свого рідного краю єсть з'явищем феноменальним, єдиним, може на світі. В той час, як его попередники ледви насмілювались в своїх творах згадувати про українську самостійність, а коли й згадували, то

*) Про які так охоче де-хто останніми часами балакає.

Так само на школі агрономічній, удержованій правим одже і руским грошем, нема рускої на-киси. В тім мусимо ми Русини добачати неґацію нашої народности. Се на таке виходить, що виділ краєвий не рад би допустити, щоб Русини були тут заступлені. Нарешті думав би я, що найвисша автономічна власть, утримована также руским грошем, в своїх зносинах з Русинами повинна-б послугувати ся рускою мовою.

Ото лише маленька вязанка наших пекучих потреб і жадань, з якими ми звертаєм ся так до правительства як і до найвисшої автономічної власті. Жаданя ті справедливі і оправдані, і для того думаю, що так правительство як і автономічна власть повинні-б віднести ся до них як найприхильніше, тим більше, що після мого глибокого переконання вони певно найдуть підпору у кожного здоровомислячого чоловіка, чи він по сій, чи по тій стороні сеї високої палати.

Високостойні панове! При сій спосібности звольте ласкаво прийняти отсе мое заяв-лене до відомости, що я і мій найблизший полі-тичний приятель вступили до сеї високої палати з найщирішими бажаннями, послужити всіма на-шими силами для добра нашого рідного народу, для добра краю і держави. В повнім почутті наших тяжких посольських обовязків ми не гадаєм роздувати огонь вражди одних против других, ми не гадаєм нікого дражнити і викликувати ворожу борбу, противно, всіх сил наших раді ми доложити, щоб промостити золотий м'ст до щирого порозуміння між нами всіма. Ми глу-боко пересвідчені, що тільки на основі поро-зуміння зможем як найбільше причинити ся до щастя і до добробиту свого рідного народу і краю. Завжди будем обставати за правдою, бо ми кріпко вірим, що коли правда поборе не-прзвду, настануть ліпші часи в нашім краю. Лиш виrozumілости, лиш трошки почуття справедливости супротив своїх і чужих, а мир запанує в нашім краю. Наше положене яко тих, що йно недавно вступили в сю високу палату, таке, що ми му-симо так супроти правительства як і супроти всіх інших народностей і партий заняти стано-виско вижидаюче. Хто нас щиро привітає, хто рад нам і нашому народови допомогти в его духовім і культурнім змаганю, в его культурнім розвою, той певно може числити на нашу вдяч-ність і вдячність руского народу. (Оживлені оплески).

Перегляд політичний.

В понеділок зачинали ся пленарні засідання австрійської делегації і дебата будже-

това закінчить ся вже сего тиждня. За те в угорській делегації іменно в комісіях робота іде далеко повольніше і хоч вже на вівторок назна-чено і там повне засіданє угорської делегації, то кажуть, що мабуть делегати угорські не будуть в силі скінчити всіх справ до 22. с. м. і наради їх протягнуть ся аж до слідуемого тиждня. Від скінчення сесії в делегаціях залежати буде, на коли австрійське правительство остаточно на-значить речинець засідання ради державної. Если делегації скінчать ся сего тиждня, то рада державна правдоподобно збере ся ще в послідних дних місяця жовтня, бо кладуть на те велику вагу, щоби бюджетові дебати зачати зараз і скінчити до латинських свят Різдва.

Президент Країни бар. Вінклер пі-шов на пенсію, а на его місце іменованій бар. Гайна. Німці дуже раді з сеї зміни, бо і справді за часів урядованя бар. Вінклера Словенці роз-винули ся на полі національним і політичним дуже сильно, так що нині мають вже перевагу над Німцями, а від нового президента Німці на-дійють ся, що він буде їх підпирати. — Ходять рівно-ж поголоски, що небагом зайдуть нові зміни в австрійськім парламенті і то в користь Поляків, котрі мають дістати друге місце в ка-бінеті.

Німецький цісар Вільгельм був, як ми вже доносили, у Відні в гостині у ці-саря австрійського. До Відня приїхав цісар в минувший вівторок о 12. год. в полудне. На залізничім двірці крім австрійського цісари явились з цісарського дому архикнязі Кароль Людвік, Франц Фердинанд д'Есте, Фердинанд, Альбрехт, Фрідріх, Вільгельм і Райнер, відтак князі Фрідріх Леопольд пруский і Ернест Гінтер Шлезвіг Гольштайн, дальше заступник коменде-руючого ген. Штернек, нам стник, директор поліції, бурмістр і офіцери призначені до почетної служби при німецькім цісарі. Оба монархи по-здоровили ся незвичайно сердечно, відтак по довший розмові німецький цісар звернув ся до архикнязів, устиснув Кароля Людвіка і Аль-брехта і з прочими привітав ся подаючи їм руку. По перегляді обох дружин висказав німецький цісар кілька слів похвальних до бурмістра Відня Прікса. В дорозі до Шенбруну численно зібране населене витало німецького цісари з ентузіазмом. В цісарськім замку в Шенбруні прийняли німецького цісари гофмайстер кн. Гогенлоге і майстер церемоній гр. Гунайдій. До представлення німецькому цісареві в Шенбруні завізвано міністра справ заграничних гр. Кальнокого, найвисших двірських достойників, президента міністрів гр. Таффога, канітанів гвардії, генерального интен-данта театрів і генерал-ад'ютантів. Приїзд німецького

цісари повитав урядовий дневник так: Населен Австро-Угорщини в традиційних з'їздах монархів обох держав сусідних добачає скріплене і запо-руку того благодатного союзу, котрому Європа вже від довшого ряду літ завдячує дорожчине добро, свій мир. Сей союз, оснований ся на незмінній спільности інтересів і взаємній при-хильности, розширений і скріплений приступленем до него Італії, перейшов вже в кров народів і сьогодні єсть середоточкою всіх політичних подій.

Дуже великий переполох в німецьких дневни-ках зробив проект спільної конференції в сїх австрійських народів, котра дійст-но, має відбутися у Відні в падолисті с. р. Ініціаторами сеї конференції суть, як звісно, віденські послі-антисеміти і репрезентанти угор-ських Румунів, котрі в дїті були у Відні в депу-тації до цісари. Від літа — як подає *Deutsches Volksblatt* — покінчено доси всі приготування і уложено програму нарад. Вільша часть австрій-ських народів і так: Румун угорські і буковинські, з полудневих Славян: Серби, Хорвати і Словінці, а з північних: Чехи, Русини і Словаки обіцяли вислати на сю конференцію своїх делегатів. Програма нарад така: 1. Переміна правнодержавна монархії з дуалістичної на федеративну. 2. Число поодиноких держав монархії і їх роз-межене. 3. Віденське яко осібна територія. 4. Со-юзний сойм і поодинокі парламенти. 5. Войско. 6. Церков. 7. Закон о народах в монархії і в поодиноких державах союзних (школа, адміні-страція і язики урядові). 8. Судівництво. 9. Цілове законодавство. 10. Податки. 11. Система моне-тарна. 12. Право посідання мінералів і металів. 13. Залізничі. 14. Почта і телеграфи. 15. Поділ на станції. 16. Законодавство соціальне: правна оборона стану продукуючого, стоваришеня, право землі і право приналежности. 17. Квестія жи-дівська. Конференція уложити програму, після котрої монархія має перемінити ся а відтак має вислати депутацію з прозьбою о скликане на основі загального права голосованя і права національности конституанти, для котрої програма, уложена на конференції, має бути основою до переведеня реформи конституції.

Італійський парламент розвя-зано. Королівським декретом, датованим з дня 10. жовтня, розвязано палату послів, визначено вибори на 6. падолиста, доповнюючі вибори розписано на 13. а парламент скликано на 23. падолиста.

розуміли єї не як самостійність нації, а яко самостійність (дуже невелику) частини „еди-ного и недѣлимого русскаго народа“, самостій-ність з ласки сего „единого“ народу, чи то-б то „старшого брата“, — Шевченко виразно ста-новить у своїх творах самостійність нашу яко нації.

Він спершу обнімає оком всі славянські народи і розуміє їх як одну сім'ю, народи ті вважає за братів і плаче гіркими слезами, ба-чучи, як вони розедалились, як „старих Славян діти вилили кровю“ (Гайд.). Він бажає,

Щоб усі Славяни стали
Добрими братами
І силами сонця правди
І еретиками
Оттакими, як констанський
Еретик великий!...
Мир мирови подарують
І славу во віки!...

(„Посл. до Шафарика“).

Він дякує Шафарикові за те, що той звів „в одно море славянської ріки“ — показав їм спільну мету. Нема чого доводити, що Шев-ченко признає за кожним славянським народом право на цілковиту національну самостійність і найсамперед признає єї за українсько-руським на-родом. Він гостро береже сю самостійність від всяких заходів чи з польского, чи з московского боку і зовсім не спиняєть ся перед марою того „єдинава, неделімава“. Бувши прихильником ціло-

славянського єднання та братання, він, скоро зобачає, що таке єднання з одним братом, з Москалем, стає вже не братанням, а неволею, — зараз же повстає проти всяких „єднств“ та „недѣлимоств“ і не вагаєть ся обвинуватити Б. Хмільницького за те, що підхиливсь він під московську руку:

Ой Богдане, Богданочку (каже Україна),
Як би була знала, —
У колісї-б придушила.
Під серцем приснала!

Поет гостро виступає проти всякого деспотства взагалі (див. „Царі“ та інші) і проти деспотства тодішнього російського режиму — з особна. Він малює нам образ сего деспотства в своїй поемі „Сон“, описує про страшні кривди, які вчинено Україні і виразно бажає, що-б вер-нули їй припрожденні єї права, яко нації. Він бачить, що до такого становища, в яким стоїть Україна, довели єї власні ледачі проводирі і не вагаєть ся здати ся непатриотичним, сказавши землякам:

Все розберіть та й спитайте
Тоді себе: що ми?
Чії сини? яких батьків?
Ким? за що закуті?
То й побачите, що ось що:
Ваші славні Трути —
Раби, підніжки, грязь Москви.
Варшавське сміття ваші пани,
Ясновельможні гетьмати! („Послание“).

Се одначе не перешкоджає ему остунати ся за тих з сїх гетьманів, у яких він бачив ви-разну думку про національну самостійність укра-їнську. Так він уславляє за се Петра Дорошенка („Заступила чорна хмара“). Але він не багато таких бачить і та річ, що деякі з них уміли „Ляхів трошити“, зовсім не веселить его так, як перших наших письменників. Зовсім не так, як Квітка або Гулак Артемовський, радить він землякам не радіти з своєї наче-б то переваги над Польщею:

Чваните ся, що ми Польщу
Колись завалили!...
Правда ваша: Польща впала
Та й вас роздавила! (Звідти-ж).

Таким побитом не радіти, а хіба сумувати треба з сего випадку, бо ані Ляхам, ані Укра-їнцям з него користі не було і нема: обох се довело тільки до неволі національної:

„Чого-ж ви чваните ся, ви
Сини сердешної України?
Що добре ходите в ярмі
Ще лучче, ніж батьки ходили?“

Сьміливо зве поет своїх земляків рабами, сьміливо обвинувачує їх, а не кого иншого за ту недолю, яку тернять рідна країна:

Гірше Ляха свої діти
Єї розпинають!

Поета не одуриш ніяким позверховним па-триотизмом. Галущковим патриотом, велико ему ненавидним, він відмовляє гостро не один раз і нарешті малює їм такого „патриота“:

ДОПИСЬ.

З СЕРЕТСКОГО.

Надивившись доволі на запеклу агітацію румунізаторську, яку веде тут горстка загорілиців, збирався я давно вже, щоб обізватись словом правди, та все вичікував, чей-же буде тому кінець. Так ні, воно все гірше стає, особливо від послідної сесії соймової надулись тутешні румунізатори ще більше. Прочитавши безлічні брехні поміщені в „Gazet-î Bucovinei“, (котра повинна називатись „Gazeta minciunei“), з неділі, дня 4. (лат. 16.) с. м., годі мені, знаючому всі тутешні обставини докладно, далі мовчати в обороні рускої кривди, яка дієсь нам зі сторони інтригантів і пасквілянтів румунізаторських. Кліка, на чолі котрої стоїть тутешній „директор“ шляхтич Лівонтій Падуре з своїм ад'ютантом підучителем і архи-румуном з діда-прадіда Весловским, не має супокую від першої хвилі іменована на інспектора шкільного, Русина д. Поповича. Нагорлавшись надармо, що інспектор не вміє по волоски, котру брехню інспектор у школі й поза школою збив, доказавши протилежне; наюдившись дармо учителів сего повіту проти інспектора, котрого загаль учительства сего повіту, крім висше названих агітаторів, та може ще двох-трох скритих прихвостнів, щиро поважає, як се при кожній нагоді виявляється остенциативно; взяла ся кліка агітувати висше й голосити всім і кождому, що інспектора П. перенесуть до Сторожинця, ба що его відкличуть до Чернівців, а Падуре вістане інспектором. На превелику радість загальному учительству а на злість шайки румунізаторської, остав ся Падуре, що се головно голосить і письмами своїх червоноцких протекторів удовідняв, в брехню, ба що більше рада шкільна повітова ухвалила одноголосно для інспектора подяку й признательність за его особливо старанну й успішну діяльність, за чим і сам інтригант голосував. Не відявши нічого, а занюхавши ніби Алезаньску еру, почала кліка наново рити й вирила брехні, що появили ся в гідній представителі румунізаторських підлх напастий „G. B.“ минулої неділі. Знаючи докладно справи, які там наведено, подаю не у відповідь брехливій „Gazet-î“ а на доказ підлх махінацій румунізаторських ось що. Не інспектор, а краєва рада шкільна заборонила румунізаторську агітацію в серетській школі через переполювання сей школи чужими дітьми, котрих Падуре задля волоскої гімназії в Сучаві стягав навіть через служачого школи з околиці на копт незаписування дітей серетських. Не інспектор, а рада шкільна повітова ухвалила одноголосно, одже і за згодою

Падурого, щоби не силувати дітей в жадній школі до науки мови, котра не є викладовою або рідною, як се робив Падуре довгі роки на шкоду рускої мови, а на користь волоскої, а й тепер ще робить помімо розпорядження, що не силує але й не наказує нікому вчити ся й по волоски. Що в чисто рускій громаді Рогожештах, де панотець виторгував (факт!) у стайні від комісара, що списував тогид людність, 350 душ для Волохів, не вчать тепер по волоски, зробив тамешний учитель-румунізатор, а не інспектор, в наслідок розпорядження краєвої ради шкільної, що забороняє самовласно впроваджувати до шкіл науку мов, котрих не числять фундаційна грамота. Так само не вчать в дівочій школі в Сереті польского. Але про се мовчить „Gazeta Bucovinei“, так само, як і про те, що в Терешанах, де найбільше руских дітей, силують всіх вчитись лиш по волоски, хоть у фундаційній грамоті є й руска мова викладова. Так само рішила повітова рада шкільна одноголосно, одже й за згодою Падурого, увільнити дітей із Сирчої від примусу шкільного через велике віддалення, накоплюючи ся карі й переполювання школи в Терелячу волоскім. Отсе правдивий стан справ, порушених в „Gazet-î Bucovinei“. Про те, що інспектор силує учителів-Волохів передплачувати „Буковину“ ніщо й казати, се певно підла клевета, про котру ш. редакция ліпше знає, як я, позаяк певно не багато в неї абонентів з тутешних учителів-Русинів, а не що який з Волохів. (Від часу, як п. Попович є інспектором в Сереті, не прибуло дійсно жадних предплатників межи учителями того повіту. — Ред.)

Із всего виходить, що Падуре не може переболіти втрату інспекторства. Він бідняга думав жити ще вигідніше, та румуніти весь повіт, а тут попав ся під строгий надзир, що жадає точного сповнення обовязків і усунення всяких агітацій. Доси п. Падуре вилежував ся до пізна, тримав лиш на папері 8 годин, як який університетський професор, та й то лиш волоске, збуваючи яко „патріот“ і ті години розмовою з своїм ад'ютантом і др. в канцелярії; а тепер мусить сповняти свій обовязок точніше, а не лише брати за дурно-пусто платню велику, здаючи усю роботу на учителів, весь надзир на служачого. Вся інтелігенція серетська не могла начудувати ся, як міг чоловік такої здібности і праці прийти до номінації на інспектора. Та видко, й він сам зміркував, що не доріє до того, й подякував. Він одно вміє, рити, ну й рие; що вирне, побачимо.

На кінець ще одно слово. „Gazeta Bucovinei“, виступає против д. Поповича в імені волоско-рускої згоди, яку заключили два послі рускі з Волохами. Пресумний кінець віщує ся

згода для Русинів, коли під нею скривають ся такі підлі поступки румунізаторські на шкоду не тільки поодиноким Русинів, але й руского народу, котрого винародовлення вони єдино бажають, а які, я отгуг розкрив.

Правдолюб.

Буковинські товариства рускі.

Виділ „Народного Дому“ рішив на остатнім своїм засіданню скликати на 14. н. ст. листопада в 3 годині по обіді загальні збори сего товариства, на котрі уклінно запрошає ся всіх П. Т. членів „Народного Дому“.

За виділ „Народного Дому“.

В. Михальський
секретар.

Сидір Винницький
голова.

Дрібні вісти.

Іменована. Контрольор почтовий п. Сонинський іменований управителем пошти в Сучаві.
Нові вибори до сойму краєвого в повіті сторожинецькім розписало ц. к. правительство на 3. н. ст. листопада.

Ц. к. наклад шкільних книжок виготовляє вже другий наклад фонетичного букваря виданого О. Поповичом.

Посол Тиміньський почав свою посольську діяльність тим, що взяв ся до фальшовання стенографічних протоколів. Не маючи до того ніякого права, попереминовав сей добродій промови ему немилі на свій смак. Добрий і гідний его поступ!

„Bukowiner Nachrichten“ подає яко средство, аби поправити нужденний стан наших мужиків і спинити на завсідги їх вивандроване до Росії, де панує ще більше лихо й нужда, розділити поля релігійного фонду поміж мужиків за сплату під гідними услівями.

Львівський руский народний театр під зарядом І. Виберовича дав від 8.—16. с. м. в Сереті 6 представлень драматичних, а то „Мікадо“, „Запорожець за Дунаєм“ з вечерницями Ніщиньского, „Пані молода з Боснії“, „Барон циганський“, „Отвертий Дім“ і „Гаспароне“. Серетська інтелігенція вчашала численно на всі представлення й задоволена з доброї гри вашого театру. Піднести належить одличну гру пань Виберовичової і Осиновичової і співу панни Фіцнерівної та Кравчуківної; з муци знов д. Стечиньского, Карпінського, Яновича і розумієсь самого д. ди-

Потомок гетьмана дурного
І презавзятий патріот
Та й християнини ще до того —
У Київ їздить всякий год!
У свиті ходить між панами
І п'є горілку з мужиками
І вольно думствує в шинку —
Оттут він ввесь — хоч надрукуй!
Та ще в селі своїх дівчаток
Перебирає; та з проста
Таки своїх байстрят з десяток
У год подержить до хреста.
Та й тільки-ж то... Кругом паскуда!
(„П. С.“)

Ні, галушкового патріотизму, того, що так багато его було у перших наших письменників, Шевченкові мало, навіть зовсім не треба. Іншого вимагає він від Українця.

„Розкуйте ся! братайте ся!“

каже він. „Розкуйте ся“ — се-бто киньте бути „грязею Москви“ чи „варшавским сміттем“, дійдуть до свідомости, що ви єсть сини великої самостійної нації, не хвилює ся ні перед Москвою, ні перед Варшавою, дбайте про те, щоб досягти національної самостійности. А що таке національна самостійність? Шевченко розумів її цілком оригінально і — се найважливіше — не помиляв ся, так її розуміючи. Нация була в его розумінні сім'єю з рівних людей-братів і тільки тоді, коли всі сі люди (а не деякі тільки) будуть справді вільні, коли

Не верстові,
А вольні, широкі
Скрізь шляхи святи
Простелють ся, і не найдуть
Шляхів тих владки.
А раби тими шляхами,
Без гвалту і крику,
Позіходять ся до купи
Раді та веселі
І пустиню опанують
Веселі села, — („Радуй ся ниво“...)

тільки тоді можна назвати націю вільною. Ось через віщо поет, закликаючи „не забувати Матері“, кличучи небесні карі на перекинчиків, на тих, хто продає своїх дітей в різниці Москалеві („За думою дума“), — вкуні з тим повстає проти всіх вигаданих проміж людьми загородок та закликає панство:

Обніміте, братя мої
Найменшого брата, —
Нехай мати усміхнеть ся,
Заплакана мати!
(„Послання“).

Тільки тоді, як не буде ні пана, ні мужика, а буде одна цілосародна осявічена українська сім'я, тільки тоді можлива національна самостійність українська, тільки тоді

Оживе добра слава,
Слава України. (Звідти-ж).

Такий шлях показує поет своїм землякам до національної волі: широка реформа межи-людських відносин — ось єдиний спосіб здобути ся їй. Помилкою буде думати, що Шевченко міг

би вдовольнити ся н. пр. тільки визволенням з кріпацтва та що вищенаведені его слова не мають ширшого значіння. Ні, він сміливо відкидає всі і найсвятіші на погляд форми людської громадскости, скоро вневнить ся, що вони не годять ся з правдою та шведять людям. І саме в тих формах, що доси існують на світі, він і не бачить правди:

Молітесь Богови одному,
Молітесь правді на землі,
А більше на землі нікому,
Не поклонітесь: все є брехня!

(Неофіти VII.)

Інший лад громадський, нині, а не свого-часна поіівско-поліційська правда уявляла ся поетови, як він казав у „Заповіті“:

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І ворожою злою кровю
Волю окропіте
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вільній новій
Не забудьте поминути
Не злим тихим словом.

Ся сім'я нова, вільна буде тільки тоді, як

Люди виростуть. Умруть
Ще незачаті царята,
А на оновленій землі
Врага не буде супостата,
А буде син і буде мати
І будуть люди на землі!

ректора. І прочі сили вдовольняли публіку в своїх другорядних ролях, між ними ветеран д. Гембіцький і гуляка Гулевич. Театр зістає ще сей тиждень в Сереті, а на другий вибираєсь до Радівців і Кимполонгу. По виїзді театру напишемо дещо більше про него, а вже тепер мусимо зазначити, що під тяжкими обставинами, під якими трудить ся він, можуть Русини гордити ся ним.

Холера. В Кракові тепер холера зовсім перестала, від кількох днів не було ані одного випадку холеричного. — За те в Гамбурзі вона еще не щезла зовсім, але не має більше характер епідемії. В Росії за те вона ся ширить. В Будапешті так само еще триває.

Нещасливі випадки. В. Стайнер, професор реальної школи в Чернівцях, скінчив у вівторок життя через завішене. Мотив сего вчинку ще нез'ясований. — Протопресвітер о. Д. Ончул, що вже від довгого часу був меланхолічним, вистрілив в хвили свої тяжкої слабості кулю в праве чоло і помер на місці. Сі нещасні вісти зробили сего тижня велике вражіння в Чернівцях.

Перегами на розтайність межі Віднем а Берлином вже закінчили ся. В перегонах сих брало участь 67 офіцерів австрійських а 73 німецьких. Побіда випала по стороні австрійській, бо перший приїхав до Берліна австрійський офіцер, поручник гр. Вільгельм Штаремберг. Ідучи безустанно верхом, приїхав він з Відня до Берліна в 71 годинах і 34 мінутах. З Берліна до Відня приїхав перший німецький офіцер, поручник бар. Райценштайн, але їхав вже 73 годни і 6 минут. Прочі офіцери зробили ту саму дорогу в 74 до 86 годинах. Які були пригоди при сих перегонах, не будемо широко описувати; згадаємо хіба лиш, що згинувло 21 коня австрійських а 9 німецьких, а також і декотрим їздцям приключилось не одно в дорозі. Найбільше може потерпів австрійський ритмайстер Коллер, з 14. полку драгонів, котрий їдучи серед темної ночі, наїхав в Чехах на віз з набором і злетів разом з конем з дороги в рів два метри глибокий і тут лежав під конем цілу чверть години. І їздець і кінь сильно потовкли ся. Мимо того Коллер пустив ся відтак далі в дорогу пішки і робив через три дні по 70 кілометрів, а коли его кінь трохи подужав, сів він знов на него і заїхав ще досить скоро на місце. Що витерпіли при сих перегонах коні можна з того зміркувати, що кінь гр. Штаремберга „Атос“, хоч видержав дорогу, зараз по тім погіб на корчі. Так само погіб і кінь другого побідителя в перегонах, бар. Райценштайна. Наочні свідки розказують, що Райценштайн вів під кінець дороги свого коня на уздечці; бідний кониско ледки ішов, затачував ся то на ліво то на право. Аж перед самою метою на кілометр

дороги сів їздець знов на коня і приїхав до стовпа уставленого на меті. Тут упав кінь і раз погіб на запалене легких. Послідний зі всіх приїхав один австрійський офіцер до Берліна. Але він не робив собі з того нічого, лиш витяючи Берлінців казав до них: „Я приїхав виправді послідний, але то нічого; я таки все рад, що приїхав. Дивіть ся на мого коня, який він веселий і як добре виглядає. Але бо й попас ся добре сеї ночі, а я — я заспав!“ У Відні і Берліні відбуло ся наконєць велике принятє тих офіцерів, а відтак і розділенє нагород. Ся їзда австрійських і німецьких офіцерів на так велику розстайність нагадує славних їздців з давних і новітніх часів, котрі як то кажуть, днували і ночували на своїх конях. Мабуть найславнішим таким їздцем був шведський король Кароль XII, котрий загнаний по битві під Полтавою по Україні аж до Туреччини і пересидівши там кілька літ під Бендером утік з відтам на кони та їдучи в супроводі лиш одного вірного слуги під прибраним прізвиськом Карль Фріш день і ніч через Австрію і Німеччину, ставув до 14 днів під тогдішню шведскою кріпостию Штральзундом. Славним їздцем в старовину був македонський король Александер Великий. Той переїхав на своїм коні „Буцефалі“ з Македонії аж до Індії, але вже більше не вернув до своєї вітчизни. Буцефал згинув також в дорозі, а король велів его похоронити з великою парадю і, як кажуть, приказав збудувати на тім місці велике місто. З новітніх часів знаний яко знаменитий їздець французський генерал а пізнійше цісар Наполеон I. Він на своїм славнім „зівяку“ з під Маренго переїхав через гори Альпи, коли ішов в похід на Італію. В найновітніх часах вславились їздою верхом один російський майор, котрий до шість місяців переїхав на однім і тім самім коні цілий Сибір від Владивостока аж до Петербурга, і російський поручник Агренієв, що в 1889 р. їздив верхом з Полтави до Парижа. Сего року знов виїхав ся один чпанський майор з Берліна верхом через Росію, Сибір і Корею до своєї вітчизни. Наконєць годять ся згадати ще й про славу їзду на — ослі. Славний Остро з Аміану обїхав був свого часу на ослі мало що не всі міста і села французькі, визнаючи Французів до хрестоносного походу против Турків, щоб їм відібрати святую землю.

Король стрільців. Князь Август Кобург Кобарі убив дотепер два тисячі кіз, одже в ловах на кози він найперший мисливець. Другим таким мисливим єсть Е. В. наш лісар, котрий в своїм життю убив уже 1893 кіз. Князь Август Кобург стріляє дуже добре; дня 21. вересня с. р. на ловах в Стирії стрілив 30 разів і забив 30 кіз.

Трубачі в войску або так звані у нас горністи уважали ся доси лиш за пів-воєків, а то з тої причини, що вони не носили доси карабінів і були узброєні лиш шаблями. Тепер має стати інакше. Після найновішого розпорядженя дістануть вже й трубачі карабіни і будуть мусіти носити їх побіч труби як в поході так і при всіх виравах. Вони будуть носити карабіни так само, як і кождий воєк на рамени на правім плечі, а трубу на шнурку через праве плече так, що вона буде лежати на патрон-таши. Шнурок від труби буде на грудех так звязаний, щоби трубач міг его кождої хвилі одною рукою розпустити. Через узброєне трубачів карабінами підвисить ся збройний стан компанії о 2, а цілого полку о 48 людей. При стрільцях, котрі мають підчас війни з кождої компанії по 4 трубачі, збільшить ся число збройного мужа в двоє тільки, що, при піхоті. Розуміє ся, що так само будуть узброєні трубачі австрійської оборони краювої (ландвері) і угорських гонведів.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 9. (лат. 21.) жовтня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.80— 8. —	зл.
жита	5.70— 6. —	„
ячменю	6. —— 6.50	„
вівса	4.50— 4.80	„
ріпаку	9.50— 9.75	„
конюшини	7.75— 8. —	„
кукурудзи	5. —— 5.10	„
гороху	6.50— 7.50	„
оковити	14. —— 14.50	„

Курс монет

дня 9. (лат. 21.) жовтня 1892-го р.

дукат	5.64	5.72	зл.
рубель царск.	1.18 ^{1/2}	1.19 ^{1/2}	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.60	58.80	„

Станислав Кузнярський

п. к. нотар.

перенесений з Становця на посаду п. к. нотаря в Садагурі, зачав своє урядованє на 7. н. ст. жовтня. Канцелярія знаходиться ся в домі Луческула.

Ніщо не мусить спиняти таку реформу міжлюдських відносин на Україні, — навіть те, що найгілше завсїгда пускає своє коріння у народну душу — церква, мусить бути реорганізована. Тому Богови, якого виявляють попи, Шевченко не хоче вірити, тої церкви, яку ті попи заснували, він не хоче:

Рай у вічі лізе,
А ми в церкву лізем,
Заплющивши очі!

(„Зацвила в долині“).

Сегочасна „церква-домовина“ мусить бути розвалена, щоб замість неї стала инша, вольна церква: Церква-домовина

Розвалить ся... А з під неї
Встане Україна
І розвіє тьму неволі,
Світ правди засвітить
І помолють ся на волі
Невольничі діти!

І ось тільки тоді, коли люди зроблять ся вольними братами, коли неправда не панувати ме на нашій землі, коли на нїм у жик зникнуть — тільки тоді й можлива національна воля на Україні. З сего, звісно, виразно виходило, що коли хочемо визволитись з національної неволі, то мусимо працювати на користь темного народу, пригніченого лихою долею, а коли сего не робити мем, то з усієї нашої роботи нічого не вийде, опріче порожнього галушкового патріотизму.

Такі, коротко кажучи, національні думки Шевченкові. Як бачимо, і в них нема національ-

ного шовінізму, нема галушкового патріотизму, але також нема й трішки того рабського духу, який добачал ми у его попередників. Завсїгда і скрізь у Шевченка український нарід є самостайна українська нація, і він вимагає їй всіх тих прав, які звичайно належать кожній нації. І ось ся поетова самостійність, отся его ворожість до рабства примуше его ненавидіти се рабство усюди, де він его бачить, — хоч би в рабстві був і его ворог. Тим у Шевченка нема й крихти на початального ворогування нї до Москви, як до нації, нї до Ляхів. Він повстає проти московського гнету, але не проти московської нації. Він повстає проти польського гнету в минулості, але знов не проти лядської нації. І в віршах „Ляхам“ він каже Ляхови:

Подай же руку козакови
І серце чистее подай
І знову іменем Христовим
Возобовсім наш тихий рай!

Як се все далеко від диких поглядів на польську справу у Квітки або у Гулака-Артемовського!

Таким побаченнєм ми бачимо, що Шевченко першій виразно висловив ідею повної незалежності української яко нації і вкуні з тим, зостав ся завсїгда і всюди толерантним до інших націй — себ-то: висловив дещо зовсім нове, зовсім нечуване з уст у его попередників, українських письменників. Своім словом поет розвіяв ту темряву з усякої неправди, яка обнімала доси питання про нашу національність і поставив тої темряви своє світло. Він був перший Укра-

їнець з правдивою національною свідомістю і ніхто не пособив так, як він, виробляти ся доброму українському національному світоглядю. Яке велике єсть те діло, що він зробив, можна зрозуміти тільки тоді, коли ми зрозуміємо, яка темрява царювала у нас до Шевченка. Те, що він казав про Шафарика, з далеко більшим правом можна сказати про него самого. Він бо справді засвітив

Світло правди, волі,
Він справді Українців
Сім'ю велику,
Во тьмі і неволі,
Перелічив до одного,
Перелічив труни,
А не Українців, — і став
Ізекіїлем.
І, о диво! труни встали
І очі розкрили!

Еге, Шевченко з трунів поробив живих людей, бо що таке до него були українські інтелігенти яко Українці, коли не труни? За се ми й зовемо его нашим національним пророком; тим ми й бачимо в нїм феноменальне, може єдине з'явище у всесвітній історії. Ми певні, що в українській літературі з'явиться ще багато діячів, рівних Шевченкові таланом, але не буде вже нї одного рівного ему своїм значінням в справі нашого національного відродження: будуть великі письменники, але не буде вже пророків...

П. Вартовий.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 вносять:
 на пів рік 5 зр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювіча,
 уа. головка ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечором.
 Оповідання і прилоги обсягають ся по найдешевших цінах.

Ч. 42.

Чернівці, дня 16. (лат. 28-го) жовтня 1892.

Рочник VIII.

Сумні події.

Вже то сей рік визначує ся на Буковині многими надзвичайними політично-суспільними подіями, в котрих буковинські Русини, а взгядно руска справа, відгравують, можна сказати, першу ролю.

Справедливе і совістне урядоване наскрізь чесного, а при тім бистроумного краевого президента г-р. Начога, що після ясної людської засади конституційного правління стремів до рівного узвзгляднення всіх мешканців нашого краю, викликало сильну бурю зі сторони загрожених в своїй безграничній самоволі олігархів-румунізаторів, та посицали ся безпідставні нікчемні клевети, що г-р. Начога протегує Русинів, а угнітає Волохів.

Правдиво византийським підступом заінсценована дика борба зі сторони сеї зухвалої кліки примусила г-р. Начога ужити в обороні своєї чести загально ще тепер прийнятого говорювого средства, і се було властивою причиною, для чого г-р. Начога мусів уступити з місця буковинського краевого президента. Все-ж таки справедливе і рішуче поступоване г-р. Начога переломило буту буковинських геґемонів бодай о стільки, що при послідних виборах до сойму краевого виийшли єї наші не-прошені опікуни в меншості.

Для дальшого розвою справедливих порядків в нашім краю звязали ся всі люди доброї волі, а межі ними і всі чотири рускі послы до спільного діланя і вислали вони перед отворенем нового сойму пронамятне писмо до центрального правительства, жадаючи там відвідної помочи для найсправедливішої справи, а то, щоби в складі нового виділу краевого були заступлені всі соймові партії.

А власне сего найбільше побоювали ся олігархи-румунізатори, бо знали вони дуже добре,

що тільки тим способом можна вирвати їм з рук загарбану силу і увільнити раз на завсїгди наш нещасний край від тяжкого гнету і шкідливої самоволі сих непрошених опікунів, що в своїй неситій самолюбности дбають лише о своє безграничне панованне, дбають лише о свої черева, о свої кишені, а загальне добро, а розвій гуманних правдиво-людських стосунків їм цілком байдужні. В своїй византийській проворности пізнали панки геґемони, що ціла ситуація лежить в руках руских послів, а взгядно в руках руского народу, що становить релятивну більшість всіх мешканців нашого краю. Потреба одже доконче перетяти нитку розвою живого життя руского народу, сказали проворні геґемони, а найліпші помічники до сего нікчемного діла, то таки власні братоубійці, власні народні зрадники, власні Юди-Іскаріоти. А таких мізерних нікчемників, таких людей без серця, без розуму і віри знайдеши на жаль ще тепер межі Русинами чимало. Се знали дуже добре панки геґемони, для того чим борше кинули ся вони за тими мізерними нікчемниками, та не потреба було до сего діла багато заходів, не потреба було до сего і багато мозольного труду.

Редактор відевської „Рускої Правди“, славно-звістний наш краян Григорій Купчанко, що вже давно пішов в найми московських обєднителей та лео-вірний московський невільник рад би згладити з сего світа кожного щирого руского патріота, посицшив перший на зазив панків-румунізаторів на Буковину дуже радо, бо вже-ж ходило тут не о що иншого, як власне о те, щоби в користь безграничного пановання неситих олігархів-румунізаторів зворушити темний руский люд против щирих его провідників.

До подібного злобного діла не потреба таких Купчанків багато й просити, таку оказію

вижаде такий Купчанко як? каня дощу, бо се прецінь найліпша нагода до обаламучуваня бідного темного люду, найліпша нагода, аби вмовити в темний нетамунций нарід, що нарід руский, нуждений бідолах, не може собі сам помочи, що всі люди, що стоять на чолі буковинського руского народу, самі нікчемники, що про нарід зовсім не дбають; а з другої сторони змалювати яскравими красками той величавий щасливий московський рай, в котрім після бажаня такого Купчанка мають незабавком зійти ся всі Русини.

Не так дуже тяжко було також для панків-геґемонів придбати для своїх цілей і другого руского зрадника, Івана Тиміньського, яко нікчемне орудіє для своєї неситої роботи. За мізерну мамону, за мізерний гріш продає сей Юда-Іскаріот свою рідну кров, розбиває соймовий руский клуб, прозиває в соймі прилюдно своїх рідних братів, що довгими літами не щадили для загальної рускої справи ні свого поту, ні матеріальної жертви, підлыми заволоками, вбиває одже таким негідним способом клин в живе тіло руского народу, та бажає очевидно придусити руске житє.

Так само було дуже легко олігархам-румунізаторам звербувати для піддержаня своєї геґемонії і третого ченого помічника Русина-зрадника др. Возяна. Сей „господиць“ самолюб першої сорти, проживав все без всякого висного людского ідеалу яко невільник призираної мамони та снів лише о золотих звїздах, котрих можна собі найлегше придбати мізерним сервілізмом.

На найновілийшій услугі панків-геґемонів стоять дальше майже всі наші православні рускі святищенники яко здеморалізовані недобитки рускої крові, стоять на їх услугі, як посол Тиміньський каже, і галицькі заволоки „твердого за-

Листи з України наддніпрянської.

VII.

Ми не будемо спиняти ся на статуті товариства Кирило-Методієвського та розгядати его з боку національного: усякий, хто прочитає твори Шевченкові, а тоді той статут, побачивши, що в нім тільки формуловано тій-ж ідеї Шевченкові, прикладені до практики. Таким побитом з ідейного боку статут сей нам нічого нового, такого, що его Шевченко не сказав би раніше, не дає. Не будемо багато балакати й про „Основу“, бо й вона стояла на тому-ж таки Шевченковому ґрунті, і єї найголовніші полемисти, Костомарів та Куліш боролись за ті ідеали, які найкращий вислів знайшли собі у творах Шевченкових. Хоча була й одна принципіальна відміна, Шевченко, вважаючи українську народність за націю, що повинна користувати ся з усіх нації належних прав, не віднімав у неї ні одного з сих прав, ані навіть права політичної самостійности; навпаки, побачивши, як Москва знехтувала національні права українські, він гостро осудив Богдана Хмільницького за его вчинок. „Основа“ же взагалі і полемисти єї — Костомарів та Куліш

— з осібна робили трохи инакше. „Південно-руське плем'я“, — казав Костомарів у своїй статті „Дві рускія народности“ (О. 61. III.), в минулій історії, довело, що воно не здатне до державного життя. Воно по правді повинно було поступитись саме великоруському, прилучитись до него тоді, коли завданням у спільної рускої історії було скласти державу (б. 77). І далі: „Українці розуміли й розуміють необхідну потребу і нерозірваність свого з'єднання з Москалями“. Ми вже згадували, що те саме й раніше казав Куліш, доводячи морально необхідну потребу з'єднати ся двом руским народам в одну державу. „Основа“ завсїгди стояла на сїм становищі і доводила, що ані український нарід без московского, ані московський без українського розвивати ся не можуть.

Розгядавши се питання принципіально, ми не можемо не сказати, що погляди такі належать до тих саме етикеток, про які ми вже казали в листі V. Люди завсїгди люблять на всякі події й випадки наліплювати етикетки, думаючи, що таким способом вони краще зрозуміють, що саме суть ті події; завсїгди люблять факти підводити під свої теорії і в послідках (результатах) подій бачити причини тим подіям. Хай ве-

ликі історичні авторитети Костомарова та Куліша простять мені, зовсім не історикови, сю ересь, але я не можу не сказати що розбираючи се питання, питання про з'єднання України з Москвою, виинено було саме так, що послідок вважено за причину: Україна з'єднала ся з Москвою, а значить, вона повинна була з нею з'єднатися — от що найсправді визначає формула: „моральна необхідність з'єднання в одну державу племені Південного з Північним“. Цілковита нелогічність вищевказаного спрощення сеї формули виразно видима і нема на що балакати про се більше. Можна тільки казати, що ми не так як треба переклали формулу Костомарова, Куліша та „Основи“, що найсправді історія инакше єї виясняє. Може, — але-ж і тут знов скажемо: ми не бачимо у всіх тих доводах, якими сповнені відповіди праці, ні єдиного такого, що проти него не можна було-б поставити не менш важливого контр-доводу. Возьмемо хоч сей найважливіший: українське плем'я довело в своїй минулій історії, що воно не здатне до державного життя. Але-ж се плем'я жило своїм державним життям за князів, до нападу татарского! але-ж прилучившись потім до держави литовської, воно подужало власне литов-

кала“ вірні прихильники московського журналу „Галицька Русь“, як „господинове“ Шанковський, Калужняк і другі.

Чи дивно одже, що під такими сумними політично-суспільними відносинами, покидають цілі маси нашого темного люду, позіставлені без щирого місцевого проводу, свій рідний край, покидають своє гірким потом придбане майно і спішають до московського раю, до того раю, котрий Купчанківська „Руска Правда“ від довгого часу майже в кождім числі так горачо захвалює? Там після власних слів „Рускої Правди“ панує „руський цар“, одинокий цар мужиків на цілм світі, а привелике „руське царство“ посідає незмірні простори землі для поміщення всіх „руських“ людей!

Може аж сі останні вельми сумні події розтворюють очі міродайних кругів; може аж сі останні сумні події опам'ятають тую нашу незрячу інтелігенцію, у котрій ще цілком не вигас патріотичний огонь народної любові, і звернуть їх на правдивий шлях щирої праці і мозольного труду для поліпшення нещасної долі нашого всіма упослідженого занедбаного бідного сільського люду.

Сего вимагає загальне добро нашого краю і нашої держави.

До Вас, брати селяни, звертаємо ся при сій нагоді щирим покликом, не давайте ся обамучувати хитрим очайдухам, не покидайте Ваш рідний красний край, Ваші батьківські плодovitі поля, Ваші хати, Ваші огороди; Ваші батьки перебули панщину-неволю, і Ви дочекаєте ся лучших часів в Вашім ріднім краю, тільки горніть ся до просвіти, до спільної праці, до спільної оборони. Не покидайте одже своєї рідної землі, бо не гадайте, що найдете десь на світі для себе рай.

Вибори посла в становецькій окрузі.

Щоб серед сумних обставин, в яких проживає тепер буковинська Русь, не причинити ся до деморалізації руських виборців, рішив виділі товариства „Руска Рада“ не брати жадної ініціативи що до поставлення кандидатури і полишає про те самим виборцям вільну руку в сій справі. Не потребуємо тепер наново пригадувати, що вибори посла до сойму дуже важне право і дуже важна справа. Найже панове виборці пам'ятають, що хто хоче права якісь мати, той не сьміє сам свого власного права ногами до-

тати. Хоть би прийшлося тепер улячи, то треба обстати за своїм чоловіком, що гідно міг би заступати руський сільський нарід.

Німці про руську справу.

Черновецька німецька газета „Bukowiner Nachrichten“ помістила під титулом „Vorgänge im ruthenischen Volksleben“ в трох вступних статтях з дня 21-го, 22-го і 23-го с. м. дуже обширну розвідку, в котрій ясно і вірно представлено наші домашні відносини і справедливо вказано на велику вагу руської справи для краю і для держави. Викликали сю розвідку дві важні події в нашім народнім житті, а то вивандроване наших селян до Росії, і зрада народній справі послів Івана Тиміньського і др. Воляна. В тих статтях познайомляють ся читачі з ріжницею, яка заходить межі Русинами народолюбцями, а „твердими“ або москволюбцями: народолюбці докладають всіх сил, щоб руський нарід розвивав ся собі природно, незалежно від впливів московських або польських, а „тверді“ знов працюють над тим, щоб руський нарід злив ся з московським. Одні уживають в письмі народної руської мови, другі намагають ся всіма силами змосковщити нашу мову. Коли народолюбці старають ся о руські школи, то „тверді“ не посилають своїх дітей до руських шкіл, ба навіть відтигають других від того, як се стало ся в Коломиї при отворенні руської гімназії. За через те, що народолюбці відчекують ся москалів, називають їх „тверді“ поляками, хоть самі поляки добре се знають, що народолюбці більше ніж „тверді“ не хочуть знати Польщі на Русі. Сила народолюбців на Буковині значно змогла ся, бо всі руські товариства в Чернівцях є в їх руках. Недобитки „твердої“ партії залишили нарешті собі товариство студентів „Буковину“, котра в головній мірі утримує ся за чужі гроші. Щирою працею около руського народу приневолити народолюбців управу краєву навязати з ними приязніші стосунки. Се зробив бр. Піно і гр. Паче; значіне народолюбців до того зросло, що др. Волян, щоб бути кандидатом на посла до ради державної, мусів, хоть як не рад, поклонити ся „Руській Раді“, відречи ся своїх „твердих“ переконань, а прийняти програму народолюбців. І теперішні руські послы до сойму буков. вибрані на підставі одної спільної програми народолюбців. Тимчасом послы Тиміньський і Волян відступили від народолюбців, і як „тверді“ газети голосять, пристали до „твердих“. До сего розділу привели волоски бояри раз, щоб Русинів поділити, бо над розділеними легше панувати, а по друге, щоб вказуючи на москволюбів чорнити перед австрійським урядом руський нарід. Дивно, що правительством підпомогло сей розділ, бо се не може і не повинно лежати в інтересі правительства. Борба між народолюбцями а москволюбцями веде ся скрізь. Обом сторонам ходить о те, щоб позискати нарід для себе. Народолюбці старають

ся розбудити в народі віру в власні сили вони не оглядаючи ся на жадну чужу поміч працюють над тим, щоб підвинути руський нарід морально і матеріально. Москволюбці представляють положене народу таким, що сам руський нарід без чужої помочи не годен собі дати ради, притім величають російське жите, російських царів, міністрів, навіть Сибір представляють раєм; особливо-ж тим туманять наш нарід, буїм то жида та поляки не мають в Росії такої сили. Таку агітацію веде між народом „Наука“ а в нас на Буковині особливо Купчанкова „Руска Правда“. Купчанко малює самих російських царів, енералів і т. п. називаючи їх завжди руськими царями, руськими енералами а в останнім числі таки, можна-б сказати, явно заохочує руський нарід до вандрівки до Росії. Хоть і нужда пхає наш нарід до того, щоб пошукати батьківщину а йти в чужі краї, то така агітація „Науки“ і „Руської Правди“ безперечно ще більше є причиною того, що наш нарід кинув ся саме тепер, коли в Росії нужда, голод і холера, цілими тисячами до Росії. Одже дуже короткий зміст тих статей. Вони мають на цілі, вказати правдиву причину вивандровання руських селян до Росії і визнати правительство, щоб своїм поступованем в справі руській не підпомагало ще заходів тих людей, котрим все инше на умі, лиш не добро нашого народу. Статі ті викликали всюди велике вражінє.

ДОПИСЬ.

3 України.

Перечитавши мою допись в ч. 22. „Буковини“ с. р. один з земляків завважив мені: „А що Ви, Добродію, часом не червоїли, як писали свою допись та розхвалювали „Буковину“. Вона справді цікава часопись, але цікава лиш у тих числах, що в них суть українські дописи“. Треба Вам сказати, що сей земляк не бачив торішної „Буковини“ і розумієт ся не міг бачити, в якім ступні поліпшала „Буковина“ сего року. Другий земляк, що бачив і торішну „Буковину“, налягав на те, що сегорічна „Буковина“ далеко краща від торішної. Третій земляк, що діставав „Буковину“ торік, не робив ніякого порівняння проти якостий часописи за два останні роки, а велів просто з почти завертати „Буковину“ в редакцію. На закид, висловлений тому землякови проти его вчинку, він виправляв ся тим, що того року „Буковина“ була зовсім не цікава, і через те він читав у ній лиш „де-що з дрібних вистій“. Тепер сей земляк признає свою помилку і поступаєт ся відновити передплату „Буковини“ на 1893 рік. Показував я „Буковину“ (ч. 4. с. р.) ще одному з сільських свідомих Українців, що передплатував „Батьківщину“, але ніколи не бачив „Буковини“. Він висловив: „Правду казав мені д Ч—ко, що мова „Буковини“ краща від мови „Батьківщини“. Та й взагалі „Буковина“

ський державний елемент і зробило з держави литовської державу руську. Як же можна сказати, що племя нездатне до державного життя, коли воно 600 років живе своїм державним життям та ще й виявляє таку дужість, що чужу державність перерабляє на свою? А потім — хіба воно зреклось своєї державности? Хіба воно не за неї 181 рік (від 1471. року, як умер Семен Олелькович, останній князь київський, до 1652. року, се-б то до Б. Хмельницького) боролось з Польщею? І хіба потім, за Гетьманщини і під московською рукою воно ще 110 років (до 1762. р., як скасовано Гетьманщину) не жило своїм автономним життям і не боролось проти заходів его знищити? З того часу минуло тільки 129 років і осе вже за сей час так забуло ся те, що мусить пам'ятати ся? Ні, з української історії можна виводити тільки те, що українська народність зустріла на своєму історичному шляху ворогів своєї державности, мусіла з ними боротися, боролась довго і завзято, але зустріваючи силу більшу чи культурну, чи матеріальну мусіла збути ся своєї автономії. Не щасливу боротьбу за свою державність — ось що ми бачимо в українській історії, а зовсім не нездатність до державности.

Кажуть потім: українське племя завжди виявляло нахильність до з'єднання з Москвою, а через те й повинно було з'єднати ся. Нехай і виявляло, та тільки не завжди, а тоді і доти, коли і поки сподівало ся від брата Москаля пошановання своєї автономії, своїх національних прав. Бо як би не було так, то не було-б у нас ні Виговського, ні Дорошенка, ні Мазепи, ні того українського духовництва, що казало: „нам лучше принять смерть, ніж митрополіта з Москви“ (р. 1666. слова єпископа Методія). Не можна-ж справді вважати діяльність сих людей за якусь діяльність у повітрі, без ніякого звязку з українським ґрунтом, — були бо вони кість від кости української нації. А що їм не пощастило, дак сему дивувати ся нема чого, бо країна була тоді стільки знесилена страшними історичними нещастями, що не могла вже бороти ся і обстоювати за свою автономію.

Та коли-б навіть і справді така вже нікчемна в історичному житті була Україна, коли вже судилось їй до когось прилучити ся, то не історичний закон, на який натикають згадані погляди, але обставини примусили єї прилучити ся саме до Москви. Історія зовсім не вимагає, щоб племя, не можучи бути самостійною

державою, прилучало ся невідмінно до найріднішого єму племені, навпаки, історія сама дала нам зовсім інші приклади, сформувавши Швайцарію, Австрію та північні американські сполучені держави — все держави, складені з неоднакових зовсім народів і таких навіть наче-б то ворожих, як Німці та Французи. Не тоді добре єднаєт ся нарід з народом, коли вони родичі, хоч би й близькі, а тоді, коли життя їх укупі — таке, що дає їм змогу зазнавати в сій спілці найбільш усіяких користий яко мога більшого вдоволення своїм потребам яко народу, яко мога більшого щастя. От через віщо й виходить, що Німець з Французом у Швайцарії ладнає і зазнає щасливого життя, а Лях з Москалем гризеть ся. Осє через віщо стало ся й те, що Україна наддністрянська (Галичина та Буковина), поєднавшись з Німцями та з Ляхами, зазнає більшого вдоволення своїм національним потребам, ніж Україна наддніпрянська, поєднавшись з рідним братом Москалем. Єдналась же й Україна та ладнала в старовину з Литвою і не Литва та Україна, зовсім чужі собі народи, винні, що їх гарну, загідну спілку розбито, а Польща — не чужий нарід, а свій таки братчик Слав'янин. Були-б інші обставини, не розбилась би

краща від „Батьківщини“. Те-ж potwierдили і троє братів его, і будуть передплачувати „Буковину“ з нового року. Познайомив я з „Буковиною“ й двох братів Поляків. Ті зразу же поклали передплачувати „Буковину“. „Читаючи „Буковину“, казали вони, вбачаєш щось рідне, близьке тобі.“ Нарешті показував я на селі „Буковину“ — таке людям, що й Шевченкового „Кобзаря“ навіть не читали. Ті, розумієть ся, „не читали“ ні „Зорі“ ні „Буковину“. Про „Зорю“ та й про всі українські твори, навіть друковані московською правописом, казано, що краще слухати, як хто їх читає, ніж самим їх читати. А про те в „Зорі“ були перечитані Ливіцького „Навіжена“ і Карпенка-Карого „Мартин Боруня“.

Після всего наведеного я вважаю конечним знов звернутись до своєї дописи. Знов „Буковина“, не досить ще вдовольняє нас, знов ми ремствуємо, що вона розводить ся про свої місцеві справи. Проти сего питання я й хочу висловити де-що. Читач кожної часописи, маючи її до своїх рук, бачить лиш готові результати тої невидної діяльності, того знесилюючого клопоту, що попереджає вихід у світ кожного числа часописи. Ось ми н. пр. радіємо, що сего року „Буковина“ більш нас вдовольняє, але ми не хочемо поміркувати, яким чином дійшла „Буковина“ до такого стану, ми не знаємо, яких жертв вимагало збільшення „Буковини“. Так послушайте-ж, що каже про се один із видатніших діячів „Буковини“: „Ви не повірите, скільки різної роботи звалилось на мою голову нараз. Ми живемо в державі, де мусимо самі дбати про наше народне життя і его розвиток, а що у нас на Буковині дуже ще мало тямущої патріотичної інтелігенції, то буває так, що нераз зверне ся вся робота на одного чоловіка. От і тепер загадали ми нашу газету („Буковину“) розширити і побільшити, а також видавати її бодай раз на тиждень. До того треба кавці 2000 зл.; нім ми то зібрали — бо зрештою ми бідні люди, а ті що мають, то їм не до того — пройшло багато часу; нарешті вийшло 1. число, але багато коло того роботи, а редактора годі утримати — мусимо все самі складковою роботою робити.“ Але яка-ж важка була та робота, буковинські ділячі перемогли її. Невпинно працюють ділячі „Буковини“ і тепер, відбиваючи на сторонах своєї часописи, як у зеркалі, духове життя свого краю. Читаючи вступні статі „Буковини“, дивуєш ся тій мужності, з якою борять ся буковинські ділячі за права Русин. „Буковина“ показує напрям, якого мусять триматись Русини в сій боротьбі, призиває на сю боротьбу синів буковинської Русин, бичує без ошаді зрадників. Словом сказати, „Буковина“ чесно керує духовим життям свого краю, „Буковина“ розвиває національну самосвідомість і під сям взглядом вона єсть часопис, що цілком заслугоє пошану не тільки щирого українського патріота, але й кожної освіченої людини. „Буковина“ служить святий справі відродження буковинської Русин, і нам ся справа не цікава, ми перед нею загулюємо очі.

та спілка, то не довелось би запевне ані Костомарову, ані Кулішеви доводити тую „моральну необхідну потребу“ такими навіть доводами (Дві русскія народности), що мов би то Українці та Москалі, доповняючи один одного, зливають ся в одну гармонію, — таку гармонію, якої ніколи не було у Вкраїнця з Ляхом. А чому? Тому, бачите, що проміж Ляхами та Вкраїнцями така безодня, що через неї й мосту не можна збудувати, бо Українці виконали в собі ідеали мужичі, а Ляхи — панські, що перші — нарід глибоко демократичний, а другі — глибоко аристократичний. Ну, а як той же таки Костомарів у тій же таки статі („Дві р. нар.“) доводить, що українське племя відрізнялось тм, що завжди стояло за особисту волю індівідуума, а московське навпаки — силувалося поглинути сего індівідуума в громадськості і що через се перше завжди хилило до федерації, а друге до єдиновладної самодержавності, — дак се мала різниця? Не менша противулеглість буде проміж двома сими вдачами, ніж проміж вдачаю аристократичною та демократичною? Через віщо-ж в справі з Ляхами різниця була на перешкодї поєднанню, а в справі з Москалями такої саме ваги дру-га різниця — навпаки — пособляла поєднанню? (Конець буде).

Чого-ж ми в істоті бажаємо? — Ми бажаємо, щоб редакція „Буковини“ заснула таким же непробудним сном, яким спимо й ми. Коли „Буковина“ розводить ся про свої місцеві справи, се добрий знак того, що в Буковині є суспільне життя, що таке життя цікавить буковинських Русинів, для котрих власне й видаєть ся часопис. Коли-ж навпаки українських дописів в „Буковині“ мало, то се недобрий знак того, що ми спимо, через те й не знаходимо питань, про які-б могли висловити свої думки на сторонах часописи. Сама-ж редакція „Буковини“ не стане вигадувати дописів з України для того лиш, щоб часопис була цікавіша для нашого братчика Українця. Таким чином той чи инший зміст галицьких часописів залежить цілком від нас самих. Коли Ви хочете бачити в галицьких часописах побільше українщини, працюйте в сїм напрямкові самі, запрошуйте до сеї справи своїх знайомих. Нехай кожен свідомий Українець хоч у два або три місяці раз дасть свою допис, і тоді перед українськими дописами галицьких часописів матеріал буде так мало замінний, як капля в морі, — тоді Галичина спроможеть ся дати не менш десятик часописів „цікавих Українцям“.

Тепер підійдемо до сего-ж питання з другого боку. Коли я пропонував Українцям обрати „Буковину“ своїм органом для вміщення наукових творів для народу, я мав на бачності, що „Буковина“ скоротить або й зовсім викине відділ „дрібних вістей“, але тепер я бачу, що дуже помилив ся, повстаючи на сей відділ часописи. Я вже згадував, що торішний передплатник „Буковини“, на несвіщій сором собі, лиш „де-що з дрібних вістей“ і читав, не підозріваючи зовсім, що в серйозних часописах сей відділ, яко зложений перевагом з „казусів“ і „курйозів“, вважаєть ся великим, але неминучим злом, потрібний більш для людей, незвиклих до серйозного читання. Вагу кожній часописи надають найсамперед вступні статі: тут краще всего виявляють ся напрямки часописи, відсіля перевагом походить той добродійний чи лиходійний вплив, що заподіє часопис на суспільність. Що-ж до дописів, то се річ більш-менш випадкова. При сегочасних обставинах розвитку нашої преси, українсько-руська часопис примушена бути органом різнородних українських елементів, часом навіть непожаних для часописи. Таким чином сегочасній українсько-руській часописи довелось би зовсім не мати жадної певної фізиономії, жадного певного напрямку, а часом і зовсім не мати жадного матеріалу, коли-б редакція часописи сиділа згорнувши руки та сподіваючись того щасливого часу, коли Українці пришлють свої дописи. А тим часом дійсне буковинське життя невинно становить такі питання, що вимагають розрішення без жадної забари, і „Буковина“ ріднає сї питання. Самий склад життя в буковинській Русин, як ми бачимо, вимагає триматись того, а не иншого напрямку в часописах, яко в міцних підвагах суспільного життя. Не вже-ж галицькій редакції повинні покинути печене й варене, залишити свій край з его духовим життям та друкувати нам, нудьгуючим через свою байдужність, через свою інертність, лиш дрібні вісті, з котрих ми маємо ласку читати „де-що“. Схаменітесь, панове!

І се ще не всі наші претенсії, що ми виявляємо проти часописів. Дав і читати „Зорю“ одному з полтавців. Він цікавить ся нею, але ремствує, що в галицьких часописах мова (полтавець зве її: г а л и ц к а м о в а) не така „звучна й зрозуміла“, як н. пр. у Шевченка. Я й сак і так дозодив, що ся „звучність“ Шевченкової мови залежить від віршового ритму, що Шевченкової мови далеко не стекло-б для публіцистики й наукових творів, так нічим его (того полтавця) не переконаєш: дай ему „звучної“ Шевченкової мови та й годі. І таких полтавців трапляєть ся досить. Замість того, щоб признати своє незнання літературної мови, вони чіпають якусь незвучність чи беззвучність її. Розумієть ся, свідомий Українець, якому дорогий кожен ступінь духового українського життя, не спинить ся перед труднощами не досить відомої ему літературної мови, а змагатиметь ся зрозуміти її. Той же, що через одну лиш мову цурати меть ся української часописи, яскраво виявляє свою духову нічність. Тут знову мимохить повстає питання про нашу літературну мову. Правду кажуть дд. Хванько й

Чайченко, що літературна мова наша повинна бути зрозумілою народови; але се ще не освобожає читача від обовязку студіювання літературної мови. Українська мова має безліч говірок, а ще більш місцевих лексикальних і инших особливостей, властивих говірці того чи иншого читача; стілько-ж може письменник почути претенсій. Вдовольнити усі оці претенсії ніяк не можна. Треба мати на бачності, що тут ідеєть ся зовсім не о тоє, про що змагають ся дд. Чайченко з Франком та ламають списи. Ні, тут не признаєть ся ні Чайченко, ні Франко, ні tutti quanti. Коли ми згадаємо, що недавно одия письменник глузував з мови вороніжських і кримських Українців, то ми легко зможемо уявити собі картину антагонізму між читачем і письменником. Такі відносини читача до письменника і навпаки не можуть бути сприяючими для невпинного розвою нашої літературної мови, а разом і нашої самосвідомості.

Коли-б кожен письменник потурав на своїх вередливих читачів, ему припало-б той же саме твір свій перекладувати на сто, а може й на двісті окремих українсько-руських говірок, і тоді-б ми до віку не мали-б все ті-ж двісті невинпродованих для науково-літературних потреб говірок. Треба-ж нарешті приставати усім до чогось загального та виповняти гріхи, користуючись разом усіма говірками. Ви скажете, що скучно читати такі елементарні істини. Знаю й я се, але я пишу сї стрічки виключно для тих полтавців, що не чули й про такі елементарні істини, що тримають ся через лад простого принципу: „За дним махом сімсот побиваю“. Як не смішний сей принцип, а від него летять шкереберти усі ваші Чайченки з Франками і саме тоді, як вони силкують ся один одного влучити списками. Доси казали ми проти вовка, промовмо-ж і за вовка. Коли-б мій читач „Зорі“ був вороніжець або кримець, тоді, розумієть ся, можна було-б без жадного вагання поглузувати з него, як глузує згаданий письменник; але тут полтавець і ми чи сак чи так мусимо з ним лічитись. Він вимагає, щоб ему дано таку звучну й зрозумілу мову, яку він бачить у Шевченка. Сей-ж зрозумілості вимагають від письменника й дд. Чайченко з Хваньком. Засада: „треба писати зрозуміло“, здаєть ся й мені такою простою й обовязковою, що, здаєть ся, не могла-б викликати жадної суперечки. Питання стоїть лиш на тім, яку мову слід вважати зрозумілою, і як засягти тої зрозумілості. Коли ми залишимо на час бракуючі народній мові абстракткові вирази, зрозумілою мовою без сумніву буде та, котрої складові частини, се б то слова, звичають ся в більшім українсько-руським обширі, ніж різнородні менш розновсюджені місцеві їх коресподенти. Я не можу погодитись з тим, щоб утворення зрозумілої мови перечено якимсь науковим виманням; навпаки, я впевнений, що наукове утворення мови мусить привести нас іменно до найзрозумілішої українсько-руської літературної мови. Критерієм же зрозумілості не можуть бути ні логічні викладки вченого, ні вживання певних слів тим чи иншим класіком українським; тут потрібні статистичні досліді. Мова письменника в певнім ступні річ випадкова, річ залегла від місцевості мешкання або часового перебування письменника. Через се саме вживання різних слів більшістю письменників може служити доводом найбільшої зрозумілості сих слів лиш тоді, коли кожна місцевість, що має окрему говірку, даєть свого письменника. А поки сего нема, ми можемо розрішити се питання не в кабінеті вченого або письменника, а лиш на селі, студіями лексикального складу мови по всіх кутках України-Русин. Під сям взглядом мають право на пильну увагу з одного боку не тільки завстижені Вороніжчина з Кримом, але й Саратовська і инші московські губернії, в котрих забереглись Українці, і з другого боку до краю сполщені кутки Галичини. Тут можуть бути корисними для справи не одні лиш учені та письменники, але й кожна письменна людина.

М. Крамаренко

Перегляд політичний.

Наради спільних делегацій вже покінчені і прийнято всі пропозиції правительств. Сегорічні делегації визначні сим, що Молодо-Чехи виступили в них з дуже острою критикою на політику теперішнього правительства а особливо проти тридержавного союзу, а тим змусили правительство до докладніших і всесторонніших пояснень особливо в справах політики заграничної.

Раді державній, котра збере ся 5. листопада, буде предложений зараз державний бюджет на 1893 рік. Програма праць парламентних цілої сесії зимової обмежає ся на ухвалені бюджету. На весну палата послів займе ся дебатами над новим проектом кримінального закону котрого наради в комісії майже вже покінчені.

З Петербурга доносять о поголосках про дальші зміни особисті в найвищих кругах правительствених, хоч ще поки що в певній формі. Іменно говорять про дімісію міністра справ внутрішніх, тайного совітника Дурнова, котрий має уступати з свого уряду. Его наслідником буде Татищев, або бувший губернатор чернігівський Анастасієв, котрого недавно відзначено виано в очі, бо в Росії міністрів покликають до сенату а не противно.

Вчепняли, що Порта, о скільки то річ можлива, не дасть ніякої відповіді на російську ноту Шинкіна, однак показало ся, що в Константинополі рішили ся відповісти. Ся відповідь, як доносить депеша з Константинополя, випала коротко і річево. Порта сконстатувала в ній, що гостина президента міністрів держави підданої не мала зовсім ніякого політичного характеру. Дальше Порта заявила, що поважає трактати і в будучности хоче і дальше удержати приязнь з Росією. Не запускаячи ся в деталі, Порта знов повторяє всі запевнення, які недавно висказано петербурзькому кабінетові. Се сказав султан російському амбасадорові Нелідові в Константинополі, коли приймав его по повероті з відпустки. Авдієнція Нелідова не відбула ся, як казали 7. с. м., але з якихсь причин проволікла ся аж вісім днів пізніше. При тій нагоді султан Абдул Гамід заявив, що він не запросив Стамбулова до Константинополя і що его приїзд не може мати ніякого впливу на турецьку політику, котра строго держать ся границь, зазначених її трактатами.

Дрібні вісти.

Рада державна скликана на 5. н. ст. листопада до Відня на дальші наради.

† Іван Войнарович, совітник намісництва, посол до союму краєвого, та член виділу краєвого, вмер в суботу 22. н. ст. жовтня с. р. Покійник був родом Русин та визначав ся своєм чистим характером і витревалістю. Він належав до сволученої партії руско-німецько-вірменської. При величавих похоронах були і наші рускі послі і попрацали в ній щирого товариша. Вічна ему пам'ять!

3 університету. Минувшого року 1891/92 було слухачів 301, а то 62 богословів, 198 правників, 14 філософів і 27 фармацевтів. По народности було 41 Русинів, 128 Німців, 25 Польків, 95 Волохів а решта інших народностей. Виклади зачали ся в сім півноці на 8. н. ст. жовтня. Професор др. Смоль-Стоїкий читає сего півноку: 1.) Руска граматика, словотворення III. часть і 2.) Історія рускої літератури XIII.—XVI. віку. Професор др. Калужнякський читає: 1.) Славянське словотворення, 2.) Про нову чеську літературу та 3.) Про язикові особенности старших старославянських рукописів.

Що нам вже принесло збратанє послів Тимінського і др. Воляна з волокскими боярами? В останнім числі волокської „Gazet-i Bucovinei“, котра не може нахвалити ся обох тих послів, що зрадили руску справу а пішли на службу волокских боярів, і в котрій посол Тимінський впливає тепер всі свої чувства, находимо річи, про яких ми доси ніколи не чули. „Gazeta Bucovinei“ задекретувала одним замахом пера, „що православна церква на Буковині не є церква руска,

а лише виключно волокська (românească)“. От як виходить шило з мішка: нині нема вже рускої православної церкви, а завтра певно не буде вже й Русинів. І по що було віднекувати ся владиці Морареві в соїмі, що в церквах православних на Буковині не діє ся Русинам ніяка кривда, коли рускої православної церкви нема?! Ся явна негация православно-рускої церкви на Буковині, то очевидно перший успіх покійної служби послів Тимінського і Воляна в соймовім клубі волокских боярів. Про дальші безглузді виводи „Gazet-i Bucovinei“ о рускій справі поговоримо пізніше.

Еміграція. Як зачуваєм, вивадровують все громадно наші селяни з Горосівців, Онута, Погорилівки, Самушина і інших громад до Росії. Близших в домостій не маєм до тепер.

Академічне товариство „Союз“ в Чернівцях дає 10 лат. падолиста с. р. вечерок з танцями в сали товариства гімнастичного. Товариство се до тепер старанно глядало за тим, щоб ті вечерки справді були забавними, але також, щоб вони приносили користь моральну як для гостей так і для товариства самого. Тому то можемо ті вечерки нашим шановним читателям як навліпше припоручити. Після великих приготувань до сего вечерка мож сподіватись, що випаде як найкраще. Додаємо прозбу сего товариства нам надіслану: Всі ті Панове, котрі до тепер не дістали запрошень, звольте ласкаво удати ся до товариства (при ул. Петровича ч. 2).

Дивна пригода. Професор Пані в Парижі розповів на засіданні товариства лікарського про один случай дуже дивної глухоти. Він лічить одного 50-літнього чоловіка, котрий від якогось часу є глухонімим, але так, що від 6. до 9. год. рано чує і говорить, а о 9. год. тратить мову і слух аж до 6. год. рано на другий день. Чоловік той був хорий на нерви, а ся недуга показала ся у него нагло. Ум у него здоровий і він пише, коли не може говорити. Притім ще один дивний об'яв у него. Як потиснути его в одно місце по низше лівого плеча, то дістає конвульсії; аж як спинити доплив крові до голови, то ему лекше. Професор Пані має надію вилічити свого хорого.

Отворенє женської гімназії у Відні відбуло ся дня 11. жовтня. До гімназії вписало ся 30 учениць а віці від 14—20 літ, самих Віденок, крім одної. Учениці мусіли піддати ся вступному іспиту. До сего іспиту зголосило ся 31 кандидаток, з котрих одна не здала. Гімназія буде що року побільшати ся о одну класу аж до класи шестої. Ся перша жіноча гімназія стоїть під управою фахового педагога проф. др. Ганнака. Науку в гімназії уділяє сімох професорів шкільних, котрі одержали на се позволенє краєвої ради шкільної.

Холеричний прутень на цигарах. Директор гігієнічного інститута в Берліні оголосив свою гадку в справі, чи цигарами і табакою заносить ся холеричні прутні. Він каже, що прутні (бацілі) холеричні, котрі находить ся на листі тютюновім, гинуть при сушеню листи за годину. На мокрім листі тютюновім не множить ся прутні і гинуть також скоро. На цигарах, зладжених підчас холери в Гамбурзі, не найдено прутнів. При ферментації і сушеню цигара перед висилкою гинуть прутні дуже скоро, навіть на куснях цигар, вложених для проби межі цигара. Дим з тютюну забиває прутні холеричні і тому тютюном не розносить ся холери.

Бідна, що встидалася жебрати. Дня 12. с. м. наказала була поліція в Гамбурзі мешканцям одного дому зараз виносити ся з него, бо там було страшенне нехлюйство і треба було цілий дим дезінфекціювати. В одній дуже нехлюйній хатині в тім домі жила також одна „бідна“ жінка, котра „встидалася“ жебрати і для того діставала від міста запомогу. Коли-ж служба санітарна забрала ся очищувати хату „встидливої“ жінки, знайшла в одній кутку сховані в шматки гроші; показало ся, що тих грошей було не менше лиш шістьдесять тисячів марок або 36,000 зл. на наші гроші.

Спільники розбійника Семередіого. Здаєсь, що віденський поліцій удадо ся вже вислідити спільників розбійника Семередіого, котрий, як звістно, нападав на віденських годинників і

золотарів. Один з них називаєсь Лазар Тігнавер, літ 10, волоцюга, караний вже давніше, а другий Франц Весселі. Тігнавера вже арештовано. Він старав ся при протоколі доказати, що дня 16. вересня, коли то Семередію напав був на склеп Штоллого і там побив Ляммеля, не був у Відні, що тогди був в дорозі, але доказ ему не удав ся. Поліція віденська показувала фотографії обох тих спільників Семередіого сусідам Штоллого і всі вони признали, що то ті самі люди, що крутили ся під ту пору коло склепу Штоллого, коли там став ся розбій. Весселіого однак не зловлено.

В ч. 38. „Буковини“ в V. „Листі з України наддніпрянської“ просимо виправити ось які помилки:

Бік 1., шпалта 1., рядок з гори: тако ж, а треба так ось. — Шпалта 2., рядок 18. з гори: західними дубцями, а треба залізними дубцями. — Шпалта 3., рядок 4. з гори: для того завсїгди, а треба за того завсїгди.

Бік 2., Шп. 2., рядок 18. з гори: збен-трезшила ся, а треба збентрежила ся. — Шпалта 2., рядок 28. з гори: гірке, а треба уже. — Шпалта 3., рядок 8. з низу: от вже, а треба от же.

Бік 3., Шпалта 1., рядок 7. з гори: „Снопіві“ а треба „Снопові“. — Шпалта 3., рядок 12. з гори: найдільніших, а треба найчільніших.

Бік 4., шпалта 1., рядок 16., починаючи з слів: „Д. О. Огоновський в своїй“ і рядки 17—28, кінчаючи словами: „Як же се так?“ треба поставити на низ яко примітку — Те-ж саме треба зробити й з рядками 29, 30, 31, 32 з сєї шпалти і з рядками 1., 2., 3., 4., 5. шпалти 2., починаючи з слів: „Костомаров у „Воспоминаніях“ і кінчаючи словами: „порівняти сю дату до інших. — Шпалта 3., ряд. 7. з гори: попіздечний закон, а треба попіздечний заков. — Шпалта 3., рядок 13. з гори: невчасним сьвітлом, а треба невгасним сьвітлом.

Опірч того всюди, де надруковано §. треба читати бік. — Шпалта 2. на боці 4., ряд. 1.: р. 1864, а треба р. 1846.

В ч. 41. „Буковини“ в VI. „Листі з України наддніпр. бік 2., шпалта 2., ряд. 4. з низу: Трути, а треба Брути. — Бік 4., шпалта 2. ряд. 1. з низу: тої темряви, а треба замість тої темряви.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 16 (лат. 28.) жовтня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.80—8.—	зл.
жита	5.70—6.—	„
ячменю	6.——6.50	„
вівса	4.50—4.80	„
ріпаку	9.50—9.75	„
конюшини	7.75—8.—	„
кукурудзи	5.——5.10	„
гороху	6.50—7.50	„
ововити	14.——14.50	„

Курс монет

дня 16. (лат. 28.) жовтня 1892-го р.

дукат	5.64	5.72	зл.
рубель папер.	1.18 ¹ / ₂	1.19 ¹ / ₂	„
наполеондор	9.48	9.53	„
100 марок	58.60	58.80	„

Станислав Кузнярський

д. к. нотар.

перенесений з Становця на посаду д. к. нотаря в Садагурі, зачав своє урядованє на 7. н. ст. жовтня. Канцелярія знаходить ся в домі Луческула.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
вносити:

на пів рік 5 р. — кр.
„ пів року 2 „ 50 „
„ чверть року 1 „ 25 „
для заграниччя 5 рублів або
12 франків

Поодинокі числа по 12 кр.
в книгарні Г. Пардінського
в Чернівцях, ринок ч. 10 і
в бюрі газет Л. Горювца,
ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обсягають ся по найдешевших цінах.

Ч. 43.

Чернівці, дня 23. жовтня (лат. 4-го листопада) 1892.

Рочник VIII.

Дальші наслідки народної зради.

В останнім числі виказали ми, що першим здобутком руских зрадників Тиміньського і Воляна для рускої справи за їх вірну службу боярам-румунізаторам є сей яскравий факт, що орган сего клубу „Gazeta Bucovinei“ скасував немов урядово одним замахом свого злобного пера православну руску церкву на Буковині, заявляючи без всякого застереження, що на Буковині є лише одна православна церква і то „православна церква румунська“. Розуміє ся, що се урядове заявлене органу боярів-румунізаторів подано до загальної відомості безперечно за порозумінням Тиміньського і Воляна, а особливо не без відомості Тиміньського, котрий в останніх часах став пильним інформатором і щирим до радником „Gazeta Bucovinei“ в руских справах.

Але між рядками дотичної статі „Gazeta Bucovinei“ можна вичитати навіть цілковиту негідність руского народу на Буковині, бо сказано там виразно, що автохтонні буковинські Русини, до котрих „Gazeta Bucovinei“ причисляє й Воляна, придержують ся волоскої віри. Не мають одже буковинські Русини після виводів „Gazeta Bucovinei“ нічого спільного з галицькими Русинами, не мають навіть нічого спільного з проживаючими на Україні Русинами, противно буковинські Русини, яко нарід волоскої віри — се після „Gazeta Bucovinei“ „природні“ румуніфіканти — а властиво таки собі справдешні Волохи.

Забула сердешна „Gazeta Bucovinei“ в своїй до скрайної безглузлости висловлюваній бляді, що на Україні проживає 20 мільонів Русинів, що й тепер придержують ся православної віри.

Але правда, се не „румунська“ віра; одже буковинські Русини, що після нового відкрити „Gazeta Bucovinei“ придержують ся „румунської“ віри, то цілком инший нарід, як руский нарід на Україні, помимо того, що Русини на Буковині так само, як Русини в Галичині і на Україні, мають одну й ту саму руску мову, одну й ту саму свою історію, одні й ті самі звичаї й обичаї.

Нема що казати, велику науку і вельми здорову логіку зраджують редактори „Gazeta Bucovinei“ ?!

Нема одже, як се цілком ясно доводить „Gazeta Bucovinei“ і її теперішній помічник редактор Іван Тиміньський, руского народу на руду на Буковині; нема на Буковині руского народу очевидно для того, бо румунізатори і їх вірні послугачі Русини-зрадники раді би користь свого неситого пановання для свого беззастовного самолюбства змести сей нарід з Божого світа. Нема руского народу на Буковині, бо его нічужья інтелігенція відпурала ся своєї крові та пішла в найми боярів-румунізаторів. Нема руского народу на Буковині, бо его власні виродні сини запродують его права і видають его ще живого чужим самолюбам на поживу. Нема руского народу на Буковині, бо его виродні сини, такі: Тиміньські, Воляни, Драбіки, Шанковські і много других їх „одномыслинников“ подали найзавзятішим ворогам до того помічну руку, щоби для вигідного пановання румунізаторів держати вічно наш нарід яко бездушну худобу в духовій тьмі і неволі. Нема руского народу на Буковині, бо названі народні зрадники піддали ся безвзглядно розказам „Concordii“, політичного товариства румунізаторів, котра в своїй без-

взглядній византійській проворности сьміє безкарно накидати рускому народови в таких чисто руских повітах, як н. пр. повіт становецкий, своїх зашунників яко послів, а власне се можемо вже тепер занотувати яко другий успіх вірної служби наших народних зрадників в боярско-румунізаторскім таборі рускої справи.

Бр. Никольцьо Мустаца і его теперішній трабант Іван Тиміньський промисляють яко „щирі“, опікуни руского народу цілими днями і ночами над долею буковинських Русинів; оба вони „сердешні приятелі“ руского народу, а властиво заповідні приятелі его мошеники, вишукують для него щирих заступників, що будуть сьміло і відважно дуги в трубу боярів-румунізаторів, а при тім всі разом кріпко тримати наш бідний нарід, як тих гончих псів, на шнурку для вигідного боярського польовання.

Не спали наші непрошені опікуни, шукали і знайшли. Радуй ся, буковинський руский народе, твоя недоля вже скінчена! Бр. Никольцьо і его гідний товариш Іван Тиміньський знайшли для тебе нового посла в особі кіселевского православного пароха „Bejan“.

Не має сей панотець виправді ні найменшого поняття о потребах руского народу, бо его ся справа ніколи не інтересувала; не знає сей панотець виправді ні рускої історії, ні рускої літератури; не читав і не читає сей панотець ніяких руских часописів, лише може купчанківську московську „Русску Правду“; не належав і не належить сей панотець до руских товариств, не причинив ся він до тепер нічим до просвіти руского народу, не дав він до тепер й крейцаря на просвітні рускі цілі, але за тоє він ревно збирає поміж руским народом крейцари на „Scoala ro-

Листи з України наддніпрянської.

VII.

(Конець.)

Все оце так саме, як і багато де-чого иншого, про віщо ми не маємо ні змоги, ні місця балакати, доводить нас до того пересвідчення, що вславлена теорія про „морально-необхідну потребу поєднати ся племена Південному з Північним“ єсть віщо лише, як та етикетка, яку наділено на дійсний історичний факт на підставі формули: коли се зробило ся, значить се й повинно було зробити ся, забуваючи, що тут як і завжди в таких випадках правдивою буде тільки формула: коли се зробило ся, — значить се й могло зробити ся... а могло й не зробити ся, додамо. Сею етикеткою одніmano в української нації одно з її власних національних прав, забуваючи, що коли український нарід єсть справжня нація, то не може вона не мати і всіх тих прав, які має взагалі всяка нація, а з сих прав — право автономного життя у всякому разі непослідує право; коли-ж вона всіх прав, нації належних, не має, то вона й не єсть справжня нація, а так тільки — „хохлацкая разновидность великаго рускаго народа“. Але-ж сего певне ніхто з „Основан“ не думав.

Я мушу тут на хвилину спинити ся і трохи збачити, бо вже чую зло-радісні репетування з табору російських „охранителів“: „Поліцей! поліцей! зрада! „колебаніє“ государственныхъ основъ!“ хохлацка інтрига! Бері его!“ Поки вони репетувати муть: „Бері его!“ — мені байду, але щоб вони не заверещали: „Бері їх“ — мушу сказати кілька слів їм на вітху, а може й на гірше зло.

Обороняючи з усієї сили наше національне право від усякого втисника, ми в той же саме час вміємо рахувати ся й з фактами. А факти єть такі, що Україна поділена тепер проміж трома державами (Росія, Австрія, Угорщина) і давно збула ся всіх автономічних своїх форм. Тепер вона стоїть в такому становищу, що ні про які заміри політичного змісту їй не можна й думати, і всякі мрії в такому напрямку були-б стільки кумедним донкихотством, що нічого опріч сьміху або докору не могли-б викликати серед патріотичної української інтелігенції, — хоч би й з'явили ся. Ми, Українці Русини з України наддніпрянської, російської, дуже добре знаємо і розуміємо, що мусимо бути частиною російської держави і що тільки поклавши в основу своєї державности сю думку, можемо сподівати ся яких реальних послідків від тої діяльності. Через те ми, повстаючи проти тих утисків, які тернуть у Росії українська народність, постаємо яко

члени російської держави і чевні, що прийде час, коли Росія так саме забезпечить нам наші права, як Австрія забезпечила їх австрійським Українцям, — а скоро се зробить ся, нам, яко українським патріотам, не буде ніякої радці не бути великими прихильниками до російської держави. Протестуючи проти однімання в принципі у нас права на політичну самостійність, ми дуже добре знаємо, що історія не вертаєть ся назад, і тільки бажали-б, щоб і наші вороги не забували сей правди.

Тепер вернемось на хвилину до „Основ“, і скажемо, що, минаючи оту принципіальну різницю, місячник сей з найбільшою повністю (скільки міг) обороняє Шевченкові ідеали, і ми не мали другого такого оборонця наших прав. Через се імя „Основа“ завжди зостанеть ся нам написаним осяйними літерами. Ми тепер ширше може й глибше від „Основ“ дивимо ся на деякі питання, але се тільки тим, що живемо пізнійше, і се не зменшує того великого добра, яке вчинила „Основа“ за свого часу. Вона дуже посприяла виробитись нашому національному самопізнанню і наставляла его на добрий шлях. Воно так і пішло-б тим шляхом, як би лиха доля нас не спіткала і найсамперед „Основу“ — ж.

Зіставшись без органу літературного, що будив громадське самопізнання та пособляв ему формувати ся в доброму напрямкові, ми неза-

тапа", за тоє має рідного брата, консисторського совітника „Вежа", загорілого румунізатора, найзавзятішого ворога всего, що руске.

А власне сей брат славного кандидата на руского посла становецкого повіту, очевидно за благословенієм владики Мораря, перевандрував вже цілий становецкий повіт, стероризував всіх панотців сего повіту, щоби тим способом забезпечити „вільний" вибір свого гідного брата на руского (!) посла.

Бр. Никольцо і его трабант Іван вислали вже на всі боки телеграфічні розкази, бо в буковинським соймі бракує ще одного ніби руского посла, що має виродину синові рускої неньки. Іванови Тиміньському, помагати, безчестити руске імя, прозивати щирих руских патріотів галичкими заволоками, та тим негідним способом придушати і розбивати розвій руского народу.

От такі то сумні наслідки народної зради; але не вічно панувати злові, прийде час, коли й наш темний нарід прозрить, пізнасть правду і зробить рахунок з тими своїми виродиними синами, що для власного самолюбства кровавили руске серце, придушували і убивали руске жите.

Коронна валюта або наука о нових грошях.

(З „Народної часописи“).

В половині минушого місяця розпочалося вже вибиване нових грошей у віденській монетарні і мабуть вже в падолисті підуть в курс деякі нові монети. Так само і угорська монетарня в Кремниці розпочала вибивати нові гроші. Ще в п'ятницю тамтого тижня вибито на пробу кільканадцять штук золотих монет по 20 корон і прислано угорському міністрові фінансів, аби він їх оглянув, чи вони добрі. Міністер признав їх за добрі і розпорядив, щоби зараз вибивано золоті монети на великі розміри. Одже зараз постановлено вибити мільон корон штукками по 20 корон разом. Незадовго рознічнєся і вибиване нікельових грошей, так що вони в половині падолиста підуть в курс. Срібні корони підуть в курс аж в половині грудня. З новим роком однаков будуть вже як у нас так і на Угорщині курсувати нові гроші побіч старих, доки аж теперішні гроші зовсім не стягнуть ся. Тому то вже найвизна пора, щоби наші люди познайомились добре вже завчасу з новими грішми і способом, як ними буде числитися, щоби відтак, коли дістануть в руки гроші, не давались баламутити і отуманювати. З сеї причини постановили ми тут подати коро-

тецьку науку о нових грошях. Буде вона доповненням до тої книжочки, яку видало товариство „Просвіта" о нових грошях. Хто має таку книжочку, буде міг відрізати собі сю статтю нашої часописи і доложити до згаданої книжочки і так буде мати досить повний образ о новій валюті і способі числення після неї.

Що то гроші?

Гроші то така річ, що для всіх і всюди має якусь вартість і за котру можна всего дістати, чого нам потреба. А що як раз такі метали, як золото і срібло, мають для всіх людей вартість, то гроші роблять ся по найбільшій часті із тих металів; лише дрібні гроші роблять ся також з менше цінних металів, як: нікель, мід і бронз. Металь придатний на гроші ще й для того, що з него легко вибивати монету, що така монета не борзо псує ся і не минає ся так, як н. пр. збіже, цукор, кава і т. д. Напів не має такої вартости, як металь і для того не роблять з него грошай, а то, що ми називаємо паперовими грішми, то лише квіти на металеві гроші або ноти, котрі видає банк (банкноти) або держава (державні ноти).

Що то валюта?

Валюта то вартість тої монети, що єсть підставою числення грошей в якійсь державі, а від котрої числимо гроші дрібними в долину, або грубшими в гору. Від 1857 р. аж до тепер була у нас срібна валюта, значить ся, що наша держава робила гроші із срібла і вибивала з одного фунта (або пів кіло) 45 штук монет, котрі називали ся ринськими або гульденами. Банк народний, що називаєсь тепер австро-угорським банком, видавав на ті гроші ноти, а кождий, хто мав такі ноти або квіти, міг собі вимінати за них в банку срібні гроші. Але то не довго тривало. Прийшли воєнні часи, срібло минуло ся на війну, а банк не міг вже за свої ноти виплачувати срібло. Ба в 1866 р. завела ще й держава свої ноти (паперові гріші) по 1, 5 і 50 зл.; зробилось таке, що паперових грошейросло аж на 360 мільонів, а на то було в готівці всего лиш 50 мільонів сріблом. Люди брали одже той напів в добрій вірі, що держава дасть їм колись за него срібло, значить єя, кредитували (боргували) державі. Держава тоді і сама не виплачувала своїх квітів готівкою й дала банкови право не виплачувати. Чи хто хотів чи ні, мусів брати паперові гроші, настав одже так званий примусовий курс.

До того прийшло ще, що й срібло підешевіло; фунт срібла платив ся за границею по 36 зл. до 29 зл., а що по заведенню срібної або так званої австрійської валюти, мав у нас кождий право давати собі вибивати срібні гроші в цісарській монетарні на свій кошт, то міг купити собі за границею н. пр. фунт срібла за 36 зл., а коли казав відтак вибити собі з него гроші, то мав

45 зл. сріблом. Очевидно, що такий срібний ринський мав на ділі меншу вартість. Дійшло було до того, що міністерство фінансів мусіло було в 1877 р. заказати вибивати срібні гроші на приватний рахунок; лиш сама держава мала ще право вибивати срібні гроші, але вибивала їх дуже мало, аби вони ще більше не стратили на вартості.

Аби раз зробити кінець тому розладови, мусіло правительство подумати о тім, щоби завести такі гроші, котрі не опирались би лиш на кредит, але мали дійсну вартість. Заводити попри срібні гроші ще й золоті (двометалева або біметалева валюта) було непорядно, бо з того зробив би ся лиш ще більший заколот. Постановлено одже завести золоті гроші, або установити золоту валюту, котрої одиницею в численню була би нова монета, звана короною, а це, як доси, гульден або ринський.

Закон з 2. серпня 1892 р. о новій (коронній або золотій) валюті постановив одже: Замість дотеперішної валюти, вводить ся золоту валюту, котрої одиницею числення єсть корона. Корона ділиться ся на сто сотиків (по німецьки гелерів).

Які-ж будуть гроші після сеї валюти?

За підставу до сих нових грошей, взято золоту монету вартости 20 корон і постановлено, що з одного кіло чистого золота має ся вибивати 164 штук таких монет. А що з чистого золота не можна вибивати грошей, бо вони були би за легкі і борзо би псували ся, то постановлено дальше домішувати до золота ще й міді, так, щоби в однім кіло мішанини було 900 грамів чистого золота, а 100 грамів міді. З тої одже мішанини будуть вибивати ся золоті корони. Коли-ж з одного кіла чистого золота вибиває ся 164 штук по 20 корон, то з мішанини вибиває ся одну десяту часть менше (бо в ній єсть лиш 9 частий чистого золота, а десята часть міді); та десята часть єсть грошки більше як 16 корон (докладно 16.4 кор.); одже з одного кіло мішанини не буде вибивати ся 146 корон, лиш о 16 корон менше, то значить 147.6 корон.

Пря того постановлено ще, що кождий мусить приймати ту монету хоч би й не знати в як великій сумі, та що кождий, хто схоче, може лиш ту монету казати собі вибивати в цісарській монетарні із свого золота; від кіла чистого золота має лиш заплатити за вибиване 6 корон, а банк австро-угорський ще менше, бо лиш 4 корон (для того, аби люди несли своє золото скорше до банку і там; міняли на гроші, як до монетарні). В тім то й найбільше значіне золотої валюти.

(Дальше буде).

баром же збили ся з пантелику і погубили стежки. Не багато людей вдержалось на тій самій національній носталії, яку заняло зпершу, а здебільшого або збайдужіло, або й зовсім позрекло ся української справи: інші-ж знов значно відмінили на неї свої погляди і часом так значно, що аж дивно. Ось через віщо стало ся те, що той самий Костомарів, що так воював ся з „Осною" з московським „Днем", який дозволяв істинній українській літературі тільки яко „містної словесности для домашнього обихода" згодом, р. 1881, кажучи про українську літературу, сам казав сі слова! Ось що писав він у статі „Малорусское слово", обороняючи українські книжки:

„Нам можуть відказати те, чим звичайно силкують ся виправдати заборону („ограничение") українського слова. Се бажання зробити нашу спільну „русскую" мову літератури і освіченої суспільности єдиною мовою народною по всій імперії. Того бажано і ми і не можемо не бажати сего, бо самі змалку балакаємо і думаємо сею мовою. Але ми хочемо, щоб бажання се здійснило ся міцно і справді, але не на погляд тільки. Се можливо тільки тоді, коли всі мови й наріччя мати муть у нашої імперії цілковиту волю. Силоміць та примусом вчити російської мови, додаючи наперед постановлене силкування знищити „областные способы рѣчи" не буде най-

простішим і найшвидшим шляхом до тої мети". Навівши з історії приклад („расколь"), що примус не досягає своєї мети, він каже: „У всякому разі, коли українському письменництву („писательству") дасть ся цілковита воля, від сего не повстане ніякої перешкоди російській мові розповсюджуватись серед України... Вчиття в сільській школі по книжках, що в них „щоб селянські діти розуміли нелегко їм зрозумілу книжку „русскую" мову, — додавати муть ся вияснення по українському, тільки спріяти ме тому, щоб спільна „русская" мова розповсюджувалась серед селян... Коли-ж поруч з російською мовою зоставати меть ся та літературно розвивати меть ся українська література, то, чинючи свою місцеву користь, вона без шкоди російській (у першотворі всюди „русской") літературі істині ме „для домашнього обихода", як вистовив ся про неї один з славянофільських органів ще в 60-их роках сего сторіччя" („Вѣстникъ Европы", 1881, I, 66, 405—406.)

Коментарів тут не треба. Видко відразу, що Костомарів воює тут сам з собою! Бажаючи оборонити українську літературу, він бив єї найсправді. Виходило бо, що ідеал — обрусіння; але треба єго робити не примусом, бо примус викликає „нежелательніа осложнения" (б. 406), а иншим робом — дозволяти скітати „малоросійському наріччю" (бо-ж „въ малорусскомъ

краѣ" „языкомъ администраціи, законодательства и высшей культуры" завісїдзі зостанеть ся російська мова — б. 406.) Се „нерв'яче" трохи поиндіє „для домашнього обихода", а тоді саме собі й зникне, а російська мова запанує. Як бачите — се те-ж таки асимілювання, та тільки иншим, мудрішим, культурнішим би то способом.

Була чутка, як з'явила ся ся стаття, що писано єї тільки на те, щоб заспокоїти російський уряд і прихилити єго до скасування цензурних утисків. (Про се навіть де-що д. Мордовцев у своїй „скажи місяченьку" натякає, — див. Опов. б. 75—76.) Не знаємо, може се й так. Але-ж з сего річ не стає кращою, хіба гіршою. Найсамперед — своєї мети стаття досягти не могла. На вивчення Костомарова, що українська література тільки „для домашнього обихода", що вона тільки пособить „обрусінню", уряд міг цілком резонно відмовити, що се неправда, бо люди — що перекладають Гомера, Шекспіра, Гейне, пишуть не тільки твори красної словесности та народні книжки, а й твори наукові та виробляють свою мову в Галичині на університетській кафедрі — зовсім не бажать асимілювати ся чи істині „для домашнього обихода". Побачивши-ж неправду тут, уряд міг бачити всякі сховані таємні заміри і в інших вчинках і словах українських і зовсім логічно міг думати, що єї ховання та відбірювання визначають якісь навіть антидержавні за-

ДОПИСЬ.

3 Садагури.

Руско-волошка згода. Програма „Общества русскихъ студентовъ „Буковины“.

На похороні сина о. Івана Гнїдого, пароха з Нової Жучки, взяло також „Общество Буковина“ численну участь. По похороні запросив о. Гнїдий духовенство і прочую інтелігенцію до дому на обід. Вже на гробі промовляв п. Галін коротенько та таков штудернов мовов, що навіть люди добре ругиновані як в церковнім так і московським язичі, не все із-его мови розуміли. При столі, як звичайно промовляли гості на здорове сеї та тої особи, почім співаки „русскихъ студентовъ з „Буковины“ співали „многая літа“. Коли-ж підійс один священник шклянку на здорове одного Русина-народовця, запротестували „господа Буковинцы“ і замість „многая літа“, почали співати демонстративно пісню на сміх. Та старші особи, як оо. Хариневич, Манастирський, Пласевич і др. загреміли гучне „многая літа“.

І п. Галін, провідник „Буковины, уважав за добре визискати сю нагоду, щоб висказати політичну програму „русской маладжі“ а при тім, як звичайно, вилити свою жовч на Русинів-народовців і обкинути їх болотом. Він сказав, промовляючи, о скільки поланав по-московски, що т. зв. тверда „руска“ партія зовсім не стоїть за етимологічно-історичною правописною рускої мови, але що сї йде о то, щоб всі вивчилися докладно московської мови; відтак, що вона солідаризує ся з Волохами. Далі заявив, що ему вільно бути москвофілом, а Русинів-народовців назвав денунціантами. На сю промову дістав п. Галін почасти належну відправу від о. Алексєвича.

Ся прилюдна сповідь п. Галіва доказує одже ясно, що „руска маладжі“ з общества „Буковини“ є явним ворогом рускої народности, не хоче й чути о рускій мові, сама намагає ся говорити по-московски і братає ся з найзавзятішими ворогами всего, що руске. Дивне диво, що коли сим панам сказати в очі те саме, до чого вони явно признають ся, то зараз горляють, що се денунціяція. Ми-ж питаємо ся, чи таке поступоване не є підлість?

І як тут можлива згода між Русинами-народовцями а „русскими“, в котру багато де-хто ще вірить?! Коли-б се були рускі, щиро рускі партії, котрі не годили-б ся лише в тім, як писати по-руски, чи етимологічно, чи фонетично, то безперечно ніколи не було-б прийшло до такої

міри — річ зовсім чужу українському рухові. Зрозуміло, що такий погляд уряду міг тільки шкодити нашій справі, а зовсім не пособляти. І стати Костомарова нічому й не пособила, а хіба шкоди наробила.

Так саме і з українською інтелігенцією. Не могли вона знати, чи насправжки автор каже, чи когось там дурить. Вона приймала его слово насправжки. А Костомарова слово — се слово авторитетне. І ось сей авторитет каже: мета: змоскалити ся, а поки змоскалимо ся, то писати мемо для мужика книжки „на мало-российскомъ нарѣчїи“ і се на те, щоб змоскаляти ся „міцно та справді, а не на погляд тільки“. Хто-ж, поиявши віри Костомарову, міг після сего мати бажання працювати на користь українській літературі? Працювати на те, щоб певніше змоскалити ся способом культурним! Ні, така стаття могла тільки пошкодити ділові і вона пошкодила ему, бо не одну голову збила з пантелику. Недавнечко обвинувачувано д. Пилипа за его статю „Особая история русской литературы“. Але чим же его погляди відрізняють ся від сих поглядів Костомарова? Він те-ж цілком згожуеть ся на літературу „для домашнього обихода“.

Таким побитом один з найголовніших наших діячів літературних сам скаламутив нашу справу і потьмарив наше національне самознання.

П. Вартовий.

вражди і ненависти між сими партіями. Та-ж межи Русинами-народовцями є багато таких, що волять правопис етимологічну, другі знов захваляють правопис фонетичну, але за се не сварять ся з собою так, щоб аж ворогувати, бо всі пишуть по-руски. Цілком що иншого „тверді“. Ті пишуть по-московски, або так огидять руску мову на лад московський, що аж мороз по тілі йде. Ну, і се-ж Русини?! Се вороги рускої мови! Вони не хочуть плекати народної рускої мови, сего одного середства до піднесення нашого бідного народу з неволі духової і матеріальної — то-ж вони вороги, тяжкі вороги нашого народу. Вони-ж і лучать ся тепер з волошками боярами-самозванцями, найбільшими противниками руского народу на Буковині, котрі все і всюди Русинами поштуркують ся, їх кривдять, очевидно, аби Русинам ще більше шкодити, то-ж тим ще більше доказують своє ворогованє супроти руского народу. Коли-ж не так, то най нам, Русинам, покажуть, що те збратанє їх з волошками боярами-самозванцями принесло доброго для руского народу на Буковині?

Ну, чи можлива згода Русинів з Волохами? Доки Волохи будуть визати ся з тяжкими ворогами руского народу на шкodu нашого народу, доти згода неможлива. Волохи, коли хотять щиро згоди з Русинами, з руским народом, то повинні навязати зносини з представителями того народу, з щиро-рускою інтелігенцією, з рускими товариствами в Чернівцях; тільки тоді можлива згода, так дуже потрібна, для добра обох народів і для добра нашого краю.

П.

Перегляд політичний.

Рада державна — як ми вже доносили — збирає ся на наради дня 5. листопада. Зараз на першій засіданню пропозити буде прелімінар бюджету, а в кругах правительственных і парламентарних настають на те, щоб дебата бюджетова зачала ся без найменшої проволоки і закінчила ся перед Різдвяними святами. Скорочена метода при нарадах бюджетових показала ся дуже доброю в минунім році, то-ж і тепер більшу часть поодиноких позицій бюджетових возьме ся беспосередно під наряду повних засідань, а лиш деякі позиції, при котрих потреба переглянути численні обчислення, прийдуть найперше під наряду комісії.

Урядова газета оголосила увільненє г-р. Се-ченія з посади австрійського амбасадора в Берліні, а на его місце іменованій амбасадором г-р. Седеній, угорський міністер цісарного двору. На місце сего посідного має бути іменованій міністер красної оборони Ферварі.

В Празі відбували ся доповняючі вибори до ради міської. Ходило о вибір 31 міських радних. Обі чеські партії розвинули велику агітацію а Німці не брали участі в голосованню. При сих виборах побідили молоді-Чехи і добули собі чотири нові мандати. Міська рада тепер складає ся з 30 молоді-Чехів а 59 старо-Чехів. О два місяці радних відбудуть ся ще додатково вибори пізніше. По оголошенню результату голосованя товни населеня зібрали ся перед редакцією молоді-чеського орґану Narodn-ix List-iv і перед мешканем посла Герольда та устроїли овацію. За те в експедиції старо-чеського дневника Hlas Naroda вибито вікна. Вікни поліція розігнала товни.

Населене словінське і словінські товариства працали уступаючи з свого уряду президента красового в Каринтій бр. Вільклера приходом з смолескими і серенадою. На его честь підношено оклики живіо і слава.

Köln. Ztg. оголосила німецький проєкт військовий разом з мотивами правительства. Між инними знаходять ся там се, що через різні доповненя в організації число вправлєних воєнків по 24 літах зросте до 4,400,000, так що Німеччина буде могла під взгядом військовим зрівнати ся з Францією. Армія російська мимо того, все ще буде сильніша. На мирній стопі в Німеччині число воєнка буде виносити

від тепер 492,000 воєнків, а одноразовий видаток на армію з причини єї збільшеня, як заведуть ся нові предложеня воєнкові, дійде до 66 мільонів. В пішій войску рішучо буде заведена дво-літня служба.

Російське правительство веде дальші переговори з банком Ротшильдів в справі нової позички. Переговори в сих днях мають довести до успішного результату.

З причини торжества весіля срібно-го грецького короля з'їзджають ся до Атин гості з різних країв. Недавно приїхав там російський царевич, і як доносять, має заручити ся з молодшою донькою короля Юрія Марією. В минувшу середу приїхав там наслідник данського престолу. З инших держав надійшли писма ґратуляційні, і так між иншими австрійський посол бар. Косек вручив королеві ґратуляційне писмо від австрійського цісаря а архієпископ Цаффіно писмо від папи.

Султан покликав славного генерала бельгійського Бріяльмонта до Константинополя. Яка була причина сего покликания, доси не було добре звісно, але тепер лондонський кореспондент Poll. Corr. пише, що причиною его покликания не були плани ним виготовлені для укріплення морських проливів, але укріплення зовсім иншого рода. Султан приказав бельгійському генералови заложити залізні форти, котрі мають боронити Константинополь від нападу зі сторони суходути. Се було властивою причиною покликания до Константинополя генерала Бріяльмонта, котрий єсть повагою на полі фортифікацій і укріпив столицю Бельгії залізними фортами.

Відповідь порти в справі авдієнції Стамбудова на посідну поту прийло російське правительство до відомости. Російська праса однак мабуть невдоволена сею відповідею. Петербургські дневники нарікають в першій лінії на се, що відповідь наступила аж один місяць пізнійше по дорученю російської денеші. Приміром „Московскія Вѣдомости“ пишуть, що отяганє з відповідею показує, що в Константинополі розширили ся могуті впливи анти-російські. Російська дипломатія задля того, що Туреччина через свої похибки зашкодила інтересам Росії, мусить домогати ся винагороди від порти. Росія мусить виступити против нових укріплєнь над Босфором, перешкаджати затиженню кожної позиції турецької, доки Туреччина не заплатить воєнних коштів і доки точно не буде придержувати ся берлінського трактату. Лише під сими умовами після російського дневника може бути приязнь між обома державами.

Князь Фердинанд болгарський отворив третю сесію собранія, ствердивши, що найліпшим доказом нормального розвитку нинішньої Болгарії се, що від его вступленя на престол панує в ній порядок, супокій і вдоволенє. Престольна бесіда зазначає відтак, що князь підчас своєї подорожі за границею особисто сконстатував, як великою симпатією культурні народности і їх правительства відносять ся до болгарского народу, з якою щиростію бажають, щоби Болгарія побідоносно виїшла з борби, котру веде в обороні своєї автономії. Сердечне прийняте, котре зготовлено князеві від цісаря Франц Іосифа і королеви Вікторії, і дальше від визначних політиків англійських, пересвідчило князя, що безперестанні заходи Болгарії і єї стараня о добро вітчизни суть за границею справедливо оцінювані. Таке саме вдоволенє наповняє князя з сеї причини, що султан зазначив свою прихильність до болгарского народу, приймавши на авдієнції у себе першого дорадника сего народу а ако свого заступника вислав високого урядника на рілничу і промислову виставу в Пловдиві. Промова престольна впливає вікни, що вистава причинить ся певно до добра краю, а на будову залізничі Вурґас-Варна і пристанцій правительство затигнуло позичку 145 мільонів.

Для реорґанізації армії скликано коротку сесію шведского парламенту. На заведенє сеї реорґанізації треба 6,700,000 корон річно, котрі мають покрити ся підвишенєм ґрунтового податку, особним податком доходовим і евентуально підвишенєм оплат стемпльових.

Дрібні вісти.

Вибори соймові. Вчора вибрано в становищій овії на посла сойму о. „Е. Вежан“, православного пароха з Кісілева.

Запетанє до дд. Воляна і Тиміньського. Обясніть мені Ви, доброді, чому то в палаті митрополітальній в Чернівцях всякі написи, котрі читають так Румуни як і Русини, суть лише в язиці румунським? Обясніть мені доброді, чому в церкві православній призначені рівно для Русинів і Румунів, збирають ся складки на румунську „Scoală română“? Чи Ви підчас свого „послованя“ думаєте згодою з Румунами се усунути, чи може ще й попросите їх щоб, Вам заказали говорити по руски.

Переїзжий буковинець автохтон.

Конкурс виписує черновецька міська шкільна рада на посаду нижшого учителя при 4-кл. школі в Манастирських з рускою, волоскою і німецькою викладовою мовою а з знанем польської мови. Подання належить вносити до 14. н. ст. листопада.

Нелад в садагурській школі. Учитель Маер, котрий не має ніякої кваліфікації з рускої мови, бо вже три рази перенав при іспиті з сего предмету, вчить помімо того в 1. класі руского язика. — Учитель Зенднер знов, що таке немає жадної кваліфікації з рускої мови, управляє 1. класом, хоч не може навіть й порозуміти ся з повірними ему й рускими дітьми. Питаємо ся інспектора повітового, п. Жанковського, чи се так діє ся за згодою, і чи він се удобряє з вигляду педагогічного?

Черновецька міщанська читальня устроює в неділю 6. н. ст. листопада в „готелю молдавським“ співно-декламаторський вечерок з танцями. Надіємо ся, що прибуде численно й наша інтелігенція на сей концерт, аби налюбувати ся гарним співом міщанського хору, а заразом й запомочи матеріально їх красні заміри, бо-ж загально звістно, що чистий дохід з сих вечерків йде на допомогу бідних і пильних руских учеників. Початок о 8. годині вечером.

Зима. В Трієсті від північного вітру обнизила ся теплота так, що дійшло аж до 10 степенів мерозу. В горах карет унав сніг. З північної Італії доносять о великій студени, а в Неаполі зливі зимові дощі залили половину міста.

Орган. що 21. м. м. люгив ся в полудневій часті Сардинії, мав страшний наслідок. Місцевість Ассеміні в трох частях зруйнована; більши як 120 домів завалило ся. В Сансперате дві третини населення без даху. В Ассеміні і Ельмас найдено багато трунів. Подібні вісти надходять і з околиць Каліарі. Бура лютала ся всюди і змела в поверхній землі багато менших місцевостей.

Небезпечна банкірка. Кажуть, що наш наряд дуже легковірний і даєсь кому небудь отуманити. Вадко однаков, що люди однакові, як то покаже слідуюча історія, але нехай же вона послужить за науку і нашим людям, щоби не дали ся кому небудь обдурити. Недавно тому приїхала була на остров Мальта, що лежить в Середземнім морі і належить до Англії, якась незнакома жінчина, котра стала довірочно розповідати, що готова приймати на сховок гроші і буде платити від одного фунта штерлінгів (около 12 зл.) один шілінг (60 кр.) проценту. З разу мало хто їй вірив, що вона буде платити так великий процент, але знайшлись такі, що складали у неї гроші як в шадици. Колиж вона в назначенім часі виплатила точно обіцяний процент, ровійшлась зараз чутка о ній по цім острові і люди набрали охоти уміщати у неї на процент свої капітали. Межи тими, що сліпо повірили тій жінчині, були також урядники і священники, бідніші і багатіші і то не лиш з самого міста, але й з цілого острова. Люди вибирали значніші суми із шадиць та банків і несли до неї. Ті ремісники, що могли зложити у неї до 30 фунтів штерлінгів, покинули вже були навіть і роботу, а жили лиш в надії на проценти. То стало висшим урядникам підозріне і вони почали людей остерігати, щоби не вірили на сліпо чужій жінчині. Але на дармо, ніхто не хотів їх слухати. Аж коли богата банкірка почала неправильно виплачувати проценти, почали

люди сумнівати ся о її честності. Ті, що мали у неї свої гроші обступили одного дня „банк“ і стали домагати ся грошей. Настало таке збоговище, що й поліція не могла дати ради. Люди кинулись на „банк“, виважили двері, ввалили до середини, все побити та поломити, але банкірки не дістали в свої руки; пропала без зліду, забравши з собою стотисячів фунтів штерлінгів (1,200.000 зл.).

З дощу під ринву. За причипок до історії про панугу, подаємо таку сьмішну пригуду, яка склала ся в Монахові, а о котрій широко пишуть тамошні часописи. Одна стара вже панна, що дуже довго о моральності своїх кухарок, мала сіру панугу, звану Поллі, котра дуже легко повтаряла почуті слова. Одного дня побачила панна в кухні підофіра, як балакав з кухаркою. Се обурило її дуже і вона висварила кухарку. Кухарці се також не подобало ся і вона, як лиш панні вийшла, заклала: „А бодай ти, стара, вмерла!“ Пануга почула то, прилетіла до комнати пані і крикнула їй над самим ухом: „А бодай ти, стара, вмерла!“ Се вразило дуже паню, бо уважала се якимсь вищим голосом; стала радити ся, що чинити. Аж чує она, що один її знакомий має панугу, котра відмовляє псалми. Тому постановила вона віддати свою панугу до тої „побожної“ і їх замкнено в одній клітці. За якийсь час затулила за своїм птахом, йде его відвідати. На самім вступі повитала її пануга: „А бодай ти, стара, вмерла“, а побожна пануга зараз додала: „Вислухай, Боже, молитву нашу..“

Дивне представленє. Американці передумують тепер, чим би заступити вежу Айфеля на виставі в Чикаго. Одко один підприємець залізничний внав на таку думку. Він хоче ні більше ні менше, лише показати людям, як два залізничні поїзди несподівано в дорозі стрічають ся і удариють о себе. Він обчислив, що кожде таке представленє коштувало би его 5000 зл., але воно оплатило би ся ему в десятиро більше, а люди цікаві будуть видіти, як то виглядає таке „нещастє“. Тільки не знати, чи хтб схоче їхати на тих поїздах та наражати ся навіть і на смерть.

Помпував він — помпували его. Позичити у когось гроші на вічне відданє, каже ся по німцях — когось напомиувати. Так апомпував недавно тому бухгалтер Рітдорф в Берліні тамошний німецький банк, бо взяв з него на вічне відданє сто тисячів марок, або як то каже ся — сироновірів. На щастє банк не потерпів великої страти, бо частє грошей знайдено в другім банку, де їх Рітдорф дав переховати. Другу частє зложать мабуть багаті свояки сироновірівка. Коли поліція прийшла арештувати Рітдорфа, зажив він отруї, але лікарі его виратували, бо взялись зараз его помпувати і, запустивши кріз горло кавчукову рурку аж до жолудка, випомпували з него всю отрую.

Третя самостійна дирекція руху залізниць державних в Галичині має бути отворена — як доносять польські часописи — в Станиславові від дня 1. січня 1893. Сими днями мала застати дотична ухвала в міністерстві торгівлі по порозуміню з генеральною дирекцією залізниць державних. Тій новій дирекції піднали би лінії давньої залізничі черновецької.

Цікава операція. Славний віденьський оператор проф. др. Вільрот мав сими днями робити незвичайну операцію. Недавно тому розбила 9-літній дівчинці Анні А., донці доглядачки недужих в шпиталі, друга дівчина кливцем голову так, що пробила кість аж до мозку. Ту дівчину привезли на клініку до дра Вільрота і він підняв ся її сам оперувати. На місце розбитої кости має він вставити над мозком иншу, штучну, і покрие її відтак відповідним кусником шкіри.

Історія з Альчут. Найдостойніший архієпископ Іосиф, котрий проживає в селі Альчут на Угорщині, розповідав недавно тому одному із своїх гостей історію, що нагадує мимоволі ту історію, яку наші люди оповідають собі про войка і капітана. Капітан вийшов до касарні і став голосно сварити войка, коли як раз Фіреп спав на постелі. Войк переляканий, що Фіреп пробудить ся, каже до капітана: „Пане капітан,

будьте тихо, бо як пан „Фіреп“ встануть, то буде біда і мені й вам“. Одже мало що не таке саме приключило ся недавно Найд. архієпископу Іосифові. „Сими днями“ — оповідає архієпископ — вийшов я собі на прохід до парку і читаю книжку; параз чую, що хтось кричить і заводить. Оглядаю ся і вижу селянина, що бігає край улиці то сюди то туди, а далі й просить мене, аби я поміг ему вигнати когута, що утік ему між мускатові корчі та рододендрони, бо як побачить старший огорожник, то буде біда. Я схилив ся і зловив когута, що там сидів, і дав его селянинові. Старий так тим утішив ся, що всунув мені в руку 20 крейцарів та ще й просив, щоби я, бо-ромі Боже, нічого не казав о тій его пригоді з когутом старшому огорожникові.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 23. жовтня (лат. 4. листопада) 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.63 — 7.65 зл.
жита	6.69 — 6.82 „
ячменю	6. — 6.50 „
вівса	4.50 — 4.80 „
ріпаку	9.50 — 9.75 „
конюшини	7.75 — 8. — „
кукурудзи	5.32 — 5.35 „
гороху	6.50 — 7.50 „
оковити	14. — 14.50 „

Курс монет

дня 23. жовтня (лат. 4. листопада) 1892-го р.

дукат	5.64	5.72 зл.
рубель папер.	1.61	1.17 „
наполеондор	9.50	9.56 „
100 марок	58.60	58.80 „

ОГОЛОШЕНЄ.

Пивоварське заведење, належаче до конкурсової маси Юсифа Гебля, з цілим устроєнем і інвентарем, з всіма будинками, і до того приналежним ґрунтом і огородом (Гебльова гора)

продає ся з вільної руки.

Так само продають ся з вільної руки отсі нерухоности:

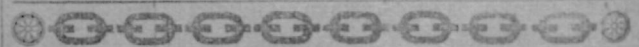
- а) Реальність на ринку „Готель російський“ з реставрацією і заїздним домом (на половину);
- б) ґрунт при улиці броварській і ветеранській, разом з будинком (так звана пивоварня Вільда) і
- в) фільварок в Луді-Гореті коло ліску в Гореті.

Всі близші вісти що до предметів маючих ся продати і що до умов продажі уділяє як найохотнійше підписаний завідатель сеї маси В завідателі можна также оглянути цілини пивоварні і всіх будинків.

Всі, що мають охоту купити пивоварське заведење або що небудь друге з наведених предметів, звольте свої услуги подати найскорше підписаному завідателєви сеї маси до відомости.

Завідатель маси

Др. РАЙС.

Антоній Табакар і Гайн

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій багатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах: — Постійний склад різних товарів з хиньського србла.

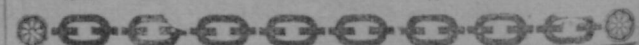
Одинокий склад і аґентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лікольн (Англія).

Львовомобілі, всякі плуги, молотільні, машини до сїби, кошени і терелєня кукурудзи, млиники, млини, сїчкарні, сикачки помпи і т. д.

Найліпший і найтанший одій до машин.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 вносять:
 на цілий рік 5 зр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буквини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати нажежить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 44.

Чернівці, дня 30. жовтня (лат. II-го падолиста) 1892.

Рочник VIII.

Безглуздість чи злоба?

Тутешня „Gazeta Bucovinei“, орган буковинських боярів-румунізаторів, заявляє через цілий час своєї газетарської роботи так дивачні погляди про руску національність і взагалі про руску справу, що можемо справді запитати, чи се є повна безглуздість, чи в найвищій степені проворна злоба?

Не визначувала ся виправді „Gazeta Bucovinei“ до тепер ніколи глибоко обдуманніми працями, або бодай докладним знанем всесвітної історії, котра лише сама може дати ясний потяг до дотеперішній розвій політичних, національних і суспільних стосунків; не переконали ми ся до тепер також з „Gazeta Bucovinei“ навіть і о тім, що її редактори мають ясне поняття о напрямі теперішнього духа часу, але все-ж таки тяжко закинути „Gazeta Bucovinei“ повну безглуздість, за то визначує ся вона майже в кождім числі проворною злобою, коли іменно обговорює руску справу.

Кожний умний і світлий чоловік мусить признати, що природні свойства, якими відрізняються одні народи від других, то перед всім: своя власна народна мова, свої народні звичаї і обичаї, далше кождому поодинокому народови власний відмінний темперамент, та сему відповідна его народна спосібність, своя природна вдача, а крім сего, що найважніше, природна любов і прихильність для свого народу — се его природне народне почуте. Зі взгляду на ці природні свойства, котрими відрізняються одні народи від других, мусить далше признати кождий світлий чоловік, що поодинокі народи є нічим иншим, як лише природним сполученем більших мас людей одної крові в одну велику родину, так само, як сполучене поодиноких людей одного роду становить поодинокі родини.

З другої сторони мусить кождий світлий чоловік признати й се, що ні „автохтонність“ ні віра не створюють природні свойства, якими відрізняються народи, бо прецїнь і „Gazeta Bucovinei“ не схоче сего заперечити, що Волох, чи він родив ся в Румунії, чи в Семигороді, чи на Буковині, чи навіть в Америці або в Австралії, чи він визнає православну, чи унійтську віру, все він собі Волохом як довго не відчужить ся від свого роду, від свого народу, як довго він не винародовить ся. Та-ж прецїнь і славний безперечно перший волоский патріот Арон Пумнул, що яко професор волоскої мови при тутешній гімназії позіставив для волоского народу так великі заслуги, не був „автохтоном“ або „bastinagom“ на Буковині, противно він родив ся в Семигороді і виховав ся в унійтській вірі.

Для чого-ж одже „Gazeta Bucovinei“ по прикладу свого ментора, буковинського православно-владика, Морарі-Андриєвича, а в найновішій часі і по прикладу Русина-зрадника

Івана Тиміньського, так дуже воює видуманим „автохтонством“ або „bastinag-твом“. Для чого воює вона „православ'єм“ або „orthodoxi-єю“, коли іменно говорять про руску справу, про права Русинів на Буковині?

Чи-ж тільки Русини між всіма народами на світі мають становити якийсь дивоглядний винемок? Чи розумно доводити, як се власно доводить „Gazeta Bucovinei“, що православні Русини на Буковині, котрі так само як Русини на Україні, в Галичині, та на Уграх мають одну тоту саму руску мову, один і той самий природний народний характер, одні і ті самі народні звичаї і обичаї, становлять відмінний наріз від того руского народу, від тої великої рускої родини, що проживає і на Україні, і в Галичині і на Уграх?

Щось подібного могли би серйозно доводити тільки повні ігноранти, тільки люди безглузді, а вже-ж панове редактори „Gazeta Bucovinei“ і їх поплечники не дозволять на те, щоби їх причислити до таких ігнорантів, до людей безглузді. Не можна одже сказати, щоби безглуздість мала бути причиною тої дикої борби, яку провадять тепер так заїло румунізатори і їх орган „Gazeta Bucovinei“ против життя-биття руского народу.

Причина сеї борби лежить більше в пристрастї шовінізмі, в безграничній самолюбстві; причина сеї, можна сказати, дикої, правдиво звірячої борби, лежить безперечно в проворній злобі.

Ціль сеї нікчемної борби цілком ясна: ходять тут о нічо иншого, як лише о те, щоби в користь неситого панованія буковинських румунізаторів знищити руский елемент на Буковині або принаймні придушити можливий розвій здорового руского життя; ходять тут о те, щоби таким нікчемним способом, як ми се нераз підносили, держати темні маси руского народу на Буковині, для своїх самолюбних цілей, яко вічних невільників в тьмі і рабстві. Бо-ж інакше годі витолкувати се підступне поступоване, з яким почали румунізатори особливо в останніх часах так заїло воювати, против найживотніших інтересів руского народу. Не вибирають ся тут средства. Кожде средство добре, що провадить до цілі, хотий би се мала бути найнікчемніша деморалізація темних мас руского народу і его ще дуже мірної інтелігенції, хотий би се мало бути навіть причиною до того, щоби ціла руска інтелігенція дала ся звести на народних зрадників, як се стало ся в останнім часі з Тиміньським і Волянцем.

Але годі розшарпати ще живе тіло живого руского народу на дрібні кусні, щоби тим легше пожерти сей нещасний наріз!

Сего вже бажали в диких часах Монголи і Татари, сего бажали колись і польські феодалі, сего бажав ще й тепер північний велит, але Русь

остоялась, і поборіє також тим легше неситу роботу мізерних румунізаторів.

Бо ще не вимерли вірні сини матери-Руси, що до останньої хвилі свого життя будуть сміло стояти на сторожі справедливих потреб свого народу, що понесуть свою кров і своє життя в жертву, коли буде того потреба, щоби рішучо боронити права руского народу.

ДОПИСЬ.

З Раранча.

Чесний Пане Редактор! Прошу, помістїть і мою допись про наших двох славних послів, а то про д-ра Воляна і Івана Тиміньського, бо по правді, славні они, такої слави, здає ми ся, і простий мужик не міг би доказати. — Не дивно мені, чесні читателі, про д-ра Воляна, бо его менше знаю, бо мало кого на добру дорогу нараджував, але дивно мені найбільше з пана Тиміньського, котрий наших всіх буковинських селян завсїгда на добру дорогу нараджував, в кождім ділі н. пр. як читалні провадити, як вести в порядку ті „читалні“ — ба як з румунами обходитись і т. д. Кілько лиш я сам чув, що-м не годен зраховувати, що і як коли було, а тепер сей пан не лиш сам, але і другого відай волоком потягнув, і оба в найгірше гріховне болото впали. Пане Тиміньський! Одзиваю ся до Вас з болем серця, скаменїт ся! Опам'ятайтесь! Таке як Ви казали: тримаймо ся всі Русини разом як один!*) і то завсїгда кричалисьте, а тепер відай скажете: тримаймо ся всі румуни разом?! А правда, що не красно бути дволичним, і не дивував би-м ся з того, як би то простий мужик таке зробив — то щось иншого би було: от як простий мужик: ні читати, ні писати, а може еще написав ся дурійки... ба! І простий мужик, котрий має твердий руский розум, то пригадаєть собі і скажеть „Господи Боже наш! Таке я більше тримав ся рускої мови і Русинів, бо-м — прецї Русин, — та вже не далеко до смерті. То мав би ся тепер того лишити?! А пійти за підпентом діявола? Та зрадити Русинів? Пане Тиміньський! Як учув я про Вас в „Буквині“, то здає ми ся, що в дуже велику зимову пору грім ударив, хотий в зимі громів нема; ба еще гірше як грім — бо то не лиш для мене, але разом для всіх буковинських Русинів так.

Оттак не один здібає ся зо мною, і кажеть мені: „Як то, ти нераз писав до „Буквини“, напиши і тепер щось, нехай світ знає, що і ми мужики уміємо вже осуджувати такі діла, як отся зрада п. Тиміньського“. — А я собі гадаю, доброго щось не можна писати про зрадників, а злого також гріх, — але напишу то, що правда, як хто собі заробив, бо мені тяжко читати за таке нечесне діло, яке нам всім Русинам наніт поски наробили, тож я мушу писати, бо жаль не дасть спати.

Пане Тиміньський! То вже як я здіблю Вас в Чернівцях, то буду до Вас гавгати по ци-

*) Оттак на радї всіх руских послів у д-ра Воляна перед соймом говорили до п. Тиміньського послі Пігуляк і Стопкий. Та що з того? Тоді п. Тиміньський не пам'ятав вже того, що сам колись проповідував. Ред.

ганьски, бо по руски шкода? І не питати Вас о добре? Хіба о зле? — Бо Румун, як Ви казали не раз, всі злі і фальшиві люди — то вже і Ви такі? Шкода, що я не знав, що Ви зрадник Русинів, я бим ніколи був і не питався за правду, хіба бим щось на сьміх заговорив, хотий Ви пан, а я селянин, бо то гріх з такими говорити.

Оттак то, люди добрі, може хтось з Вас читав про воробця і голубів. Воробець голубів радив, що як ляс прийде, то аби голуби йому нічого не давали, лиш би йому сказали, що суть в гнізді, нехай вилізе і сам собі возьме. На решті ляс, як пізнав воробця фальшивого, так схватив і зів'єго. От таке то дієся і з нашим послом п. Тиміньським. По моїй думці, так зрадив Румун нашого посла, як той ляс воробця.

А Ви, панове читателі, як щось знаєте більше про наших послів, то прошу, напишіть, а впрочім не дивімся ми, хлібороби, на таких зрадливих послів, як п. Тиміньський і др. Волян, але дивімся на таких послів, котрі чесні і в великій довірію стоять н. пр. як пан професор др. Стоцький і професор Єрофей Пігуляк. Такі послі нашу буковинську Русь незраджують і не зраджають, а таких, панове громадяни, вибирайте і на другий раз, і такі послі, як сі два ретельні, мусять ся трудити і робити за тамтих двох зрадливих послів.

Господи, Всемогучий Боже наш! Хоронив еси нас від грому, потона, огня, меча, напрасної смерті, від війни, -- хорони нашу буковинську Русь від таких зрадливих послів, як др. Волян і Іван Тиміньський, — а надгороди нас Боже такими послами, на другий раз як др. Стоцький і Пігуляк! Сі послі най живот „много літ“! во славу буковинської Руси!

Раранче, дня 26-го руск. жовтня 1892.

З поважанем

Стефан Гудзоватий.

3 України.

Дуже сумно почувається ся у нас на Україні і, звісно, не тільки у нас, а і далі на увесь обшир Росії. З першого погляду для чоловіка нового здається, що настали щасливі, спокійні часи, що усе живе мов зачаровано, не спинаючись тими грізними хвилями життя, що завжди не дають спокою на захід від нас. Так воно справді затигнулось якимсь тоненьким навутинням і поверху усе тихесенько, гарнесенько, усі мовчать... А сим вдовольняють ся ті, що самі більш других плітуть те навутиння, або користують ся вже їм...

А жите має свої права... Водиця таки тече з гори і назад не вертається; може і зверне у сторону, але-ж тече з гори...

Від туги, кажу, і обгортає сум, як пічнеш придивляти ся тому, що робить ся в самому життю, як стоять, і куди посувають ся его різні сторони. А частенько таки треба дуже пильно придивлятися, щоб побачити інші хибі в сему життю, бо і казати про те, що болить і нівечить ся, частенько зовсім не можна...

Возьмемо, наприклад, економічний стан.

Ми бачимо, що уже поступова реформа 1861-го року (скасування кріпацтва) зовсім не дає і частини того, на що сподівались найчестніші ділячі тих годін. За маніфестом 1861-го року сподіватись треба було чи малої роботи поступової, котра постановила би житте на міцний ґрунт, допомагаючи ему просвітою і всім тим, що потребує нарід при здоровому культурно-економічному розвитку. А коріння було не аби яке, і от через 30 років повинно-б вирости не таке деревце, як ми бачимо его в 1892-ім році! А реформи не тільки обірвалися зараз після їх початку, а ще й почалися змагання звернути з того шляху, на котрий навернули були освічені люди...

Збулись одного лиха, і почали виявлятися нові хибі сусільного життя, до котрих частенько зовсім байдуже було тим, котрі перш усього повинні були піклуватись о поліпшення сего життя!

При таких обставинах бачимо, що щорічно хронічно псується економічний стан більшості

людиности, окрім тих глитаїв, що почали плодитись, користуючись кровавицею простого люду.

І от ми доходимо до 1891-го року, коли нам кажуть, що в Росії неврожай, хліба невістарає — „голод“. Не мало треба сили, щоб укласти у голову зміст сего слова — „голод“. Як, при такому обширу, при такій різниці географічного стану і обставин культури хліба, і при такому ґрунті — „голод“? Може помилка, спитаєте ви? Може недорід, неврожай у губернії, у п'яти, двадцяти? Але-ж се все-ж таки не голод. Недорід, то запаси є торічні, у других місцях уродило — підвезуть, з'організують сусільні роботи, поможе земство, уряд. Не може бути голоду! Так то воно повинно бути. Та не мало хто у нас так думав, казав, де-хто і робив, а на решті вийшов голод, та ще й який!

Від туги постановивши питання: „чом воно так“? то як не крути, а самими елементарними причинами всего не виявиш, і прийде ся шукати більш загальних хиб нашого життя, ніж випадкову тучу або град. З сего послідного може бути недорід, недостача де в яких місцях, але ж не голод. Правда, треба додати, що й елементарні причини більш мають у нас ваги, ніж повинні були-б мати. Ми ще зовсім мало пішли в розвою боротьби з природою; вона ще дуже панує над нами. Більшість наших хліборобів обробляють землю до того примітивно, що й сказати сором. Багато про се й казати нічого: кожна се добре розуміє, коби він хоч раз, рівняв роботу, освічену наукою і блукання темного чоловіка. А з сего боку ми дуже хвалитись не можемо, ні! Розміркуйте справді.. було на всю обшир Росії 2 вищих рілльничих шкіл: у Москві Петровська Академія, та в Александрії, Люблінської губ. — інститут, із них розходилось трішки світу на рілльничу роботу. Але-ж се так мало, що проміння того світу тонули в бездонні. І от після того як слухачі сих шкіл 3 роки назад протестували проти нового, ще гіршого „режиму“ „поклали“ зовсім скасувати ці школи, виключивши заразом більш половини слухачів. Сі роки нових слухачів зовсім не приймали і Академії зосталось тільки рік! Не вже єї закрийть? А голод дуже добре виявив, що потреба в освіті і піднятті культури хліба не мала! В Александрії від сего року знов пічнуть приймати, але тільки по 2 чоловік!!

Так було на усю Росію; що до нашої України, то про неї зовсім забули і не вважаючи на те, що деякі з наших земств, з'їзди сільських хазяїн прохали, щоб отворено у нас на Україні вищу рілльничу школу, дозволу не було!

Що до університетів, то в їх „естественний факультет“ (природничий виділ) до того уладжений теоретично, що на него мало хто і йде, а до того йти в університет мають право тільки скінчивші класичну гімназію, в котрих зовсім не вчать „естественних“ (природничих) наук, а учні реальних шкіл, в котрих викладають сясі науки, не мають доступу і на сей факультет! З сего виходить, що із скінчивших що року 20—30 чоловік в харківському, одеському і кievському університеті, до хліборобства прилучається 6—7 чоловік на усю обшир України. Мало!!

Міркуючи про се усе, бачимо, що нещастя природні становлять ся тільки близькими причинами, а за ними виявляють ся інші, задля котрих сі, близькі, мають таку вагу, якої не мали-б при інших обставинах загально-культурного розвою нашого рідного краю.

Як відомо читачам часописів, недорід, голод а за ними різні хвороби: цинга, тиф і інші... захопили нашу Україну. Катеринославщина, Херсонщина, Слобідська Україна в деяких повітах чимало пообідькались сего зимою, не дивлячись на те, що зовсім недалеко, в Полтавщині н. пр. був добрий врожай. Найбільша біда в Росії випала на губернії Саратовську, Тамбовську і інші на північ і схід від нас. На наше лихо відкликнувся чи мало хто з наших сусідів і аж з дальної Америки зібрано було чи мало грошей. Не мало й люду потурбувалось з нашої інтелігенції, прикладаючи руки до боротьби з таким лихом.

Довго йшла зима сего року... Голод усюди давав про себе звістку, так що і дуже великі нани, котрі сплять у теплих та богатих палатах,

і котрим слухами вже „про голод“ обридло, почували, що справді десь дуже запекло, заворушилось таке нещасте, про що проти ночи їм і думати не слід.

Дуже пильнували наші реакційні часописи, щоб усі вдовольнили ся тим поясненням лиха, котре давали ці часописи, але-ж бачили, що в такому ділі і їм не так імуть віру як ранійше. І деякі з них голосно заявили, що і в визних посадах є такі, що починають поніверяти ся на тій стежці, по котрій ми йдемо, і назвавши їх легкодушними, почали лаяти ся.

По весні пішла чутка про війну... Стали по часописах лічити, скільки у нас москалів, вихвалити „руського салдата“, котрий, як треба, то може й не пити, й не їсти, а тільки битись (бо звик не завжди їсти — от тобі й добро з лиха!)

Се добре писати, сидячи у теплій хатині, але-ж на ділі воно зовсім інакше.

За сими звістками трішки почали забувати про зимне лихо. А тут і луки вже зазеленіли так, що й худобу можна годувати погноєм соломою з стріхи... Тиф зменьшав ся, наче лекше здихнуло ся, і можна було думати не тільки про те, як боронити ся від біди, як увернути ся від неї, але-ж і про те, як біду на другий раз не пустити, бо усе-ж є міра. Але-ж ні, спокійно у нас не може бути...

Се з першими весняними днями почали доходити звістки, що в Азії холера, і що вона все ближше і ближше підходить до нашого кордону. Тільки почали розіздати ся слухачі-медики, як в часописах одно за другим пішли оголошення, в котрих звали слухачів в східні краї допомогати берегти ся від сего лиха. Се добре свідчило, що лихо не біг-зна де, а зовсім у нас. Почали з'являти ся звістки по часописах про холеру, але-ж так бережно, так сторожно, що зараз виявлялось, при яких обставинах йдуть ці звістки. Почали усі „потрошки“, готовити ся стрічати гостя, але-ж після тихого і мирного життя, в котрому обо всім для тебе бюбюкратично доглядають і придивляють ся, в'д разу не з'явиться ся велика енергія, самопідмота. Міста, земства, і в загаль, окремі люди беруть ся мов сонні і хапають ся в усі кінці, тільки тоді, як прийде сама біда!

І от бачимо, що лихо прийшло, захопило деякі місця на Кавказі, перейшло в Астрахан і мов та хвиля потягли ся у гору по ріці Волзі, усюди заганняючи у труну велике число народу.

Що-дня часописи приносили вістки, що холера посунулася ще далі на північ до Вятки, до Петербурга. Се перша дорога єї — по Волзі і потім звісно, у праву і ліву руку від неї; друга дорога по залізниці на Славянськ, Харків, Ростов-Вороніж.

При наших санітарних обставинах нема ніякої можливости зопинити се лихо. Усюди, куди воно приходить, починається крик, гомін, звуть лікарів, слухачів, фельчерів і, звісно, їх не вістарає і се по городах, але що-ж повинно робити ся у слободах, хуторах, то й не казати нічого! Може хоч тепер пожалкують, і хто не розуміє, то зрозуміє, що у нас лікарів ще зовсім мало, і що треба не радіти а сумувати, що харківський, н. пр. університет і сей рік кінчає тільки 80 з чимсь слухачів, а не 200—250, як було ще не дуже давно. При такому лихови яснійше може виявлять ся ті хибі санітарно-медичних обставин життя нашого люду та і взагалі хибі життя громадського, котре повинно пеклувати ся о самому собі.

Всюди умирало і умирає більшість простого люду. Число небіжчиків що-дня не мале; так у Астрахані більш 100, у області війська Донського доходило до 1000, і се по звісткам з Петербурга.

Так лихо насунуло ся не маде, і другий шлях его лежить як раз через Україну, в котрій і панує азиатська хвороба... Сила сего лиха становить ся ще яснійше, коли згадаєш санітарно-гігієнічні обставини простого люду і темряву, пануючу проміж ним.

Сумно... казав я попередю. Придивляеш ся і бачиш, який „незрозумілий“ сум обгортає увесь простий люд. А наболіло чимало за ті часи і тепер впливає з самого дна душі і голосно дає про себе знати.... Ми бачимо, що в містах, де холера вже панує, по Волзі, починаючи з Астрахана, усюди простий люд виявляє своє невдо-

вольнене. В Астрахані почалися загальні бійки і розгроми поліції, перейшли в Саратов.... Не звикли вони дивитися на поліцію як на те, що для них повинно бути, а не вони для неї, і розуміючи так її, не мали віри до неї. У всякому длі бачилося не бажане, зробити що небути на користь усіх, а щось таке, чим вона-ж сама по-користується. Звісно до сего причинила ся і темнота! Звертає на себе увагу той сумний факт, що поруч з поліцією постановлені простим людом і лікарі, котрі йшли в боротьбу з лихом не маючи страху. До того лікар ще й перший повинен був приймати міри санітарно-поліцейські — і на него першого звернули гнів. Дійшло до того, що в Астрахані спалили больницу, убили лікаря... і се далеко не в одній Астрахані, бійки були чимало де, але-ж в Катеринославщині, на заводі Юза було щось страшніше...

Тепер холера багато зменшилась, багато дякуючи холоду, а все-ж таки панує чимало.

З великою охотою звернено увагу на те, що Чернігівське земство надрукувало оголошене, по котрому воно не тільки дає лікарям і слухачам плату місячно, але і забезпечує їх родини (перших 5000 руб., других 3000) на случай смерті в боротьбі з холерою!

Невже з'явилося ся знов життя у Чернігівського земства, як тільки від'їхав той, що й слово „земство“ без піки у роті чути не міг?! По-слідніми тижнями в Слобідській Україні з'явилась чума на рогатому скоті!!

Слобідський-Українець.

Коронна валюта або наука о нових грошях.

(З „Народної часописи“).

(Дальше).

Кілько-ж буде важити кожда штука по 20 кор. і як буде виглядати?

Коли з одного кіля мішанини вибиває ся 147.5 штук, або коли всі разом важать 1000 грамів, то одна штука буде важити 147-му часті з одного кіля або трохи більше як 6 грамів (докладно 6.775067 грамів). Коли-б ті штуки були роблені з чистого золота (164 штук з кіля), то кожда важила би 164-ту часті за 1000 грамів або мало що більше як 6 грамів (докладно 6.09757 грамів).

Монети по 20 кор. мають бути 21 міліметрів широкі в промірі. Личко (avers) буде представляти погруді цісарське а чет цісарского орла і число 20 Cor- (сорока) та латиньску напис довоккола: „Франц Іосиф І. з Божої ласки цісар Австрії, король Чехії, Галичини, Іллірії і т. д., Апост. король Угорщини“; береги будуть гладкі з вижолобленою на них написсю по латині: „Сполученими силами“.

Яка-ж буде друга золота монета і як буде виглядати?

За тею головною монетою іде друга: штука по 10 корон разом. Кожда така штука мусить мати в собі як раз половину тільки золота, що штука по 20 корон, і як раз половину тільки важити, одже з мішанини 3.3875338 грамів, а з чистого золота 3.04878 грамів. В промірі будуть вони 19 міліметрів широкі; личко і чет будуть такі самі, як у штук по 20 корон, а береги будуть мати жолоблену прикрасу.

Що то терпимість і перехонова вага?

При вибиванню золотих і срібних грошей мусить ся дуже на то уважати, щоби кожда штука докладно тільки важила, що й друга, і щоби в кождій була однакова скількість чистого золота або срібла. Але що то річ майже неможлива все так докладно зробити, то постановлено, що одна золота монета не сміє менше важити від другої, як на 2 тисячних частий, а в жадній монеті не сміє неставати більше чистого золота, як одна тисячна часті. Се обмежене похибки називаєть терпимістю (Toleranz).

Але кожда монета, хоч би й як тверда, коли переходить довго з рук до рук, то стирає ся і тратить на вартості, тим більше монета

золота: коли-б вона значно стерла ся, то ніхто не хотів би її брати. Для того то постановлено, що стерті золоті монети по 20 корон, коли ще важать не менше як 6.47 грам, а монети по 10 корон, коли важать не менше як 3.37 грамів, мусить ще кождий брати; монети з такою вагою, хоч вже стерті, можуть все ще переходити з рук до рук і така вага називає ся перехонова (Passirgewicht). Коли-б важили менше, то цісарська каса возьме їх назад і видасть за них нові. Коли же хтось буде мати такі золоті корони, котрі були би понадрізувані, проверчені або обпиловані, то цісарська каса возьме їх, але заплатити за них лиш тільки вони ще, кілько будуть варті; на таких монетах будуть люди тратити і для того треба буде добре на то уважати, аби таких корон від нікого не брати.

Чи крім золотих грошей будуть і срібні?

Із срібла будуть вибивати ся монети по одній короні і вони будуть становити одиницю числення нових грошей. Срібло сих корон не буде чисте лиш змішане з міддю: на тисяч частий мішанини буде їти 835 частий срібла а 165 частий міді. З одного кіля тої мішанини буде вибивати ся 200 штук по одній короні і для того кожда штука буде важити як раз 200-ну часті одного кіля, або 5 грамів, значить ся, пів дека. Ту монету можна буде уживати до відважування пів дека якогось товару. Личко срібної корони буде мати погруді цісарське, а чет цісарську корону, число вартості (1 Cor.) і відповідну напис довоккола; беріг буде гладкий, а на ній буде вижолоблене по латині: „Сполученими силами“. Кожда штука буде в промірі 23 міліметри широка. Вибивати срібні корони не буде вільно нікому, лиш державі, і таких корон має ся вибити у нас за 140 мільонів, а на Угорщині за 60 мільонів, разом за 200 мільонів. При виплатах буде мусить кождий приймати ті монети лиш до 50 штук; коли би була більша сума, то можна буде не приймати, а казати собі платити золотими монетами або паперами.

Рахуба сих монет буде така: на штуку по 20 корон разом іде 2 штуки по 10 корон разом, або 20 штук по одній короні, а штука по 10 корон разом має 10 штук по одній короні.

Які-ж будуть дрібні гроші?

Двоє: нікельові і бронзові. Нікель єсть то зелено-білий метал, котрий добуває ся з нікельової руди, званої нікеліном; він єсть досить твердий, дає ся красно вигладити, не псує ся так скоро і не єсть так для здоров'я шкідливий як мідь, на котрій робить ся сніт (гріншпан), котрою можна легко затроїти ся. Тепер відкрито великі копальні ніклю і для того ціна его єсть досить мала та одностайна. З ніклю будуть вибивати ся монети по 20 сотиків разом (з одного кіля чистого ніклю 250 штук) і монети по 10 сотиків разом (з одного кіля ніклю по 333 штук). Штука по 20 сотиків буде важити як раз 3 грами, а штука по 10 сотиків — 2 грами; ті монети буде можна для того також уживати до відважування товарів. Личко нікельових грошей буде мати цісарского орла, а чет — напис, число вартості і рік, в котрім монета вибита; береги будуть карбовані. Монети по 20 сотиків будуть широкі на 21 міліметрів в промірі, а ті по 10 сотиків — 19 мілім. Нікельові монети буде вибивати лиш держава і має їх вибити за 42 мільонів корон. Нікельовими грішми не можна буде від разу більше платити, як десять корон, але ледви, чи хто не взяв би, як би ему й більше давали.

Для чого-ж взяла ся держава вибивати нікельові гроші?

Во має на них зиск. Нікель єсть дешевий, бо кілько коштує тепер 5 зл., а може буде коштувати й ще дешевше. На вибите нікельових грошей за 42 мільони корон, треба 1 мільон і 50 тисячів кілько ніклю. Рахуючи кілько лиш по 5 зл., то то треба буде за весь нікель заплатити 5 і чверть мільона зл. а десять і пів мільона коронами; за вибите треба буде заплатити звиш мільон корон (1.2 міль. кор.) — одже держава видасть на ті гроші всего більше як 11 і пів мільона корон (11.7 міль. кор.) а пустить їх за 42 мільони, зна-

чить ся, заробить на них більше як 30 мільонів корон (30.3 міль. корон).

Які будуть бронзові гроші?

Бронз, з котрого будуть вибивати ся штуки по 2 сотики разом (300 штук з кіля) і штуки по 1 сотикови (600 штук з кіля) буде мішанина з 95 частий міді, 4 частий цини і 1 части цинку. Личко тих монет буде мати цісарского орла, а чет вартість монети і рік, коли вона вибита; беріг буде гладкий; ширина штук по 2 сотики буде 19 міліметрів, а штук по 1 сотикови 17 міліметрів в промірі.

Бронзових монет не буде нікому вільно вибивати, лиш державі і вона вибе їх за 18,200,000 корон. При виплаті не можна буде нікого змусити, щоби брав більше бронзових грошей, як за одну корону (100 сотиків).

Так одже будемо мати такі гроші:

Золоті: штуки по 20 корон і штуки по 10 корон.

Срібні: штуки по 1 короні.

Нікельові: штуки по 20 і по 10 сотиків.

Бронзові: штуки по 2 і по 1 сотикови.

На 1 кор.	іде 100 сот.	50 по 2 сот.	10 по 10 сот.	5 по 20 сот.
„ 10 „	„ 1000 „	„ 500 „	„ 100 „	„ 50 „
„ 20 „	„ 2000 „	„ 1000 „	„ 200 „	„ 100 „

(Дальше буде).

Перегляд політичний.

При виборі посла до сойму з округа старо-вещкого вибрано одноголосно 79 голосами гр. пр. пароха з Станівців Івана Бежана, а не як мильно подано в попереднім числі, его брата гр. пр. пароха з Кісілева. Помилка зайшла з того, що всі часописи черновецькі, а межи ними і волоска „Gazeta Bucovinei“ заговорила була перед самим вибором о кандидатурі о. Бежана з Кісілева, так що в першій хвилі по виборі не мож було напевно знати, котрий з братів Бежанів вибраний послом. — Нововибраний посол, котрий вийшов з вибору за підпомочю волоского товариства політичного „Concordia“, обов'язав ся приступити в соймі до партії волоскої і має утворити разом з послом Д-ром Волянком і Тимінським клуб руский (!) З сего можна вже осудити, яка буде діяльність сего посла для Русинів.

Рада державна розпочала в суботу дня 5. с. м. на ново свої наради. Під нараду прийшов насамперед бюджет на рік 1893 предложений міністром Др. Штейнбахом, а крім бюджету не буде сесії важніших предложень.

В Празі відбула ся конференція всіх чеських послів з Чехії і Морави. Раджено над спільним поступованем так Молодо- як і Старо-Чехів в справах політичних, а особливо ходило послам о спільну акцію против Німців. Конференція прийняла на внесенє Д-ра Рігера отсю резолюцію: „Конференція обетає при жаданю признання правно-державного становиска чеського, домагає ся відповідної репрезентації Чехів з країв Чехії, Морави і Шлеска, і жадає рівноправнення Чехів у всіх краях чеських і змаганє до розвитку автономії.“

Членами палати панів іменував цісар: кн. Іосифа Аверсперга, ген. Бравмілера, ген. Каттіого, посла ради державної бар. Айхгофа, посла ради державної д-ра Айгнера, проф. університету Екснера, посла ради державної Гомперца, пос. Августа Горайского, совітника двору Гавера, бар. Лявдона, бар. Ляйтенберґера, кн. Фердинанда Лобковіца, проф. Людвіґа, бар. Мажа, бар. Рінґофера, бар. Жигмонта Ромашкана, гр. Сільва-Таруку, гр. Гойновича, проф. Вайса, гр. Стефана Замойского і губернатора банку Цімермана.

З Петербурга доведуть до Polit. Congr., що російська рада державна незабаром займе ся проектом до закона, котрим би обмежилось право населеня чужосторонних людий в Росії. До того має дійтись двома способами: найперше буде заказане поселяти ся чужосторонним в границях російської держави, а відтак зажаєть ся чужосторонним, вже поселеним,

дальше купувати які небудь невіджимости. Крім того мають вигалити чужинців з поміж робітників, бо кажуть, що всякі розрухи походять від тих чужинців, котрі ширять ліберальні ідеї. Рівно-ж має завестись уживане російської мови по всіх фабриках в західній і полудневій Росії.

Дрібні вісти.

† **Гіполит Мартинович**, президент краевого суду, рицар ордена Франц Йосифа, упокоївся сьогодні о 5-ій годині рано на 57-ім році життя. Покійник був членом основателем руского товариства „Народний Дім“ і відзначався великою справедливістю і чистим характером, через що був дуже улюблений і високо поважаний від всіх людей. Вічна ему пам'ять!

Нові вибори. В попереднім числі нашої газети принесли ми за „Bukowiner Nachrichten“ і „Gazeta Bucovinei“ мильну вість, що в становецькій повіті вибрано на посла до сойму кісільвського пароха о. „Е. Вежан“. Пізніше аж ми довідалися, що то славний „руський посол“ не „Е. Вежан“, а становецький парох о. „J. Вежан“. Сей панотець не має також виправді ні найменшого поняття о потребах руского народу, бо его ся справа ніколи не інтересувала; не знає сей панотець виправді ні рускої історії, ні рускої літератури; не читав і не читає сей панотець ніяких руских часописів, лише може купчанківську московську „Руску Правду“; не належав і не належить сей панотець до руских товариств, не причинився він до тепер нічим до просвіти руского народу, не дав він до тепер ні крейцаря на просвітні рускі цілі, але за тоє він ревно збирає поміж руским народом крейцарі на „Scotia's roman“, за тоє має рідного брата, конзисторського совітника „Вежан“, загорілого румунізатора, найзавзятішого ворога всего, що руске. Взагалі все, що ми сказали в попереднім числі про вибори в становецькій повіті зглядно кісільвського пароха „Е. Вежан“, відноситься до дословно до дійсного „руського“ посла, о. „J. Вежан“ зі Становця. Додати лише мусим, що сей ніби руский посол посилає свої сини в гімназії не, як би хто думав, на науку релігії до православного руского катедрі, а до православного в лоско-ського катедрі, і не дозволяє їм учити ся рускої мови, а лише волоської мови. Сумніваємся, чи такий чоловік зможе щиро заступати інтереси руских мужиків.

Нові вибори в Сереті на місце помершого посла Войнаровича розписало ц. к. правитель-ство на 16. н. ст. листопада

„Руска міщанська читальня“ устроєє в неділю дня 13. н. ст. листопада другий співно-декламаторський вечерок з танцями.

Діти злочинцями. Нігде діти так не псується, як по великих містах. Страшний доказ того дав сими днями Відень. Там арештовано сими днями семеро дівчат в віці від 11 до 14 літ, котрі були вже фаховими злодійками і 5 хлопців в віці від 9 до 11 літ, котрі були утворили ватагу підпальників, що огнем нищили околицю Відня. Дівчата крали людям, що ставали перед виставами склеповими, мошонки з грішми. Одна з них, 12-літня Іванна Галлер признала ся, що сама лиш витягнула людям 30 мошонок з грішми. При ній найдено ще 11 мошонок, але вже по-рожних. Ще в серпні сего року згоріло було на сіножатях коло Едлерзе від Віднем кілька стогів сіна, а опісля від Фльорідсдорфом згоріло знов кілька стогів; наконєць в жовтні згоріла шона і стодола одного різника. Фльорідсдорфська поліція слідила пильно за підпальниками і наконєць вислідила, що то була ватага зложена з п'ять хлопців, з котрих три найстарші мали по 11 а наймолодший 9 літ. Всі вони признали ся, що підпалювали і розсилали листи до людей, в котрих їм грозили, що їх підпалять. Всі ті хлопці суть синами робітників. Розуміє ся, що як злодійки так і підпальники будуть примірно укарані, а відтак віддадуть їх до домів поправ.

Трицять і три роки з кулю в тілі. Рідкий випадок операції відбув ся в Нусдорфі над озером Аттер в горішній Австрії. Там жие капітан Альберт Гервартер, котрий був ще в італійській кампанії в 1859 р. і під Сольферино дістав кулю в ногу межі кістки. Від того часу носив він

італійську кулю в своїй нозі трицять і три роки. Він давав ся три рази оперувати, але все на-дармо: посльідний раз оперували его в 1865 р. Від 1866 р. погіршалась ему нога чим раз більше, аж ось перел кильком днями почув він, що ему сторчить щось в нозі, як коли-б там щось влізло. Лікар, котрий доглядав капітана, думав з разу, що то кусень кістки і забрав ся до операції. По трох днях хірургічних приготувань виймив однак недужому замість кістки італійську кулю. Не була то однак ціла куля, лиш вже четвер-тина з неї, котра важила 10 і пів грама, бо три частини виймлено вже давніше. Капітан побачивши остаток кулі, котру носив 33 літ, сказав лиш на то: „Ну, коли ще тепер буде мені щось сидіти в нозі, то зараз подам о концесію на копальню олова“.

Ватаги розбишацкі в Росії. Недавно тому утекло з в'язниці в Житомирі двадцять найнебез-печніших злочинців, котрі тепер утворили ва-тагу розбишацку і нападають на двори та на богатих селян. Доси убили вже кількоро людей.

Медведі в Тироли. Свого часу доносили газети що в полудневій Тироли в так званій Юдікарії появили ся коло місцевости Мадонна ді Кам-піліо медведі, котрий не бояв ся показувати людям в білий день. Отож, аби того медведя побачити живцем на полянці, вибрало ся було ціле товариство на ту полянку і забрало ще й фотографа з собою. Коли медвідь не хотів пока-зати ся, то люди поставили ся на полянці в ряд а фотограф взяв ся їх фотографувати. Коли фотографія була вже готова, якеж було здиво-ване всіх, коли вони побачили на фотографії і медведя. Він як колиб хотів зробити їм неспо-діванку, висунув ся поза ними як раз в тій хви-ли, коли фотограф знімав з них фотографію і, стоячи між деревами, дав ся також відфотогра-фувати. Отже того медведя, а радше медведицю, бо то була „она“, убив дня 23-го сего місяця стрілець Анджело Спалли, а другий стрілець, Бельтрамі, убив майже рівночасно єї молоде, медведика, котрому було до півтора року. Стара була величезним звірем, який рідко коли лучає ся, а молоде було також красне і росле. Оба стрільці дістали за то від правительства припи-сану нагороду по 42 зл. а крім того належать до них ще й оба медведі.

Страшна повінь навістила Хяну. З Сан Франціско доносять, що Жовта ріка мала залити край на 150 миль вздовж, а 31 миль вширш. Около 50.000 людей згинуло в воді. Руїна має бути така страшна, що мільон людей згине з голоду, коли правительство до весни не зарадить тому нещастю.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Просимо уклінно всіх наших П. Т. донесувателів з України виразити писаня в своїх дописх. позаяк їх часто не можна ніяким чином прочитати.

НАДІСЛАНО.

Надходяче Різдво приневолює родичів знов до вибору відповідних забавок для своїх дітей. Часом заявляють ся дуже чудно діточі забаганки, котрі мають свій початок в різних чудових снах, і родичі нераз мають клопіт, як би ті забавки справити на добру дорогу. Треба дитину завчасу проводити в єї діланю і гадках, так як то робить ся з деревцем, коли хоче ся, щоби росло після підпори. Се переведе ся найліпше, если окружити ся дитину відповідними средствами науки, котрі дають їй не лиш приємну забаву, але і причи-нають ся до розбудження духової діяльності. До того як найліпше надає ся забавка зладжена на педагогічних основах. Найпожиточнішою і най-ліпшою забавкою є **якорна коробка з ка-мінчиками до будови.** Придивити ся лиш, як то дрібні ручи з правдивою жадобою пере-бирають в камінчиках і ніколи не перестають будувати мости, пам'ятники, дом, церкви і т. п. у всяких можливих стилях. Радо залишиться ся купувати инші забавки, а замість них Ріхтера **якорну коробку з камінчиками**, котрій справді припадає велика слава в участі. Тяжкі, всіляко

закрашені камінці добре надають ся до будованя і гарно виглядають. Кожду коробку можна до-повнити слідуючою і довести до того, що і 12-літня дитина найде в них правдиву забаву. Ба ми бачили навіть старші особи при тій забаві. — Сі гадки спонукають певно родичів купувати — **Ріхтера якорну коробку з камінчиками до будови** — котру можна по **35** кр. аж до **5** зл. дістати по всіх більших складах забавок.

Ріхтера забавки терпилivosti: Ломи-голова.

Хрестолом, загадка круга, головолом, піта-горас і т. д. тепер ще забавніші, як перше, бо в нових зошитах поміщені й задачі для **подвійних забавок.** Лише з правдивою маркою „якор“. Ціна 35 кр. від штуки.

Тисячі і ще раз тисячі родичів признали велику вартість звістних Ріхтерових

„якірних коробок з камінчиками

до будови“.

Нема ліпшої і більше науочної забавки для дітей! Сі „якірні коробки“ є найліпші і зі зглядів на тривалість найдешевші подарунки різдвяні для малих і біль-ших дітей. Близні відомости що до „якорних коробок“ і що до „забавок терпилivosti“ можна знайти в новім **ціннику з прегарними видами будівель.** Всі родичі повинні сей цінник як найскорше під підписаної фірми зажадати, аби завчасу могли собі ви-брати справді гарний дарунок для своїх дітей. Хто не хоче тяжко обманутись при купні безвартовних підроблень, сей най відкине кожду коробку без нашої фірми і марки „якір“ яко фальшиву. То-ж треба жадати лише „Ріхтера якірні коробки з камінчи-ками до будови“, котрі завше недосагнені в свої вартості продають ся за ціну 35, 70, 40 кр. до 5 зл. — і више у всіх видійших складах забавок.

Ф. Ад. Ріхтер і комп.

перша австрійсько-угорська фабрика коробок з камінчиками до будови.

Відень, I. Niebelungengasse 4.

Rudolstadt, Olten, Rotterdam, London, New-York.

ОГОЛОШЕНЕ.

Пивоварське заведене, належаче до конкур-сової маси Юсифа Гебля, з цілим устроєнем і інвентарем, з всіма будинками, і до того при-належним ґрунтом і огородом (Гебльова гора)

продає ся з вільної руки.

Так само продають ся з вільної руки отсі нерухомости:

а) Реальність на ринку „Готель російський“ з реставрацією і заїздом домом (на половину);
б) ґрунт при улиці броварській і ветеранській разом з будинком (так звана пивоварня Вільда) і
в) фільварок в Луді-Горечи коло ліску в Горечи.

Всі близні вісти що до предметів маючих ся продати і що до умов продажу уділяє як най-охотнійше підписаний завідатель сеї маси. В завідателі можна також оглянути илини пивоварні і всіх будинків.

Всі, що мають охоту купити пивоварське за-ведене або що небудь друге з наведених пред-метів, зволять свої услівля подати найскорше підписаному завідателю сеї маси до відомости.

Завідатель маси

Др. РАЙС.

Лікар до очий

Др. Б. ГЕЗАНГ (Gesang),

що був оператором і демонстратором на очній клініці професора Фукса в Відні, відбувши довшу практику у Львові, ординує від тепер

в Чернівцях, **улиця поштова ч. II.**

З печатні Г. Чопна.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
ВИНОСИТЬ:
 на пів рік 5 р. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювца,
 ул. Гоголя ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буквини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровица, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповіщення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 45.

Чернівці, дня 6-го (лат. 18-го) падолиста 1892.

Рочник VIII.

Загальні збори товариства „Руский Народний Дім“ в Чернівцях.

Порядочні загальні збори сего товариства відбули ся дня 14. н. ст. листопада по полудни при участі 19 членів. Відкриваючи сї збори по-витавав голова товариства надсвітник С. Винницький явившись ся членів і гостей і по теплій промові завізвав загальні збори, щоби через повстане з місць почитати пам'ять і великі заслуги померших членів основателів а то пп.: судію повітового М. Михалюка і президента суду краєвого Г. Мартиновича. (Всі присутні на загальних зборах встали з місць.) Дальше продовжав голова товариства яко предсідатель загальних зборів вступну річ менше більше ось так:

Вже з ряду по раз шістьий забираю з волі членів на загальних зборах нашого товариства вступне слово з сего почетного місця. Давніше одушевляли мене кращі надії, здавало ся перед роками, що темні маси нашого народу борше прозрять; здавало ся, що й наша інтелігенція перейме ся борше патріотичним почутем для загального добра нашого народу. Нинішні політичні, національні, суспільні стосунки на Буковині не можуть, на жаль сказати, одушевляти того, що щиро бажає загального добра для нашого краю, для нашої держави. А вже-ж цілком не відрадні теперішні обставини для руского народу на Буковині, безгранична власна байдужність, власне мізерне самолюбство, а при тім ворожі затії зі сторони не прихильних нам чужих впливових людей не можуть причинити ся до

природного розвою руского життя, до здвигнєня нашої народної сили. Страшна деморалізація ширить ся чим раз більше, не тільки поміж нашим сільським людом, але поміж й нашою інтелігенцією. Під такими сумними обставинами не могло наше товариство принести пожаданого успіху; бо нема ще потрібних рук до народної праці, бо нема кріпкого контакту, сильної звязи поміж зарядом нашого товариства а провінцією. А вжеж тільки такий контакт, така сильна звязь, могла би немов здорове кружене крови оживляти і зміцнити наш народний організм. Помимо того оступаючий виділ не закладав руки, робило ся, що було можливо; помимо того старав ся уступаючий виділ по силам впливати бодай на поодинокі лиця і бодай тим способом причиняти ся до розвою нашого товариства, до розвою народного руского життя на Буковині. Се святий обовязок буде певно дальше точно сповняти і новий виділ, а так в Бозі надія, що чим раз більше, більше буде розвивати ся наше товариство а з ним і руска народність на Буковині. Бо наша справа справедлива, бо наша справа чиста і чесна, бо наша справа є справою загального добра.

По тім приступлено до порядку дньового. По прочитаню і одобрєню протоколу з минулих зборів здав секретар товариства п. Михальський отсе справозданє з діяльності виділу за час від 12. мая 1891 до 14. падолиста с. р.:

„Світлий Зборе! Вибраний на послідних загальних зборах виділ уконститував ся в той спосіб, що головою вибрав надсов. Винницького, І. заступником гр. к. пароха о. Федоровича, ІІ заступником гр. пр. пароха о. Костецкого, секретарем ад'юнкта суду Михальського, касіером

і господарем ад'юнкта Манастирського, а контрол'юром проф. д-ра Смал-Стоцького. Решта вибраних членів виділу, а межі ними і проф. Ю. Пігуляк, покликаний до виділу на місце уступившого п. Андрія Гелічинського, не повнили окремих функцій.

Про діяльність сего виділу за час від минулих загальних зборів до тепер не надто багато маємо дечого сказати. Вже з причини, що у нас так мало ще охочої до праці місцевої інтелігенції, і задля того члени виділу „Народного Дому“ приневолені були в більшій часті повнити рівночасно і функції виділових в других наших народних товариствах, а тим самим за-надто вони перетяжені працею, не могла діяльність виділу розвинути ся на стілько, на скільки се зі взгляду на далекосяглу вагу товариства „Народного Дому“ було би пожаданим. Особливо несподівані а важні в своїх наслідках зміни, які зайшли послідними часами на полі політичній в нашім краю, мусіли конечно причинити нашим місцевим патріотам немало клопотів і забрали їм найбільшу часть вільного від їх заводового занятя часу. Всеж таки уступаючий виділ докладав всіх своїх сил, щоби вложений на него загальним збором обовязок сповнити як найлучше. Сли се ему не удало ся в повні, то вина сего лежить не так в самім складі виділу, як о много більше в дуже слабій моральній і материяльній підпорі зі сторони прочої буковинської рускої інтелігенції. Бож участь головно замісцевих Русинів в справах нашого товариства на тепер ще дуже мінімальна. На довід сего досить навести факт, що товариство числить до тепер мало що понад 50 членів і то в більшій часті самих місцевих і що за цілий час від послідних загаль-

Від Севостополя до Золотоноші.

(Подорож).
 Г. Г.

В Катеринослав потяг приходить о 12-ій годині ночі, так, що я не міг роздивитись на сю столицю Новоросії... На залізничім двірці жандар сказав мені, що паракход на Киев відходить рано о 5-ій годині, і що на паракході можна почувати. Я взяв візника і поїхав прямо до пристані. На паракході було вже тихо: Пасажири і служакці уже спали, тільки не спав безжурний матрос та швендяв сюди й туди моткий жидок в драгій ляхманні. Матрос переніс мої вещи в каюту і сказав, що я можу спати спокійно. „От тільки треба пильнувати сего бісового жидка, а то як раз залізе в кишенью“, додав він.

Думаючи лягати спати, я вийшов на палубу, щоб дати матросови гроший на білет.

— А до якої-ж вам пристані брати? спитав він. Я сказав.

— Ага, знаю... Се не далеко від Канева, там де „Тарасова могила“. Може ви на могилу і їдете?

— Ні, до дому... Що-ж то за „Тарасова могила“? спитав я матроса, буцім то незнаючи, хто там похований.

— Та Шевченкова-ж! Хлоба ви не знаєте? Він був з таких бідиаків, як от і я, тільки дуже

письменний та розумний... Та ні, ви повинні знати: про него страх скільки печатають і так розказують. З великим одушевленням сказав матрос. А далі почав оповідати, як Шевченко жив маленьким, як дійшов грамоти і чому тут біля Канева похований. З матросової оповіді видно було, що він доволі знакомий з Тарасовою біографією.

— Чи повірите — додав він — як доїжджаєм до „Тарасової могили“, то стілько народу понасходить ся на той бік паракхода, де могила, що аж паракход перевертаєть ся: всякому цікаво поглянути на могилу.

— А давно ви їдете на паракході? перебив я матроса.

— Восьмий рік.

— Скажіть, будьласка, чи чули ви хоч від одної людини, котра-б сказала, що Шевченко сякий та такий? спитав я, думаючи, що то відкаже на се матрос.

— Отсе, хай Бог милує! Та то таке й видумують!... і матрос розчервонів ся, як огонь. По єго виду видно було то, що він і зворушив ся і розсердив ся... З'явивше дуже відрадне. Дай то Боже, щоб наш нарід як найскоріше узнав справдішні факти про життя нашого поета, генія і щирого сина України, Т. Шевченка. З заспокоєною душею покинув я матроса, спустив ся в каюту і заснув кріпким сном. Прокинувся я нізко, о 10-ій

годині; паракход прийшов уже чотири стації. Навившись чаю і поспідавши трохи, пішов я на палубу. На дворі було холодно, був сильний північний вітер. Народу на палубі була маса: дехто сидів на лавочках, а більш валялись прямо на помості в грязи та в смітю...

Як то чудно та дивно дієть ся на світі: з кого ми живемо, ким годуємось, того не шануємо і капельки. От хоч би й володарі паракходів, з кого найбільше користують ся, як не з простого люду, а про те не потурбують ся, щоб було на чім хоч присісти бідним сіромам... Мене зацікавила одна купка людей, що сиділа геть окремо і тихо про щось балакала. Я підійшов ближше.

— От у нас земский, так і рідного батька не треба, дай Боже ему здоров'я, говорив молодий чоловік. Що добрий, а що порядок уміє всьому давати, то вже і сказати не можна. Він тобі ні накричить, ні загукає, не так як инше „начальство“. Прийде у громаду, з кожним побалакає, кожного розпитає. Для него і багатий і бідний — однакові, аби не пияця; а хто вкидаєть ся в ту дурницю, вчащає до шиньку, то хоч би він був перший хазяїн на селі, а земский почитати ме его за послідного громадянина.

Чи повірите, як настановлено его? — він таки з нашого-ж і села — та по

них зборів прибуло товариству всего 2 членів замісцевих. Чиж отже число 20 замісцевих членів на цілу Буковину, і прибуток 2 членів за час 1½ року свідчить користно о патріотизмі буковинської Русі, і чи в силі она користно вплинути на пожаданий скорий розвій нашого товариства? Думаємо, що ні. Як довго наша інтелігенція буде ся байдужно відносити до так важкої інституції, як наше товариство, так довго всякі старання виділу, хотьби найщиріші, не зможуть повести діла скоро наперед, так довго не зможе сповнити наше товариство вложеної на него статутами переважної і високопатріотичної задачі: „боронити і підпирати матеріальні і моральні інтереса Русинів на Буковині“.

З сих то причин не був в силі і уступаючий виділ розвинути належнго свою діяльність, а був приневолений ограничити ся більше на змаганю, удержати той стан, до якого дійшло наше товариство за час свого недовгого існування. Виповняючи сю задачу відбув виділ крім того, що менше важкі справи полагоджував в короткій дорозі, 11 виділових засідань, на котрих полагодив багато важних справ дотикаючих особливо маєткової сторони товариства. Позаяк же матеріальний стан товариства не конче світлий, бо все ще тяжить на реальности довг в загальній сумі 12 тисяч зол., котрий пожирає майже всі доходи товариства, а з другої сторони приобщина запомога з фондів державної лютерії не так ще скоро насіє, то старав ся уступаючий виділ не тільки о те, щоби залеглі членські вкладки були сплачені, але уважав также для побільшення своїх фондів за конечне удати ся з прозьбою о запомогу до краевого сойму і каси щадничої. Заходи сі мали добрий успіх, бо сойм краєвий уділив товариству запомогу в сумі 400 зл., а каса щаднича в сумі 50 зл., за котрі на сім місци складаємо сим інституціям сердечну подяку. Не менше удало ся виділови за старанем особливо місцевих патріотів зібрати на цілі товариства поважну суму яко добровільні датки від других приватних осіб, за те з провінції вплинуло таких датків дуже небогато.

Крім сих заходів около удержання а по можности около побільшення стану маєткового товариства старав ся виділ не менше і о розвій народного і товариського життя межи членами, утримуючи читальню, а в літній порій кругольню, і беручи живу участь у всіх важніших справах

народних. І так брало товариство в спілці з другими товариствами участь в устроєнню музикально-декламаторского вечерка в честь наших поетів Шашкевича, Федьковича і Шевченка; а щоби се народне торжество відбути як мож величаво, запрошено до співуділу в концерті славного звістие співоче товариство „Боян“ зі Львова. — Хоч матеріальна сторона сего вечерка не конче дописала, противно показав ся малий недобір, котрий покрити місцеві патріоти з власних фондів, то всеж таки моральні здобутки сего вечерка були великі, позаяк при участі „Бояна“ змогли наші товариства вступити перший раз перед ширшу публіку і відкрити перед чужими людьми величавість нашої народної музи. Головна заслуга удачі сего торжества припала безперечно львівському „Боянови“, котрому на сім місци складаємо ще раз прилюдну подяку.

До розбудження товариського життя так межи членами товариства, як межи простою рускою інтелігенцією причинила ся немало удержувана коштом товариства кругольня, де грою і сердечними товариськими розмовами уприємляли собі старші і молодші не одну хвилю. А по при се принесла кругольня і досить поважну суму доходу, побільшену особливо доходом з устроєної в осени минушого року забави в круглі за премії.

З вложеної послідними зборами на виділ задачі, щоби по можности перевести конверзю всіх довгів приватних заінтабульованих на реальности товариства, вивязав ся виділ тільки в часті. На внесене в тім ділі подане до буков. каси щадничої о позичку в сумі около 4000 зл., яка була потрібна на покриті всіх приватних вірительностей, відповіла ся інституція, що може уділити товариству позичку найвище в сумі 2000 зл. Сю суму, котра на сплату всіх довгів приватних не виставала, не гадав зразу виділ приймати, коли однак вірителька п. Ернестина Ісеческул виновила в сіяни с. р. свою претенсію забезпечену на реальности в сумі 600 зл., а товариство не мало на стілько фондів до розпорядимости, щоби сей довг сплатити, рішив ся виділ прийняти призволену касою щадничою позичку. Сими грішми сплачено довг п. Ісеческул, а решту грошій по відлученю видатків сполучених з переведенем сеї позички має товариство до дальшої своєї розпорядимости. Сплата дальших довгів приватних, котрі треба довгий час

наперед виповісти на разі ще неможлива, тому виділ купив за 1000 зл. одну 5% облігацію буков. фонду пропінанийного і зложив ю на кавцію для часописи „Буковина“, може єї однак кожної хвилі, коли зайде сего потреба, назад відобрати.

Що до другого рішення загальних зборів дотично основаня бурси для рускої молодіжи, то справа ся доси ще не переведена. При рішеню заложена сеї бурси мало ся на оні особливу сю обставину, що минушого року була надія на скорє отворене рівнорядних клас з рускою мовою викладовою при черновецькій гімназії, і виділ розпочав був по мислі рішення загальних зборів вступні роботи, щоби сю бурсу як найскорше отворити. Заходи вибраного в тій цілі окремого комітету, в склад котрого ввійшли пп. др. Стоцький, Ер. Пігуляк і Попович, натрапили однак на труднощі, позаяк товариство не розпоряджає потрібними до того фондами і тому засноване бурси на кошт товариства показало ся неможливим, засноване же бурси платної є під даними обставинами з одної сторони не так дуже нагяче, позаяк нема ще певности, чи і коли руска гімназія буде отворена, а з другої сторони получене з труднощами, позаяк товариство мусілоби віддати бурсі до деспозиції кілька комнат і в тій цілі поперед виповісти помешканя теперішнім чиншівникам, а в кінци не можна було на разі найти відповідної особи, котрій би можна заряд сеї бурси повірити.

Отсе короткий образ діяльности уступаючого виділу за послідний рік. Виправді не може виділ виказати великих результатів, але всеж таки виходить з всего, що розвій товариства, хоть ще дуже поволі, поступає наперед. Більше помочи з сторони рускої так місцевої як і замісцевої інтелігенції, більше хоть дрібних грошевих жертв від руского народу на Буковині, а товариство дійде скоро до цілі, щоби стати осередком духового життя на Буковині!

Справоздане прийали збори одноголосно до відомости. Відтак відчитав касієр товариства п. Манастирский справоздане касове за час від 1. січня 1891 до 31. жовтня 1892 р. Справоздане се викazuje доходів в сумі 5876 зл. 36 кр. і 1 дукат, а розходів в сумі 5432 зл. 35 кр., так що готівка в касі виносить 444 зл. 1 кр. і 1 дукат. Жива дискусія вивязала ся над дальшою точкою порядку дневного, а іменно над відкликом пп. Івана Тиміньського і др. а

вкідатись в наші діла, так через два місяці у нас ні одного шинька в селі не зісталось. Ото якось зайшов він до розпави, а там на щось зібрали схід; от пан і давай радити громаді, щоби закрити шиньки, а де хто з громадян почали викладувати ему: отак і так — кажуть — у нас від шиньків є дохід, за котрий ми місткн лагодимо і инші громадські дірки затикаємо...

— Гарний дохід... каже усміхнувшись земський; нашим добром, та вам же й чолом... Як закриєте шиньки, то місткн я й сам лагодити му і в нагороду за вашу слухняність дозволяю вам пасти худобу на моему пастівнику. (А у нас пан багатенький: десяти тисяч зо три земельки має.) Громадські-ж дірки — каже пан — самі залагають ся, як шиньків не стане; а далі як почав, як почав розказувати, як горівка нищить людину, так наші селяни того-ж дня і „приговор“ написали. Як же пішов земський до дому, то люди почали гомоніти: Чим би то віддячити панови за пастівник. Довго вартувались, а потім зговорились: виїхати в один день всім селом до пана на жнива. Так і зробили: виїхали всі, як один і як почали косити та визати, так до вечера лану життя немав і не було — одні стоги лежали. А пан, узнавши про се, велів приготувати вечерю і хоч як не любить паниць, а все таки чарок по дві горівки дав і сам був з нами поки й по-вечерили і порозходились. А що вже радий був

то й сказати не можна: „не сподівав ся — каже — панове, я такої дяки...“

— О, таких нанів, як у вас, не багато тепер знайдем; треба шукати в ясний день, та ще й баганець засвітити, сказав старенький дідок. А в нас так такий земський, що не дай Боже і злomu ворогові такого. Не прийшло ще і чотирьох місяців, як надало его, а вже трьох старостів змінив: тільки що трохі не по его — зараз „вон!“ Одним словом крутить, як циган сонцем. Понапечатував і пороздавав усім селянам такі листочки, в котрих сказано, скільки в повіті „начальства“ і як котрого величають. А як зустріне людину на улиці, котра ему не поклонить ся, то пачне муштровать, неначе москаля: „Що-ж, ти не знаєш — каже — що „начальству“ треба кланятись, як слід! Хіба я товариш тобі, чи що? Свиной з тобою пас?“... Паних тож не любить, але про те, щоби закрити шиньки і не нагадує. У нас один жидок мошениством шинькує: патента взяв на одного селянина, а сам живе у его хаті і порядкує всім. От громада порадилась і постановила „приговор“ закрити шиньок, а щоби ніхто не ходив, поставити біля шиньку сторожу. Жидок зараз до земського, а его син там в економії за прикащика. Коли того-ж дня прибігає в село земський, зібрав „схід“ та й давай наказувати: „чого ви тут бунтуєтесь? Хіба хочете, щоби я на вас „закуцію“ вивязав!? Зараз узяти сторожу! Чоловік шинькує „на законнім

основанні“, а ви здумали насиліє учинити... Кричав, кричав, оштрафував усю громаду по полтиннику і проїхав, а жидок шинькує, як і шинькував. От тобі й „на законнім основанні!“... А воно як би по закону робить, то слід би самого земського змінити, бо він сам не робить того, що треба. Як же ви подумаете: ото збирали у нас на запомогу „голодним“...

Приїхав, правда, сам земський, прочитав бумагу і велів старості збирати, хто що дасть, зложити в магазин, а він уже сам відішле куда слід. Понавозили селяни: хліба, полотна, пряхі, плятти... одним словом, хто що міг, зложив староста в магазин і написав до земського. Се-ж було діло перед пилипівкою, а тепер, дякувати Богу, уже і великдень підійшов, а від земського — ні слуху, ні духу. На тім тижни довідував ся староста в магазин, та каже, пряху і полотно уже миши декуди поточили, а хліб одспрів і почав рости. От і довів до добра людську жертву: запоміг якраз „голодним“!...

Так хіба за се не годило ся-б, хоч і земського, погладити по... головиці!...

Треба було бачити, з яким одушевленем балакав старенький дідок і з якою цікавістю слухала кунка сидівших біля него людей, щоби узяти собі не хитрі, але правдиві „ситуації“ простолюдинів про земських. (Далі буде.)

Василя Воляна против ухвали виділу з дня 10. жовтня 1892 р. дотично їх виключення з товариства.

По обширнім справозданню референта тої справи, пана Михальського, забирали голос о. крилошанин Костецкий, п. Андрій Геличинський, др. Іван Ферлиевич, п. Николай Вишньовский, п. Михайл Кулічковский і проф. Єрофей Пігуляк. Вільностю голосів понад $\frac{3}{4}$ всіх присутніх членів рішив загальний збір відкинути сей відклик і затвердити вповні дотичну ухвалу виділу. Відтак слідували вільні внесення, між иншим внесення п. Шпойнарівського на зміну декотрих параграфів статута, котрі показали ся в практиці негодними. В кінці вибрано через аклямацію отсей новий виділ, а іменно панів: надсовтника Винницького, проф. др-а Стоцького, проф. Єр. Пігуляка, о. Крил. Костецкого, адвоката др-а Ферлиевича, совітн. Ясеницького, ад'юнкта Манастирського, ад'юнкта Михальського, авск. Ганкевича і проф. Шпойнарівського. На сім замкнено збори, а вибраний виділ уконститував ся в той спосіб, що вибрав головою надсов. Винницького, І. заступником голови др-а Ферлиевича, П. заступником о. крил. Костецкого, секретарем Ганкевича, касіером Манастирського, контролером ад'юнкта Михальського, а господарем др-а Стоцького.

Коронна валюта або наука о нових грошех.

(З „Народної часописи“.)

(Дальше).

Щож буде зі старими грошми?

Поки що будуть старі гроші ходити попри нові, лиш треба їх буде перечислювати на нові. Постановлено, що 1 срібний або паперовий ринський (гульден) має числитися за 2 корони, 2 срібні ринські за 4 кор. і т. д.; паперова пятка буде числитися за 10 кор., десятка за 20 кор., п'ятдесятка за 100 кор., сотка за 200 кор., а тисячка за 2000 кор.; чверть срібного ринського (25 кр.) за пів корони або 50 сотиків, 20 срібних крейцарів за 40 сотиків, 10 срібн. крейцарів за 20 сотиків, 5 срібних крейцарів (котрих тепер зовсім не видати) за 10 сотиків; 4 крейцари за 8 сотиків, 2 кр. за 4 сотики, 1 кр. за 2 сотики, а пів крейцара за сотик. З того виходить, що за теперішню шістьку треба буде давати 20 сотиків нікльовими грошми, за 5 кр. 10 сотиків нікльових а за дві шістьки два рази по 20 сотиків нікльових.

А чомуж ринський має значити 2 корони?

Кожда держава має свої гроші і свою валюту; треба отже знати, як відноситься наша валюта до чужої. Восьмим н. пр. французькі гроші. У Франції єсть золота валюта і там вибивають з одного кіля золота 3444 франків (докладніше 3444.4 фр.); у нас же будуть вибивати 3280 корон з одного кіля; наші корони будуть дрібку більші. Подумаймож собі, що ми купуємо у Франції за теперішні гроші кілю золота, з котрого хочемо дати собі вибити корони, то за кожний французький франк (а в кілю єсть їх 3444) мусимо заплатити нашими грошми тільки, кілько тепер той франк у нас стоїть, отже н. пр. по 47 і пів крейцара (докладніше 47.615 кр.) За всі ті франки, значить ся, за кілю золота мусимо заплатити 3444 разів тільки, або 1640 зр. З того кіля кажемо собі вибити 164 штук по 20 корон або 3284 корон! будемо отже мати рівно два рази тільки корон, кілько ми ринських заплатили, значить ся з 1 зл. — 2 корони. Із сего приміру видимо вже, що наші теперішні гроші відносять ся до французьких так, як 3444.4 фр. до 1640 зл. (3444.4 : 1640 = 2.10) або що на 1 зл. іде 2 франки і 10 сантімів, а на корону

1 франк і 5 сантімів. То єсть отже відношене (Relation), після котрого обчислено, що 1 зл. має значити 2 корони. З того видимо далше, що, аби обчислити то відношене, треба знати курс чужих грошій (н. пр. франків) у нас.

Возьмім ще инший примір. Від 1879 р. вибивали у нас золоті монети по 8 зл. і по 4 зл. При устанавлюваню їх вартости прийнято, що золото єсть 15 і пів рази дорожше від срібла. З 1 кіля золота вибивано тих монет 77 і пів штук по 8 зл. і 155 штук по 4 зл. То, що у нас значила та монета по 8 зл., значив у Франції наполеондор або монета на 20 франків золотом. Коли той наполеондор стояв по курсі 9 золотом. Коли той наполеондор стояв по курсі 9 зл. і 52 і чверть крейцара, то після австрійської валюти мав він золота за 8 зл. й 10 кр. і ще надаток (ажіо) 1 зл. 42 й чверть крейцара. Возьмім той надаток на процент, то буде значити, що до кожних 100 зл. треба ще додати 17 і більше як пів крейцара (докладно 17.56 $\frac{1}{8}$ кр.) Обчислім же з сего ціну одного кіля золота: кілю срібла коштує 90 зл. то кілю золота буде коштувати 15 й пів рази більше або 1395 зл.; але до того треба ще додати ажіо по 17.56 $\frac{1}{8}$ кр. до кожного ринського або разом 245 зл., або два рази тільки корон. Колиж з кіля золота бують 3444 франків, то виходить таке саме відношене, як і в попереднім примірі, що ринський значить 2 франки і десять сантімів (франк має 100 сантімів), і що корона значить 1 фр. і 5 сантімів, а 1 зл. то само, що дві корони.

З обох сих примірів виходить, що коли хочемо обчислити вартість одного кіля золота де небудь за границею на наші гроші, то мусимо знати курс чужих грошій у нас. Той курс називаєсь відносна рівнота (Relationspari). Правительство заводячи нові гроші взяло курс чужих грошій за десять літ, обчислило з него пересічний курс (відносну рівноту) і так обчислило, кілько корон іде на один ринський.

Колиж перестануть курсувати старі гроші?

Мабуть вже відпадолиста с. р. будуть стягати ся теперішні банкноти по ринському, а за кожний будуть пускати ся по дві срібні корони; 2 срібні ринські, 1 срібний ринський і чверть ринський (25 кр.) позістануть ще довгий час, доки аж не покаже ся, що їх стягнене не пошкодить торгівлі. Пізніше будуть стягати ся п'ятки, десятки, п'ятдесятки і сотки а замість них прийде одна часть золотом по 10 і 20 корон, а за другу часть прийдуть нові банкноти. Дрібні гроші будуть новолі стягати ся; цісарські каси будуть брати теперішні дрібняки а замість них будуть видавати нікльові і бронзові гроші. Дукати й талари Марії Тереси (левантійські талари) будуть і далше вибивати ся яко монета торговельна. Четиро- і осьми-ринщаки (золоті торговельні гроші по 4 і 8 зл.) будуть стягати ся і перебівати ся на корони; за 5 і чверть штуки осьмириньшаків будуть платити по 42 корони.

Як буде платити ся новими грошми?

Все, що доси платило ся старими грошми, треба буде платити новими подвійно, значить ся, за кожний крейцар треба буде давати два сотики. Так н. пр. за обарінок, що коштував доси крейцар, треба буде дати 2 сотики; булка за 2 кр. буде коштувати 4 сотик; чарка горівки за 3 кр. — 6 сотиків; марка мочтова за 5 кр. — 10 сотиків; тонка соли за 11 кр. — 22 сотики; літра пива за 20 кр. — 40 сотиків; кілю цукру за 36 кр. — 72 сотики; пляшка вина за 50 кр. — 100 сотиків або 1 корону; пів кілю кави за 1 ринського — 2 корони; шанка за півтора ринського — 3 корони; корець бараболі за 1 зл. і 80 кр. (180 кр. = 360 сотиків) — 3 корони і 60 сотиків і т. д. Хто буде мати півтретя ринського (250 кр. = 500 сотиків), буде казати ся, що він має 5 корон; хто брав доси місячно по 25 зл., буде брати новими грошми 50 корон, а хто мав доси довгу 150 зл., буде мусів заплатити новими грошми 300 корон і т. д.

З початку будуть однаков ходити по при нові гроші і старі, доки аж зовсім не стягнуть ся і для того на разі можна буде все платити або

новими або старими, або також новими і старими разом. Аби показати, як можна буде з початком заведення нової валюти платити, наведемо тут кілька примірів:

1) Хтось має заплатити довг 7 зл. і 29 кр. то як він его заплатить?

Наука: Коли буде мати лиш старі гроші, то заплатити старими. Колиж буде мати лиш нові гроші, то буде мусів дати за кожного ринського 2 корони (слово „корона“ будемо від тепер означати грубою буквою к); за 7 зл. дасть отже 14 к, а за кожний крейцар дасть два рази тільки сотиків, (слово „сотик“ будемо означати грубою буквою с) отже за 39 кр. дасть 78 с. Тих 14 к може він заплатити так, що дасть їх всі срібними монетами по 1 к, або може дати 10 к золотом монетою а 4 к срібними; — 78 сотиків може знов заплатити або лиш самими бронзовими монетами по 1 с, або дасть 39 с по 2 с разом, або наконєць може ще заплатити й нікльовими: дасть 7 штук нікльових по 10 с (70 с) або 3 штуки нікльові по 20 с (60 с) і одну штуку нікльову по 10 с, а останок (8 с) дасть бронзовими грошми: або всі вісім по 1 с, або 4 штуки по 2 с. Колиж би мав і старі гроші і нові, то може н. пр. за довг 7 зл. і 39 кр. дати 5 зл. паперами, за 2 зл. може дати 4 к, а решту (39 кр.) заплатити або сотиками або таки крейцарами і т. д.

2) Хтось має заплатити 65 зл. і 93 кр., як він може платити?

Наука: Коли буде мати лиш самі нові гроші, то може дати: 13 к золотих по 10 (130 к або 65 зл.), а за 93 кр. (186 сотиків) дасть одну срібну корону і 86 с. Може також дати: 6 к золотих по 20 к (значить ся 120 к. або 60 зл.) і одну золоту корону по 10 к, а відтак ще 1 к срібну і решту сотиками. Наконєць може заплатити 12 штук по 10 к золотих і 11 к срібних, а решту сотиками.

ПЕРЕГЛЯД ПОЛІТИЧНИЙ.

В раді державній розпочала ся в суботу нарада над бюджетом в повній палаті. Бюджет сей подаємо на другім місци.

В суботу минувшого тижня загостив був до Відня наслідник російського престоло, великий князь Николай Александрович, повертаючи з Атин до дому. Приняте его було дуже величаве сполучене з всіма почестями і відзначеннями, з якими віденський двір витає суверенів і наслідників престоло могучих держав сусідніх. По великого князя вислано особний поїзд двірський до границі австро-угорської. Коли великий князь приїхав на двірець залізничий в Відні, очікував его там наш цісар з многими архикнязями і світою, а коли великий князь вийшов з вагону, підійшов цісар против него і оба достойники тричі поцілувались. — В неділю відбули ся в честь високого гостя два пири, один у цісаря, а другий у архикнязя Кароля Людвика. — В неділю вночі виїхав царевич з Відня і поїхав через Галичину до Росії.

В Франції на порядку деннім стоїть справа атентату, який лучив ся дня 8. с. м. в Парижі. Коло бюро товариства гірничого у Кармо підложено бомбу, а коли єї спостеріг возний бюра, дав знати до поліції, котра забрала сю бомбу до бюро поліційного. Тут експлюдувала бомба і поробила страшне сплюснене в домі а крім того розірвала тіла шести людей на дрібні кусні. Бомбу сю підложили мабуть анархісти, а причину до сего подали події, які недавно тому лучили ся були в кональнях в Кармо, де вибух був великий страйк гірничих робітників. Справу сю обговорювано горячо в парламенті і при тій спосібности не обійшло ся без наладів на правительство за его поблажливість супроти анархістів.

Пруський сойм отворено престольною бесідою, в котрій сконстатовано, що в фінансовім положеню нічого не змінило ся на ліше. Через збільшене видатків на державні залізници в 1891/92 р. показав ся недобір 42 мільонів, і на его покритте треба буде затигнути позичку. Також і в сім роді результат не вийде корист-

ний, бо доходи державних залізниць знизилися в причини вибуху холери. Бюджет на 1893/94 рік мусить бути обмежений до найбільших потреб. Наслідком сего політично урядничих плат буде здержане. Найважливішою справою, яка в соймі прийде на денний порядок, се податкова реформа. В сій цілі будуть представлені три взаємно себе доповнюючі проекти законів: проект закона о знесенню безпосередних податків державних, котрі будуть віддані громадам, даліше новела податкового закона, щоби перевести відповідне збільшене оподаткування чистого маєтку, а третій проект закона, щоби упорядкувати устрій громадських податків на основі справедливого розділу тягарів громадських з забезпеченням свободи автономичної.

При виборі 444 виборців, котрі мають рішити о виборі президента Сполучених Держав, більшість припала кандидатам демократів, отже нема майже вже ніякого сумніву, що наслідником дотеперішнього президента з партії республіканської Геррісена буде кандидат демократичний Клевеленд.

Бюджет на 1893 р.

Прелімінар бюджету 1893 р., предложенний раді державній, так представляєся в порівнянню з законом фінансовим на 1892 р.

Прелімінар на 1893 р.	в порівн. з 1892 р.	зр.
Видатки:		
Двір цісарський	4,650.000	—
Канц. кабін. цісаря	72.723	— 374
Рада державна	839.438	+ 84.469
Трибунал державн.	21.900	— 1.100
Рада міністерська	1,095.529	+ 25.571
Спільні справи	107,396.774	+ 2,922.424
Мініст. внутр. справ	21,061.453	+ 765.250
Мініст. обор. краю	19,025.765	+ 501.083
Міністерство просьв.	24,042.060	+ 709.583
Міністерство скарбу	91,857.430	+ 3,186.680
Міністерство торгов.	117,641.438	+ 11,662.418
Міністерство рільн.	15,928.871	— 116.288
Міністерство судівн.	21,803.542	+ 130.280
Найв. палата обрах.	174.000	+ 2.000
Етат пенсійний	18,335.250	+ 557.039
Субвенції і дотації	11,927.850	+ 650.639
Довг державний	151,695.074	+ 3,620.094
Управа довгу держ.	1,015.697	+ 37.573
Разом видатків	608,684.794	+ 24,737.241

Приходи:		
Двір цісарський	—	—
Канц. кабін. цісаря	—	—
Рада державна	—	—
Трибунал державн.	—	—
Рада міністерська	742.500	+ 700
Спільні справи	—	—
Мініст. справ внут.	1,05.518	+ 29.350
Мініст. обор. краю	327.593	+ 15.096
Міністерство просьв.	6,167.597	+ 133.335
Міністерство скарбу	447,213.508	+ 8,956.201
Міністерство торгов.	126,262.730	+ 11,000.280
Міністерство рільн.	13,965.452	+ 380.122
Міністерство судівн.	1,020.000	+ 10.552
Найв. палата обрах.	—	—
Етат пенсійний	102.417	+ 13.235
Субвенції і дотації	3,575.300	+ 3,575.200
Довг державний	8,317.591	— 629.132
Управа довгу держ.	481.880	— 86.080
Доходи зі спродажи недвиж. влас. держави	134.000	+ 14.000
Відшкодоване зі сторони полуд.-нім.-медкої залізничі	206.000	+ 206.000
Разом приходів	609,572.085	+ 23,617.959
Разом видатків	608,684.794	+ 24,737.241
Надвизка	887.291	— 1,119.282

Дрібні вісти.

Іменини Єї Величества цісареві. В суботу яко в день іменини Єї Величества будуться відправляти у всіх церквах богослуження.

Видає: Сільвестер Дашкевич. — Відповідає за редакцію: Михайло Токарик.

Президент краю Барон Кравс поїхав вчора до Відня в справах урядових.

Товариство музичне в Чернівцях праздує сьогодні 30-літній ювілей свого існування і дає з тої нагоди великий концерт в власній салі.

Президіум вишнього суду краю поручила тимчасове ведення суду краю в Чернівцях на місце помершого президента Мартиновича над-совітникови суду С. Винницькому.

Доповняючі вибори. На місце помершого посла соймового з міста Серету Войнаровича вибрано в середу при доповняючих виборах правительственного совітника Юсифа Кохановського.

Академічне товариство „Союз“ має честь подати до відомости, що на загальних зборах, відбувшись 11. н. ст. падолиста с. р., отсих членів вибрано до виділу: на голову: правника Василя Дутчака; на заступника голови: правника Гедиміна Лисинецького; на секретаря: Льва Еха; на бібліотекаря: Олексія Мартовича; на скарбника: Льва Бачинського; на господаря: Мартину Туряньського; на контролера: Николу Желехівського. До комісії надзорчої вибрані: правники Атаназій Федорович і Евсїгній Ластовенкий. Василь Дутчак, голова. Лев Ех, т. ч. секретар.

Карта візитова у Дагомейців. Італіанський купець Карльо Вераві, що проживав в Дагомею чотирнадцять літ, оповідає, що Дагомейці, коли хочуть віддати почесність своїм приятелям або о чимсь їх повідомити, то посилають до них слугу зі своєю палицею. Також і король Беганцин, коли переговорює з Європейцями, то посилає до них посланця з своєю палицею, аби їм сказав, чого король хоче. Посланець, придворний слуга короля приходить, падає перед Європейцем на землю, піддає ему королевську палицю і на португальській мові розповідає ему, що потреба. Палиця позостає у Європейця доти, доки він аж не зробить того всего, що король хотів. Опісля приходить знов королевський слуга і відбирає палицю.

Десять і вісім літ в монастири. У вірменських монастири св. Якова в Єрусалимі померла — як доносять вірменські газети — монахиня Фруттенда в 115-ім році життя. Вона була 17-літньою дівчиною, коли вступила до монастиря, одже прожила в ній не менше лиш 98 літ.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Цензура в Одесі завернула нам ч. 43 нашої газети. Питаємося І. Т. пренумерантів, які не дістали того числа, що маєм робити?

НАДІСЛАНЕ.

Надходяче Різдво приневолює родичів знов до вибору відповідних забавок для своїх дітей. Часом заявляються дуже чудно диточі забаганки, котрі мають свій початок в різних чудових снах, і родичі нераз мають клопіт, як би ті забавки справити на добру дорогу. Треба дитину завчасу проводити в її діланню і гадках, так як то робить ся з деревцем, коли хоче ся, щоби росло після підпори. Се переведе ся найліпше, если окружить ся дитину відповідними средствами науки, котрі дають їй не лиш приємну забаву, але і причиняють ся до розбудження духової діяльності. До того як найліпше надає ся забавка зладжена на педагогічних основах. Найпожиточнішою і найліпшою забавкою є **Якорна коробка з камінчиками до будови**. Придивити ся лиш, як то дрібні ручки з правдивою жадобою перебирають в камінчиках і ніколи не перестають будувати мости, пам'ятники, дом, церкви і т. п. у всяких можливих стилях. Радо залишити ся купувати інші забавки, а замість них Ріхтера **якорну коробку з камінчиками**, котрій справді припадає велика слава в участі. Тяжкі, всіляко закрашені камінці добре надають ся до будовання і гарно виглядають. Кожду коробку можна доповнити слідуючою і довести до того, що і 12-літня дитина найде в них правдиву забаву. Ба ми бачили навіть старші особи при тій забаві. — Сі гадки спонувають певно родичів купувати — **Ріхтера якорну коробку з камінчиками до будови** — котру можна по 35 кр. аж до 5 зл. дістати по всіх більших складах забавок.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 6. (лат. 18.) падолиста 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.63—7.65	зл.
жита	6.69—6.82	„
ячменю	6.—6.50	„
вівса	4.50—4.80	„
ріпаку	9.50—9.75	„
конюшини	7.75—8.—	„
кукурудзи	5.32—5.35	„
гороху	6.50—7.50	„
оковити	14.—14.50	„

Курс монет

дня 6. (лат. 18.) падолиста 1892-го р.

дукат	5.64	5.72	зл.
рубель папер.	1.16	1.17	„
наполеондор	9.50	9.56	„
100 марок	58.60	58.80	„

Ріхтера забавки терпеливості: Ломи-голова.

Хрестолом, загадка круга, головолом, пітагорас і т. д. тепер ще забавніші, як перше, бо в нових зошитах поміщені й задачі для подвійних забавок. Лише з правдивою маркою „якор“. Ціна 35 кр. від штуки.

Тисячі і ще раз тисячі родичів признали велику вартість звістних Ріхтерових

„якірних коробок з камінчиками до будови“.

Нема ліпшої і більше поучаючої забавки для дітей! Сі „якірні коробки“ є найліпші і зі виглядів на тривалість найдешевші подарунки різдвяні для малих і більших дітей. Ближні відомости що до „якорних коробок“ і що до „забавок терпеливості“ можна знайти в новім ціннику з прегарними видами будівель. Всі родичі повинні сей цінник як найскорше від підписаної фірми зажадати, аби завчасу могли собі вибрати справді гарний дарунок для своїх дітей. Хто не хоче тяжко обманутись при купні безвартовних підроблень, сей най відкине кожду коробку без нашої фірми і марки „якор“ яко фальшиву. То-ж треба жадати лише **„Ріхтера якірні коробки з камінчиками до будови“**, котрі завше недосягнені в свої вартості продають ся за ціну 35, 70, 40 кр. до 5 зл. — і висше у всіх видійних складах забавок.

Ф. Ад. Ріхтер і комп.

перша австрійсько-угорська фабрика коробок з камінчиками до будови.

Відень, I. Niebelungengasse 4.
Hudolstadt, Olten, Rotterdam, London,
New-York.

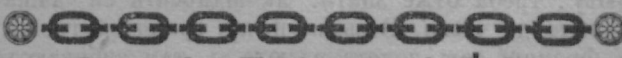

Лікар до очей

Др. Б. ГЕЗАНГ (Gesang),

що був оператором і демонстратором на очній клініці професора Фукса в Відні, відбувши довшу практику у Львові, ординує від тепер

в Чернівцях, улица поштова ч. II.

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

порушає свій багатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хинського срібла.

Одинокий склад і аґентура для Буковини

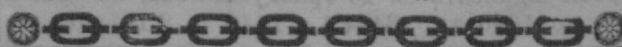
ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лінкольн (Англія).

Льокомотиві, всякі плуги, молотильні, машини до сїби, кошеня і терелени кукурудзи, млинки, млини, сїчкарні, сикавки поміи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

З печатні Г. Чоппа.

Предплати
ПЛАТНА в Чернівцях
 вносять:
 на цілий рік 5 зр. — кр.
 пів року 2 " 50 "
 чверть року 1 " 25 "
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювіча,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 46.

Чернівці, дня 13-го (лат. 25-го) падолиста 1892.

Рочник VIII.

Бесіда посла Юліяна Романчука

виголошена в палаті послів ради державної при дебаті бюджетовій дня 18.

Н. ст. падолиста с. р.

Висока палато!

Коли я вчера і позавчера прислухував ся до однієї річч, проголошеної в сій палаті, зродилось в мені чувство благородної зазвисти. Заступники різнородних народів і сторонники виявляли жалі свої, жадання і бажання. І всякий, познакомлений більше або менше з положенем тих народів або сторонників, мусів їм признати більше або менше право до того. Коли ж я їх положення порівняв з обставинами нашого народу, то мені мимоволі насунулась думка: ах, як щасливі суть ті, котрі тут приходять з такими жалами і з такими жаданнями! Не говорю, панове, сего, щоб ваші голоси обезсилити, а лиш аби мій голос тут загомонів сильніше.

Досить одного приміру. Один чеський посол жалував ся на мале, невідповідне заступництво чеського народу. Він цілком в праві. При 353 послах на 24 мільйонів жителів припадає пересічно один посол на 68.000 жителів. Отже Чехи повинні мати 80 послів, а вони мають лише 67. У них припадає один посол на 81.000 мешканців і вони під сим взглядом знаходять ся в некориснійшому положенню не лише в порівнянню з Німцями, Італійцями, Поляками, але й з Волохами, Сербо-Хорватами та Словінцями. А мимо того о скільки вони щасливіші від Русинів! Ми посідаємо на 3.100.000 жителів лише 8 послів.

У нас отже припадає один заступник на 387.000 жителів. (Слухайте! слухайте!) Правда, дає нам наша ординація виборча можливість вибрати 17 послів, але і в тім случаю припадав би один посол на 182.000 жителів. Ми отже находимось в чотирократно гіршій положенню ніж Німці та Італійці, а півчетверта раза гіршій ніж Волохи. Але навіть то, що нам дає скупа ординація виборча, забирає нам спосіб переводження виборів. Ми, як в Галичині так і на Буковині, обмежені лиш на села. Хоч і як дуже в останніх трицяти літах, іменню в Галичині, у нашого народу самосвідомість національна скріпилась і просвіта піднеслась, то супротив становища, яке правительство против нас звичайно займає при виборах, і супротив других чинників виступаючих при виборах против нас, ми єсемо так само безсильні, як, приміром сказавши, на Угорщині 2 1/2 мільйона Волохів або 2 мільйони Словаків.

З того одного лиха пливають другі. Наколи-б була у нас справедлива ординація виборча і переводилась справедливо, ми Русини мали би в сій високій палаті 45 заступників (Слухайте! — на правниці), а тогди інакше мусіли би уважуватись наші права і потреби (Так єсть! — з правниці). При нинішнім же нашим так малім числі не єсемо навіть в можности власними силами поставити інтерпеляцію або внесене і через то єсемо здані на добру волю других сторонників.

Коли так ординація виборча зменшила число належачих ся нашому народови заступників майже о третину, а потім несправедливі вибори покривджують сю третину більше як до половини, — тут обходять ся з нами відповдно

до малого числа парламентарних заступників. Ні, того ще не досить! До тої подвійної кривди приходять ще й третє: з нами іменню обходять ся тут навіть гірше. Межи осьмома народами австрійськими єсть ще один нарід, котрий в сій високій палаті має менше своїх послів, ніж наш нарід, — то Волохи. Вони мають лише 4 послів, — ми 8. Але не думайте, панове, що Волохам задля того дє ся кривда. У них єсть лиш 4 послів, бо вони числять ледви 209.000 мешканців, т. є. п'ятнадцату частину народу руского. Коли-б нас мірено їх мірою, то ми мусіли би тут мати не 8, але 59 послів, т. є. більше ніж має членів н. пр. клуб польський. Але хоч ми все таки маємо в двоє більше послів ніж Волохи, мимо того наші потреби і інтереси ані на половину не знаходять того уважливости, що їх. Ми взгляді послідні в Австрії.

Як би ми хотіли виводити всі наші жалі, то справді не стало-б нам часу виговорити, а вам, панове, терпеливості вислухати. В національнім і політичнім, в культурнім і економічнім взгляді — всюди ми упосліджені і покривджені. Ми розмірно за мало жалуюмось, але про нас можна сказати з римським оратором: „dum tacent, clamant“ [коли мовчать, то нарікають]. З того, що я сказав про наше заступництво парламентарне, можете судити і о прочім. А о матеріяльнім стані народу нашого, іменню селянства, можете витворити собі понятє з того, що наш селянин громадно покидає свою — як один польський посол виразив ся в соймі — майже балвахвальчо шановану і улюблену батьківщину і вивандрує з краю конституційної свободи і національної та релігійної рівноправности — в

Від Севостополя до Золотоноші.

(Подорож).

III.

В середу на страстнім тижні я був уже в ріднім селі. В протягу шести років, в котрі я не був на Україні, село зовсім перемінилось, воно здалось мені немов чуже, незнайоме мною. Хатки, клуні і инша будівля, що стояли колись рівно, як москалі, тепер похилились і поприсідали до землі. На токах, де перш стояли стоги немолоченого хліба та здоровенні ожереди солом, тепер де-не-де маячив оберемок перетертих молотілкою збоїв, взятих на топливо у поміщика за відробітки. Сумний стан рідного села та худі, почорнілі лица селян зробили на мене вельми тяжкий вплив.

Радісний настрої давних споминів про життя селян на Україні згинули, як сніг від сонця. І дійсно, як роздивив ся, то селянин не живе, а нидіє. Злиденні економічні обставини та не нормальність народної просвіти здеморалізували селян до неможливости. А через се повстала між народом і сільською інтелігенцією страшна, непроходима пропасть. Нарід не діє, має віри ні попам, ні напам, ні учителям, ні навіть старшинам, а сі, в свою чергу, з погордою відносять ся, — як вони кажуть — до „необразованого мужика“.

Багато-б можна привести фактів, ілюструючих відносини „інтелігента“ до „мужика“, але я певен, що не дістало-б місця і у великій щоденній часописі, а в тижньовій і погортів. Розкажу де кілька епізодів, бувших в селі за час мого гостювання.

Як звістно, скільки вже років наші (російські) часописи тодкують про „штунду“ в південних губернях: розбирають, що воно за „секта“, відкіля взяла ся і хто тут винуватий, та всі, в один голос, винувають Німців. Може й правда, що „штунда“ пішла від Німців, але-ж за те, що вона так розрослась, винувати наші духовні пастирі-попи, котрі більше турбують ся про свої кишені, ніж про духовний розвій своєї пастви. Попи на Україні, за малою винятком, не сповняють своїх прямих обовязків духовного отця і проповідника темних мас народа до порозуміння істини православної релігії, а виявляють ся простими „службистами“, відбуваючими „дзвонну повинність“. Досить сказати те, що, крім неприемних відносин до народа в життю суспільнім, вони в протяг цілого року читають проповіді тільки в ті дні, в котрі „предписано“ Синодом. І як же вони читають!.. Треба бути свідком таких проповідей, чути їх своїми ушами, щоб уявити собі ту користь, котру приносять попи своїми проповідями, Перш всього — проповіді читають ся з книжок, ин

саних непонятливою для народа (по виразу попів художественною) мовою, а друге — читають попи — як що можна так сказати — без душі, не думаючи про те, щоб їх слово запало в душу слухачів і принесло хоч капельну частину користі.

Я сам був свідком такої проповіді при виносі плащаниці у великдень п'ятницю. Коли-ж, як не в сей сумовитий час, перед образом Постраждавшого за весь мир, можна сказати слово правди і любови повагом, просто і почитливо. Мабуть зовсім не до того було отцю духовному, бо він обнісши три рази кругом церкви плащаницю і положивши її на гробницю, став читати молитву, а скінчивши читання молитви, взяв розгорнену дяком книгу „Проповідей“ і, не переводячи духу, тим же голосом і так же скоро як молитву, почав читати проповідь. Я нарочито придивляв ся до слухачів, набаблюючи, який то вплив має проповідь на селян. Божусь Богом, що, крім де кількох дуже вже письменних людей, селяни і не помічали, що читається проповідь, а не молитва. Се видно було і по виразу лиц слухачів і потому, що селяни за весь час читання проповіді хрестились, становились на коліна і били поклони. А пастирь духовний страшенно поспішав ся читати, зоставляючись тільки на хвилину, щоб перекинути листки та поглянути, чи далеко ще вінетка, показуюча кінець проповіді. Так хіба-ж

край абсолютизму і національної та релігійної нетерпимості.

Якийсь час могло здавати ся, що і для нас наступлять ліпші дні. В останніх літах правительством очевидно признано наше нужденне положення і обіцяло нам його поправити. Але здасть ся, що тут з нами поступали подібно, як учений лікар з Тіртафурера з Санхом Пансою підчас его намісництва на острові Баратарія. Той іменно казав заставити стл многими добрими стравами, але скоро голодні намісник по них сягнув, лікар дотикав своєю паличкою одну судину по другій і казав скоро забирати, так що той бідняги мусів свій голод заспокоїти сухим хлібом, і то лиш дуже скупо.

Тим не хочу я перечити, що деякі потреби і бажання Русинів, особливо на полі шкільництва, були в останнім році сповнені, або близькі вже до сповнення. Але поминувши то, що вони становлять лиш мінімальну частку наших так довго нам здержуваних прав, поминувши се, що тим лиш малу частку наших оправданих очікувань сповнено, поминувши далше й се, що спосіб переведення часом значно вменшує вартість одержаного, — загальне положення Русинів не поправило ся від того. Іменно системи томлення Русинів, що загніздила ся від довших літ, доси ще не усунено. При виборах навіть громадських і повитових репрезентаций, при полагоджуванню руских подань в урядах і судах, взагалі в річах азики, як не менше в річах церковної рівноправності, при обсаді місць і в багато-багато інших випадках поступають органи правительственні все ще так, як коли-б вони в Русинах виділи не вірних і рівноправних горожан, але небезпечних і шкідливих ворогів правительства, ба навіть держави, або що найменше низших підданих другої ранги. Таке поступоване не тільки не причиняє ся до вдоволення з поодиноких дійсних концесий, але радше викликає огірчене, а то тим більше, що в Русинах збуджено надії, в котрих вони, бодай доси, видять себе обманеними.

Тото поведене правительства взагалі тяжко зрозуміти. З одного боку здаєть ся, що воно сповняє бажання Русинів, з другого боку воно позбавляє себе само овочів своїх добрих учинків. Очевидна річ, що воно все ще не видить повної серйозності і ваги руского питання, що воно се питане уважає дрібницею, коли так від

нехочу его трактує і думає, що зможе розв'язати его навіть не половинними, але, так сказати-б чвертинними средствами.

Питане руске не єсть галицьким або буковинським питанням, воно єсть важним австрійським державним питанням. Русини належать до чотирох більших народів Австрії і займають що до числа, як між вісьмома головними народами Австрії, так і між дев'ятьма головними народами цілої держави — четверте місце. Але вони мають ще більше значіння задля свого географічного положення і свого етнографічного становища. Вони творять з Русинами або Малороссами полуднево-західної Росії граничну полосу між східною а західною Європою і мешкають на великій шляху народів Входу. Отже як-колись були вони виставлені на всякі напади вандрівних, заборчих і розбійничих народів, так може призначений їх край і в будучині на театр великої європейської війни, і власне східна Галичина і Буковина стоїть перед ворожим нападом безоборона, і як се було вказано сего року в угорській делегації. Етнографічно-ж єсть вони справді 20-мільоновим народом спорідненим з Москалями і з Поляками, але від обох цілком відрубним. Вони отже що до числа — другий нарід славянський а шестий європейський. Як в Галичині заховали вони свою самостійність супротив Поляків [а на Буковині супротив Волохів — Ред.] так старають ся заховати її також в Росії супротив Москалів, хоч там дійсно небезпечність винародовлення для них єсть більша, бо мають з Москалями спільну віру, а прочі національні їх прикмети і мова їх єсть ще в незрівняно більшій мірі обмежена, як навіть польська.

Ті обставини нехай правительством возьме собі до серця а при тім нехай воно, як також провідники польского народу, ще одно розважать: У Русинів галицьких а тим більше у буковинських і угорських покінчене своєї народності бодай взагалі, взявши, в користь польської уже неможливе, в користь же московської така можливість ще не цілком виключена, і вона тим більша, чим більше утрудняє ся Русинам піднести культурно, економічно і політично та розвиватись яко самостійна політична індивідуальність. Тож обачне австрійське правительство повинно би се піднесене і розвиток Русинів просто в інтересі держави підпомагати і всякими

до розпорядимости держави стоячими средствами підпирати.

Також і сеї важної обставини нехай правительством не спускає з уваги. Русини єсть чинником, на котрий держава може спустити ся безумовно і у всяких нагодах. Доказує се не лиш наша ціла минувшість, наша майже пословична вірність, але се й вказують нам наші інтереси безумовно також на будучність. Бо о устроєнню власної рускої держави Русини, стративши вже від шістьох століть своє державне існування, зовсім не можуть думати, а австрійські Русини хоч би прийшли в таке положення, що мали би до вибору — прилучити ся, після своєї волі, до котроїсь із найблизших сусідніх держав, то мусіли би з konieczности рішитись лиш за Австрією, в котрій одній дана їм можливість заховати і розвивати свою народність, свої національні прикмети і самостійність. Яку-ж вартість мусить мати для держави такий безумовно вірний нарід, сего не треба й поясняти.

За причину поступовання правительства супротив Русинів подає ся звичайно konieczність огляду на інтереси Поляків [а на Буковині на інтереси Волохів — Ред.] Але ся причина не видержує критики. Бо по перше, теперішнє правительством не уважає себе правительством нарідним, а впрочім в конституційній державі, в котрій рівноправність заповнена основними законами державними, не повинен бути ніякий нарід протегований в некористь другого або уносліджуваний в его користь. З другого-ж боку Русини цілком не виступають против оправданих інтересів Поляків [а на Буковині против оправданих інтересів Волохів — Ред.]

Так отже для поведення правительства супротив Русинів лишає ся лиш таке пояснене, що воно не досить обізнане з нашими обставинами, котрі справді трудніше порозуміти, як інші. Спосіб на се був би, если би покликано Русина до ради корони для береження інтересів руского народу, так само, як Поляки і Німці-ліберали мають міністра для береження їх інтересів. Если для Поляків, — хоч вони мають подавляючу більшість в галицькій сеймі, численний клуб посольський в раді державній, котрий тут фактично грає першу роль, всіх шефів галицьких властей краєвих, намісника, совітників двору і шефів секційних по міністерствах, — если для

се не відбукот „казьонної повинності“?! І чи можна-ж такими проповідями задовольнити духовні потреби народу! Як же тут не заблудитись людині в густому лісі своєї темноти, коли він не має певного повода таря, котрий би вивів на прямий шлях. Нарід мимоволі збиваєть ся не на ту стежку, котрою слід би йти і винуватити его за се не можна: він шукав „правди“ і „істини“ і, не находячи сего скарбу ні в „словах“, ні „на ділі“ у своїх духовних проповідів, обертаєть ся до „штунди“, котра ему здаєть ся, найблизше підходить до его духовних потреб. Причиною ширення „штунди“ можна признати ще й те, що вчинки наших попів з суспільного життя зовсім не вихають ся з їх духовним саном, через віщо вони теряють в очах народа всяку шанобу і повагу. Нарід се такий чутливий барометер, що з ним треба обходитись з великою осторогою, а найначе духовенству. Прихожани хотять бачити в своєму „батьку“ верх чесноти, правди і безкористі і раз, хто з попів звернув з сего шляху, той не має ніякісенького впливу на свою паству.

Мені самому доводилось чути від селян такі речі: „бач, як наказує лютий, а сам що витворяє!“... Доконче, не діло вмішуватись в приватну жизнь людини, хто-б вона не була, але що-ж ви зробите з народом.

Та треба сказати правду, що не можна й не згодитись з поглядом народа на попів, бо

вони і геть то вже не шанують свого сану. Я був свідком такої сцени. В провідну неділю наші селяни, кждорічно, служать на кладовищі громадську панахиду і для того з кожної хати приносять „мисочку“. („Мисочка“ значить — чотири пшеничні палиниці, стакан меду і пів хунта воску, над котрими молять ся батюшка за померлих, ще й 10 кр. грішми).

Так от сими то „мисочками“ ділять ся проміж себе поп, дяк і паламар; такий розділ був і в згаданий мною день. Трьома, чи чотирма підводами привезений був „дохід“ до батюшки на двір. Не можна розказати, до якого комізму доходять „служителі церкви при розділі сего „доходу“!

Перше всього соргують буханні: „білі“ — до білих, „середні“ — до середних, а „чорні“ теж осібно. Потім слідкують, щоб кождому дісталось одинаково, як „білих“, так „середних“ і „чорних“, в противнім случаю може вийти спірка. Кажу „може вийти спірка“ не безпідставно, бо як раз і зчинилась вона в нашій селі в провідну неділю.

Треба зауважати, що при розділі „доходів“ не малу роль грає „попада“. От і тут попада відкидала буханні на три купи, (дві собі, а третю дякови з паламарьом). При самім кінці розділу паламар примітив, що матушка бере собі „білі“, а їм відкидає „чорні“.

— О, ні, матушко, так не годить ся, —

сказав паламар, — треба робити по правді, та давай брати і собі „білі“.

— Пішов вон, нетіпахо! Коли залив очи, то мовчи, крикнула матушка.

— Я хоч і випив трохи, але бачу, що ви тулите до себе мазаним... Так негодить ся...

Тут матушка почала кричати і геть то вже; вмішав си й батюшка, а паламар уже й „лихословити“ почав: беріть, ненажерливі!... Вам все мало!...

Підняв ся страшенний галас; лютий до попових ворит позазходилось, неначе на базар.

— Чого ви на него дивитесь — сказав батюшка — викинуть его за ворота.

Тут підскочили два поповичі, семинаристи (одна уже скінчив), взяли раба божого паламара і викинули за ворота, а він пручаєть ся та лає всіх на чім світ стоїть. Регочуть ся люди, киваючи головами: от нарід! і тут не помирились!

Як вам здаєть ся, панове: гарний привід дають народови его найблизші „наставники“ і „проводирі“?!

А що в погоні за баришами, то селянські батюшки і матушки доходять до посліднього крамарства. Чим же, як не крамарством можна пояснити такі факти?

Назбиравши від принесених прихожанами „мисочок“ масу печеного хліба (в нашій селі більш 1500 хат, від кожної по 4 палиниці), ріжуть на шматочки, сушать сухарі і продають

них крім всего того устанолено ще власного міністра, то тим бонечнішим мусить бути такий міністер для Русинів, котрі нічого з того всего не мають. І для правительства повинно бути по-жадано, щоб воно мало серед себе чоловіка, котрий би его інформував про настрій, обставини і потреби руского народу, а при тім також міг успокоюючо впливати на нарід.

Вирочім чи правительство власне такий чи який инший спосіб до розв'язання руского питання вибере, — се річ чисто тактична. Але-ж, здається, вже дійсно крайній час — серйозно приступити до того розв'язання. Русини на всякий спосіб не перестануть встоюватись і боротись за свої національні і політичні права, за свої культурні потреби та за матеріальне добро народу, і від того не дадуться здержати ні добримі ні злимимі средствами. Поступаючи в той спосіб і йдучи безпощадно до своєї цілі, ділають вони не лише для власного добра, але також в користь і для добра Австрії. (Славно! славно!)

ПРОМОВА

посла проф. Єрофтея Пігуляка, виголошена в соймовій палаті на засіданню з дня 29. н. ст. вересня.

(Після стенографічного протоколу).

Висока палато!

Я не був приготований сьогодні говорити, а коли тепер говорю, то се лиш тому, аби відповісти, послови-сучавського повіту на деякі слова в его промові, які мені не дозволяють мовчати. Він підніс, що Волохи і Русини проживали до тепер в мирі і згоді, і що й на далі могли би так само в мирі і згоді жити, позаяк їх, в'яже до спільного мирного життя православна церква. Я мушу до сего примітити, що при таким мирним життю, в яком оба сі народи проживали до тепер, лише Волохи мали свій рахунок, а Русини ледви що дихають в таким мирі. Можна-ж тут говорити о мирі і згоді межи нами до тепер, а ще на поли церковнім? Та-ж на тім поли ми стоїмо як найгірше, особливо теперішня старшина церковна становить той чинник, що цілою силою не допускає до того миру. Тому цілком неможливо, церкву під такими для нас невідрадними відносинами за средство уважати, яке би нас спону-

кувало в мирі і в згоді жити, бо наше положення в тім взляді вже таке зле, що гірше не може й бути. Русини вже нераз протестували на против такого сумного положення, нераз просили, плакали о поміч, ми просили в Відні і тут, ми просим й тепер, ратуйте нас, допоможіть нам; но на пусто!

Мої панове! Коли то маєм за згоду і за мирне жите уважати, яке нам Русинам тепер наша церква уможливає з Волохами, то се дуже дивне поняття о мирнім життю. Таке ми зносим з болем серця таку кривду, як приміром, що рускі громади дістають таких священників, що не уміють людям „отчеша“ проказати.

Против такого безправства протестували цілі громади, вони удавалися до Відня і сюда, і нас і їх запевнювано, що буде дїйше, але з жалем серця мушу сказати, що ті запевнення не здійснилися, нам не лише не поліпшило, але ще гірше стало, ми надем в ще гіршу пропасть. Лише одна надія, що може таки настануть відрадніші відносини, держить нас тепер! Як виглядає, мої панове, в нашій консисторії? Сидить там хоч один Русин, котрий би міг заступати інтереса прарославних Русинів? (Владика Морар-Андрієвич показує на посла Цуркана і каже: тут він! се брехня! Ба правда!)

Маршалок краю: Прошу в соймі не уживати таких слів.

Посол Пігуляк (продовжає): В цілих Чернівцях нема одного руского православного пароха, лише один однісінський сотрудинок дістав тут в новітнім часі місце. Прошу мені в Чернівцях одну церкву показати, де відправляється по церковно-славянськи? Ми, Русини, не можемо навіть в церкві ніколи почути гимн народний за здорове Его Величества цїсаря! (слухайте!) Я не чув ще приміром ніколи на 4. жовтня, на іменини Его Величества, співати гимн народний й по руски. Приходить вже до розлуки, і не диво, що Русини вже покидають рідний край і вивандровують в чужину. (Посол бр. Мустаца: так, так, вивандруйте лише!) Се іменно і є, чого Ви собі бажаєте і воїма средствами хочете досягнути, щоби ми вивандровували. Се мир правдивий! до сего Ви нам даєте номічну руку! Я протестую против такого миру! Я подаю радо руку до згоди, і ніхто не може мені закинути, що би я хоч одним словом коли в сій високій палаті, зачерез цілі 2 роки мого посольства хотів сколотити або сколотити мир і згоду. Я лише сказав і тепер кажу, що не повинно так далі бути, як до тепер було, коли желям собі миру. Але-ж так й не може далі бути! (Цілком справедливо!)

Буковинські товариства рускі.

Як доповнене справоздання загальних зборів товариства „Руский Народний Дім“ подаємо нашим читателям до відомости ухвали рішення виділового засідання, затвердженого загальними зборами сего товариства з дня 14. листопада 1892, що до виключення з сего товариства пп. Івана Тиміньського і др. Василя Воляна.

I. Ухвала дотична Івана Тиміньського: Виділ товариства „Руский Народний Дім“ в Чернівцях рішив на засіданню з дня 10. с. м. виключити Вас на підставі § 11 б ст. з членів товариства. Причини сего рішення такі: В своїй промові на засіданню краевого сойму з дня 29. вересня с. р. виступили Ви ворожо против рускої народности і против руских товариств. В сій промові розриваєте Ви руский нарід на „галицьких зйдів“ і автохтонну Русь буковинську, чим хочете викликати незгоду між Русинами, пускаючи брата на брата і вбиваючи клин в одноцільне руске тіло і намагаєтеся тим способом знищити руску народність. Руским же товариствам, а тим самим і товариству „Руский Народний Дім“ нанесли Ви тим велику шкоду, що в незгідний з правдою спосіб представили їх діяльність, подаючи, будьто там „галицькі зайді“ тероризували автохтонних буковинських Русинів. Крім того Ваше поступоване яко руского посла в загальні нанесли як найбільший удар рускому народови тому, що Ви перший розбили руский клуб і унеможливили згідне поступоване всіх руских послів, а прилучилися з чисто особистих взглядів до партії, котра доси все і всюди виступала і тепер виступає як найбільше ворожо против рускої народности, а тим самим здали Ви сій партії на ласку і неласку інтереса руского народу, чим допустилися Ви зради на своїм ріднім народі. Сі всі Ваші поступки знаменують провину предвиджену в § 11 б ст. товариства „Руский Народний Дім“. А що се сталося прилюдно, а до того на так поважнім місці і зачерез те нанесли матеріальним і моральним інтересам Русинів на Буковині на довгий час діткливу шкоду, то виділ товариства „Руский Народний Дім“, котрого цілею є оборона і підмога сих матеріальних і моральних інтересів Русинів на Буковині приневолений сповняючи тільки свій обовязок застосувати до Вас постанову § 11 б ст. О сїм повідомляє ся Вас з тим, що против сего рішення прислугує Вам право відклику до загальних зборів, котрі відбудуться з дня 14. листопада с. р.

II. Ухвала що до дра Василя Воляна: Виділ товариства „Руский Народний Дім“ в Чернівцях рішив на засіданню з дня 10. с. м. виключити Вас на підставі § 11 б ст. з членів товариства. Причини сего рішення такі: В найважнійшій справі народній, коли ходило о зломане раз на завсїгди ворожих затїй против руского народу,

тим же прихожанам, що приносили „мисочки“ за страшенно дорогу ціну. Я сам бачив, як приходило одного дня чоловік десять з мисечками за сухарями.

— Що чому у вас мірочка сухарів? питають сіроми.

— Та що вже з вас і брати, — каже матушка. За шнурчечки 60 к., а за житні 40 к.; на „одпряд“ півтора мітка і міток, а на відробіток — три і два дні косити...

Правда, по крамарски дируть!?

А то був я в гостях у пова таки-ж, тільки в другому селі. Сидимо, балакаємо, коли ось приходять чоловік, так років за сорок.

— До вашої милости — каже — батюшко: знайшов собі дружину, чи не можна-б у неділю звінчати.

— Чому не можна? принось „червоненьку“ (10 р.) і ділу кінець, а тобі вінець, — підшучував батюшка.

— Ох, батюшечко, де ту „червоненьку“ взяти: ви-ж самі знаєте, що в мене шестеро дітей, а хліба — ні крихти.

— А нащо-ж ти женишся?

Щоб було кому дітий доглядати, то я може хоч на харч заробив би.

— Бач який, бере собі молоду жінку, а за вінчаня платити не хоче. Ну останнє моє слово: вісім карбованців, а більше і балакати не буду.

Просив, просив чоловік, а батюшка не вважав і карбів.

— Ну, коли так, то я буду жити і не в інчачий. Де-ж мені в Бога, взяти тих грошей: у мене не тільки восьми карбованців, а й восьмидесяти коп. не має, — сказав засмучений бідолаха і пішов з хати.

Я поїхав до дому і не знаю, чим діло скінчилось.

А коли-б ви спитали: чи й справді бідкається він в грошах, то сміло одвічу: ні Сей батюшка має „собственной“ землі десятини 200, дім, огорог і чи мале хозяйство, а ему вже за 60 років і дітий не має.

О таких то я зустрів на Україні „духовних пастирів“: ажже тут не ширитись „штунді“?!

Факти, панове читачі, далі бі факти!

Натякнувши де-що про попів, треба сказати де кілька слів і про поповичів. Про сих ostatnich не слід би, як кажуть, і азики чесати, як би вони були тільки поповичі, а то з них незабаром будуть попи, духовні пастирі і просвітителі темного хлібороба. Та й тепер чимало є таких, котрі на порозі своєї духовної діяльности „подвизають ся“ на ниві народної просвіти, служать учителями по сільських школах.

Як звістно у нас (в Росії) семінарїст, скінчивши семінарію, повинен до рукоположення на священника прослужити три роки або учителем, або-ж вселомщиком. Значить „учитель“ та вселомщик „являють ся необхідними „перелазками“ від семінариста до пона і з сих двох перелазів більшість поповичів вибирає „учителя“, яко почеснійше зване. Таким побитом наші сільські школи наповняють ся дочасними учителями-поповичами, котрим учительовання (т. е. народна просвіта) цікаво лиш, яко перехідний ступінь до священства. А вже коли людині доводиться до дочасно і мимоволі робити зовсім не своє діло, то тут уже звістно, що з того може вийти... Хто бував частенько на Україні і знакомий до волі з народною просвітою по селах, то той певно не дасть збрехати, що крім інших лиходійних обставин на поли нашого шкільництва, не малою потїхою стоять поперед шляху і вище згадані поповичі. Думки сї повстали в мене після деяких оповідань школярів-хлопчат про своє вчиття і після балачки з самими учителями-поповичами.

(Конєць буде)

зв'язали ся Ви разом з другими рускими послами до згідного поступованя словом чести. З чисто особистих причин, які Ви прилюдно заявили, зломивши Ви дане слово, а тим нанесли сором і ганьбу рускій народності, даючи яко чоловік, що стоїть на так високім становищі, яко чоловік незалежний а крім того яко одинокий заступник руского народу в раді державній, котрий має святий обов'язок гідно заступати і боронити руский нарід, — всім иншим народностям повід, що зачерез те руску народність зневажали і погорджували. Крім того Ваше поступоване яко руского посла в загальні нанесли як найбільший удар рускому народови тому, що Ви розбили руский кліб, унеможливили згідне поступоване всіх руских послів, зв'язали ся з чоловіком, котрого Ви самі задля его поступованя в своїм часі напятиували зрадником, а котрий в самій річці через те, що в напасливий спосіб кинув ся на своїх братів, називаючи їх „галицькими зайдами“, розриває руский нарід, вбиває клин в одноділне руске тіло і намагає ся знищити руску народність, і прилучили ся з чисто особистих причин до партії, котра доси все і всюди виступала і виступає як найбільше ворожо против рускої народності, а тим самим здали Ви сій партії на ласку і неласку інтереса руского народу, чим допустили ся Ви зради на своїм ріднім народі. Сі всі Ваші провини знаменують провину предвиджену в § 11 б ст. товариства „Руский Народний Дім“, і тому виділ товариства приневолений сповняючи лише свій обов'язок застосувати до Вас постанову § 11 б ст. О сім повідомляє ся Вас з тим, що против сего рішення прислугує Вам право відклику до загальних зборів, котрі відбудуть ся дня 14. листопада с. р.

Дрібні вісти.

Президента краєвого бар. Кравса приймав цісарь на аудієнції 21. н. ст. листопада.

Справи шкільні. На посліднім засіданню шкільної краєвої ради іменовано н. Васця Івасюка а сунгентом при гр. пр. школі реальній в Чернівцях. Далше ухвалено: розширити 4-кл. школу для хлопців в Сторожинці на 5-кл., 2-кл. дівочу школу на 4-кл., а філіяльну школу на правім березі Серету системизувати яко школу самостійну. — Для вдовиці по учителю С. Бігарі в Бергометі н/Пр. признано пенсію враз з додатками на виховане її трьох незаосмотрених дітей. — В кінці рішено, замість дотенерішних німецьких друків на свідомства запровадити для шкіл народних друки німецько-руські і німецько-волоскі, (а не, як було подано по газетах лише друки німецько-волоскі).

„Руска Бесіда“ дістала перед кількома днями від щирого руского патріота, повітового судії з Підбужа, Т. Реваковича, дві брошури під заголовком: „Promemoria zur Bukowiner Landespetition vom Jahre 1848 in Betreff der provinciellen Stellung der Bukowina. Von der Bukowiner Landes-Deputation.“ і „Zur Begründung der Bukowiner Landespetition“ і таке письмо: Починають ся тяжкі, дуже тяжкі часи в борбі о вибороте народних і політичних прав для Русинів на Буковині. Люди, що до недавня були щирі Русини і уцтиві люди і стояли ніби на світочці буковинсько-руського народу, зв'язали ся тепер з найбільшими ворогами руско-народного і культурного розвою буковинсько-руського народу і працюють засліплені разом з нашими найбільшими ворогами над винародовленем та зрумуванням нашого народу на Буковині. Але се не перший раз так діє ся на Буковині. Посилаю отсі дві книжечки, а з них переконаєте ся, що вже в 1848 році наші рускі боягузи і крайні еґоїсти „страха ради Юдейскаго“ — щоб не утратити єпископські стільці — як Гакмани, Калінчуки — так само, як сьогодні Тиміньські, і Воляни, підперли в своїм засліпленню петицію волоских дідичів, котра відмовляла рускому народови на Буковині права до розвою народного і культурного. Обі сі брошури дарую „Рускій Бесіді“ в Чернівцях; може послужать хоч щось троха до вивчення історії буковинсько-руського

народу! Підбуж, 16. падолиста 1892. З високим поважанем для Вас, Панове, українсько-руські патріоти, що високо держите українсько-руський стяг і не упадає в борбі з ворогами чужими і своїми! Тит Ревакович.

Руска Бесіда дістала знов вчера від нашого ревного патріота, повітового судії з Підбужа, Т. Реваковича, котрий довгий час перебував на Буковині і дуже й тепер интересує ся руским життям на Буковині, таке письмо:

„Я прислав сі дві брошури Вам, Панове, тому, щоби Ви переконали ся, що вже при початку життя конституційного року 1848-го чоло наших Русинів йшло разом з волохами дідичами а до чого ся політика довела? До того, що єпископ Гакман завів 1848 р. волоскі виклади на теології й до того, що нарід буковинсько руский лишений був далше в мертвм сві. До нічого инного не довела політика иннішна ин. Тиміньського і Воляна. Яко давний щирий друг писав я до Тиміньського 19. вересня 1892 р. і остерігав его і Воляна перед сітими волосками, але виджу, що даремні були мої щирі слова! А ще тепер видай він написав брошуру: „Руске питання на Буковині“, — бо стиль вказує на него — брошуру, котру по прочитанню холодно хусів я осудити яко підлу, безчелну і дурну писанину. Можете і сей мій погляд чоловіка живо чуючого долю народу буковинсько руского до загальної відомости принести. Тит Ревакович.“ — Голос знаного на Буковині чоловіка з своєї патріотичної діяльності є ясным доказом, як задивляють ся чесні люди на політику Івана Тиміньського і др-а Воляна.

Такі, що не боять ся холери. Здавалось би, що нема таких людей, котрі не боялись би холери, або бодай не були на стілько осторожні, щоби добровільно не виставляли ся на то, аби нею заразити ся. А однакж в Будапешті знайшли ся такі, що єї не боять ся. Там знайшло ся кількох таких дурисьвітів, що падали на укиці, кричали та йойкали, що ніби то дістали холеру, і давали ся з великим шумом заносити до холеричних шпиталів, перебули кілька днів в сих не конче привітних домах, а відтак вийшли з них ніби вже вилічені. Були то два челядники ремісничі, котрі взяли ся на такі способи, щоби без великого труду прийти до грошей. В Будапешті єсть т. зв. „Товариство Самаританів“, котре дає кождому, що виходить щасливо із холеричного шпиталю значнійшу заповому готовими грішми. На то й полакомились оба ті дурисьвіти. Один з них діставав аж три рази холеру на улиці і на кождий раз давав ся переносити до иншого шпиталю і під вишим іменем та в той спосіб видурив від згаданого товариства більше як 100 зл. Другий занедужав лиш два рази, бо більше не було вже часу, позаяк в шпиталях не знали ся на тих „холерниках“, а служба санітарна дістала наказ, щоби їх скоро вони дістануть ще раз холеру і попадуть ся їм в руки не відносять до шпиталю, але відставити на поліцію, нехай та їх лічить від їх небезпечної недуги.

Примхи міліонерів. Американські міліонери не знають, що з грішми робити і будують собі палати, яких ще ніхто не видав. Один з них в Мехіку, якийсь Фей, поставив собі палату на 300 стін високу, але на величезних зелізних стовпах, так що до палати дістають ся мешканці вікном. А довкола тої палати є огорода такі, як були в давнину в Вавилоні, т. є. також на стовпах поміст, на помості земля, а з тої землі ростуть дерева і всякі рослини; цілий город висить у воздуху. З містом, положеним у пропасті, злучена ся палата телефонами. Другий же міліонер з Нового Йорку поставив собі металеву палату. Бальки і фундаменти суть зі стали, прочі часті з міді і бронзу, навіть двері і вікна. Ту годить ся додати, що новоіорські міліонери, котрі перед літами заложили касино міліонерів, купили тепер остров Джекіл, виперли з відтам всіх мешканців і тепер забудують цілий остров своїми палатами. Мають замір не допустити на сю землю жадного чоловіка, котрий не буде мати бодай зо два міліони зл.! Службу свою цей пустить до того раю, бо як же таким міліонерам та без слуг бути?

НАДІСЛАНЕ.

Надходяче Різдво приневолює родичів знов до вибору відповідних забавок для своїх дітей. Часом заявляють ся дуже чудно діточі забаганки, котрі мають свій початок в різних чудових снах, і родичі не раз мають клопіт, як би ті забавки справити на добру дорогу. Треба дитину завчасу проводити в єї діланку і гадках, так як то робить ся з деревцем, коли хоче ся, щоби росло після підпори. Се переведе ся найліпше, если окружити ся дитину відповідними средствами науки, котрі дають їй не лиш приємну забаву, але і причиняють ся до розбудження духової діяльності. До того як найліпше надає ся забавка зладжена на педагогічних основах. Найпожиточнійшою і найліпшою забавкою є **якірна коробка з камінчиками до будови**. Придивити ся лиш, як то дрібні ручки з правдивою жадобою перебирають в камінчиках і ніколи не перестають будувати мости, пам'ятники, дом, церкви і т. п. у всяких можливих стилях. Радо залишити ся купувати инші забавки, а замість них **Ріхтера якірну коробку з камінчиками**, котрій справді припадає велика слава в участі. Тяжкі, всіляко закрашені камінці добре надають ся до будованя і гарно виглядають. Кожду коробку можна доповнити слідуючою і довести до того, що і 12-гітна дитина найде в них правдиву забаву. Ба ми бачили навіть старші особи при тій забаві. — Сі гадки спонукають певно родичів купувати **Ріхтера якірну коробку з камінчиками до будови** — котру можна по **35** кр. аж до **5** зл. дістати по всіх більших складах забавок.

Курс монет

дня 13. (лат. 25.) падолиста 1892-го р.

дукат	5.66	5.73	зл.
рубель папер.	1.17	1.18	„
наполеондор	9.52	9.56	„
100 марок	58.60	58.80	„

Ріхтера забавки терпеливості: Ломи-голова.

Хрестолом, загадка круга, головолом, пітагорас і т. д. тепер ще забавнійші, як перше, бо в нових збіжках поміщені й задачі для подвійних забавок. Лише з правдивою маркою „якір“. Ціна 35 кр. від штуки.

Тисячі і ще раз тисячі родичів признали велику вартість звістиях Ріхтерових

„якірних коробок з камінчиками до будови“.

Нема дітшої і більше поучаючої забавки для дітей! Сі „якірні коробки“ є найліпші і зі виглядів на трезалість найдешевші подарунки різдвяні для малих і більших дітей. Близій відомості що до „якірних коробок“ і що до „забавок терпеливості“ можна знайти в новім щітнику з прегарними видами будівель. Всі родичі повинні сей щітник як найскорше від підписаної фірми замовити, аби завчасу могли собі вибрати справді гарний дарунок для своїх дітей. Хто не хоче тяжко обманутись при купні безвартостних підроблень, сей най відкине кождо коробку без нашої фірми і марки „якір“ яко фальшиву. То-ж треба жадати лише „Ріхтера якірні коробки з камінчиками до будови“, котрі завше недосягнені в свої вартості продають ся за ціну 35, 40, 45 кр. до 5 зл. — і вище у всіх видійших складах забавок.

Ф. Ад. Ріхтер і комп.

перша австрійсько-угорська фабрика коробок з камінчиками до будови.

Відень, I. Niebelungengasse 4.

Rudolstadt, Olten, Rotterdam, London, New-York.

Лікар до очей

Др. Б. ГЕЗАНГ (Gesang).

що був оператором і демонстратором на очній клініці професора Фукса в Відні, відбувши довну практику у Львові, ординує від тепер

в Чернівцях, улица почтова ч. II.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 вносять:
 на цілий рік 5 р. — кр.
 пів року 2 „ 50 „
 чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювца,
 ул. Гошовна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюються по найдешевших цінах.

Ч. 47.

Чернівці, дня 20-го падолиста (лат. 2-го грудня) 1892.

Рочник VIII.

Перегляд політичний.

В радї державній ведуться далші наради над бюджетом, а при сій нагоді висказують поодинокі народности і партії свої жалї і бажання а разом і свої погляди на теперішні політичні відносини. В імені Русинів промовив посол Романчук, котрого промову подалисьмо в попереднім числі в цілості. — Найсильніше ударив на політику теперішнього правительства Молодо-Чехи, котрі крім інших справ порушили справу права державного для Чехії і жадають конечно его заведення. Промови сї Молодо-Чехів довели до конфлікту Німців-лібералів з правительством. Бо коли г-р. Тафе в відповіді на промову чеського посла князя Шварценберга межі іншими заявив, що місце опорожнене по чеськім міністрі Пражаку буде небажов назад обсаджено; Німці так тим обурилися, що постановили перейти в опозицію, а німецький міністер г-р. Кінбург подав ся до демісії. Справа ся поки що не порішена, а головна трудність до єї поладження лежить в тім, що Німці жадають від г-р. Тафого утворення сталої більшости парламентарної з Німців, Поляків і з части послів, належачих до клубу Гогенварта, і грозять, що коли се не наступить, перейдуть рішучо в опозицію.

Хорватській сойм скликаний на 10. грудня. Сойм радив би лиш тиждень, відтак наступили би ферії Різдяні а наради зачались би около 20. січня.

В Цішинї на Шлеску відбули ся вибори посла до ради державної. Одноголосно перейшов кандидат сполученої лівни німецької Собеслав Блюцкий, котрий в передвиборчій бесїді заявив, що хоч деякі члени его родини суть Поляками, а брат вибраний в Галичинї послом до ради державної, належить навіть до польського „коза“, то мимо того він уважає себе за Німця.

При виборах до сойму в Долїшній Австрії в окрузї віденській Альзергруд вибраний кандидат німецько-ліберальний Дем 1855 голосами. Противний кандидат Равшер, антисеміт, дістав 1258 голосів.

Вістник розпоряджень військових, оповіщує, що шефови вижнірїї 11. корпусу генерал-майорови Бекови надано уряд генерального інспектора інжирїї.

Зміни, які мають бути переведені від 1. січня 1893 р. в організації військовій, суть наразі такі, що оба полки інжирїї і полк піонірів будуть перемінені на 15 самостійних баталіонів піонірських.

Рада міська в Трієсті приняла по оживленій дебатї всіми голосами против семи резолюцію, в котрій остро осуджується словінська агітація, ведена в окрузї міста Трієсту зі сторони одної части духовенства, і котрою поручається радї шк. зарядити строге слідство против деяких учителїв міських шкіл народних, а если викаже ся їх провинна, сейчас віддалити сих учителїв.

В німецькім парламенті канцлер г-р. Капріві в середу мотивував військові проекти і заявив, що тут ходить о будучність Німеччини. Німеччина не думає викликувати війни, а наслідки проекту наступлять аж по двадцяти літах. Французи потребують слави і у них ідея реванжу істнувала би і без занята надренських провінцій, а з сїєї причини вони не бояли ся ніяких жертв,

щоби лише перевести своє уоруженє. З тим наміром виже ся гадка заклучення союзу, котрий стремить, о чім нема сумніву, просто до ревізії карти європейської, а не заклучення для цілий дефензивних, як се робить Німеччина. Інакше представляють ся відносини між Росією а Німеччиною. Причяно до війни тут нема ніякої. Ми — сказав г-р. Капріві — не жадаємо нічого від Росії, і вона не жадає нічого від нас. Вже в тім головна запорука мира; але ще сильніша в особі російського царя, котрого благородне і мирне пересвідченє єсть найсильнішим фактором до удержання європейського мира. Він достойно оїїное льояльну політику, яку ведєть в Німеччинї на приказ свого цїсаря.

В Софїї відправлено поминальне богослуженє за погібших в борбі під Сливницею. На тім богослуженю був князь з матерію кн. Клементіною Кобургскою, дальше міністри, послі, офіцїри, різні достойники і багато народу. По богослуженю відбув ся перегляд войска а місто було украшене хоругвами.

В Константинополї відбув ся у султана обід в честь австрійско-угорського амбасадора бар. Калїче, на котрім, крім амбасадора разом з родиною, взяли участь: великій вежір Саид-Паша, міністри, багато достойників, персонал австрійско-угорської амбасадї, австрійський атташе військовий полковник Манега і інші. По обїдї бар. Калїче був прийнятий від султана на довшій аудїєнції приватній. Султан турецький підчас обїду відзначив австрійського амбасадора в спосіб дуже прихильний.

ДОПИСЬ.

З села.

(„Руске пытанє на Буковинѣ.“) Під таким заголовком появила ся сими днями брошурка в Чернівцях написана якимсь „православним Русиним“.

Перечитавши передне слово сїї брошурки, увидїв я зараз, що ся брошурка написана чоловіком, котрий хоче вдавати ніби то безсторонно і з нашими буковинськими стосунками політичними, і з рускими справами народними добре ознакомленого судию. Через се рад він менше обізваних в сих справах зловити в свій калкан, а щоб се не стало ся, то я хочу цілком безсторонно, совістно і лише на підставі особисто пережитих подїй як з політичного, так і з народного руского життя-буття, віддати мій суд над сею брошуркою; при тім хочу мати надїю, що коли автор сїї брошурки справді Русин, коли він яко такий любить сьвяту правду, коли безлюдське чує в его ще не зовсім закамєнілїм серці, коли він не запродав ще свою руску матір Волохам, щоб єї дальше так розпинали, як до тепер розпинають і щоб таким чином цілковито нищили руску народність на Буковинї, то він прийде до пізнання, що написав сю брошурку на підставі зовсім ложних, хибних і зловних інформацій.

Вже передне слово заповідає тую їдї, з якою має брошурка ся бути писана; цїль же єї, щоб обмити хибний і мізерний поступок руских послів, др-а Воляна і Тимінського, а придобити ся Волохам, особливо-ж найбільшому румуні-

заторови, митрополитї і его консистору; очевидно до того треба було в злобі своїй обкидати болотом все, що не годить ся з тими послами і з роботою румунізаторів на Руси. Брошурка починає описанєм зложення мандатів рускими, вірменськими, німецькими і жидівськими послами соймовими. Причину, чому сї послі зложили свої мандати, не подає автор; про се він і одним словом не споминає, хоть в тім власне сук, бо з того було-б показало ся, що п. Тимінський до чого иншого зложив мандат, а відтак будучи вибраним наново, що иншого робить. Др. Волян, котрий посїдає дуже скромні здібности до політики і сам може не знав, що, куда, поякому, здає ся, не міг сїї причини авторови розяснити; Тимінський же не міг єї навести, бо навівиши правдиву причину зложення мандатів, не міг би ані одного слова сказати, котре-б его поступованє оправдувало і его від закиду зради народної обмивало, котре-б сяк-так промовляло в его користь.

Ми буковинські Русини стогнемо в духовій і матеріяльній неволї від давна, і хоть Русини на Буковинї в 1869-ім році заснували товариство „Руску Бєсїду“ а 1870 „Руску Раду“, хоть ставляла „Руска Рада“ під предсїдательством о. Андрїйчука, в руских повітах руских кандидатів, то за кожний раз ті кандидати перепадали, а навіть о. Андрїйчук сам яко провідир буковинської Руси в своїм окрузї Заставні ніколи не був на посла вибраний. Правда дістав раз сей патріот один голос на посла до сойму із Заставні, та се було таки від себе самого.

Причина того була головно в тім, що волоскі дідичі керували цілим краєм, бо президент Алезанї не мішав ся ні до чого, Волоскі дідичі були нашими непрошеними опікунами, накидували нам своїх людей на послів, радили за нас без нас, використовували все для себе, а в Відні казали на найвишнім місци, що все в Буковинї в найліпшій порядку.

Помимо того донесли ся деякі вісти про нужденну долю буковинських Русинів і до нашого милостивого цїсаря, і він післав по смерті Алезанього одного з своїх найвірніших і найздібніших міністрів барона Піна яко президента до розслїдження і поправи лихих стосунків політичних, національних і адміністративних на Буковинї.

Сей вельми заслужений муж став енергїчно придавлювати самоволу дідичів-Волохів і їх вірно підданого румунізатора владику Андриєвича, а вислухувати жалї на криваві кривди Русинів; та се викликало невдоволенє в ртмуньскім таборі.

Нещасна слабість очий барона Піна примусила его до того, що подав ся в пенсію. По нїм наступив яко президент граф Паче.

Сей президент продовжав справедливе урядованє свого чесного попередника ще з більшою енергїєю. Тодї побачили Волохи-дідичі, що їх самолюбна і свавільна політика, котра змагала до цілковитого знищення буковинської Руси, зовсім загрожена, проте задумали всякими способами хоть би навіть такими, що скорше до лиця яким розбишакам, позбутися президента Пачого з Буковини.

Побачили се всі неволоскі партії, а особливо бідні Русини, що їх політичному і народному істнованю, коли-б г-р. Паче мусїв уступити, грозить велика опасність; одже щоби ратувати президента а з ним самих себе, порадили ся з собою і посклали свої посольські мандати.

Все, а особливо руска справа на Буковині була-б поступила спорим кроком наперед.

Аж тут як при кождім добрім ділі, коїть диявол своє лихо в підземнім пеклі. Волохи-дідичі підійшли голову одного клубу ради державної ґр. Гогенварта, котрий знайшов послух ґр. Тафого, а той приказав президентови Начому, вибрати при нових виборах до сойму всіх Волохів назад на послів, як було перше. Все-ж таки були Волохи притиснені до стіни, бо Німці, Поляки, Врмени і Русини мали разом більшість в соймі, а Волохи, що становили перед тим більшість, стали меншістю. Злучені партії вислали пам'ятне письмо до президента міністрів, ґр. Тафого, на котрім підписалися також і послі д-р. Волян і Тиміньський, щоби він узглядив справедливі їх бажання в інтересі мирного розвою і життя всіх мешканців Буковини і щоби вже при іменованні маршалка краевого глядів на те, аби з кожної народності був вибраний один заступник і представитель до виділу краевого.

Се очевидно не подобалося нашим панам Волохам-дідичам, бо не маючи переваги в виділі краєвим, не змогли-б вони далі самовільно господарити красивим майном, не могли-б вони мати далі виключного впливу на всі інші політичні і економічні краєві справи. Тому винайшли вони і на се лїк, котрий, як видимо, їм дуже добре вдався. Коли вже доконечно мав вийти до виділу краевого Русин, то найже се, так думали дідичі-Волохи, буде такий Русин, якого ми хочемо і який буде з нами все тримати. Тим заткаємо Русинам рот, що не зможуть кричати, що ми їх утискаємо, а приспособимо собі помічника і підпору до нашого пановання на Буковині над Русинами. Одже Волохи прилизалися до правительства, поінформували правительство в свій лад і хосен, а на некористь Русинів, обчорнили послів Пігуляка і Стоцького як ворохобників а захвалили Тиміньського, котрого п. Мустаца вже приєднав був для себе. Сталося так, як каже руска пословиця: „Як збудить ґазда наймита за рано, то він встане, але на взуванню своє надолужить.“ Що-ж иншого мали Волохи робити?? Та ж знаючи добре, що всіх Русинів послів не зможуть до себе перетягнути, бо мусіли-б Русинам признати в сїм да рівне право як і Волохам, вони, щоб нічого не потребувати Русинам дати а прецінь свого допнити, взяли ся до одного Тиміньського, бо виділи вже дамо, що він задля захланности, честолюбивости, зарозумілости безхарактерности і тупоумности найлегше дасть зловити ся на удку, і почали з ним шептати і сего намовляти. Не жалували і вина у Готліба, а що найлакотніше обіцяли ему (яко членови виділу краевого) 6000 левів, але не з своєї мошеники а з каси краєвої, котру наповняє наш бідний нарід своїм кроваво заробленим грошем. Тиміньський, котрого Русини в посліднім часі задля его ріжних некоронних прикмет вистерігали ся і обминали, почував се добре, що задля своїх мізерних здібностей а ще слабшого характеру, не буде змежи Русинів предложений на члена до виділу краевого; а що ему забало ся таки бути в виділі краєвим, то притакнувся до того і нуз на власну руку провадити політику, та робити ніби то згоду з волоскими дідичами. Навіть самі волоскі дідичі не могли собі чогось лїпшого бажати. Удало ся їм розеднати руских послів і позискати для себе більшість в соймі — і то все дуже дешевим коштом — 6000 зр. з каси краєвої!

Два дні перед відкриттям сойму скликає д-р. Волян яко найстарший віком посол всіх руских послів до себе на нараду. Перша рада над тим, щоби рускі послі завязали руский клуб а потому, з ким мають рускі послі в соймі їти разом, щоб досягнути як найбільшї користи для буковинських Русинів.

Та се вже Тиміньському не було в голові, він гадав, що як він потягне з своєї політики користь (6000 зр.), то се є користь для цілої бук. Руси. Проте о завязанню клубу руского він не хоче нічо знати і заявляє просто, що буде їти з Волохами: коли-ж его послі Стоцький та Пігуляк питали, що обіцяли Волохи за те для руского народу, то він не знав нічого сказати, взяв капелюх і нуз до Мустаца, щоб ще більше чорнити тих двох послів. Рускі послі стали тоді як зачаровані. Що такого стало ся?? Д-р. Волян здвигнув плечима, назвав Тиміньського ім'ям, яке

ему за те належить ся і порозумівши ся з Пігуляком і д-ром Стоцьким, пішли всі 3 рускі послі до тих партій, з котрими перше складали разом мандати, аби вибороти для руского народу лїпшу долю; з тими звязали ся писемно до спільного поступовання словом честі і то лише дотично справдження виборів, вибору виділу і вибору комісії соймових, а врешті мала кожда партія вільну руку. Ба, Волохи — а було їх в соймі вже навіть з Тиміньським лише 13 а противних їм 16 — беруть ся даліше на штучки. Мустаца робить ся яко референт верифікацій виборів слабій, Калинескул і Стирча не хочуть реферувати і так змушують сойм до того, щоб дотичного не робив, аж Волохи запоможуть ся двома послами, т. є. вибраним послом з Сторожинця і новим ректором Зоюцким. Д-р. Волян знеохочений огидним поступком Тиміньського, і иншими справками Волохів складає свій мандат. Послі Пігуляк і д-р. Стоцький просять д-ра Воляна, аби він не лишив їх і Русинів в такій критичній хвилі, від котрої зависить доля бідної Руси буковинської, але д-р. Волян не дає ся умотити, бо як каже, не має на стілько моральної сили, щоб заступати Русинів і щоб обідати ся з Волохами. Добре се зміркували Волохи, що се був би тяжкий удар для волоскої дідичівської політики, коли-б д-р. Волян був зложив свій мандат; значило-б се тільки, що Русинам на Буковині вже не до витримання, Волохи-ж не сміли до того допустити; за те тим певніше могли вони Русинів знищити і відобрати руским послам всяку повагу, як би їм удало ся, допровадити до того, щоб і д-р. Волян прилучив ся до них. Великих трудностей вони з тим не мали. Удали ся до жінки д-ра Воляна, родовитої Волошки, просили президента, щоб своє слово докинув, тай Волян помяк, бо він вже такий чоловік з роду, що задля своєї жінки а ще більше для п. президента, готов навіть свого роду виречи ся. Одже д-р. Волян відкликав поновне зложене мандату а прилучив ся так само, як п. Тиміньський до волоско-дідичівської партії.

Найже тепер судить хто хоче, а ми певні, що чесний суди пїяким чином не скаже, що оба сї послі поступили собі чесно. Щоб оттакий поступок нечесний замазати, написана згадана брошура, але я переконаний, що й сто таких бюшур, ані ціла бібліотека книг видаваних п. Тиміньським не обмине его з закладу народної зради. Ніхто нічим не годен оправдати такого поступовання п. Тиміньського. Ще гірше як за мяску сочевиці зрєк ся він всяких прав Русинів на Буковині. То, що сказано на оправдане сего поступку п. Тиміньського в згаданій брошурі, се або чиста брехня, або таке крutarство, що чоловік чесний відвертає ся з обридженем від автора сего письма. Він зачерез те не мав навіть лиця підписати ся на своїм творі повним ім'ям, бо сам здає ся соромив ся за своєї брехні і крutarства. Сумно лиш, що такі дурисвіти виводять ся на Буковині, але-ж, Богу дякувати, мало хто наїде ся, що повірить їм. В продовження виводів сєї брошури доказує ся, що Русини буковинські ні від Німців, ні від Поляків, ні від Вірменів нічо ніколи не мали, що Німці не звглядали просьбу Русинів о засноване рускої школи народної в Чернівцях. Се правда. Але що дали нам Волохи, від коли ми затимали?? Чи дали вони нам православну руску школу народну в Чернівцях?? Вибрали вони хоть раз одного Русина на посла, або допустили вони хоть вибрати нам нашого посла в нашім рускім повіті?? Чи трактує наша консистория наших руских священників на рівні і по правді з волоскими?? Найздібніші священники Русини уносліджені, а волоскі обдарені титулами, червоными поясами, а навіть котрий ренеґат добре Русинів їсть, той досягає і найвисшої влади духовної, і жонатим дають мітру, хоть Бог вість після котрого канону?? Один з найчестїйших священників Русинів довняв ся титулу архимандрита (Ф. Филипович), ну, і вже по всьому; а богато, хоть служить щиро церкві 30, 40 лїт, не дослужить ся і пояса червоного, як лиш трохи чутн від него руский дух.

Чи не відобрав владика Андрієвич з консистором ту мізерну запомогу 100 зр. з нашого православного фонду на буковинсько-русский календар?

Чи подав наш православний владика хоть раз помічну руку нашим товариствам „Рускій Бесїді“ і „Народному Домові“?? До волоского товариства „Soțietatea“ жертвує величезні суми! Чи дозволяли Волохи коли, нім же Русини послі були в соймі, хоть один крейцар на „Народний Дім“, на „Руск. Бесїду“? — а на „Soțietat-y“, „Școala rumână“ і инчі свої товариства давали по дві, по три сотки! Ну, і за се, за таке поступоване Волохів з Русинами мають Русини подати дружну руку до згоди з Волохами, як се зробили Тиміньський і д-р. Волян?? — Німці хоть нас нігде не тиснули і не тиснуть, не переслідують, ба, радї нам навіть допомогти в нашій недоли, в борбі о наші права; Волохи-ж дихати нам не дають, на рускі села насилають своїх волоских священників, що з нас лиш живуть, а нам за те ані проповіді, ані науки, ані поради не дають, що нашим дітям не вміють „Отче наш“ проказати, що до нас не вміють по нашому заговорити, — і за те з Волохами годити ся?? Ми инакше розуміємо згоду. Така згода, яку зробили Тиміньський і Волян, то хїба неволя. Правда, „згода буде, незгода руйнує!“ І я за тим, і нема певно ані одного Русина, хто-б не бажав згоди, але найже буде правдива, чесна, щира згода. Як би такої згоди бажали Волохи з Русинами, то були-б з всіма рускими послами угоду робили; така згода була-б на певно і Волохам і Русинам принесла великі користи, але щирої згоди з Русинами не робить ся з одним Тиміньським у Готліба при винї, а робить ся з всіма заступниками народу руского. Най така згода буде явна, щоби всі знали, на що годять ся!

Згода повинна би нам принести якісь користи; як нема таких користей, то непотрібна і до нічого згода, така згода для нас погубна і нещасна. Які-ж користи має Русь буковинська із згоди п. Тиміньського з волоскими дідичами? Що Волохи підперли внесенє п. Тиміньського о школу рільничу в Заставні? — Що-ж се такого великого? — Тим хїба автор брошури може величати ся, ми-ж, що холодїйше приглядаєм ся всьому, знаємо дуже добре, що від внесення до ухвали дуже, дуже далеко... Тай за сїм треба було аж з Волохами лучити ся?? Аби поставити вчасене вистарчає 5 послів! Аби запала ухвала, треба більшости — більшість можна було мати і з инними (з Німцями і Вірменами) — одже не конечно треба було до того аж згоди волоскої. Ба, автор каже, що Тиміньський видає, що волоска партія має більшість, тому прилучив ся до неї. Але-ж се не правда. Рахуйте як хочете: Німців було в соймі 7 (до 23-го вересня навіть 8), Вірменів 5; одже разом 12 (або навіть 13). Волохів всіх разом (до 23-го вересня) 14, (властиво-ж 13), в дтак 15. На другий же рік мали мати Волохи (без ректора) лише 14 голосів. Кождий і слїпий би тут зобачив, що де чтирох руских послів прилучить ся, там щоби зачерез тих руских послів буде більшість. Стали-б Русини-послі по сторонї Німців і Вірменів, то було-б їх всіх разом 16 (а навіть 17), а на против 15 (або 14) Волохів; як би прилучили ся до Волохів, то мала-б ся руско-волоска партія 19 (або 18), а противників було-б 12 (або 13). І так могли бути рускі послі тим лїзичком на вазї; куди вони перехилили ся, по тїй сторонї сила. Чи можна подумати собі лїпше положене, як тепер було для руских послів в буковинськім соймі? — Але-ж диявол не спить. Покрутив, перевернув все до гори ногами, а своїм орудієм вибрав собі п. Тиміньського. І замість користи, яка з такого становища руских послів для буковинської Руси мусїла-б вийти, бо чи одна, чи друга партія була-б мусїла дати для Русинів якісь уступки, вийшло таке, що Волохи приєднавши собі Тиміньського і Воляна, Русинів не потребують, асе ще до того обернуло ся в велику шкоду для Руси, бо повстала незгода між рускими послами і покрило ся ганьбою зради руске ім'я. Ба, тепер та незгода між рускими послами несе ся і між нарід — а се певно не вийде народowi на добре. Отсего вороги наші тільки хтіли, бо тепер можуть легко над Русинами даліше панувати.

Вороги наші допровадили до того, що два послі стали зрадниками свого народу, вороги допровадили до того, що автор брошури, щоб обмити зрадників, обкидає болотом послів Пігу-

ляка і дра Стоцького — отсе однісінький зиск для руского народу на Буковині із згоди п. Тиміньського з волоськими дідичами. Одна ще лиш наша надія, що серед такого нещастя нарід наш скорше прозрить і сам вкаже панам дідичам волоським і п. Тиміньському і Волянови, якої він згоди хоче, і як він її розуміє. Аж страшно подумати, що Тиміньський своїм поступком набрав! Всі тримають ся купи: і Німці і Волохи і Вірмени, ніхто з них не став зрадником народним — а Русини роздвоєні стали посьміховиском других і понижачами панськими... Серце тріскає з жалю над долею руского народу...

Автор підносить і величає патріотизм п. Тиміньського. Правда, Тиміньський був одного часу гарячий руский патріот, але-ж то тривало лише доти, як довго був нужденним практикачтом і вітер свистав в кишенях. Тоді ніхто на него не дивив ся, лише наші Русини патріоти горнули его до себе як рідного брата, навіть тоді, котрих він тепер зайдами і Бог знає як називає. Був він Русином патріотом, бо сам голодеє і покривджений вірив, як гірко народови кривду і голод терпіти. Коли-ж допомогли ему осягнути ліпшу посаду, зачав він вже голову здоймати і зачав, як то кажуть, собі піре тикати. Він вже став ролю пана грати, став зносити і братати ся з Поляками по за плечи Русинів. Представляв себе всюди, і у Львові перед галицькими Русинами і тут перед Поляками яко проводиря буковинської Руси; дійшло до того се братерство ніби польско-руске, а властиво знов таки лиш Тиміньско-польске, що він відфотографував ся з „Буковиною“ в руках разом з редактором польської газети, п. Кулаковским. Всі вісти пайновійші з руского табору друкувала газета польська насамперед, а ми терпіли зачерез се, бо займаючи все і всюди супроти Поляків яко Русини самостійне становище, давали ніби причину, що нас окричано прихвостнями Поляків. За се багато мусів п. Тиміньський наслухати ся прикрих слів від черновецьких патріотів. Але-ж звичайно надаремно. Кривого і могила не виправить. То, що перше з п. Колаковским т. зн. з Поляками, таке саме, ба, ще гірше завів він тепер з Мустаю — з Волохами, сам один без поради і без порозуміння з рускими патріотами, сам на власну руку і на власну користь...

Дальше чванить ся автор, що Тиміньський ходив 1880. з Продамом до цесаря просити о руску гімназію. Чи-ж можна так світ дурити? Хто був Тиміньський 1880. року? Чи-ж була се пара до пробудителя буковинської Руси о. прот. Продана? Врешті не перечу, що Тиміньський був з Продамом, бо треба було може щось послужити, приміром шапку і палицю в хоромах по-тримати, але не в депутатії. А від коли засноване читальні в Кіцманю є заслугою Тиміньського а не славного патріота Івана Микитовича?! То як Тиміньський був принадково при отворенню читальні, то то его заслуга, що читальню за-снували?! То як він де був на весілю гостем то его заслуга, що молода віддала ся?! Воно щось на таке виходить, що хвали мня роте, бо ти роздеру. Всюди а всюди лиш Тиміньський; а приглянувши ся ближше, побачимо, що в кожній такій справі, котру Тиміньський собі в заслугу бере, напрацювало ся багато інших людей, людей скромних, що не горлають на всі заставки про свої заслуги, а п. Тиміньський звичайно готовим похвалив ся. Коли так всюди Тиміньський завязував читальні, чомуж н. пр. в своїй рідній громаді, де ще до того тато его дяком, не завязав він читальні скорше але аж в 1892 р.?

Що автор так ганьбить на галицьких Русинів, та на уніятів, се не є справедливо, бо вони щиро займають ся народною справою спільно з нашими буковинськими Русинами і ніколи не перебігають і не упереджують нас, протавно, вони нас піднірають грішми і своєю щирою працею. Вони збудили нас, вони нас навчили свою руску нееньку гарячо любити, свою рідну мову плекати. Врешті чи-ж не є сам Тиміньський з уніята? А жена его, чи може православна?! Одже сьміє ся верша з болати! За те уніяти і „галицькі зайди“ цілком инакше поступають собі з п. Тиміньським. Коли Тиміньський і др. Волян внесли рекурс против їх виключення з товариства „Народного Дому“, то Русини-уніяти а то 1) о. крилошанин Костецкий, 2) п. Гелечинський а

3) п. Вишньовський їх дуже ревню боронили і против їх виключення голосували.

Автор вихваляє Тиміньського, що він много грошей крейцарами зібрав для „Народного Дому“; се так само, як казала одна мама: Возьми синку кавалок мамалиги, піди до сусіди в сад, а там є сливки, та їд! Або як вхопив циганови вітер капелюх на мості — а він увидівши свій капелюх в воді, каже: „Най буде за мою маму! Най похвалить ся, що він тисячу сам дав на „Народний Дім“! А хоть і зібрав він своїм трудом більшу суму на „Народний Дім“, то знов зробив як та корова, що дала молока повну ділину, а на-решті трутила ногою ділину і молоко пішло по землі... То саме скажу і за др. Воляна. Гадав би хто, що не знати, що за поміч мав „Народний Дім“ від п. Воляна. А то — такий мастиг дідич, безділний, насадив ся жертвою, аж цілих 50. кажу п'ятдесят левів пожертвував на „Народний Дім“, а на церкву уніятську 4000 зл. і то аж тогди, та про се ліпше не говорити... Чи така жертва д-ра Воляна на „Народний Дім“ може видержати порівняне з жертвами інших Русинів, як н. пр. народних учителів, котрі бідні і в нужді живучи, таке давали по 50 зл., або де-котрі з них як н. пр. Андрієвич з Бергомету н. С. навіть по 100 зр.?

Коли-ж так старанно вчися автор кожний крейцар, який через Тиміньського прийшов на „Нар. Дім“, чому-ж він не згадає таке про ще більші заслуги дра Стоцького? Чи може не знає автор, як др. Стоцький в 1881-ім р. обіхав цілий заставницький і часть кіцманського повіту грав в Кіцмані театр і що з того прийшло на „Нар. Дім“ около 400 зр.? Чи не знає автор, що „Союз“ за часів председательства др. Стоцького з своїх славних вечерків дав на „Нар. Д.“ 100 зр.? — Чи за таку працю для добра буковинської Руси повинно ся називати дра Стоцького зайдою і обкидати его болотом, коли він і тепер щиро працює для нашого добра? Коби таких зайлів нам як найбільше!

Автор називає Тиміньського мучеником за народну справу. Ну, файна мені мука, 6000 зл. більше в кишені мати з панам дідичами волоськими вина сивати, бенкетувати... Зрештою, придивіть ся п. Тиміньському і скажіть з ласки своєї, чи так мученики виглядають?! — І по що то говорити про якусь муку? Чи думає автор, що у Русинів буковинських вже таки зовсім глуздів нема, що їм можна такі очевидні тумани під ніс пускати? Хоч кажуть люди, на село людий дурити, то я авторови не раджу; тепер і і на селі не той світ став, як тогди був, коли то автор его своїм патріотизмом обдурював...

Автор названої брошури наводить дальше, що зайди-уніяти запомогли ся грішми з „Народного Дому“ — наших православних, котрі давали жертви на „Народний Дім“, витиснули із сего товариства. Не знав я сего, бо не був ніколи виділовим, але-ж як би се була правда, то вина в тім Тиміньського, котрий аж до недавна був виділовим а против сего не протестував. Правда, чув я нераз на головних зборах, як п. Гелечинський навіть по імені парівав на довжників, особливо на Ев. Прод. котрий, як сей пан казав, має відки добре вино пити, фляком по місті парадувати — а позичених 100 зл. „Народному Дому“ не хоче віддати; але ніколи-м не чув, щоби ті панове були довжниками „Народного Дому“, котрих Тиміньський називає зайдами. За те багато де-чого на ухо оповідали, що п. Тиміньський, довголітний касиєр „Народного Дому“ без відомости виділу розжичував товариські гроші своїм давним приятелям, і то навіть не Русинам. Богу дякувати, господарка така з уступленем Тиміньського закінчила ся, а тепер на загальних зборах я переконав ся, що від уступлення Тиміньського ані зломаного крейцаря нікому не пожичило ся.

Дальше парікає совісний автор, що уніяти витиснули із руских товариств много заслуженого патріота о. В. Продана і о. Ев. Андрієчука, котрі відтягнули ся цілком від народного і політичного життя і перший відійшов назад до Лашківки на паравію а другий живе в Дорошівцях і не бере жадної участі в народнім житті.

І тут обвинув ся автор цілком з правдою. Був я і много других свідками, як зложив о. Продан і совітник Коморошан своє председательство, а в тім був причиною, як Тиміньський

авторови тихо в чотири очи може потвердити, натиск владки Мораря-Андрієвича. Коли автор Русин і брав в життю народнім руским якусь участь, то знає, що сов. о. Коморошан з сльозами в очах казав: „Я не можу дальше бути председателем „Рускої Бесіди“, бо владка Морар-Андрієвич мені заборонив словами: як не відтягнеш ти від „Рускої Бесіди“, не маєш в консисторії що шукати“. Так само було і з В. Продамом, котрого не уніяти а таки православні поборювали!! Православні Русини, з малими виньками, відносили ся до руских товариств байдужно, не платили свої вкладки, так що о. Продан покривав много видатків товариства з власної кишені. В кінці зайшли дуже смутні обставини родинні і тяжка слабість тілесна, се зломало нашого батька старушка так, що замовк і не будучи в силі дальше протестувати против давлення Русинів Волохами, жив, відтягнувши ся на село, тихо до кінця свого праведного життя.

Що-до о. Ев. Андрієчука, котрого, як каже автор, збиткували Русини-уніяти, і він зачерез те відтягнув ся від народно-політичного життя, то ані одно ані друге не правда. О. Андрієчук не міг яко замісцевий і віддалений далеко від Черновець успішно свою задачу політичного проводиря буковинської Руси виповняти. Такий проводир мусить бути там, де всі інші голови політичні стало перебувають, а іменно в Чернівцях. Крім того не посідав він відповідної здібности до політики, бо не раз компромітував він Русь буковинську своїми дописами до „Червоної“ і тому він сам, пізнавши се здасть ся — а може приятелі зробили его на се уважним — зрік ся праводирства. Не відказую о. Андрієчуку патріотизму, міг бим вже скорше его ніж Тиміньського назвати народним мучеником, бо на о. Андрієчука, як був раз в Чернівцях на спільні вечери з Русинами в готелю Вайса, кидали студенти Волохи каміннями і як би був не втік, то певно би був познакомив ся з кулаками і палицями сих таке із бійки з „Соколами“ знаних героїв. Збиткували ся таке над сим патріотом владка Морар-Андрієвич з своїм консистором, бо не уділяли ему жадної запомогі з фондушу релігійного, не хотіли довгий час признати ему щиро заслужений додаток 10-річний, не хотіли ні друкувати ні улюблених уложених ним молитвенничок руский... За те він тепер їм лише лаби і помагає поборювати нас Русинів і убивати то, що колись він сам силував ся здобути і на ноги підійняти...

Дальше закидає автор, що уніяти взяли орган руский „Буковину“ в свої руки і пияють, ганьблять і Бог знає що всіх Русинів-патріотів а навіть відмовляють нашому православному духовевству здібности, інтелігенції і характеру. То все не правда. „Буковина“ старає ся совістно будити і просвіщати наш нарід, вона відіпрає всі кривди і насильства румунізаторів над Русинами. А вже чиста брехня, що в комітеті редакційнім „Буковини“ самі уніяти. Знаю се добре і можу перед цілим світом заявити, що в тім комітеті православних і „автохтонів“ більше ніж уніятів, хоть я і кожний чесний Русин на се не кладемо ваги, хто який чи православний чи уніят, а питаєм лиш, чи він для Руси щиро працює. Карай Боже до віку буковинську Русь такими уніятами як Винницький, Стоцький, Ясеницький, Міхальський і др., за те молим і благам Бога, щоб відвернув від нас свій гнів і не наслав нам таких виродних православних „автохтонів“ як Тиміньський. Що нам по его православію, коли він зрадник. Нині зрадив він Русь, завтра зрадить і православіє. Ні Русь ні православіє з такого чоловіка нічого не має. А що православіє у него так мало що значить, як Русь, про се могли-б ми багато де-чого розповісти, та про се навіть владка православний добре знає, лиш нічо не каже, бо оба однаково православні...

Не маючи властиво чим воювати, починає автор вже таки ликом, пускаючи людям тумана, що редактор Дашкевич не вміє по руски, що др. Стоцький в соймі длатого промовляв по руски, бо по німецьки не вміє. На такі дурні закиди нема навіть що відповісти. Дивуємо ся лиш авто-рови, що він собі міг погадати, що хтось ему на слово повірить. Минули сі часи, пізнали ся вже люди на туманській політиці, — не здурим!

Чисто телячу радість має автор з того, що президент не відповів д-рови Стоцькому на его

бесіду, та що Мустада дав ему „належну“ від-
праву. Не завидуємо ему тої утіхи — одно лиш
скажемо, що щирий Русин не міг би ся тим
тішити, а друге, що та відправа Мустади була
така мізерна, ще може мізернійша, ніж отся від-
права, яку дає автор за Тиміньського Стоцкому,
що і ворог мусить признати, що вона зовсім не
ослабила справедливих закидів д-ра Стоцкого що
до марнования краевого гроша виділом краєвим.

Про посла Пігуляка, каже автор, що він
служить за декорацію уніятам особливо др. Стоц-
кому, і радує ся тим безкінця, що Пігуляк дістав
від владики Морара-Андрієвича ганьбу, і що
загнав ся в опозицію против ряду, „котрого має
всю завдячити, чим він сьогодні є“. На се я
позволю собі коротко замітити слідує: Така
бесіда про сего всім знаного щирого руского
патриоту убиває автора цілковито, відоймає его
цілий писанині всаку мінь — видно, що автор
в своїй ненависті до Русинів загнав ся вже так
далеко, що повернути ему годі.

Проф. Пігуляк доказав вповні в цілм своїм
життю свою безкористність. Він ніколи не вгнанив
за титулами і за власним хісном; завжди і всюди
знав він собі придбати повагу і симпатію в своїх
і чужих, зачерез те і ряд завше відносив ся до
него прихильно; але для своєї особи він ніколи
нічо не дістав, бо о то не просив. Коли щось
від ряду здобув, то не для себе, лиш для Русинів
взагалі і для кожного, хто перед ним скривив ся.
Одним словом, він своє ціле жите і майно по-
святив вповні для добра руского народу на
Буковині.

Що владику Морар-Андрієвич таг нечемно
при его промові в соймі відозвав ся, на тім но-
терить честь посла Пігуляка. Ми всі знаєм, а
може й сам автор потвердить, що владику е
румунізатор і придавлює все, що руске; від него
годі чого иншого сподівати ся. Ми лиш надіяли
ся, що і п. Тиміньский на таку неправду, яка
посипала ся з уст владики, і за що владику сам
капітан (Волох!) упіснув, яко Русин обурить ся
і запротестує против того, але 6000 зл. загнали
рот... Що посол Пігуляк служить за декорацію,
за окрасу — се правда; він є окрасою людскости
взагалі а буковинської Руси з особа!

Руска справа вимагала, щоб злучити ся
тепер в соймі Німцями, Вірменами і Поляками,
тому злучив ся і посол Пігуляк з ними не яко
особа, а яко руска партія, не против ряду, а
навіть не против Волохів, але проти румунізаторів,
против свавільних, самолюбних панів-ділчих, котрі
всіх Неволохів особливо-ж Русинів угнетають,
котрі хочуть панувати над всіма і добро красве
лише в свою користь повертати. Коли він лучив
ся з ліберальних партій, то ніхто не знав, хиба
лише Тиміньский, що ряд знов з Волохами йде;
а тим, що він, побачивши власними очима, що
ряд держить сторону Волохів, таки не пішов до-
рогов як Тиміньский, показав він, що є муж а
не самолюб, а не мійка, що воліє сам потерпіти,
ніж стати ся огидним зрадником свого народа.
Чи-ж врешті нам Русинам не вільно против ряду
стати? Чи то лише Волохам вільно рядови опо-
нувати, і на президента ганьбити, ему накости
робити, щоби лише свого допняти? Чи ми мусимо
завсідги бути рабами волоськими і посланими
слугами ряду? Чи нам не можна уюминати ся
за свої права у ряду? Противно скажу авторови,
що Тиміньский є лише декорація Волохів, він їх
від паскудства облизав, він загнав ся до огидства
і збезчестив руске імя.

В кінця кличе автор нас до завязання нового
товариства. А я на то таке скажу: Нам не треба
богато товариств, але багато членів в тих това-
риствах, що є і миру межі нами. Що Руси по
товариствах, як вони стануть замість працювати
для добра народу борбу з собою провадити?! Ми
маєм наші рускі товариства, а коли автор каже,
що ми православні витиснені з товариства уні-
ятами, то се неправда. На се не може ніхто навести
ані одного випадку. Уніяти нас не витискали і не
витиснуть, вони лише для нас а не для себе
трудять ся. Пристунім і переконаймо ся, вони нам
певно керму і всю роботу народного життя радо
відступлять, лише щоби ми хотіли трудити ся!

Хто не збаламучений „обединієльниками“
мріями і хоче трудити ся щиро для добра нашого
народа буковинського без ріжниць, чи православний
чи уніят, чи Буковинець, чи Галачан, той не
поділить ніколи Русинів на 2 табори, той не під-

дасть ніколи Волохам материялу до нашої згуби,
той стане членом наших товариств, і там працю-
вати ме для рідного народу.

Мир і згода най буде наша загальна мета,
а тогди і пани ділчи-Волохи перестануть нас за
ніс водити, перестануть пускати брата на брата,
перестануть над нами панувати а правительство
ме з нами инакше числити ся ніж до тепер, і ми
станем одним сильним народом руским на Бу-
ковині, хіснующи ся всіма правами, котрі нам
належать ся.

Так одже здав я свій суд над брошурков,
написанов одним православним Буковинцем, со-
вістно і могу кожде слово в потребі свідками
доказати. А як може за мало політичної зрілості
вказують мої виводи, то прощайте; я люблю
правду, а щом не високо вчений, не могу полі-
тичнійше писати.

П., православний Русин Буковинець.

Дрібні вісти.

Послїдний місяць сего року, а наші перед-
платники не вирівнують своїх залегlostий. Поси-
лаєм з сим числом упіснення і просим уклінно
як найскорше прислати нам предплату. Ми пла-
тимо друкарню і всі инші видатки з гори, а наші
предплатники кадсилають пренумерату з долини,
через що ми виставлені на великі страти.

Президент краю барон Кравс повернув в
понеділок з Відня і перебрав своє урядоване.

Про нову штучку архи-румунізатора митро-
полита Морара-Андрієвича читаємо в числі 91.
„Gazetя Bucovinei“ з неділі дня 27. с. м. от
що: „День уродин Его Преосвя-
щенства Архиепископа і Митропо-
лита Д-ра Морара-Андрієвича обхо-
джено вчера сьвяточно в черновецькій церкві
семинариальній. По відправленю служби Божої
повитало духовенство під проводом Его Высоко-
преподобія архимандрита Чуперковича Его
Преосвященство Митрополита, на що Митро-
полит подякував, говорячи між иншим, що для
зашапованя его здоровья потрібно засно-
вати посаду архиерея-помічника,
котрий биміг Его заступати в спра-
вах духовних. В сій цілі Его Преосвя-
щенство Митрополит вибрав комісію з чотирьох
членів, а то: совітника консисторского Д. ридари
де Бежана, проф. Евзея Поповича, архи-
презвитера Г. де Реус-Мірцу і префекта
Драчиньского, котрі мають назначити трьох
кандидатів, здібних на сю посаду; імена їх враз
з прозьбою о засноване сеї посади предложити
Его Преосвященство до Найвисшої санкції
Его Величеству Цісареві“. От бачите, як ста-
ранно заходить ся митрополит Морар-Андрієвич
около того, щоби політика румунізаторска, котру
він заінавгурував в консисторії, борони Боже,
колись з ним не пропала! Бо предложені комі-
сією кандидати будуть очевидно самі румуніза-
тори, а один з них, наколи ся хитра штучка
митрополита вдасть ся, стане насамперед Архи-
ерем-помічником, а потім, як прийде час, і его
наслідником та провадити ме й на далі ту саму
его політику, котра вже тільки Русинам начесла
лиха! Ми вже давно зауважали, що владику по-
старів ся, але так само вже й давно зауважали
ми, що не лиш в інтересі зашанованя здоровья
владики, як ще більше в інтересі самого прав-
ославія та мирного і супокійного життя на Буко-
вині була-б крайна пора, щоби владику пішов
на пенсію, а его місце заняв чоловік неза-
лежний від него та его румунізаторської політики,
а не такий чоловік, якого хоче тепер собі ви-
брати сам владику. Ачеїже тепер правительство
згляне ся в кінці на інтереса Русинів та піде
в сій штучній справі владики так, як велить
справедливість і як велить самий інтерес церкви
православної, бо досять сумно, що за теперішного
владики Русини буковинські в своїй церкві упо-
сліжені і покривдені.

Для бідної молодіжи давала „Руска Міщань-
ска Читальня“ в Чернівцях в трьох неділях на-
ступуючих одна по другій три музикально-декля-
маторські вечери. Часть артистична випала дуже

задовольючи. За то в материяльнім взгляді ви-
казав ся такий малий успіх, як ще ніколи до
тепер. Чистого доходу зібрало ся з всіх трьох
вечерків всего лиш понад 3 зл. Се ясний доказ
великої байдужности нашої інтелігенції в таких
патриотичних ділах, як в підпираню шкільної
молодіжи. Наша інтелігенція придивляє ся хо-
лодно нужді і біді нашої бідної шкільної моло-
діжи. Зима вже загостила з цілою своєю силою,
а ніхто не пригадає собі, що й конче треба
допомогти бідним школярикам в борбі против
острих морозів. Перед двома роками було з таких
вечерків чистого доходу до 100 зл., а минувшого
року вже лиш до 50 зл., котрі й передано ди-
ректорови гімназії для бідних руских учеників,
а сего року вже нема майже нічого. То-ж взи-
маєм всіх наших патриотів, котрим хоч троха
лежить на серци виплекане шкільної молодіжи,
котрі іменно в тих учениках видять будучих
борців за народну справу: пришліть по своїй
можности хоч як маленьку ленту на запомогу
школярів терпячих голод і холод, а зробите тим
велике добродійство. Імена дательів обнародовимо
в нашій часописи.

Буковинський календарь православний дру-
кує ся тепер і небагом буде ся розпредувати.

Ціна збіжжя.

В Чернівцях платили дня 2. жовт. грудня 1892-го р.
за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.60—7.80 зл.
жита	5.90—6.00 „
ячменю	6.——6.25 „
вівса	4.80—4.90 „
ріпаку	11.50—11.75 „
конюшини	64.00—66.00 „
кукурудзи	4.90—5.— „
гороху	5.75—7.— „
оковити	11.75—12.00 „

Ріхтера забавки терпеливости: Ломки-голова.

Хрестолом, загадка круга, головолом, піта-
горас і т. д. тепер ще забавнійші, як перше,
бо в нових зошитах поміщені й задачі для
подвійних забавок. Лише з правдивою маркою
„якір“. Ціна 35 кр. від штуки.

Тисячі і ще раз тисячі родичів признали велику
вартість звісних Ріхтерових

„якірних коробок з намінчиками до будови“.

Нема ліпшої і більше поучаючої забавки для дітей! Сі
„якірні коробки“ є найліпші і зі
взглядів на тремлість найдешевні
подарунки рідняні для малих і біль-
ших дітей. Близні відомости що до
„якірних коробок“ і що до „забавок
терпеливости“ можні знайти в новім
ціннику з прегарними видами бу-
дівель. Всі родичі повинні сей цінник
як найскорше від підписаної фірми
заказати, аби завчасу могли собі ви-
брати справді гарний дарунок для
своїх дітей. Хто не хоче тяжко обманутись при купні
безвартовних підроблен, сей най відкине кождо коробку
без нашої фірми і жарки „якір“ яко фальшиву. То-ж
треба жадати лише „Ріхтера якірні коробки з намін-
никами до будови“, котрі завше недосягнені в свої варт-
ости продають ся за ціну 35, 70, 40 кр. до 5 зл.— і
вище у всіх видійших складах забавок.

Ф. Ад. Ріхтер і комп.

перша австрійсько-угорська фабрика коробок з намінниками
до будови.

Відень, I. Niebelungengasse 4.
Rudolstadt, Olten, Rotterdam, London,
New-York.

Лікар до очей

Др. Б. ГЕЗАНГ (Gesang).

що був оператором і демонстратором на
очній клініці професора Фукса в Відні,
відбувши довну практику у Львові, ординує
від тепер

в Чернівцях, уліця поштова ч. II.

Предплата
ПЛАТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 виносить:
 на пів рік 5 р. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювіча,
 ул. Головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить ще тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буквини“ находить ся в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати нажежить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
 Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 48.

Чернівці, дня 27-го падолиста (лат. 9-го грудня) 1892.

Рочник VIII.

Перегляд політичний.

В раді державній ведуть ся поки що дальші наради над бюджетом, з причини однак, що не поладжено до тепер спору межі сполученою лівцею і правительством, має бути сесія ради державної по ухваленю провізорії бюджетової відложена вже 17. с. м. Говорять навіть о розвизаню ради державної і о змінах в міністерстві, а немало причинив ся до сего факт, що рада державна відкинула „фонд диспозиційний“ — Димісії гр. Кінбурга поки що ще не прийнято.

Генеральний директор цісарських фондів приватних і родинних, бар. Майр пішов на власну прозбу на пенсію і дістав велику ленту ордеру Франц Йосифа. Наслідником бар. Майра іменований дотеперішній заступник генерального директора, шеф секції Хертек, котрий дістав рівночасно гідність тайного совітника.

Словінці в Трієсті не дались напалохати відмовною ухвалою ради міської в справі отворення словінської школи народної, лиш противно ведуть дальшу агітацію і борбу о свої права. Сими днями внесли нову петицію о отворення школи народної з словінським язиком викладовим. Підписаних на петиції кликано до трієстеньского магістрату і старано ся змовити в них, що така школа злишня, бо Словінці мають вже досить своїх шкіл. Однак петиенти обстали при своїм і заявили, що так довго будуть домагатись словінської школи, доки її не osiąгнуть.

В Франції наступила зміна кабінету. Задля справи панамської (будови каналу панамского), в котрий має бути скоміромітованих багато високопоставлених людей, а між ними і деякі члени парламенту, уділила більшість парламенту нагану правительству за его нерішучість, а се споводувало кабінет Лубета до уступлення. Новий кабінет ще не зложений.

В німецькім парламенті зачалась в середу дебата бюджетова. Секретарь скарбу бар. Мальтцан предложив финансову ситуацію. З минушого року лишилась надвишка 3¼ міль., а сей рік виказав дефіциту 6 мільонів. Звичайні видатки збільшені о 28 мільонів, а з них 13 мільонів припадає на войско і маринарку. Війниці

пояснив заповіджені предложеня реформи податків, іменно що-до більшого оподаткованя пива, горілки і біржевих інтересів, щоби доходом покрити кошти предложень військових.

General-Anzeiger довідуюсь від кругів консервативних, що участь Італії в тридержавнім союзі не єсть абсолютно запевнена на будуче і що гр. Канпрі дасть того рода заявленя в комісії при нарадах над предложениями.

Лондонський Times оповіщує російську ноту до Порти в справі залягаючої винагороди за шкоди, які потерпіли російські підданні в послідній війні. Амбасадор Нелідов настає на скорі і рішуче поладжене сеї справи, вказуючи прорічно на се, мов би турецькі фінанси поправили ся, коли Порта може видавати на матеріяли военні о много висші суми, ані-ж ті, які належать ся російським підданним. Times доносить, що Порта задля скорого поладженя російських домагань виарендує свою річну ренту, яку платить їй товариство для монополію від тютюну.

Звістний російський публіцист і бувший дипломат Татищев оновістив в „Рускомъ Вѣстнику“ студию про турецько-болгарські відносини до Росії, а іменно як уложились воєни в часі послідних місяців. Татищев приходить до заключеня, що Росія потерпіла значне поражене на Балкані. Доказом сего найперше приняте Стамбулова у султана. Болгарский міністер вибрав ся до Царгороду, щоби показати Порті папери, вкрадені в російській посольстві в Букарешті та напалохати Порту, що турецькому правліню в Европі грозять велика небезпечність зі сторони Росії. З того, що Стамбулов єсть рішучим противником політичнам Росії, ще не виходить, мов би він не мав дипломатичних здібностей, а его обчислене, що напалохає Порту своїми заявленями, вповні здійснилось. Наступили запросини Бріальмонта до Царгороду, котрий оглянув Дарданелі та Востор і уложив нові плани для укріпленя пріливів морських. Росія не повинна допустити, щоби Туреччина, єї невиплатна довжниця, затягнула велику позичку спеціально в тій цілі, аби заперти Росії вхід і вихід до Чорного моря. Характеристичне при тім се, що Татищев в сей спосіб висказуєсь о документах

вкрадених з російської амбасаді в Букарешті, а признаних урядово за фальшиві, що після его гадки ті папери суть автентичні.

ДОПИСЬ.

З міста.

(Ще де-жо про „Руске пытанє на Буковинѣ“).

Вже в попереднім числі „Буквини“ дістав п. Тиміньский за свое „Руске пытанє на Буковинѣ“ добру відправу від п. П., та помимо того коротить мене додати ще кілька слів, щоб тим яснійше ще показало ся, яка мізерна, низька, рабська, невільничя, підла тая політика, що єї автор і п. Тиміньский так дуже вихваляє.

Автор каже, що „трудно було подумати, щоби центральне правительство Румунів, котрі на Буковині нарід за собою мають і сильну партію творять, котра із всіх верств цілої румунської суспільности состоїть, без жадної рації від себе відтрутило“. На се ми питаєм ся: а яка-ж є рация, щоби правительство Русинів від себе відтручувало, і видавало Волохам на поталу? Чи-ж мусить так на завсїгди вже бути, щоби Волохи над Русинами панували? Чи нема вже для Русинів і надії на ліпшу долю? Бо як так би дійсно мало бути, як автор думає, то правительство завсїгди буде з Волохами держати! Через що-ж се так? — На се може бути одна лиш відповідь: „бо Волохи становлять сильну партію!“ Межи ними нема зрадників народних, нема підлих завистників, що другому і з рота би все видерли, нема панських та правительственных лизунів, нема нікчемних рабів, що за миску сочевиці готові і маму рідну продати. Через те вони сильна партія! Добре, дуже добре ми се знаємо, що в клубі волоск ме дві собі противні партії: партія народна, котра мала-б охоту дбати о мужика і тут чи скорше чи пізнійше зійшла-б ся на одній дорозі з рускою народною партією, що также рада-б мужикам неба прихи-

Від Севостополя до Золотоноші.

(Подорож).

IV.

Звичайте, що я ухлюсь трошки на бік. Ідучи в село, я брав з собою „Зорю“, „Дзвінок“ і „Буквину“, щоби познайомити селян і нашу сельську інтелігенцію з сими дорогими перликами нашого видавництва. Щоб же ви думали? Школярам так унодобав ся „Дзвінок“, що до мене що дня приходило хлопят з десять і на перебій, один поперед другого читали его, а де-що то виучували й напамять. Найбільше подобають ся їм вірші Дідуса Кетера. — От як би такі книжки давали нам у школі, — сказав мій небож (сестрин син) десятилітний хлопчик. — А чому-ж вам не дають? спитав я буцім то не знаючи, що в школах заборонено українські книжки. — Хто-ж его знає чому... Мабуть не має таких. А ті, що ви торік подарували, я поперечитував уже разів по п'ять. Возьму в школу і як піде учитель на переміну, то я й давай читати вже на всю комнату, а школярі слухають..

Знаєте дядьку, я вже після великодня не ходити му до школи, — нежданно сказав хлопець.

Чому? питаю.

Тому, що учитель зовсім не учить. Прийде в школу та тільки школярів сьміняти. Осе стане посеред комнати і давай перекиривлять якого небудь чоловіка, як він приводить хлопця до школи. Здойме шапку та: „Здрастуйте, з середою будьте здорові!... Прийміть, будьте ласкаві і мого хлопця, а то в мене хатка мала, а дітьми Бог не обідив, хоч лишне місце на печі буде“. (?) І так кумедно балакає, що й сказати не можна, а як засьміється хто, то зараз — лейійкою. На Чаленкового Андрея як розсердив ся, так бив, бив лейійкою, а потім звалив з ослінця та давай ногами штовхати: ми всі аж полякали ся... От вам панове, сегочасна поповичівська педагогія!... Здаєть ся зовсім неможливий факт, а правеа бо-жуєсь Богом, правда!!

Після такого оповідання мені цікаво стало близьше познайомитись з поповичами, сельськими педагогами. Виядок до сего трапив ся дуже скоро. На другий день великодних свят наш батюшка справляв вечерок, та між иншими за-

просив і мене. Знаючи, що сюда понаїздять і з других сел попи та поповичі, я з охотою згодив ся піти на „баль“. І дійсно я не помилив ся: на вечерку було кілька попів і шість поповичів. (Про женцин не говорю, бо не про них річ). Через пів години я був уже з всіма знайомий. Вечерок був поважний: один батюшка грав, до волі вдало, на скрипку різних вкраїнських пісень, а молодіж за приводом скрипки співала. Глянувши з боку, можна було подумати, що тут зібрав ся гурток свідомих Українців, але забалакавши про Україну взагалі, я упевнив ся, що ні в кого з присутних не було свідомої прихильности до України. Для сего гуртка було однаково: чи співати „Сьвіте тихий, краю милий!“, чи „Ах, Москва, Москва, Москва! Золотая голова!... Але чому співали тільки вкраїнські пісні — ніхто не знає. Далі зайшла балачка про літературу. Старі батюшки згадували шестидесяті роки, коли в Росії література не була ще на препоні і як видно, все таки читали де-що з рос. нашої літератури, а молоді поповичі, здаєть ся „убоїща ся бездни премудрості“, бо крім учебників Паульсона, Водовозова та Ушинского нічо

лити, і партія дідичівська, котрій так залежить на народі волоск, як мені на торічній свіг; дуже добре ми се знаємо, що п. Тиміньський і п. др. Волян, приступивши до волоского клубу, стали підпорою дідичівської партії в тім клубі, підпорою бр. Мустаці, Стирчів і др., а не тої партії, що скорше мала-б охоту з Русинами погодити ся; — але-ж помимо того розділу в волоск, де єдність між всіма послами панує в соїмі! Всі послы волоскі ідуть разом, тримають ся купи, голосують як один муж! Оттим волоска партія сильна! Тим самим була-б і руска партія сильна, але на жаль розбили, знівечили її силу п. Тиміньський і Волян своєю зрадою. Ніколи ще не було для Русинів в соїмі такої щасливої хвилі, як тепер, але хвиля проминула без хісна, ба принесла ще шкоду. Не дармо кажуть: Ліпше з мудрим згубити, як з дурним найти. Так і стало ся!

Автор в своїй безграничній нікчемності подає ще за причину, чому правительство мусить підпирати Волохів, то, що „ряд Волохів і на случай війни потребує“. — А Русинів не потребує? То на що-ж рускі діти беруть до войска? На що від Русинів стягають податки на утримане войска? — Е ні! Автор думає, що кров руска може цілими ріками лити ся, гроші з руских податників можна міліонами стягати — се нічого не значить, сего ему не жаль, се у него не має вартости. Він висше ставить от що: „В випадку війни, каже автор, буківинський краєвий релігійний православний фонд много рядови послужити ся може“. Підлий дурисвіт! А то від коли сей фонд став волоским фондом? Та-ж се православний релігійний фонд, одже він так само руский як і волоский, то-ж яким чином міг би ряд за гроші з сего фонду ще нас Русинів дусити? Хто-ж то дав рядови в 189 році міліон зл. з сего фонду? Волохи? — Не правда, дурисвіт, — се дав Русин Гакман!! А вреніт, чи-ж нужденний міліон зл. з сего фонду мав би більше значити, ніж руска кров і рускі міліони в податках? Автор хіба судить по підлій, закаженій і гнилій своїй крові, коли таку низеньку ціну кладе на руску кров....

Зрада народна затемнила авторови так страшно глузди, що він стративши руску землю під ногами, аж трясє ся перед волоскою ерархєю. Він каже дальше так: „хотий релігійний фонд державними урядниками адмініструє ся, то все так мають Волохи через церковну ерархию свій вплив на адміністроване і розходи сего фонду, а тая церковна ерархія мусить з самої вдячності до всяких жертв обовязаною ся чути, наколи переконує ся, що ряд хоронить румунський нарід від малих злучених фракцій“. — Автор, видно, з п. Тиміньським згодив ся вже на то, щоб вже на віки в церковній ерархії були самі лиш Волохи. То, що православна церковна ерархія тепер наскрізь волоска, хоть в дієцезії більшість вірних руских, хоть

гісінько не читають... За те коли зайдеша рік про українські рускі часописи в Галичині, то „старі“ кажуть: чули і ми де-що про них, але бачити не доводилось, а „молоді“ хвастають, що будучи в Полтаві, вони постійно читали „Зоря“ та „Батьківщину“. А по моїй думці і „молоді“, мабуть тільки чули про „Зоря“ та „Батьківщину“, як і „старі“, бо на моє питання не могли пригадати за який рік і що саме читали. Взагалі про українську літературу і „старі“ і „молоді“ одної думки: кажуть, що пісні Шевченка, Куліша та інших українських письменців відійшли „в область історії“ (?) Одже хто знайомий хоч трохи з „Зорью“ та „Батьківщиною“, той сего не скаже. Доконче, я не міг згодитись з таким суворим присудом „духовенства“ над українсько-руською літературою і почав розказувати про теперішній розвій нашої літератури в Галичині та на Буковині. Всі слухали з цікавістю (я може тільки вдавав так) і просили мене „пожалувати“ на другий вечерок до пона, в сусіднє село та взяти з собою „Зоря“, „Дзвінок“ і „Буковину“.

(Дальше буде).

число парафій руских більше, ніж волоских — ся кривда руского народу підлого зрадника народного не болить, нічого его не обходить; він в своїй підлоті вже погодив ся з теперішньою долею руского народу, — але не дочекаєш! Прозирь наш нарід, куда веде его така церковна ерархія, що, як сам автор каже, дбає лиш за сам волоский нарід, і з всіма зрадниками із такою ерархєю зробить він свій рахунок, а авторови покаже, що між православними церковними ерархами мають бути й Русини. — Одно лиш питання для Русинів: чи міг так писати щирий, не виродний син Руси? — Ні, ніколи!

Що „Волохи старали ся з всіма Русинами злучити ся“, се чиста брехня. З послами др. Стоцьким і Пігуляком про се жадең посол волоский ні одного слова не спінув.

Автор є простим дурисвітом, коли каже, що хтось з Русинів хоче підпирати план Поляків, щоб Буковину сполючити. Русини щирі знають добре, що то значить пановане польске — знають сего панованя наші брата в Галичині — то-ж всі як один муж руками і ногами против сего муть боронити ся, але так само не стерплять над собою і ярма волоского. Ми Русини хочем бути вже раз вільним народом, а нічимі попи-хачами, ані польськими, ані московськими, ані жидівськими, ані волоскими. Політика-ж Тиміньського провадить нас в неволю волоску — против того стане весь нарід; досить носили ми ярмо, тепер вже не хочем і не будем. Коли Тиміньському любо, то може п. Мустаці і в печі топить — нам все одно. Та зрештою гадав лиш так троха наполохати людей негимущих, бо він сам не вірить, щоб на Буковині могли коли Поляки запанувати.

Як за далеко загнав ся автор в своїй услужливості для п. Мустаці, доказує се, що він повторяє глупу его вигадку, „що всі Словяни мають потяг до вандрівки“. П. Тиміньський не видить, як наш Гуцул, що має ледви сяку-таку хатчину і не маючи тут зарібку, виходить на зарібки до Бесарабії, до Молдови на більшу часть року, а усе таки завсідги повертає до тої нужденної хатчинки, хоть тут не чекають его жадні достатки, повертає лиш на те, щоб бути на рідній землі; автор не чує, що в галицькій соїмі навіть Поляки потвердили, що нарід руский горячо любить свою батьківщину — у него все і всюди лиш Мустаца. Один збреше, другий по-брехує.

„У нас на Буковині русофільства нема, каже автор. То хіба автор не пригадує собі, як п. Тиміньський яко ученик гімназійний брав — до того він сам при людях признав ся — від консула російського рублі (зміняні на наші гроші), як відтак за те уважав за свій обовязок, так само бути русофілом і капанствувати, що не міра, як тепер за 6000 зл. є романовілом — так назвала п. Тиміньського „Gazeta Bukovine“ — і морарствує, що не міра. Та зрештою най-се автора не дивує — п. Тиміньський тоді, як треба було стати комісарем і підлизати ся п. Тищенецкому, так же як п. П. показав, бути навіть дуже добрим полякофілом — у него за гроші все є! Але так само як перше, коли то ще п. Тиміньський знав ся з рублями, були на Буковині русофіли, так само і тепер є, тільки не п. Тиміньський, а інші сповняють той „чесний обовязок, а п. Тиміньський хіба лиш слинку проликає, що не може і сего і того... Я думаю, що можна-б в таких часах як тепер, де владика Морар-Андрєвич з членами своєї консисторії зробили силку з митрополитом московським і губернатором харківським, щоб запомочити* Куличанкову „Русску Правду“; — і справді, пощо має хто инший запомагати ся?... Подумайте над тим пане Тиміньський!

Коли хто з меж Русинів коли „кадив кому і кланяв ся, а свого цурав ся“ — то був се безперечно лиш п. Тиміньський. Що він в житю накадив ся?... А тепер що робить? Чи не кадить, чи не кланяє ся, чи не лиже лаби, а свого рідного чи не віддурив ся він? — Докажіть се, пане Тиміньський, кому другому з народної партії!

Щоби підлизати ся нашому православному духовенству, каже автор, що воно „велику працю

мало, заким сей нарід трохи отверезило і его економічно двинуло“. Прочитайте, п. Тиміньський, цілий ряд статей з сего року в „Буковині“ про наше православне духовенство, котрі Вам так дуже припали до вподоби, що Ви казали собі аж передрук сеї дійсно дуже цінної розправи зладити, а побачите, що там трохи инакше про сю справу говорить ся. Задля румунізаторского духа, який віє від владики і з его консисторії нашому хоть-би і щирому духовенству руки звязані. Мало когд чути проповідь, науку, мало чути навіть словянську відправу в церкві. а виїмки рідко бачимо — при таких стані не можна отверезити, не можна двинути нарід економічно, а коли се говорить ся, то хіба на вітер, або аби і духовенству тума на пустити під ніс.

Автор частійше говорить, що наші інтереса спільні з інтересами Волохів і т. д. Питаємо ся автора або і п. Тиміньського, чи се лежить так же в інтересі Русинів, щоб ерархія церковна була лиш волоска, щоб та ерархія руский нарід румунізувала, Русинів до висших становиск не допускала і т. д.? Ні, панове! Се не наш інтерес, Хоть ви дуже великі політики, маєте ніби то велику політичну рутину і навіть більше на політиці розумієте ся як Мошків кін, ви таки не розумієте добре наших стосунків міжнародних. Після нашого то так: І Русини і Волохи повинні-б і могли-б іти спільно, та тому стоять на перешкоді з одної сторони такі Тиміньські, Воляни, котрі не хочуть іти спільно, рука в руку, плече коло плеча, а волять гнути ся перед Волохами в три погібелі, лизати їм лаби, повзати ся перед ними, бо вже так зроду навикли, а з другого боку стоять на перешкоді такі Морарі, Мустаці, Стирчі, котрі всіх сил докладають, щоб панувати, а панувати не лиш над нами, але і над Волохами... Оба народи не мають властиво найменшої причини, щоб з собою ворогувати, оба вони в своїх правах рівно покривджені бідолahi, а нема кому за ними обстати, лиш в однім, в церкві удало ся Волохам захопити за часів сумної пам'яті Алезанього всю керму в руси, віддати ту керму негідним румунізаторам, котрі стали Русинів ні-вечити і тим викликали вороговане. Треба одже лиш на тім однім полі, на полі церковнім усунути кривди, а згода вже готова. Коли-ж Волохи хочуть народови рускому подати „поєд-навчу і дружеску долоню“, то най не подають тої долоні і ще де-що в долоні лиш одному Тиміньському, а най нам дадуть забесневу, що Русинам в церкві православній не буде діяти ся жадна кривда, що Русини будуть всюди мати своїх руских св'ященників, своїх руских заступників в консисторії і всюди на рівні з Волохами — отсе буде згода. Без того нема і не буде згоди!

Автор каже, що „опозицію рядови ділати, то було би безглуздом“ — ну, у кого і так нема глуздів, то чи робить він опозицію рядови, чи ні — завсідги буде безглузде; а „що правитель-ство не може против народности бути ворожим і що взагалі нема на світі жадного правитель-ства, котре-б своїм народам злого бакало“ — се вже найбільше безглузде, на яке автор здобув ся. То за часів Алезанього, коли Русини не мали ані одного посла, не могли нігде найти жадного права для руского народу, чи в тих часах правитель-ство після думки автора було Русинам прихильне? Я чув, що п. Тиміньський колись инакше говорив, але може то так же було безглузде.

Чиста брехня і підла видумка є, що „др. Стоцький і Пігуляк хотіли самі з Волохами злучити ся, если-б ті були лиш обовязали ся вибрати посла Пігуляка до виділу краевого“. Оба ті послы нігде, ні з одним волоским послом про се не говорили, і жадең волоский посол з ними не говорив. Що п. Пігуляк був би винувинив се місце з більшою користю для руского народу, а не був би лиш прихвостнем п. Мустаці — про се не треба й говорити.

Так само підла брехня, що „Пігуляк просив у правитель-ства, аби воно п. Стоцького іменувало інспектором для шкіл народних“. Становиско п. др. Стоцького яко професора університету є таке, що він хіба би захорював на туманське безглузде та заміняв его на становиско інспек-

* В останнім числі Куличанкової „Русскої Правди“ стоїть так: На „Русску Правду“ жертвували 1) митрополит московський і холмський 100 рублів, 2) члени черновецької православної консисторії 50 зл., 3) митрополит Морар-Андрєвич 50 зл., 4) губернатор харківський 5 рублів.

тора. Тим гадав автор селян обдурити, але вже й на селі знають, що то є професор університету.

Автор так само фальшує правду, як п. Тиміньський стенографічні протоколи, коли каже, що „п. Стоцький язык загубив і не відповів нічого“ Мустаї в соїмі. По замкненню дебати і такі „зрілі“ політики, як п. Тиміньський, що то зачислив державну стадину в Радівцях до фахових середніх шкіл, не сьміють говорити, а вже-ж п. Стоцький був би его покровителеви показав, де раки зимують. Ми знаєм, що др. Стоцький ніколи ще не загубив языка, а як автор нам не вірить, то най ся спитає п. Тиміньського, а той ему потвердить, що др. Стоцький так языком як пілюю ріже, особливо де ходить о то, нечемні вчинки п. Тиміньського розкрити, а ріже ним в очі, а не позаочи.

Коли хтось колись „ганьбив наше сьвященство а підносив лиш уніятське“ — то був се один однісінський Тиміньський, та про се ми зрештою дальше не говорим; ми в справах віри лишаємо кождому свою волю.

Із всего докладно видно, що політика Тиміньського лиш з дня на день; а се ще яснійше показує факт, що він раз величає ся тим, що ходив з В. Проданом до Найяснійшого цїсаря просити о руску гімназію, а тепер в своїй промові в соїмі махнув рукою на ту гімназію і вже не хоче гімназій. Нема в тій політиці жадної і найменшої сталости, вірности, правдивости, нема моральної підстави: брехня, глупота і крутарство, а тим, як то кажуть, сьвіт перейде, але назад ся не вернеш...

Коли п. Тиміньський або автор хоче особисто переконати ся з книг адміністраційних „Буковини“, то редакція певно ему дозволить в них вглянути, і там він побачить, що „Буковина“ помімо страшних видатків, ще ніколи, від коли виходить — а се вже Богу дякувати ось мий рік до кінця добігає — так добре не стояла, як сего року. Число предплатників таке, як ще ніколи не було; читають „Буковину“ і селяни і інтелігенція, і любують ся нею, а найліпший доказ ті ріжні дописи з ріжних сторін Руси. Коли-ж п. Тиміньський не має лиця лвити ся в редакції, то най спитає свого нового приятеля і покровителя п. Чопна, у котрого друкує ся „Буковина“, а той потвердить, що „Буковина“ так точно і докладно в останніх двох роках оплачує друкарню, як ніколи перед тим; протівно п. Чопи страх собі кривдує на ті часи, коли то п. Тиміньський завидував „Буковині“ — з тих часів задля великої „господарности“ п. Тиміньського де-що ще лишало ся, але най п. Чопи не дивує ся — Тиміньський всюди так господарив, та на его господарі пізнали ся, і він, вже лиш в виділі краєвим разом з Мустаю господарить...

Одно при тім всім впадає в очі. Автор брошури на всіх Жидів та Німців страх бий забий, відмовляє їм всякого права, всіх би їх з краю повиганяв яко зайдів, заволоків, а прецінь свою брошуру друкував у жида Чопна. Ба, що ще ліпше, автор і п. Тиміньський і антисеміт Мустаца найшли в газеті „Bukowiner Rundschau“, котру видає жид, притулок, злучили ся з жидом протів „Буковини“. Оттака то моральність політики Тиміньського і політики таких антисемітів, як Мустаца. Де румунізаторам розходить ся о то, щоб Русинів поборювати, там вони не питають, чи жид, чи хто, а лучать ся з ним, щоб пас нівечити, болотом обкидати і ногами донтати, але кричать гвалт, коли ми задля о бо рони перед їх напастями лучимо ся з Німцями і Вірменами. Таке саме робить п. Тиміньський.

Про справи нашої письменної мови наговорив автор таких нісенітниц, що з того хіба те одно видно, що автор, хто знає, чи не менше ще навіть сю справу розуміє, як п. Шкурган, що деколи также уміє пописувати ся подібними „языко-словниці“ розправами.

Безграничне мамелюцтво, котре свідчить, що у автора і у тих політиків, котрих поступоване він силує ся оправдати, затерли ся вже всі сліди почуття людської і народної гідности, виявляє ся в словах, що „ми Русини все, що маємо, завдячуємо рядови“. — Що-ж ми Русини маємо? Маємо давати податки, ставити рекрута, вибирати таких послів, як був Зота та другі, і який тепер є Тиміньський, Волян, Бежан, Василько і інші, ну, і що-ж ще? Чи маємо ми свої школи народні більшеклясові? Чи маємо ми

руську гімназію, руску учительську семінарію, рускі богословські науки? Чи маємо ми рускі суди, почти, староства? Чи маємо ми руских сьвященників, совітників консисторських, руского владику? — Нічого не маємо! — І що-ж ми маємо завдавати рядови?! За рускі гроші, що складають громади на школи, не маємо ми навіть таких шкіл, як вони за ті гроші повинні і могли-б бути. Та за се вже ми не хочемо спихати всю вину на ряд. Ні! Мужі, що стоять на чолі ряду, не застїдї докладно ознайомлені з нашими потребами народними. Тут винні такі послї ніби то рускі як Тиміньський і Волян, котрі про народні потреби президентови краєвому і не писнуть; котрі замість підперти жаданя д-ра Стоцького і Пігуляка в соїмі, ще з того сьміють ся; котрим се утіху справляє, що заступник правительства навіть слівцем на ті жаданя не відповів; котрі підпирають своєю політикою тих, що нас в церкві як найбільше дусять; котрі всі щирі заходи послів Пігуляка і Стоцького, аби рускому народови ліпше стало, нівечать; котрим руска гімназія, що виховувала-б нам щиро руску — а не романо-фільську — інтелігенцію, зовсім байдуже; котрим одним словом всі рускі справи більше байдужні, ніж самому рядови: котрі лиш одно знають, щоб за себе самих дбати, щоб їм добре було; котрі диягого не соромлять ся ходити в чужім армі, лизати ворожі лаби... Ось хто винен рускій недолі?! Зачерез те, що Русини вибирають собі таких послів, як отсі два, зачерез те, що вибирали і вибирають собі ще таких послів: як Василько, Бежан, Зота, Мустаца і т. д., зачерез те Русини нічого не мають, не мають одже нікому нічого завдячити.

Ні, такі Русини де-що мають. Мають „Народний Дім“, мають „Руску Бесїду“, мають дорогу свою газету „Буковину“ — але все то Русини самі собі завдячують! Наші товариства рускі, наша люба і щира приятелька „Буковина“ — що вже через вісім літ неустрашимо боре ся за правду, за наші права, що голосить цілому сьвітові наші кривди — ось хто боре ся і всюди допоминає ся, щоб Русини щось мали! І їх праці вкупі з працею щирих наших руских народних послів Пігуляка і др. Стоцького чей незавагом удасть ся, придбати де-що і для руского народу такого, щоб ми могли бути вдячні і рядови.

Горній ся проте, брати, около руских наших щиро-народних товариств, горїм ся около „Буковини“, — а недоля наша чей небагом скінчить ся, бо разом, вкупі, цілою громадою зможемо здобути собі наші признані нам права. Не слухайте дурисьвітів таких, як автор обговореної брошури, як Купчанко, Тиміньський і др. — вони все те роблять, щоб лиш їм було добре, а слухайте щирого голосу наших патріотів з Черновець, вони Вас ведуть до добра, до щастя, до ліпшої долі.

Таким словом поздоровляє всіх щирих Русинів Ваш щирий приятель

М.

З черновецького повіту.

Високоповажаний пане Редакторе!

Послухайте наступуючий факт, і осудїть, чи се „напасть чи злоба“!

В ч. 21. часописи „Bukowiner pädagogische Blätter“ поміщена стаття д. Івана Савіцького, учителя з Мамаєвців-станих, під заголовком „Як учити поодиноких бувє після нового букваря“, до котрого то заголовка додана ш у м н а замітка редакційна „Врахованьє тощо після манускрипту“. На що ся замітка причіплена, легко домислити ся кождий, що тільки прочитав ту нескладну писанину д. Шкургана, названу „Переважна справа“. „Audiatur et altera pars“, поміщену в однім з давніших чисел тої самої часописи у відповідь на попередню статтю д. Поповича „Переважна справа“.

Д. Шкурган, яко член редакційного комітету й самостійний редактор рускої часті спімненої часописи, хотїв своєю заміткою читателів статі д. Савіцького мабуть уважними зробити на єї правопись, немов кажучи: „Дивїть ся та дивуйтись, як д. Савіцький фонетично пише. (Замітка тяж фонетично написана).

І справді, орфографія в тій статі чудна. Незважаючи на помилки стилістичні та інтерпункційні, можна знайти в ній гарне число помилок проти правописи. Більша часть тих помилок лежить в злім відданню звуків „и“ та „е“ і в пропущенню букви „ї“. З того можна хіба заключити, що д. Савіцький не знає правописи, але-ж ні, бо всі статі в попередніх числах тої самої часописи, що написані етимологічно, не дозволяють так гадати. Там правопись — виключивши примітку Шкурганової „етимологі“ — добра, помімо того, що вона етимологічна. Можна-б отже в сїм разі сказати, що д. Савіцький ліпше пише етимологічно, як фонетично? Та се также ні. Там помилки такі, що він їх мусїв би і в статях з етимологічною правописею зробити. А може д. Шкурган ті помилки, які в етимологічних статях може були, тільки на то справляв, щоби сьвітові тумана пустити, що д. Савіцький і всі другі учителі до б р е е т и м о л о г і ч н о писати вміють. Д. Савіцький, если-б він з увагою ту фонетичну статтю був писав, був би тільки помилок не наробив. Подибує ся там: Учитель пиши (стор. 337 — ряд 7. з низу), але также: Учитель пише (стор. 337 — ряд 5. з низу). Є там: „Вимовти!“ (стор. 338, ряд 3., 12., 15. з гори), але й кілька разів: „Читайте!“ (стор. 338, ряд 18., 20., 21., 22.) Знайти можна: „Уважають!“ (стор. 338, ряд 17. з гори), але й „Уважайте!“ (стор. 338, ряд 6. з гори).

Чи-ж треба ліпших доводів, що д. Савіцький при писанню тої статі на правопись менше зважав а сплутившись на д. Шкургана, дав ему єї до поміщення, не прочитавши ще раз, та не переконавшись, чи вона — як Німець каже — „druckreif“? Д. Савіцькому і не спилось, що етимолог Шкурган чекав на такі помилки як каля на дощ; він і помітив їх так, як дістав, не справивши ні найменшої помилки, лишив ще й друкарські помилки, щоб тим автора, а очевидно і фонетичну правопись на сьміх виставити. До того ще своєю приміткою звертає увагу на правопись тої статі, щоби тим більше найшло ся таких, котрі би д. Савіцького як найгірше осудили.

Чи таке поступоване чесне? Чи „Bukowiner pädagogische Blätter“ мають служити до таких Шкурганських вибриків? Чи учителі Русини мають се терпіти? — Таке поступоване д. Шкургана в високій мірі злобне і заслугоє на найостріїшу нагану.

Учитель.

З України.

Вироби селянок з Поділя на виставі в Чикаго.

З певних жерел дізнав ся я, що пані Декер має експонувати на всесвітній виставі в Чикаго гаптовання сріблом та золотом селянок Ямпільського повіту, Подільської губернії. Ділячись з читачами „Буковини“ сею цікавою звісткою, скажу кілька слів про самі вироби.

Осередок виробів — с. Клембівка, Ямп. пов. В Клембівці сливе усі селянки — і дівчата і молодіці — вміють гаптовати та ткати „бомбак“, се-б то полотно, на котрім гаптують. Властиво „бомбаком“ називають тут тоненькі бавовняні нитки, котрі купують ся в крамницях у жидів. Основа в такім полотні буває плоскінна, а поробок (підгання) — бомбаковий, єсть і цілком бомбакове. Полотно звичайно тоненьке та вузьке, жовтувате, дуже гарне на вигляд. Селянки купують его на празникові сорочки, а пані — на сукні, що останніми часами дуже увійшли в моду. Аршин бомбаку продають від 25—40 коп. На такім то полотні й гаптують золотими та срібними нитками — „широм“, а самий спосіб гаптовання називають „низью“, се-б то вишивають так, що нитка цілком укладаєть ся коло нитки і гаптовання з обох боків виходить однакове. Спершу, поки не було пошиту на такі вироби серед тутешньої інтелігенції, селянки гаптовали тільки для власної потреби: полики для празникової сорочки, хвартухи, шириньки (звичайно дівчата парубкам), рушники на образи, то що, та й то в ради-годи, довгими зимовими

вечорами, коли буває вільний час. Тепер же, від коли вишивки „широм“ почали розповсюджувати ся поміж панством, від коли зріс поспит на сї вироби, настали справжні гаптарки спеціалістки, що тільки й живуть з гаптовання, що не йдуть в жнива жати хліб, а сидять над шитвом, щоб налагодити вишивок на продаж на ярмарок, або скінчити заказ якої багаті пані.

На продаж вишивають ковнірчки, погрудки, рукавиці, листви до суконь; жілетки, рушники, серветки і таке інше. Правду сказати — робота буває чудова, взірці гарні, ясні. За те й ціна вишивок досить висока: так рушник довжиною в 2½ аршини, вишиваний срібним та золотим широм від 2—3 карбованців; за ковнірчик, погрудки та рукавиці до сукні 4—8 рублів; вважаючи на те, яка вишивка. Жілетка 4—5 карбов. і т. д.

На ярмарках по городах і по містечках на Поділю часто можна зустріти віз, наладований сувовами бомбакового полотна та вишивками. То клембівські гаптарки виридили в світ свої вироби, вибравши якого меткого селянина, що згодив ся за певний відсоток від проданого пуститись в крамарську мандрівку. І буває, торгують добре. Так я знаю, що за тиждень в однім невеличкім городі продали полотна та вишивок більш, як на 100 рублів.

Отсі то вироби подільських селянок й фігурувати муть на виставі в Чикаго, яко експонати пані Декарьер.

При нагоді сї замітки з жалом мушу зазначити факт велими некорисних умов, в яких стоїть у нас на Україні народний промисл. І не дивно, бо бідний, неосвічений український селянин не може дати собі ради, а байдужна інтелігенція не поспішає ся подати руку „меншому братови“, бо їй не стає почину, вона чекає, поки „німець“ покаже стежку, а то й просто не доміркуєть ся до того, що давно вже пора звернути увагу на народний промисл та всякими заходами підняти его.

А німець тим часом „показує“. Так я якось читав в московських часописах, що у Франції з'організувалась акціонерна спілка для скуповування українських плахот, і певний, що тут не обійдеться ся без жиївських рук, без експлуатації.

Тай з виставою в Чикаго. Ніхто з Українців не піклував ся об тім (принаймні я ніде не читав про се), щоб репрезентувати Україну на всесвітній виставі, перед цілим світом заявити, що і ми, Українці, існуємо та маємо свою культуру. Та вже пані Декарьер, спасибі їй, своїми експонатами натякне в Америці про бідолошну Україну.

А як би не американська пані Е. Н. Лінева, котра має підчас вистави в Чикаго читати лекції про народну українську музику, то Американці сміливо могли-б подумати, що ми німі, як риби. Сумно!

М. Коцюб.

Дрібні вісти.

† Юсиф Кохановский, совітник правительственный, помер сьогодні рано на удар серця. Похорони відбудуть ся в неділю по обіді.

Вибори до ради громадської в Чернівцях. Се перший раз стало ся, що всі політичні товариства Черновець, одже і „Руска Рада“ признали потребу завязати спільний комітет виборчий. По довгих нарадах сего комітету згоджено ся вибрати трьох Русинів по предложено „Рускої Раді“ а іменно, з першої курії: др. Вол. Заложенського, з другої курії: совітника Ясеницького і проф. Єр. Пігуляка. Тим здобули Русини одно місце більше, бо до тепер засідали в раді громадській 2 Русини: надсов. Винницький і др. Волян. Ми визнаємо і просим всіх наших виборців в власнім інтересі, бо в інтересі рускої справи, явити ся на 13. с. м. до вибору і голосувати так, як Русини згодили ся з всіма іншими народностями міста. Станьмо раз всі як один муж і голосуймо однаково, аби не посуджувано нас вічно народом незгідливим і незрим до політичного життя! То-ж надієм ся, що всі наші виборці послухають нашої ради і віддадуть свої голоси на 13. с. м. на лісту уложену всіма партиями. Прийдіть і вибирайте: сов. В. Ясеницького,

проф. Єр. Пігуляка, др. Райса, др. Голденберга, сов. Чернецкого, римара Тшпінського, др. Стрельбіцкого, інженера Чижевського, проф. Стефановича, др. Табору, секр. В. Мораря і управ. почти Чунтуляка.

Міністерство просвіти запровадило рішенням з 25. листопада с. р. фонетичну правопис у всіх школах, де преподає ся руский язык.

Заборонене торгів викликало велику нужду межи селянами. Вже через велику сегорічну сушу виказав ся слабій врожай, до того не може бідний селянин з господарки і крейцара заробити. Купці, що торгують безрогами, приходять до дому і беруть безрогу у селянина майже даром. Відні селяни мусять тратити, бо хліба мало, а податки тиснуть. Різники роблять великі маєтки — решта людей стогнєть через дорожню, бо ціна мяса як на весні, так і тепер майже однака. Люди ходять смутні і питають один другого, що се має бути? І слабости на худобу нема, і торгу нема! Чи нема кому упінути ся у ряду о поміч? І ми далі будем казати, як та вівця: „Чоловіче, я не криця, от з мене кров потекла, як нестане на мені шкіри, на чім вовна поросте?“

Виказ складаних жертв. На жіночє видавництво зібрали Вп. пані: Євгенія Рибаківа з Утіхович 21 зл., Марія Реваковичівна з Козьови 19 зл. 60 кр., Омелія Хомик з Бережан 10 зл. 3 тих на руки Марії Реваковичівної зложили: Вп. Стефанія Ревакович з Підбука 2 зл., Титко Ревакович 1 зл., Ольга Реваковичівна 50 кр., Наталія Реваковичівна 20 кр., Ем. Куривчак 1 зл., Марія Ломницька з Кропивника старого 1 зл. 50 кр., Амалія Морозова з Рибника 1 зл., Ів. Ших з Довгого підбужського 60 кр., Марія Ших 20 кр., Ольга Гонтарська в Ластівках 50 кр., Кар. Кишикова з Опаки 1 зл., Клементина Кушнір в Осторонній 1 зл. — З Русинок і Русинів верховини скільської і долиньської зложили: о. Ів. Ревакович 1 зл., Богуслава Охримович 1 зл., Ант. Лучаківська 50 кр., Ольга Громницька 50 кр., Ант. Лучаківський 20 кр., Ольга Бачинська 1 зл., Мар. Устиянович 1 зл., о. К. Росенський 40 кр., Мар. Кравс 50 кр., Альбіна Говдун 30 кр., Ольга Ревакович 1 зл., Анна Ревакович 50 кр., Мар. Ревакович 1 зл., Клем. Торбова 20 кр. — На руки Омелії Хомиківної в Бережанах зложили: Вп. Клявдія Кордубова 1 зл. 20 кр., Чайковська 1 зл., М. Кальбова 1 зл., Ом. Хомиківна 1 зл. 28 кр., Мих. Яцків 1 зл. 30 кр., о. Кузьма 50 кр., К. Хомикова 37 кр., Ів. Любасьовська 30 кр., Анна Жедюківна 30 кр., Д. 20 кр., Н. Б. 20 кр., Л. К. 20 кр., В. Вагринович 29 кр., Н. К. 15 кр., З. 10 кр. — В Викторові на празнику зібрав п. Евт. Кloseвич 1 зл. 41 кр. Між тими зложили о. Ядикевич 40 кр. і о. Дембчевский 30 кр. — Поіменний спис тих осіб, що зложили жертви на руки п. Рибаківної подамо пізніше. — Просто від себе надіслали Вп.: Куровцева з Калуща 3 зл., Текля Навроцька з Станіславова 1 зл., др. Окуневский (посол) 5 зл., Осип Маковей 50 кр., о. Ом. Боярский 1 зл., Клим. Боярська 1 зл., щадниця громадська в Кричії 1 зл., невідомий добродій з України 1 рубль, від ленти лишило ся 15 зл., разом 80 кр. 71 кр. — Подаючи спис жертв на жіночє видавництво складаємо прилюдну подяку всім жертвуючим, а особливо тим паням і панам, що лично збирали складки і маємо надію, що і всі другі пані і пани, що мають наші відозви з рівною ревностю, займуть ся збиранем жертв, як також, що в нашій суспільности знайдєть ся не мало людей прихильних жіночому рухови, котрі схотять хоть маленькими датками прийти ему в поміч. Референтка жіночого віча в Стрию: Наталія Кобринська, Євгенія Ярошинська.

НАДІСЛАНЕ.

„Мамо, на Різдво дістану чейже знова одну скриньочку доповняючи до будовання домиків?“ Так, здаєсь, питаєсь много дітей, а розумніші з них додають еще: Мамо! мусить бути таке а таке число і якір мусить на ній бути, бо инакше не могу їх ужити до моїх двох якорових скриньок будовляних. Так є і в дійсности, як бачимо се з великої листи похвал фірми „F. Ad. Richter

Сіє“, у Відни. Між подарунками на Різдво найвідповіднійші суть безперечно якорові скриньки будівляні; хто їх бачив у знакового, той собі їх купує, а хто їх має, побільшає їх що року через закупно доповняючих скриньок. Це річ неможлива при жадній иншій забаві, що без винятку стають ся в коротці без вартости. Протівно-ж якорові скриньки будівляні остають літами і зі взгледу на тревалість, суть найдешевшим подарунком.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 9. лют. грудня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.60 — 7.80	зл.
жита	5.90 — 6.00	„
ячменю	6. — 6.25	„
вівса	4.80 — 4.90	„
ріпаку	11.50 — 11.75	„
коношини	64.00 — 66.00	„
кукурудзи	4.90 — 5. —	„
гороху	5.75 — 7. —	„
оковити	11.75 — 12.00	„

Курс монет

дня 9. лют. грудня 1892-го р.

дукат	5.66	5.73	зл.
рубель папер.	1.17	1.18	„
наполеондор	9.52	9.56	„
100 марок	58.60	58.80	„

Ріхтера забавки терпеливості: Ломи-голова.

Хрестолом, загадка круга, головолом, п'ягорас і т. д. тепер ще забавніші, як перше, бо в нових зошитах поміщені й задачі для подвійних забавок. Лише з правдивою маркою „якір“. Ціна 35 кр. від штуки.

Тисячі і ще раз тисячі родичів признали велику вартість зв'язних Ріхтерових

„якірних“ коробок з камінчиками до будови“.

Нема ліпшої і більше поучаючої забавки для дітей! Сі „якірні“ коробки“ є найліпші і зі взгледу на тревалість найдешевші подарунки різдвяні для малих і більших дітей. Визнаєть ся до „якірних“ коробок“ і що до „забавок терпеливості“ можна знайти в новім щітнику з прегарними видами будов. Всі родичі повинні сей щітник як найскорше під підписаної фірми зажадати, аби завчасу могли собі вибрати справді гарний дарунок для своїх дітей. Хто не хоче тяжко обманутись при купні безвартостних підроблєнь, сей най відкине кождо коробку без нашої фірми і марки „якір“ яко фальшиву. То-ж треба жадати лише „Ріхтера якірні коробки з камінчиками до будови“, котрі завше недосягнені в свої вартости продають ся за ціну 35, 70, 40 кр. до 5 зл. — і вніше у всіх видітних складах забавок.

Ф. Ад. Ріхтер і комп.

перша австрійсько-угорська фабрика коробок з камінчиками до будови.

Відень, I. Niebelungengasse 4.

Rudolstadt, Olten, Rotterdam, London, New-York.

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій багатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолів і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гурток і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад різних товарів з хиньського срібла.

Одинокий склад і аґентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин

Clayton-a i Schutleworth-a

Відень і Лінольн (Англія).

Льокомобілі, всякі плуги, молотільні, машини до сїби, кошеня і теребляя кукурузи, млиники, млини, сїчкари, сикавки поміж і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

З печатні Г. Чопла.

Видає: Сільвестер Дашкевич. — Відповідає за редакцію Михайло Токарик.

Предплата
ЛІТНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 виписує:
 на цілий рік 5 зр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювіча,
 ул. гошовна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буквини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
 Оповідення і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 49

Чернівці, дня 4-го (лат. 16-го) грудня 1892.

Рочник VIII.

Громадські вибори в Чернівцях а волосно-руська згода.

Помимо того, що Буковина прилучена до Австрії вже звиш 100 літ, помимо того, що Австрія від часу прилучення через заложене шкіль і в инший спосіб старала ся вплинути на виховане Буковинців в додатнім напрямі, все таки до тепер ще в характері Буковинців, особливо-ж тих, що то самі одні претендують на автохтонність, а всім другим відмовляють всякого права, виявляють ся нестерті сліди візантійзму, т. е. сліди таких негарних прикмет душі, яких набули предки тих Буковинців ще в часах приналежности Буковини до Молдови, в часах пановання фанариотів в Молдові і їх підступних крамол. Не додержати даного слова, в очі виявляти щирість, любов, а рівночасно лиш шукати хвилі, щоб затопити сталь в серце, підступність, хитрість, злоба, підлаїтрига і т. п., се все прикмети візантійзму, який в повнім своїм блиску виявив ся в часі теперішніх виборів до ради громадської в Чернівцях. Щоби то все пізнати, треба почати річ з кінця.

Коли надходив час виборів, скликали Німці, котрих разом з Жидами найбільше в Чернівцях, заступників руских, волоских і польських, щоб порозуміти ся і порадити ся, чи не можна-б сим разом перепровести виборів в згоді і мирі. Русини повитали таке предложене як найщиріше,

так само Поляки, але й Волохи оказували охоту іти разом. На тім зборі висказано засаду, що дотеперішні здобутки кожної народности не можуть бути вкорочені; кілька радних з якої народности уступає, тільки назад має бути вибраних. Хоть така засада для Русинів дуже некористна, бо в посіданю Русинів мало що з тих місць знаходиться, помимо того Русини пристали на се. В перший раз се покликали і Русинів до участі в виборах инші партії, в перший раз се виявило ся, що з Русинами ніби то хочуть также числити ся, то-ж Русини вже й тим здобутком тішили ся. Вибрано комітет спільний, а до того комітету мали вислати Русини, Волохи і Поляки по 3 заступники своїх політичних товариств, і так ніби то стало ся. Число Німців в комітеті було відповідно більше. До виборів в передмістях комітет той не мав мішати ся, лиш мав назначити кандидатів для середмістя. Робота йшла в порядку. Русинам по довгих торгах признано троє радних і Русини назначили на се совітника суду Волод. Ясеницького, професора реалки і посла Єр. Пігуляка і д-ра Волод. Залозецкого. Всі комітетові на се згодили ся. Аж нараз перед самими виборами з П-ої класи розноситься вість, що представителі волоскі в комітеті не є відпоручниками волоского товариства політичного „Concordia“, лиш вислані якимсь збором виборців волоских; хоть в комітеті засідали з Волохів заступник голови „Concordia“

і єї секретар, все таки толкували Волохи якось так, що то ніби „Concordia“ про се все нічого не знає. Чим дальше, стало виходити яснійше шло з мішка: Волохи кажуть Німцям, що будуть на Німців голосувати, як Німці їх кандидатів будуть підпирати, але на Русинів і на Поляків не хочуть своїх голосів давати. Супроти такого явного віроломства: що було робити? Всі рішили ся іти без Волохів. Але Волохи знали, що роблять: тут сиділи вони ніби то в нашім комітеті і уважали, що ми робимо, а тут поза плечі збирали инші комітети, робили збори виборців, агітували в нечуваний спосіб і прилагодивши ся добре, нарешті в послідній хвилі зірвали з спільним комітетом. Прийшло до виборів і вибрано Волохів аж 5, Німців также 5, Русина 1 і Поляка 1. На нашій картці було: Волохів 2, Німців 3, Поляків 5, Русинів 2, а на картці волоскій було: Волохів 7, Поляка 1, Німців 4, а Русина а н і о д н о г о ! І так Волохи вийшли з побідою; найгірше-ж потерпіли Поляки. Се стало ся тим способом, що сполучені партії були зле з'організовані, особливо-ж Німці розсипали ся на багато маленьких партійок, котрі підпирали з особистих зглядів надмірні забаги Волохів. Аж сьміх сказати: Волохів в П-ій класі на 700 голоуючих є може всего на всего 70, а для тих 70 Волохів вибрано на 12 радних аж 5 Волохів!! Декотрим Німцям урало ся в голову, що Чернівці чисто німецьке

Від Севостополя до Золотоноші.

(Подорож).

На другий вечер я те-ж був на вечерку. Зібрали ся всі ті-ж гості, що і вчера були. Знову грав батюшка на скрипці і знову молодіж співала українські пісні. Нарешті стали роздивлятися на „Зорю“, „Дзвінок“ та „Буквину“. Батюшкам сподобались всі три часописи, а поповичі, вдаючи з себе знайомих, не сказали нічого. А коли я спитав ся, як по їх думці, чи користнійше було-б, як би у нас по школах учили по українському, то батюшки згожались, що було-б краще, а молоді педагогі, навпаки, заявили, що коли в чити „мужика“ по мужичому, то Україна і до віку не отесою буде(?)... Передивляючись на „Буквину“ один з поповичів, натрапив на допис з України і прочитавши її, сказав: „Ось послушайте, що пишуть наші „українофилі“: „Наша українсько-руська ідея не вмере, не загине“. Дивує мене, яка-ж то може бути українсько-руська ідея. Знаєте що — додав він — я би автора сеї дописи за „шворот“ та в кутузку, (!?) щоб не шарив якимись українськими ідеями та й добрих людей не збивав з прямого шляху!... Після такої нелюдської погрози, я більше не хотів уже і балакати про Україну: все рівно даремно слова потратив би...

За вечерею сидів я рядом з двома поповичами (одні з них наш сільський педагог). Розбалакались про школи взагалі; я й питаю: чи вам не надокучає возитись у школі з мілкою та товкти що-дня одно і те-ж?

— Де вам не надокучає, прямо остогидло — обізвав ся наш педагог — здасть ся, як би се учителюваня не було повинністю, то я-б і до школи не заглянув. Звісно, як би я на те йшов, щоб учителювати, то й за діло брав ся б в слід, а то плентаєш ся собі — як там кажуть — аби не сидчим татарин взяти. Ждеш, як би скорійше прийшли три роки, тай годі. Та й те сказати: навіщо трудитись, навіщо надолужати, коли ось я учителюю третій рік, а „начальство“ у школі і не бачив: хоч би тобі хто заглянув...

Із дальшої балачки я дізнав ся, що такої-ж думки і таких замірів про школу і инші поповичі.

Значить, коли взяти ту масу поповичів, що розповсюджена у нас по школах, то тоді стане ясно, від чого так шкандибає, і без того преборкана наша народна просвіта!...

Догадуюсь, панове читачі, що не один з вас скаже: що він тільки й знає — „пани“, „попи“ та „поповичі“, а про нарід нічого не скаже... Зараз скажу, але скажу дуже мало. Нарід — се така річ, що про него і за цілий вік усього не розкажеш. Але що-ж вам сказати?

Я думаю, що кождий з вас про те знає, що по селах, куда-ж глянеш, скрізь страшна тіснота; землі за того зовсім не буде, бо три десятиліття, що були наділені в 60-их роках, одніому — тепер доводить ся розділяти на чотирьох. Прибавте сюда, підряд скільки неврожайних років, хворобу на скот, обкладки на дітей, великі податки, та сегорічну холеру з тифом — от вам і готові фарби для змалювання народного життя... А, та цур ему! Бо й так біля серця пече. Почну краще де-що з оповіди і про нарід.

Ідучи на Вкраїну, думав я зустрінути таке-ж саме життя, яке я бачив і знав десять років тому назад. Ні, мабуть тепер хіба увісні побачиш те, що колись було на самім ділі. Нарід сновигас неначе сонний, навіть молодіж, і та ходить засмучена, а пісня хоч би тобі де нароком залунала: тихий сум запанував скрізь. Нащо вже п'яні біля шинку і ті сидять мовчки похиливши голови. А горівку пють селяни тепер ще більше, чим колись пили. Відняки-сіроми пють від горя, останнє манатти пропивають, думаючи залиш свою тугу-печаль. А багатирі-навукі пють від радості, що наживають ся з бідної сіроми, продаючи дорого хліб та купуючи дешево землю та скотину.

Начальство-ж, дивлячи ся на загальне п'янство і собі придавлює за податки. „Як на горівку то й є гроші, а податки платити не хочете!“ гримас старшина або земський на селян. „Давайте

місто і ті псували заходи сполучених партій; через таку політику серед Німців виходять на верх люди як Мустаца, котрим лиш о те ходять, показати, що поставили на своїм, показати, що вони мають панувати, а про добро громади їм тільки жури, що про торічний сніг. Дивує нас просто, як може хтось ще гадати, що ті люди будуть добре в громаді господарити, коли вони з своїм власним матеком не вміли обходити ся, коли вони і в виділлі краєвм пр. розкидують краєвий гріш немилосердно! Не без того, щоб і сполучена партія німецька то сего то того на картці не крислила. Звичайно закидують нам Русинам, що наші виборці не йдуть разом, не тримають ся купи, що таким чином представителка Русинів „Руска Рада“ не може здержати даного слова. Тимчасом при теперішних виборах ми наглядно переконали ся, що Німці були цілком вито розбиті, що так само Поляки, котрих завсїгда за їх солідарність і згоду підношено під небеса, були різко поділені на дві партії, так що Фішер, Шіллер, Лячинський, Клетковский, Шидловський підписали ся на відозві противників, що одні Русини найліпше здержали своє слово. Тішимо ся сим, бо се перший раз, що Русини виступили при виборах яко осібна партія, і що при тій нагоді заявили вони стільки політичної зрілості, що йшли згідно за голосом „Рускої Ради“. Але й серед Русинів не обійшло ся цілком без дрібніших випадків зломання карности народної. Двом, тром так дуже припав до вподоби Вольф, що вони віддали свій голос на него, не свідомі того, що тим привели свого руского кандидата Ер. Пігуляка до унадку. Знаємо й такого виродного сина матери Руси, що імя Пігуляка на картці перерчеркнув, бо мовляв, він не потребує в Чернівцях рускої гімназії, най ся Русини вчать по німецьки! Розум сего зрадника народного ще не освітив ся наукою Коменіюса і інших педагогів, що вимагають науки в рідній мові; а зрештою се почасти й зрозуміле для нас: маючи сина Поляка, не потребує він для него

русских шкіл! Взагалі-ж ішли Русини разом, тримали ся купи і се запорука, що серед інших народностей вироблять собі поважне становиско, що з голосом їх стануть ліпше числится ся, і що чекає їх ліпша доля. Тепер вибраний лиш Волод. Ясеницький; ми маєм повну надію, що він заступить Русинів гідно в радї громадській. Але найважнійше для нас, що при сегорічних виборах вже по тисячний раз ствердило ся і справдило ся, а що знов мусим тут на вічну пам'ять записати, се та завзята ненависть Волохів супроти Русинів, котра засліпила їх так, що зачерез ню виступили вони з спільного комітету, що на своїй лісті не поставили ані одного Русина, що радо голосували на всіх інших, лиш не на Русинів. От вам явний доказ, як Волохи розуміють волоско-руську згоду! Най і сей випадок послужить Русинам в науку, чого мають надіятися від такої згоди; ми лиш виражаєм щирий жал, що шовіністичне засліплене осягнуло у них такий ступень, що зачерез се згода пожадана Русинами на довго, на довго ще не може стати ся ділом.

ДОПИСЬ.

З Раранча.

„РУСКЕ ПЫТАНЄ НА БУКОВИНѢ“. Обговоривъ буковинський православный Русинъ. Чернівцѣ, 27. октября 1892.)

Нід сям написом виийшла книжочка, котру і я дстав. Здає ми ся, що та книжочка видана п. Тиміньским, а як пї, то пустив єї в'світ другий такий ретельний чоловік, як сей пан. Та книжочка обхваляє п. Тиміньского, а чорнить чесних Русинів, п. пр. хвалить п. Тиміньского в такий спосіб, що то пїби п. Тиміньский позасновував багато читальнів і т. д., а я Вам, панове читателі, хочу розказати про нашу раранецку читальню, хто єї засновав. Прощу, послухайте!

Наша читальня заснована вперед нами самими селянами через книжки, як з чесного товариства „Просвіти“ так і товариства „Качковського“, котрі то книжки ми з книгарнів одна по другій собі купували і читали, а по другім по

більшій часті що-до читальні, то радив нас чесний п. Ревакович, котрий то пан в той час був судия в садагурським повіті. а то сей пан не тільки нас радив, але також нам до читальні подарував багато всяких книжок, а часом і гроший, за що ему честь і слава! Аж пізнійше вже був п. Тиміньский на собранію читальні. Досить, панове читателі, хто зробив нам добре, то дай Боже і ему добре, а хто зле, то най Бог его судить, нам не судити нікого, а що правда, то не гріх.

Знов в тій книжці називає той пан, котрий єї видав, наших чесних Русинів то зайдами, ба еще і іншими способами, що аж сором слухати. А то таких чесних Русинів прозиває так тая книжочка, як др. Стоцький і Ер. Пігуляк! А в друге каже автор сеї підлої брошури, що др. Стоцький не знає добре по німецьки, та тому своє внесення в соймі краєвм обговорив по руски. Одже, добрі люди і щирі Русини, яка тут велика брїхня! Бо як би автор тої брошури хотїв пізнати правду, то би не говорив брїхню, бо п. др. Стоцький був кілька років в Відні межи самими Німцями і покінчив найвишні школи, то аби сей пан не знав по німецьки говорити?! А Румуни в соймі знають більше по німецьки говорити?! Я гадаю, що і п. Тиміньский не знає більше по німецьки говорити як др. Стоцький. Але-ж бо тому говорив др. Стоцький по руски, бо преці Русин; таже п. Тиміньский нераз і нам самим селянам наказував, щоби ми инакше не говорили і не писали як где потрібно лиш по руски, а п. Тиміньский тепер в соймі сам знімчив ся, а нареді Румуном стане, бо видко з тої підлої брошури, куда стежка в горах.

Далі знов що тичить ся зайдів: чоловік, котрий еще не зійшов з ума, і котрий має здоровий характер, то не повинен нікого називати зайдами, а ще такого, як п. др. Стоцький, котрий то пан нікому нічого не провинив, що сине за нігтем, се може признати кождий совістний і ретельний чоловік. Наша буковинська Русь повинна еще подякувати таким панам як др. Стоцький за дбалість про нас, бо прецінь вони не відступають від нас як п. Тиміньский, а працюють совістно і ретельно для нашого добра, хотяй родом з Галичини; а хто жє під опікою нашого Найяснійшого монарха, то не єсть жадеи зайда! Ми, буковинські селяни, не будем на то дивитись, чи хто з відки зайшов, чи прийшов, бо в тім не залежить; ми будем на то дивитись і уважати, хто нас, темних мужиків хоче або старає ся просвітити, щоби ми не спали і не давали ся на всі боки кривдити, та щобиємо пізнали, що ми горожанам держави австрійської і що нам належать ся такі самі права як і всім найбільшим панам. А чи той, хто нас хоче просвітити, єсть родимий Буковинець православний, чи унійт родом з Галичини, на то ми не будем уважати, а будем вдячні одному і другому, коли нас поведуть до-

хоть з колїна вилупити... Таким побитом повстає між народом та начальством незгода і навіть ворожнеча. Начальство дивить ся на селянина, яко на розбещене ледащо-паницю, а селянин почитає кождого з „начальствующих“ своїм притїснителем. Дійшло навіть до того, що парід не доймає віри ні висшому начальству, ні земским, ні старшинам — нікому. Доказом сему може бути ось який факт показуючий, що селяни більш довіряють оповіданням своїх „братчиків“, чим „офіціальним циркулярам“ та поясненням начальства.

Одного дня, на великодних святах, ляг я після обїда віддохнути, і тільки що очима звів, коли брат будить мене: „вставай — каже — до тебе чогось люди прийшли“. Я встав, виийшов з хати, аж біля порога стоїть людий чоловік з п'ятдесять. Похрестувались, а далїй кажуть: „угадайте, чого ми до вас прийшли“...

— Не знаю. Скажете чого.

— То бачите, ми думаємо, так як ви бували і в Петербурзі і скрізь по святах, то чи не чули досконально, як воно люди йдуть на „вільні стени“? Кажуть би то, що є така бумага, в котрій сказано, що всякому, хто піде на поселення, дасть ся 15 дес. землі на душу, ліс на постройку, пару волів, корову, десяток овець і казюнна доставка. Уже з деяких сел, де начальство лучче, парід давно повиходив, а ми торік зібрались були зовсім і посемейні списки понаписували та

понесли до земского на підпис, а він як узив та там і застряли. Просили, просили — не віддав, так ми післали двох чоловіків до губернатора. Приїхали, подали прозбу, а він тільки в руки взяв та й каже: „А, я про се знаю, йдїть собі до дому, я на тім тижні буду сам до вас“. Ну й що-ж: приїхав, пообїдав у земского, побалакали як слїд, а тоді вже і нас позвали. Почав губернатор приказувати, щоби жили мирно, не бунтувались. Тепер — каже — виийшов такий приказ: обождати рік, а потім вам скажуть, як і що буде. З тим і поїхав. Так ми поюртувались, поюртувались тай затихли.

— А ви-б пішли у волость та розпитали, там же все знають.

— Хто-ж там у волості скаже правду — старшина чи писар? Вони дійсно знають, а спитайте, що вони вам заспівують: те-ж саме кажуть, що й губернатор казав: приказано обождати, а там начальство обявляє. А ми догадуємось, що воно щось не так. Кажуть би то, що пани не хотять відпускати людий, бо як поменьшас селян, то тоді дорого доведеть ся платити робітникам, а тепер роблять чуть-чуть не даром. От ми і міркуємо, так як всі діла йдуть через паниські руки, то вони, що для селян гаразд а для них не вигідно — задержують у себе. Так і про сі вільні стени...

Я став упевнити селян, що ніхто не може задержувати або затаїти яку небудь бумагу, бо

за се закон карає всякого, не дивлячись хто він — пан чи мужик.

— Ні, що не кажіть, а воно щось не так. Он Євхим Цїпенко їздив на ярмарок і там розбалакав ся з якимсь чоловіком про поселення, так він дав ему списані „правила“, а настояща бумага — каже — є у Марка Овсюка в с. В. Б...ці. Розказують, що Марко сей був у Москалях на Кавказі і стояв на часах. Приходить якийсь генерал, розпитує, як іде служба, хто в него є дома і як живуть. „Розказуй — каже — все до нитки“. Марко, не будь дурень і розказав про все, як живуть дома і як тепер стало скрутно на землю. Тоді генерал написав ему таку бумагу, в котрій сказано, куда їти на поселення і скільки чого дасть ся. Іди-ж — каже — до дому та розказуй всім людям, нехай молять ся Богу за здоров'я „Міхаїла“, а то ви за панами не добетесь товчу. Значить, то був не генерал, а князь Міхаїл. Так от тепер від того Марка всі люди переписують, мабуть і ті правила, що в Цїпенка списані з них. Позвати би Цїпенка, хай покаже „правила“, — обїзав ся хтось з селян.

Через пів години прийшов Цїпенко і принїс аркуш помятої бумаги, списаної невмілою рукою. Роздивляючись наші „правила“, легко було догадатись, що їх хтось видумав, бо там таке було понаписувано, що як би поселенням дано десятую частину, то п тоді-б було ще надто багато.

рогою правдивою, але ніяк не подамося за зрадниками, за такими подібними як п. Тиміньський, що ще недавно горлав против Румунів, а тепер їм ся запродав. Ми хочемо найперше нам належних прав, хочемо стати свідомими Русинами, а угнетатись нікому не дамося і не підємо разом з п. Тиміньським в найми до Румунів, котрі в спілці з владиком раді-б руску мову, руский нарід змести з лица Буковини. То може п. Тиміньський так тягне за Румунами через то, що в виділі краєвім має вибачувати 6000 зл. і що Румуни его до того виділу вибрали?!

Знов пишуть там в брехливій своїй брошурі за п. Дашкевича, що то ніби п. Дашкевич не знає добре по руски писати, а я видів письмо п. Дашкевича, а так же видів письмо і п. Тиміньського, то можу сумлінно посвідчити, що не ліпше п. Тиміньський пише по руски від п. Дашкевича..

Знов пишуть в тій брошурі чи то в книжочці, що то ніби румунські панотці дуже велику працю поклали на то, закїв люди привели до тверезости як і до просвіти. Гей! люди добрі! Тут ви вже всі видите, як перебрав ся автор з своїм письмом. Порахувати можна на палцях хіба кілька тих щиро-русских православних панотців, в котрих руске серце бе; тоті панотці правда по селах позасновували там якогось ладу, а більше на цілу Буковину хоть з свівкою шукай і не знайдеш! А правда, панове газди? Ану, подивіть ся всі разом як один муж, чи то в рускім селі, чи в румунськім, чи єсть там де якийсь лад, коли панотці пють враз з мужиками! Ба! коби лиш пили, але то єще ніякшо діє ся, як я видів і чув на однім парастасі. Панотець румунський — на то і свідки маю — покунає горівки і питає ся: а звідки та горівка? — Каже доматор: від Корна. — От видите, каже панотець Т. Т., кілька я вам заказую, аби ви не брали в Шулима горівку, бо він дуже псує; беріть лиш від Корна, бо в него ліпша горівка. — Я собі гадаю, „з меншого болота та в більше“; то таке православіє, то так панотці православні вчать людей?; Таке православний той, хто правою дорогою іде або правду творить, а не той, котрий брехню робить, хотий би він був з Галичини чи то з Америки, а як він правою дорогою іде, то він єсть православний, а як іде кривою дорогою, то єсть кривославний; так і сей панотець від одного жида вирвав чоловіка, а в другі дітчі зуби єще гірше зажав. Оттак то, люди добрі, вчать панотці румунські, і то багато по наших селах так діє ся.

Оттак сей панотець, за котрого я тут говорю, як покунає горівки, що дуже добра від Корна, то вишив дві гарні порції (два килишки), а як прийшов килишок від дяка до мене, то я передав другому чоловікові, котрий сидів коло мене (бо я горівку не пю), а мій панотець здивувався, тай каже до мене: „А ти, Стефане, все не пєш?“ — А я кажу до панотця: „Ні, не пю,

Скільки не впевняв я селян, що се все видумано, щоб баламутити та обдурювати людей; так куда вам — селяни і слухати не хотять.

— Воно може й є тут яка небудь помилка — кажуть вони — але ж можна поїхати до того Марка та подивитись на ту бумагу, що князь дав.. А далі давай мене просити, щоб поїхав з двома чоловіками в с. В. Б...ку та роздивив ся на Маркову бумагу. — Ви-ж таки розбираєте по бумагах краще, як наші письма, то будьте ласкаві, спитайте все як слід. Ми за вас вік Бога молити мем: бо далєбі, нікого більше просить. Декому, по правді сказати, не довіряємо, а кого-б і можна післати, той мало грамоти тямить. А так, як ми вас знаємо змалку, як ви ще жили в селі — орали й косили разом з нами — то надємось, що ви „москаля не підвезете“.

Як я не відговорював ся, що мені й незручно і ніколи і що певно, віякого Марка з „бумагою“ ми не знайдемо, — громадяни стояли на своєму. „Та вже будьте ласкаві, послужіть нам, ми вашої послуги не забудемо, бо тільки на вас і надія, що ви розкажете як слід, а то нігде правди не допитаємось“...

Нігде дітись, треба було їхати: иначе селяни сказали-б, що я погордував ними, або ще й гірше — подумали-б, що я запанив ся та заодно з банами не хочу сказати їм правди.

єще від того часу, від коли в нас читальня єсть“. — „Ну, то добре, каже панотець, коби ся мав багато таких людей з собою, аби не пили!“ — А я собі гадаю: Господи, а Ви панотче до чого в селі? аби лиш борідку та червоний поясок погладувати, та вважати, аби черево не схудло, а більше до нічого?! Оттак то наші румунські панотці знають учти, а кілька то би єще і інших таких подібних випадків міг я тут написати, але тимчасом бувайте здорові

Ст. Гудзоватий.

Перегляд політичний.

В радї державній внесло правительство провізорію бюджетову на три місяці, бо заходила обаша, що так як фонд диспозиційний, можуть перепастись і другі важливіші позиції бюджету.

Непорозумінє сполученої лінії з правительством не тільки не зменшило ся але противно збільшило ся, і демісія німецького міністра Гр. Кінбурга вже прийнята. Гр. Кінбург іменовано президентом сенату при найвишнім трибуналі у Відні, а небагом має наступити іменуванє нового міністра на его місце, а крім того так же на місце Гр. Пражака.

Переводячи в жите ухвали посвідчених делегаций зарядив цісарь, щоби підвишено стан підчас мира воєнків в полках: 2, 4, 7, 15, 17, 19, 22, 23, 24, 27, 31, 32, 34, 38, 46, 47, 69, 71, 81, 82, 85, 95, 97, 100 і 101 в кожній компанії о одного капітала, 2 фрейтрі і 6 простих воєнків. Сей стан підчас мира буде називатись „нормально висший“, а давний стан „нормально низший“. Нормально висший стан підчас мира одної компанії виносить разом з офіцерами 95 воєнків, а нормально низший 86 воєнків. Т. зв. підвищений стан виносить як і перед тим в одній компанії 131 воєнків. Загальне підвишенє стану в тих 25 полках виносить на 1893 рік 3600 воєнків.

Російський царь приймає минувої п'ятниці на довшій аудієнції редактора „Громадянина“, кн. Мещерського. Сей факт викликає більше вражєнє в кругах політичних і воєнних, бо „Громадянин“ виступив перед кількома днями з острою статєю против союса Росії з Францією.

В губернії варшавській мають побудуватись в найближнім часі нові будівлі воєскої, а іменно п'ять маґазинів на припаси поживи.

Суд воєнний в Харкові оголосив засуд що-до осіб, котрі брали участь в заколотах підчас епідемії холеричної. Засуджено 23 обжалованих на кару смерті, 38 на тяжкі роботи в каторгах, 18 на довшу в'язницю, а 78 обжалованих увільнено.

Figaro доносить, що вел. кн. Сергій в розмові з кількома анґлійськими дипломатами

впевняв о мирнім настрою Росії, а між иншим заявив, що царь цілком не гадає упорядувати квестію всхідну при помочи особного договору з Францією.

Після донесеня Pol. Corr. з Петербурга, правительство російське закаже безумовно від Нового Року жидам займатись торгівлею в Москві. Дозвіл на веденє торгівлі будуть могли дістати лиш ті, котрі перейдуть на православіє; вони дістануть карти промислові, але й то аш по чотирох роках.

Journal de St. Petersburg пише: Праса німецька має претенсію до російського правительства, що воно нароком проволікає переговори в справі російсько-німецького договору торговельного. Ті закиди неоправдані. По передвступнім порозуміню оба правительства вислали до себе ось які документи: 1. В падолисті 1891 р. вийшло зі сторони Росії предложєнє приступити до переговорів торговельних. 2. В лютім 1892 р. Німеччина відповіла. 3. В марті занедажує Вишнеградский; іменованє нового міністра скарбу наступило аж в серпні, але помимо того Росія вже в липні вислала меморіал до Німеччини. 4. Німеччина відповіла на сей меморіал в серпні. 5. Росія відповіла на німецьку ноту в падолисті, бо новий міністер скарбу потребуєвав якогось часу познати ся з цілою справою. На сей послідний меморіал Росія ще не дістала відповіди.

В Франції уложено вже новий кабінет. Склад его такий: президентура і справи заграничні Рібо, справи внутрішні Любе, судництво Буржоа, фінанси Рувіє, війна Фрайсіне, маринарка Бірдо, рільництво Девель, публичні роботи Віст, торгівля Сарієн а просвіта Діпві.

В цій Шведії ведєсь агітація против Росії. В містах устроюють ся збори і ухвалюють ся на них протести против гнету, який зазнають Финляндії від російського правительства, котре не звважаючи на запоручені трактати гнобить населєнє надбалтійських провінцій. Сю агітацію антіросійську викликав виступ Вікселя, котрий на одних зборах підніс гадку, віддати Швецію під протекторат Росії, бо лиш в сей спосіб Швеція забезпечить своє національнє існуванє. З разу хотіло кравительство заридити слідство о зраду держави против сего Вікселя, але відтак залузило свій намір, щоби не викликувати великого заколоту.

В Іспанії наступила зміна кабінету. Теперішнє міністерство консервативнє Кановаса уступило, а наступає ліберальнє міністерство Саґаста. Се вже від давна такий порядок в Іспанії: по Кановасі приходить Саґаста і на відворот. Королева реґентка згодила ся на предложєних від Саґаста членів кабінету, а навіть пристала на розвязанє теперішних кортезів і розписанє нових виборів. Новий кабінет буде мати тяжку задачу, бо мусить ратувати Іспанію перед банкрутством.

Будапештєнські газети представляють ситуацію в Сербії грізною. І так двоєсять, що радикали підготовляють ворохобню в деяких місцевостях. Міністерство і реґенти знають про се і навіть бажають, щоби прийшло до якої меншої ворохобні, бо тоді могли би виступити з всею силою против радикалів і заповнити собі більшість при виборах до скупщини. Если би справді існував такий намір сербського правительства, то не було би чого побоюватись сигналізованої „революції“. Можливо, що ті всі вісти опирають ся на офіціальних інформаціях. В 1883 р. в часі ворохобні в Тимоку так само стояли річи.

Румунський парламент ухвалив майже одностайно річну дотацію для наслідника престолу в квоті 300.000 франків, з котрої то квоти половина може бути виплачена княгини Марії, з котрою повинчаєсь князь Фердинанд.

Після вісти в Pol. Corr. з Цетинії, порішили емігранти з Босни і Герцєговини, проживаючі в Чорногорі, вивандрувати з весною до Сербії, а взгядно Болгарії.

В газетах заграничних, а по части і російських, понєслась вість, що населєню Росії в деяких губерніях знов грозить голод. Розумієсь, що в російських газетах подаємо лиш легесенькі натяки про нужду і голод, але що такий стан в дійсности, виходить з вістки в „Новім Времени“, котре згадуючи при якусь менше

Налагодили громадяни підводу, староста дав двома чоловікам свідцтво, що вони ідуть по такому то й по такому ділу, так ми на другий день, що й сонечко не сходило, рушили в дорогу. Погода була не зовсім холодна та й не тепла: в повітрі стояв не то туман, не то явась воґа. Конинята тупали шпарко, візок підсакував по труський дорозі з грудки на грудку. Їхати треба було сільськими шляхами, верст 75. По дорозі, селах у пяти чи в шести, заїздили ми до волости та розпитували, що там чути про „вільні степи“, чим близше підїздили ми до с. В. Б...ки, тим більше зміняв ся фантастичний розказ про Маркову бумагу. А коли ми були вже за десять верст від цілої нашої подорожі, то люди сказали нам, що все то неправда: ніякої в Марка не має бумага, бо він і в Москалях не був. Даремно ви, люди добрі, коний загнали...

— А що, не моя правда? сказав я: тепер самі бачите, що все то вигадки.

Попутчики мої тільки плечима здвигують. „Дідько-ж его знає, розказують, буцїм то й правда, а виходить — нікому не вір... Однече рішили все таки їхати далі і побачити самого Марка.

(Конець буде.)

важну подію, вказує zarazом на грозичу нужду і завзиває до складання датків. „Новое Время“ пише так: „Комісія при комітеті для сільських шкіл народних, котра мала поручене збирати датки для сільської молодіжки шкільних в губернях потерпілих неврожай, заняла ся устроєнем заведеня, в котрих роздає ся даром теплу страву. З письма, розісланого сею комісією, виходить, що населене в многих селах терпить і тепер голод. В наслідок того порішила комісія удержувати і сеї зими згадані заведеня з теплою стравою при сільських школах, а крім того устроїти норі в околицях, де найбільша нужда. На посліднім засіданню комітету зазначив предсідатель, що г-р. Лев Толстой справедливо жалює ся на се, мов би многим людям вже накупило ся збираня жертв для населеня, потерпілого неврожай. А однак сї збираня жертв необхідні. При кінці завизвав предсідатель членів комітету, щоби вони устроювали дальші складки і самі докидали свої ленти для улекшеня нужди“.

Парламентови грецькому предложив Трикуніс бюджет на 1893 р. Преліміновані доходи виносять 110 мільонів франків, а преліміновані видатки 104 міль. В порівнянню з теперішнім бюджетом виказує бюджет на 1893 р. п'ять мільонів ощадности, головню з етату войскового. Рівно-ж заявив Трикуніс, що заплата купонів від облігацій позички державної, западаючих дня 1. січня 1893 р. вже запевнена.

Для Финляндії виготовлено в сенаті нові проекти таких законів: вел. кн. финляндське ділить ся на губернії і устанавляєсь окремий заряд тих губерній; відтак має видатись окремий кодекс карний для Финляндії. — Як бачимо, намагаєсь що-раз більше знищити автономію Финляндії.

Дрібні вісти.

Буковинська депутація в Єго Величества цїсаря. Минувшого понеділка приймав цїсар на авдієнції буковинську депутацію складану з відпоручників відділу красового і сенату академічного і бурмістра міста Черновець в справі заведеня при черновецькїм університеті медичинського факультету. Цїсар обіцяв сю справу докладно розслідити і бажання краю заспокоїти, если лише не покажуть ся великі труднощі в згляді фінансовім. З кождим членом депутації говорив цїсар з особна дуже ласкаво і винищував ся про буковинські стосунки.

Вибори до ради громадської відбули ся з П. класи 13. с. м., а з І. класи 15. с. м. Вибраними зістали з П. класи: В. Ясеницький, Н. Негруш, др. Е. Райс, др. А. Тобора, Ф. Вільгельм, А. Чунтулак, М. Андронік, В. Белдович, др. М. Голденберг, Н. Мустаца, В. Морар, К. Вольф; з І. класи: Ф. Фірт, др. Г. Кізлер, др. І. Рот, І. Стайнер, І. Ваць, др. В. Залозецкий, др. Ф. Ціглавер.

А. Кузела, учитель музики при семінарії учительській в Чернівцях, уложив дуже штучно практичну табелю, котра представляє наглядно цілу науку музики. Се є до тепер одинокий спосіб, котрим можна і науку музики наглядно зробити. Ся табеля употребляє ся уже другий рік в учительській семінарії і в висших класах школи вправ з дуже добрим успіхом. Можемо сю табелю припоручити любителям музики, а особливо учителям народним. Замовити можна єї у самого видавця і через книгарню Р. Шалього. В великім форматі коштує 3 зл., а в малім 50 кр. До табелі прилучено видавцем зрозуміло написане пояснене в німецькій мові.

В три дні по вінчанню. В Чункові рілник Матвій Прудан оженив ся з молодою дівчиною, котра за него виїшла лише з волі родичів. В три дні по слюбі молода жінка хотіла убити свого чоловіка і в сні пробувала підрізати єму горло. Прудан збудив ся і перешкодив дальшій операції, але рани єго і так тяжкі.

Чудотворний рабин в клопоті. Недавно стала ся в Садагурі смішна пригода, котра скінчилась зовсім немилю для одного тамошнього сина Ізраїля. Один рітмайстер від драгонів, що там стоять, любить штуку фотографічну і тому шукає до свого

збору фотографій спен характеристичних. В тій цілі задумав відфотографувати чудотворного рабина в хвили, коли окружений жидами виходить в суботу з божниці. Така сцена для артиста цікава. Одже рітмайстер устанив прилад фотографічний перед божницею і чекав. Але рабин, що сидів у божниці, дізнав ся о тім і сказав, що не дасть ся відфотографувати. Вислав парламентарів, щоби рітмайстер, покинув свій намір, а коли се нічо не помогло, то постановив сидіти у божниці до самого вечера. І справді сидів у такій облозі. Не знати, хто був би побідив, коли-б не инша пригода, що сталась тимчасом. Один жид вибіг перед божницею і зачав дихословити рітмайстра. Се розгнівало рітмайстра так, що він забув і прилад і рабина, а побіг до касарні жандармерії і казав увязнити відважного жидка. Так і стало ся, але рабин тимчасом утік до дому і таки не дав ся відфотографувати.

Убийство у Відні, яке стало ся послідніми днями при улиці Одеон викликало було не малий переполох в цілїм місті, бо розійшлась була чутка, що у Відні появил ся звистий Джек порук, що то свого часу допускав ся убійств на дівчатах в Лондоні, одного по другім. Перед кількома днями убив хтось дівчину Тересу Струклъ, публичну розпустницю, котра однакж була і дуже погана і вже постарша та й дуже бідна. Не можна було припускати, що єї убив хтось із задрости, або щоби може забрати єї скарби, котрих вона зовсім не мала. Аж оногоді ціла справа розяснилась. В пратері знайдено якогось висїлця на дереві. Показало ся, що то був давний коханок Тереси і називав ся Франц Губер. Він то зайшов був тої ночі, коли Струклівну найдено убиту, з нею до дому і єго виділи чотири особи, котрі відтак і розізнали труна. Єсть то одже вже третій убийник у Відні, котрий по убійстві сам собі відобрав жите.

Кілько людей померло в Росії на холеру. Після урядових вістий від початку вибуху холери до 27. вересня померло 213.436 осіб. В губерніях полуднево-західних, а іменню в кївській померло 2.439 осіб, в волинській 44, чернігівській 201, полтавській 569. В подільську губернію зайшла епідемія аж по 27. вересня.

Чи адвокати промисловці? Оригінальне рішення видав Трибунал адміністраційний що до стану адвокатів, кандидатів адвокатських і конципїєнтів. Міністерство справ внутрішніх рішило було, що адвокатуру треба уважати за рід промислового підприємства, що одже кандидати адвокатські і конципїєнти — ако „помічні робітники“ мусять обезпечувати ся в робітничих касах для хорих. Против того оречення внесли віденьські адвокати, кандидати і конципїєнти зажалене до адміністраційного трибуналу і доказували, що адвокатура не єсть „промислом“, а єї помічники не суть челядниками або термінаторами. Одже дотична розправа відбула ся тому кілька днів під проводом президента г-р. Велькредіого. Заступник зажалене др. Ледерер доказував, що гідність академічна, докторський стовень, адвокатів і кандидатів адвокатури — се не то само, що титул „купень“, або „промисловець“, або „челядник“. Така аргументація не пересвідчила трибуналу і він відкинув рекурс, ако безпідставний. Бо адвокатуру зі становиска промислового законодавства треба уважати промисловим підприємством, одже помічники адвокатські мусять обезпечати ся в касах для хорих. На гідність академічну не можна в тім випадку зважати, бо тут розходить ся о приміну закона лише економічного, для котрого наведені дані зовсім не міродайні.

НАДІСЛАНЕ.

„Мамо, на Різдво дістану чейже знова одну скриночку доповнюючу до будованя домиків?“ Так, здаєсь, питаєсь много дітей, а розумійши з них додають єще: Мамо! мусить бути таке а таке число і якір мусить на ній бути, бо инакше не можу їх ужити до моїх двох якорових скринок будовляних. Так є і в дійстности. як бачимо се з великої листи похвал фірми „F. Ad. Richter Cie“, у Відні. Між подарунками на Різдво найвідповіднійші суть безперечно якорові скринки

будовляні; хто їх бачив у знакомого, той собі їх купує, а хто їх має, побільшає їх що року через закупно доповнюючих скринок. Се річ неможлива при жадній иншій забаві, що без винятку стають ся в короткі без цартости. Противно-ж якорові скринки будовляні остають літами і зі згладу на тревалість, суть найдешевшим подарунком.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 16. лют. грудня 1892-го р. за 100 кільограмів найліпшої:

пшениці	7.60—7.80	зл.
жита	5.90—6.00	„
ячмею	6.——6.25	„
вівса	4.80—4.90	„
ріпаку	11.50—11.75	„
конюшини	64.00—66.00	„
кукурудзи	4.90—5.—	„
гороху	5.75—7.—	„
оквоти	11.75—12.00	„

Вже готовий

Буковинський православний

КАЛЕНДАРЬ

на рік

1893.

Зміст: Календарь церковний і астрономічний, свята червоно друковані. Часть інформаційна: всі належитости штемилеві, плин їзди і тарифа всіх бук. і гал. залізниць. Устав церковний, богата й ілюстрована часть забавна й наукова, найновіший шематизм буковинський, оповіщена.

Ціна 30 кр., поштою 35 кр.

Висилає ся лиш за гроші або на замовленя.

Адреса:

Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях
улиця Петровича ч. 2.

Ріхтера забавки терпеливости: Ломи-голова.

Хрестолом, загадка круга, головолом, пітагорас і т. д. тепер ще забавнійші, як перше, бо в нових зошитах поміщені й задачі для подвійних забавок. Лише з правдивою маркою „якір“. Ціна 35 кр. від штуки.

Тисячі і ще раз тисячі родичів признали велику вартість звистих Ріхтерових

„якірних коробок з камінчиками до будови“.

Нема ліпшої і більше поучаючої забавки для дітей! Сі „якірні коробки“ є найліпші і зі вагидів на тревалість найдешевші подарунки різдвяні для малих і більших дітей. Близні відомости що до „якірних коробок“ і що до „забавок терпеливости“ можна знайти в новім цїнніку з прегарними видами будовль. Всі родичі повинні сей цїнник як найскорше від підписаної фірми зажадати, аби завчасу могли собі вибрати справді гарний дарунок для своїх дітей. Хто не хоче тяжко обманутись при куупі безвартовних підробленя, сей най відкине кождо коробку без нашої фірми і марки „якір“ ако фальшиву. То-ж треба жадати лише „Ріхтера якірні коробки з камінчиками до будови“, котрі завше, недосагнені в свої вартости продають ся за ціну 35, 70, 40 кр. до 5 зл.— і вше у всіх видійших складах забавок.

Ф. Ад. Ріхтер і комп.
перша австрійсько-угорська фабрика коробок з камінчиками до будови.
Відень, I. Nibelungengasse 4.
Rudolstadt, Olten, Rotterdam, London, New-York.

Видає: Сільвестер Дашкевич. — Відповідає за редакцію Михайло Токарик.

З печатні Г. Чопна.

Предплата
и латна в Чернівцях
 вноситься:
 на цілий рік 5 ар. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниці 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горовіца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить що тижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповідання і прилоги обчислюють ся по найдешевших цінах.

Ч. 50.

Чернівці, дня 11-го (лат. 23-го) грудня 1892.

Рочник VIII.

Там добре, де нас нема!

Один Русин з України прислав до „Батьківщини“ писемко, в котрім остерігає наших селян, котрих збирає охота покидати свій край і переносити ся за границю і так в нїм розказує:

„Там добре, де нас нема“ каже одна з гарних наших українсько-руських пословиць, та й правду вона каже, дуже певну правду, бо-ж доводять се добре галицькі та й буковинські селяни, ті, що кидають ріднесеньку свою країну, і чомусь пруть ся тай пруть ся до Росії. Пруть ся вони, гадаючи, що ось там солодке, найсолодше житє; там землі, ґрунту аж надто доволі, так доволі, що аж займай єї, кому скільки забажаєть ся. Оттак собі вони думають, але-ж дуже, дуже помиляють ся. А що я се слово кажу не аби-б казати, не з вітру, мовляв, то і наведу до того дещо, в чому навіть невірним можна на свої очи ввірити ся і не мандруючи нікуди, а сидючи навіть дома в своїй хаті.

Сими днями я і всі у нас читали в харківських часописях „Южному Краї“ і „Губернських відомостях“ відозву до добрих людей, урядову, підписану ключарем харківського собору. В тій відозві кажесть ся, що в однім селі, коло слободи великої Любонтини харківського повіту, верствів з сорок від Харкова, церков валить ся. Оце-ж і просять, щоб добрі люди склали по можности свою офіру, щоб підперти єї. Валить ся-ж та церквя Божа не через що инше, як тільки через те, що парохияне єї дуже, дуже убогі. Мають вони всі тільки по пів десятини (фальчі)! А знаєте ви, що то воно є тоті пів десятини?

Се місце, де хата стоїть, та огород невеличкий, та й все то й пів десятини. Нікуди навіть і одного зернятка кинути, щоб слякй-такий, хоч невеличкий, та власний шматочок хліба мати. Про те то я вже і мовчу, щоб де-б хоч би оберемок сінця накосити. Еге, і таких сел існує у нас не одно, а богацько їх.

Правда, що є у Росії богацько, дуже богацько й вільних земель, але де вони? Землі ті аж в Сибіру, у Азії вони тільки й є. Як же воно на них та добре буває тому, хто туди добереть ся, то свідчить ось вам сегочасний випадок таких мандрівників, що сими днями випадково прислали до своїх односельців лист і лист сей надруковано те-ж у згаданих часописях.

Є коло Харкова зовсім недалеко верствів за 10 не більш, велика слобода Деркачі. От сеї весни і вирядили ся не мало, не богацько, родин з 50 та й помандрували таким великим товариством у Сибір на вільні землі, у томську губернію. Збираючи ся йти туди, збули ся вони всего свого, якого хто мав господарства, і всего того, що належало до господарства, й до того ще, як і звичайно, за пів, а то й за чверть кошту. Прибули вони у ту томську губернію ледви у осени, та й ухватили там шилом патоки. Привідець їх прислав ще відтіля лист до своїх Деркачівців, який, як я казав, і надрукований ось у часописях. Ось що він пише у нему: „Прибули ми, каже, на вільні землі, а вільні землі ті лежать у великій пустини. Таке та пустиня, що верствів за 200 від нас, від того місця, де ми стали коном тільки є невеличке місто, а то далеко, навколо

ані села-ж тобі, ані найменшого хутірка, ані оселі-ж тобі ніякої. Звіри тільки одні, та ми, та й годі. Степ голий, міст ніде ніякого, хоч якої небудь, хоч маленької навіть хатинки вибудувати нема з чого. Але й те все дарма, ще й те не головне, головне-ж, що прибули ми потомлені, потрачені; униншого ані шельога-ж не лишило ся при душі; богацько між нами слабих, богацько і дїтний і великих, знеселивши ся за довгу путь, дорогою ще повмирали. Голодні ми тут і голодні. Хліба і з грїшми, хоч би і з великими, не то що задля їди вже, але задля насіння і одного зерна добути нема де. Як нас доси тільки і Господь на світі держить, сами дивуємо ся. Не знаємо ще де і як будемо тут і зиму, яка дуже зарані тут лягає, люта буває і довго держить ся, зимувати. Починаємо землянки копати. Як що не будемо до вас листів досилати, то не дивуйте ся і не лічіть ще по тому за померлих, бо-ж не можна-ж нам тое, бо-ж кажу-ж, місто се де є почта, за 200 верствів від нас. І тепер пишемо, дякуючи тільки випадкови, що два чоловіки заздальгидь тїкають від нас до дому, не хочуть вони коштувати й на далі з нами, може ще більшого ніж доси лиха, якого ми самі зробили собі через свій дурний розум. Передаємо отсе через тих руки вам і лист. Пишемо вам і Богом просимо не робити так, як ми накоїли! Не шукати красного там, де нас нема. Кайте ся земляченки, на нас дурних. Як що сему нашому листови може хто віри не дїє, то нехай той розпитаєть ся у тих, які его принесуть, го ті вже тим по-свідчать, а то ще і докладніше де-чого богацько розповідать.

Від Севостополя до Золотоноші.

(Подорож).

(Конець.)

На другий день, під ранне снідання, ми були в с. В. Б..., допитались, де живе Марко Овсюк і попутчики мої пішли розпитувати про цікаву для всіх бумагу. Я зостав ся біля воза. Через пів години виходить жінка і просить мене в хату. Увійошу; дивлюсь: за столом сидять чоловік п'ять тамошних селян, а один стоїть з фляшкою в руках та частує (то був сам Марко). Побачивши мене сидівши за столом, замешушили ся і стали виходити ізза стола, а Марко підійшов до мене та просить роздгаться та сісти за стіл. Я сказав, що роздгаться не буду, бо ми-ж не на довго, а за стіл то-ж не сяду, бо горівки не по та вже й посїдає.

— Гм... буркнув якимось хитро Марко. Так ви кажете, приїхали узнати про по селян? Так... Я нічого не знаю. На те є волость... А то в нас є і становий... Ми знаємо всі ходи і виходи, даром, що мало грамотні... Ах! давайте красше випємо... Та знову підійшов до мене з чаркою, вдаючи за себе зовсім п'яного. Я нічого не знаю.

— Як же ти нічого не знаєш? обізвав ся хтось з селян; адже в тебе-ж є бумага; покажи панови, хай подивлять ся та й нам розкажуть...

Зась! не ванте діло... Марко знає, що робить!...

Гм... як же се вам так лучилось: ви пан та по мужичому ділу приїхали? Чудно. Положим, ми трохи знаємо таких панів, що з мужиками за панибрата... Торік з жандарским полковником коняку перегнали, доганяючи одного такого панка.

— Що ти верзеш пришепенуватий, — сказала жінка. Коли нализав ся, то красше ляж спати.

— Твое діло — біля печі... Я п'яний та упрямий... Мене не піддуриш, я все бачу, наскрізь. Я сегодня маю заробіток. Потім Марко обернув ся до мене: так що-ж, пане, випємо, поглядим дорогу переселянам! Ха, ха, ха! цинічно зареготав ся він, плеснувши мене по плечу.

Побачивши, що Марко має якісь заміри, я сказав: ви балакайте та знайте й міру.

— Хто? Я? Я, Марко Якович! Мене знає вся округа. Знаєш, пане, я тепер тебе не випущу з хати, тепер ти в мене — отут, — показуючи на сїплений кулак — майже крикнув Овсюк.

Знаючи, що з п'яним балакати — все одно, що воду в стуні товкти, я післав одного свого попутчика за старшиною. Хвилини через 20 прийшов старшина. Я розказав, як Овсюк образив мене, похваляючись не пустити з хати.

— Хотіли ви від мошенника чого путнього ждати? Він же баламутить всіх людей. Се-ж сільський шинкар: у него всі люди в довгах, як у павутині...

Марко-ж побачивши у вікно, що йде старшина, звалив ся біля полу і хропе, буїм то заснув...

Оказалось, коли я сидів у хаті, Марко післав когось за соцьким і за десятиниками, щоб арештувати „политичного“ (?).

Старшина звелів взяти Марка на три дні в холодну, а ми з попутчиками поїхали до дому.

— Он воно як домати віри ріжним брехням, — казали мої попутчики, киваючи головами. От тобі й Марко! З роду з віку не бачили таких людей, та бодай їх більш і не бачити...

Не думав і я, що зустріну на Україні, проміж простих селян, такого „типа“ як Марко Овсюк. Звістно, завсїгди були і тепер існують по селах глитаї-павуки, але колишні глитаї, крім власної кпшені, не мали ніяких инних замірів, а глитаї „нової формації“ дбають про свою кпшеню не менше старих, та ще й вкидають ся зовсім не до свого діла: в кожій інтелігентній людині, котра хоч капельку прихильна до бездольного селянина, вони вбачають „политичного“. І треба бачити самому таких Овсюків, щоб уявити собі з якою радістю зустрічають вони підозріваему ними людину. Здаєть ся, коли-б Марко і не сказав був, то можна було на очах прочитати его слова — втіху: „Я сегодня маю заробіток!“... Овсюк — се зовсім новий тип, і доси незнаний на Україні: се сегочасний продукт звістних цивілізаторів...

До листа того доданий ще і чималий спис померлих вже, і хорих на вмируще. От так буває шукати, квапити ся на красше там, де нас нема.

Зауважте-ж се собі ви всі охочі до мандрівок куди инде. Перечитайте се письмо самі та перекажіть другим, щоб знали, яке добро їх жде в пустини, де засилають лише злочинців та нещасливих, урядом за кару.

КВАКУН.

В який спосіб хотів стати Васи́лі́ка Морар послом?

Перед кількома днями відбув ся перед краєвим судом карним в Чернівцях процес, котрий знов дає доказ, якими нікчемними і нарід наш деморалізуючими средствами воюють Волохи при виборах.

При виборах посла до сойму з повіту черновецького, котрі відбули ся 4. лат. цвітня с. р. були два кандидати, а то др. Волян і секретар судовий Василі́ка Морар, котрого кандидатуру очевидно підпирали Волохи як найсильніше. Богато з виборців приходило до шинку Натана Вендера на кучурівській улиці; там провадилась властива агітація. Натан Вендер віделикав виборця Кречуняка на бік і дав ему 50 зл. на те, щоби він голосував за Морарем а разом спонукав до того й других виборців. Кречуняк пішов голосувати та передав комісії виборчій ті гроші, сказавши також, на як уціль вони ему дані. На ті завіз лена здивувалась ціла комісія; заявлене то знало за короткий час ціле місто, довідався про се і п. Морар. І сам п. Васи́лі́ка Морар (!) побіг зараз таки на поліцію, оповів цілу сю справу та просив, щоб увязнити Кречуняка. З п. Морарем прийшли на поліцію і два свідки і то Еліфаній Попович з Сучави і Фельзенфельс з Кучурова, котрі заявили, що Кречуняк ті 50 зл. від Натана Вендера позичив. Тим часом прийшов і Натан Вендер і висказав так, як Попович і Фельзенфельс. Таким чином обвинили вони Кречуняка в магістраті о злочин клевети, а магістрат відступив сю справу прокуратурі.

До шинку Натана Вендера заходив також якийсь Гаврило Зигрюк, присяжний з Кучурова. І сему дав, як він каже, незнакомий панок 10 зл., щоби голосував за Васи́лі́кою Морарем, та щоб за ним агітував. Відтак Зигрюк дав Юреви Войткови та Олексі Думірюкови по 1 зл. і сказав, що кождий з них дістане еще по 9 зл., сли голосувати буде за Васи́лі́кою Морарем. Войтко і Думірюк прийняли гроші.

Наведені висше факти показують, що нарід через щоденні утиски та скривдження панів урядовців та поміщиків, зовсім зневірив ся до інтелігенції; кожду інтелігентну людину почитає за пана, а раз хто пан, до того селяне відносять ся ворожо: пан — чужий чоловік.

Що-ж дотикаєть ся економічного побуту, то можна сказати, що нарід дійшов до послідного ступня бідности: він почуває себе кругом одиноком і не дожидаючи помічі ні від уряду, ні від культурної інтелігенції, кидаєть ся на всі боки, напружує всі сили, щоб самотужки вибитись з невиласної бідности. Слово „вільні степи“ електризує селянина так, що він готов притерпіти голод, холод і всі подорожні незгоди, аби тільки вибитись на „ролю“.

— Там може, хоч вільніше дихати буде, — кажуть селяни — бо тут скоро один другого поїмо...

Трудно вгадати, що далі буде, а тепер нарід сильно збентежений. По всіх селах тільки й чути, про „поселян“ та „вільні степи“; скрізь ходять по руках фальшиві „правила“, „журнали“ та „постановлення“, і скрізь, де не почувеш — всему виною „пани“. А таких як Марко Овсюк, ніхто й не примічає, вони баламутять та ошукують людей безкарно!

Жаль, живий жаль, що мало хто звертає увагу на таку ненормальну стежку нашого селянина, котра може довести его до зовсім небажаного і вельми сумного кінця!...

Онисько Васюта.

На підставі сего оскаржила прокуратура Натана Вендера і Зигрюка о провину куповання голосів.

При розправі каже оскаржений Натан Вендер, що він ті 50 зл. позичив Кречунякови з власних грошей.

Предс.: Коли Ви дізнались, що Кречуняк зложив ті 50 зл. перед комісією?

Оск.: Від моєї жінки вже пізно пополудни.

Пр.: Та-ж Ви були вже о 4. год. в магістраті і донеслись, що Кречуняк Вас фальшиво оклеветав. Хто Вас на поліцію кликав?

Оск.: Хтось мені сказав, щоби пішов на поліцію.

Пр.: Хтось?! Ну добре; а хто Вам казав людей „трактувати“?

Оск.: Чужий чоловік, дуже порядно убраний.

Пр.: Може Морар таке „трактував“?

Оск.: Ні. Він лише говорив з людьми.

Пр.: Чоловіка, котрого Ви не знаєте, з котрим Ви ніколи не стикали ся, Ви слухаєте та „трактуєте“ на приказ чужого чоловіка?

Оск.: Він був дуже порядно убраний; тай були се самі виборці і лише тим давало ся їсти і пити.

Пр.: Задля самого порядного убрання Ви даєте?! Та-ж нині кождий драбуга може бути порядно убраний, а ретельні люди по більшій часті цілком звичайно убрані.

Оск.: Морар црєпнь потім трактament заплатив.

Пр.: Казав Морар на свій кошт давати? Питали Ви его, кільки Ви можете давати?

Оск.: Ні, він не замовляв, але він все таки заплатив.

Оскаржений Зигрюк розповідає, що ему якийсь незнакомий пан дав 10 зл. на горівку.

Пр.: Як? Ви, присяжний і такий господар, берете аж 10 зл. на горівку?

Оск.: Він мені дав.

Пр.: Скажіть лише правду!

Оск.: Ну добре! Він дав, аби я голосував за сином митрополіти.

Пр.: І ще що?

Оск.: І аби я спонукав других виборців, голосувати за Морарем.

Свідок Кречуняк розповідає, що Морар Вендера викликав на подвірє, сягнув лотім до кишені, вивяз щось з кишені, але чи се були гроші і кільки, він не знає. Зараз потім приступив Вендер до него і дав ему 50 зл., аби він голосував за Морарем і аби других виборців за собою потягнув. Морар сам був у него в Кучурові і просив его, щоби на него голосував.

Пр.: Не вижичили Ви тих 50 зл. у Вендера?

Св.: Ні, він мені їх дав, аби я за Морарем голосував.

Пр.: Приймали Ви тих 50 зл. добровільно?

Св.: Він мені їх з силою вихнув в тайстру, а Морар мені руку подав.

Пр.: Дуже красно! Але чому Ви двірникови по дорозі не сказали, що Ви 50 зл. дістали?

Св.: Я бояв ся кари за те, що я їх прийняв.

Потім приходять свідки Попович і Фельзенфельс до переслухання, котрі в магістраті казали, що вони чули, що ніби то Кречуняк тих 50 зл. у Вендера позичив.

Пр. до Поповича: Чули Ви, що він 50 зл. вижичив?

Св.: Ні.

Пр.: В магістраті Ви інаше говорили.

Св.: Ну, але...

Пр.: Що „але“ — Ви на борзі дались спонукати до фальшивого свідцтва.

Свідок Фельзенфельс відкликє також свої слова, котрі сказав в магістраті. Потім розказує кучурівський двірник, як всі виборці задурило у Вендера їли і пили; Вендер їх просив, щоби голосували за Морарем.

По замкненій розправі суд засудив Натана Вендера за купованє голосів на 14 днів, а Васи́лі́ка Зигрюка на 5 днів строого арешту. В мотивах навів предсідатель, совітник Гайліг, що з переведеної розправи набрав суд переконання, що Вендер не дав своїх 50 зл. Кречунякови, а дістав їх від третьої особи, і що ясно як на долони, хто сі гроші на підкупленє Кречуняка дав Вендерови.

Ми-ж з переведеної розправи пересвідчили ся, що п. секретар суду Васи́лі́ка Морар на

кождий спосіб мусів добре знати, хто і в якій цілі дав Вендерови і Зигрюкови гроші; для того разить се дуже кождого чесного чоловіка, яким чином п. Морар яко судія в своїм повіті міг поважити ся в додатку до того всего ще оскаржити особисто Кречуняка в магістраті о злочин і жадати арештованя цілком невинного чоловіка. От які моральні засади волоских проводирів і кандидатів на заступників народних!!

Еміґрація до Бразилії.

Австрійське міністерство справ ви́шних довідало ся, що правительство бразилійське заключило дня 2. н. ст. серпня с. р. умову з товариством *Compania Metropolitana*, щоби тое-ж товариство доставило ему в десятих літах мільон європейських колоністів. Доси спроваджували до Бразилії еміґрантів самі товариства приватні, з котрими правительство бразилійське заключувало умови від 1888 року. Тепер признало тамошнє правительство монополє в спроваджуваню виходців згаданий компанії. Головні точки умови суті такі: *Compania Metropolitana* обовязує ся почавши від 1. січня 1893 доставити в десятих літах до Бразилії мільон колоністів європейських, так щоби річний контингент тих-же не переходив 100.000 і не був менший від 50.000 душ; між колоністами має бути 90% рільників і 10% рукодільників; одного року не можна спровадити більше як 60% колоністів одної народности і вкінци осіб вільного стану не можна спроваджувати лише цілі родини. Колонізуючи Бразилію має тамошнє правительство намір побільшити сили робочі при управі кави, бо від часу знесеня невилництва показав ся там великий недостаток робітника і плянтації кави значно підупали. Тільки що-до самих плянів бразилійського правительства. Розходить ся тепер о се, щоби повірити о скілько колонізація Бразилії представляє користи для європейської а спеціально наших виходців. Одже після достовірних інформацій нашого правительства справа так стоїть. Теперішні господарські відносини Бразилії дуже лхкі. Напері бразилійські не мають майже вартости, платня робітника лиха, а пожива дуже дорога, так що колоністи працюючі як невилники в плянтаціях кави або погибають з нужди, або вертають назад до Європи. Так н. пр. в серпни с. р. виїхало з Бразилії більше як 10.000 європейських виходців. До того всего наміряє правительство бразилійське поселювати колоністів в північних своїх краях лежачих на екваторі, а то: в Пернамбуко, Еспіріто Санто і Багіа котрих клімат єсть безумовно убійний для Європейців. В виду того поручило правительство повідомити всіх старостів щоби старали ся о скілько можна спиняти еміґрацію до Бразилії і осьвідомляти людей о тих некористних услугах. Для Галичини-ж єсть се ще тим важнійше, що після донесеня австрійського посла в Ріо де Жанейро має вона доставляти найбільшого контингенту виходців з усіх країв австрійської монархії. Нема сумніву, що в наслідок згаданої умови появлять ся у нас численні агенти еміґраційні, тож єсть обовязком кождого свідуючого чоловіка виступити з цілою енергією против таких агітацій. Стережіть ся і Ви Буковинці!

ДОПИСЬ.

Слобідска Україна.

Може хто памятає, що по весні ще у 17-му числі нашої любой „Буковини“ я нагадував про той добрий випадок, що має бути у літню добу задля молодіжи — слобідні місяці, і радив, щоби ними яко мога покористувались... Звертав я увагу на ту відорву нашої молодіжи від справжнього життя, до котрого ближше і радив я підійти сими слобідними хвилинами.

Але-ж тепер инша пора; літо вже минуло... От тепер цікаво, — та і користь не мала — обернутись назад, подивитись, як же скористувались літом, що воно дало для духового розвитку... Тепер, як добре розміркувати, то у кождого

виринає усе те, що діялось за ці часи і виявляється, яка користь зо всього того, які вийшли зміни в поглядах, що по книжці здавалось так, а на ділі у справжньому житті вийшло інакше. Тут повинні з'явитись ті хибі теоретичного знання, розвою учня або слухача, з яким він приступав до життя і які не дали йому скористуватись усім, що було коло нього... А тепер саме й пора така, що більш за книжками сидіти треба та і книжки не так важко роздобути, як де небудь на селі або в невеличкому містечку та хоч і в повітовому городі. Тут же й більш освічених людей, товаришів з більшим розвою і т. п. Так треба кожному окремо поводитись, але-ж не тільки. Велике діло товариства, спілка; скільки вона дає сили, коли будуєся на доброму ґрунті, коли окремих людей еднають цікаві спільні питання, і обмін думок поміж такими людьми — се дуже користна праця. Інший раз смутні думки тільки й виявляють ся, як побалакаєш про них з освіченим і зацікавленим ними чоловіком; тут окрім обміни фактів провірюють ся і самі логічні процеси, виявляють ся хибі розвою не тільки окремих людей а і цілого загалу, котрим і може допомогти спілка, товариство...

Так от мені здає ся, що треба не тільки окремо а і в купі, де є люди, зацікавлені одними думками, питаннями, обміняти тим, що було зроблено для свого духового розвою, щоб і другі сим покористувались. Ще і літом де инде з'являлись дописи, подорожні ідучих (літом) Українців, але-ж се більш писалось про випадкові стрічі, факти.

Так от і цікаво, щоб молодіж яко мога обмінялась всім тим, що зроблено за літо. Найцікавіше мабуть попаде в друк, а останнє розкаже ся або прочитає ся товаришам... Кожна така звістка, такий реферат підіймуть чи мало питань, почнуть шукати відповіди на них — от і простуване на ті стежки, по яким іде ся до роботи на користь рідному краю... А таким обміном ми поки що похвалитись не можемо, не звикли... Панує поміж нас якась відосібненість, обмеженість; люди здає ся і близьких один до другого поглядів і працюють на користь того-ж самого, але-ж єднане у них якесь таке, що до самої середини не доходить, більш в тім, що зверху робить ся... Поповнене з'явлених хиб теоретичного розвою дасть інші вже обставини роботи на той рік; виявлять ся, як треба єднатись, купуватись, знайомитись, передплачувати часописи, купувати книжки і т. п. на користь своєї рідної національної освіти.

Про користь такої роботи на Україні і казати нічого, де-б вона дуже слаба і її треба підтримати і розновсюджувати. Не знаю, як в Галичині і на Буковині, але-ж нам дуже цікаво про се знати і прочитати в часописах про вандрівки українсько-руської молодіж.

Сподіваєм ся, що „старі“ запоможуть „молодим“ звести до купи все те, що зроблено літом, а молоді не покладаючи рук будуть робити на користь духового розвою свого меншого і молодшого брата.

Слобожанин-Українець.

Перегляд політичний.

Сесию ради державної закрито в минулу п'ятницю. На останньому засіданні ухвалено деякі закони. І так ухвалено, щоби уповажити правительство до провізоричного управління відносин торговельних з Іспанією; далше приняла палата проект закона о уділене за помози державної в сумі 150.000 зл. на усмирене нужди викликаной в деяких околицях неврожасм і елементарними нещастями, далше проект закона о увільненю від стемпелів і належистостей чеської позички краєвої в сумі одного міліона зл. затигнутої для відпомози потерпілих від повені в році 1890; вкінці ухвалено удержавнене телефонів.

Wiener Zeitung оповістила цісарську санкцію для ухваленого соймом галицким закона о затигнутої позички для конверсії облігацій фонду індемнізаційного всхідної і західної Галичини з княжеством краківським.

Про тридержавний союз помістила онюди *Gazetta Piemontese*, орган інспірований італійським президентом міністрів Джіоліттім, статю, котрої зміст годить ся подати. В статі каже ся: „Німеччина нашла доси в тридержавнім союзі достаточну запоруку, хоч годі заперечити, що і Австрія і Італія мали в ній хосен. Німеччина знає, що може числитись на лояльність своїх союзників до якогось точно означеного часу, але, розумієсь, передвиджує, що можливо, хоч і неправдоподібно, і таке, коли інтереси Австрії і Італії не будуть вповні ідентичні з її інтересами. Довіре взаїмне союзних держав неохитне; але думати про будучність, се не недо віре, лиш мудра проворність“.

Засідання пімецького парламенту закрито аж до 10. січня 1893 р. Проект нового закона войскового передано комісії войскової, з котрої складу можна судити, що більшість її не згодить ся на побільшене стану презенційного пімецької армії.

Російська рада державна — як доносить „Новое Время“ — затвердила сими днями дуже важке під взглядом еуспільно-економічним право, забороняюче селянам в цілім царстві російським, крім західних губерній і провінцій надбалтійських, алієнації наділів ґрунтових або лісних. Не лиш одинові, але і громади не будуть могли позбувати ся своєї недвижимої власности чи під видом продажи чи заставу, або в який-небудь спосіб в хосен осіб, неприналежних до стану селяньського. Ані наділи селяньські, ані простори з державних лісів, призначені на ужиток селян після закона з 13. червня 1873 р., не можуть бути предметом судових езекуцій для зазпокоєня яких-небудь претенсій приватних, інституцій кредитових або навіть самого правительства. Ті землі і ліси не можуть бути також заставлені для отримання позичок або запомог від осіб приватних, товариств кредитових, банків приватних і державних та від державного скарбу.

„Громадянин“ доносить, що дня 25. падолиста видано розпоряджене що-до дальшого за р я д ж е н я н у ж д і в одинадцяти губерніях, де й сего року був неврожай. Правительство тої гадки, що 25 міліонів рублів вистане на ту акцію. Але що в наслідок запомог в минулих році всі державні фонди резервові вичерпались, то мусить державна каса внаслідкувати 15 міліонів на рахунок тих фондів, а прочі 10 міліонів збере ся зі звороту минуло-річної позички на збіже під засів.

До *Pol. Corr.* доносять з Петербурга, що царська родина одержала сими днями дуже лихі вісті про здоровле молодшого сина царского, вел. кн. Юрія, котрий перебуває на Кавказі.

З Ташкенту наспіла до Петербурга телеграфічна вість, що там убито якимсь тайним способом ґенерала Трошковського в его помешканю. Припускають, що то нігілісти німстили ся на ній, бо він яко предсідатель ташкенського суду войсного засудив багату нігілістів.

В Румунії понеслись вісті про абдикацію короля румунського Кароля в хосен наслідника престоло. Ці вісті помістила газета *Lupta*, котра між иншим каже, що абдикація короля Кароля в хосен братанича, кн. Фердинанда була першим головним услівем, під яким королева Вікторія згодилась на подруже своєї внучки, княгині єдинбургської, з кн. Фердинандом Король Кароль по смерті королеви румунської, котра безвихідно недужа, міг би ще в друге оженились і мати потомство. Для того королева Вікторія домагаєсь абдикації. Король Кароль дав ся до того намовити, бо якось і недужий і невдоволений з свого володарства.

В руках сербського правительства має находится меморандум, яке вислали радикали до Петербурга з просьбою о російську інтервенцію. Се уважають атак на незалежність Сербії і суверенність сербського короля, то-ж і говорять, що сербське правительство зажадало обжалувати авторів і підписавших се меморандум о зраду державну.

Стамбулов предложив собранію проект зміни конституції. В мотивах сказано,

що по 14-літнім існуваню конституції пере-свідчено ся о потребі деяких змін в конституції. Зміни відносять ся до 13 артикулів.

Дрібні вісті.

До шановного пана Шкурмана. Вже в 48-ім числі „Буковини“ один із моїх товаришів учителів виявив злобне поступоване п. Шкурмана з моєю статєю в *Bukowiner pädagogische Blätter* і его заїлу натуру. Я позволю собі дещо від себе ще додати. Ніхто із поважаних читателів не возьме мені того за зле, коли відважу ся сказати, що і більше вчені в рускій мові ніж я, роблять до-сить часто помилки в письмі. Інакше і не може бути. Нас вчили такої правописи, що її професор сам не вмів, ні ученики не могли ніколи навчитись. Для того то я посилавши мої статі до педагогічного листка нераз п. Шкурманови писав і дякував за те, що мої статі поправляв. Се зрештою само собою розуміє ся, що статя не повинна бути надрукована з помилками і для того то я сего таки року в ч. 11 *Buk. pädagogische Blätter* писав так, заохочуючи моїх товаришів-учителів до праці, до роботи: „Тепер еляборати в рускій язичі в руках таких товаришів, що пороблені похибку охотно поправлять або перероблять, если потреба того вимагати буде“. Не думав я, що п. Шкурман за моє щире серце і охоту до праці мене ще на сьміх виставляти буде, не думав я, що учитель-педагог зможе свою ненависть до фонетичної правописи так далеко посувати, що забуває всякі границі приличности і постунає зовсім непедагогічно. Що-ж я за то маю, если я до *Bukowiner pädagogische Blätter* пишу дописи? Не хотів я нічого, бо й не можу нічого жадати; я яко сумлінний учитель сповняю свій обовязок, коли пишу де-що, що могло-б може і другим моїм товаришам придати ся. Та за то, що я пишу та в редакцію посилаю, має виставляти мене пан добродій Шкурман на сьміх, або й збитки мені робити, полишаючи ще більше блудів в статі неоправлених, ніж я їх сам наробив? — Що-ж Ви хотіли, п. Шкурман, тим показати? — Що, Ви противник фонетичної правописи? — Се вже ми добре знаєм. — Чи може хотіли Ви світові показати, що я еще фонетичної правописи не знаю? — Що-ж Вам з того приїде? Я вивчу ся правописи, будьте певні. Як би я на „чесний“ редакційний комітет був не спустив ся, то певно вже й тепер був бим прислав п. Шкурманови статю без блудів. Але так поступати нечесно! Редакція видячи, що моя статя — хоть би навіть задля правописи — непридатна, повинна була її відкинути, мені її звернути, або поправлену надрукувати; коли-ж п. редактор не умів сего зробити, то повинен був другому кому, такому, що вміє, її відступити, але так друкувати, се не для мене, але для Вас, п. Шкурман, ганьба. Се тим більша ганьба, що Ви ніби то хотіли тим способом виляти свою жовч на фонетичну правопис і обідрали собі до того мою статю. Не знаю, що тепер п. Шкурман скаже, як дізнає ся, що міністерство просвіти рішило вже уживати по всіх школах, где лишень по руски учать, фонетичну правопис? Чи п. добродій Шкурман через свою заїлу ненависть до фонетичної правописи перестане бути учителем, аби не вчити тої зневаженної правописи? — От куди загнав ся непедагогічний педагог п. Шкурман! — Ів. Савіцький, учитель.

Товариство академічне „русскихъ студентовъ“ „Буковина“ давало дня 14. с. м. в павільоні „Weiss-a“ комерс, про котрий знаємо лише з їх органу „*Gazeta Bucovinei*“. Присутні були на тім вечерку: проректор К. Попович, Г. Реус-Мірца, Бухенталь, П. Піпаш, др. Преда, К. Попович, представителі товариств „*Junimea*“, „*Academia ortodoxa*“, „*Arminia*“ і „*Hugiea*“. Мало также участвовати в тім торжестві з 10 сьвященників і кілька сьвітських „маститих патриотів“. Добра нагода була волоску-руську згоду затвердити, позаяк було тільки волоских матадорів; але шкода, не пришло до ціли, бо якось чи не перешкоджені були явити ся головні угодовці п. Тиміньський, его товариш др. Волян, — ще

один політичний мудрагель і їх покровитель —
Никольцьо Мустаця.]

Нові гроші. В Станіславові розійшлась чутка, що перед кількома днями прийшов один селянин до щадничої каси і просив, щоб ему его гроші 500 зл. на нові переменяли. Узрівши тоє якийсь мудрагель, що також тамтуді із своїм інтересом прийшов, взяв із рук того селянина всі 500 зл., удаючи, що він там якимось урядником і дав ему картку, на котрій так написано було: „Ти дурний Грицю, не марнуй свою працю за марницю!“ і сказав, нехай іде до священника, щоб ему печатку прибав, а „коли вернеш, то возмеш нові гроші“. Селянин поспішив до священника з просьбою, щоб ему печатку прибав, но той узрів зараз ошуканство в тім і зараз поїхав до Станіслава, щоб тому запобігти, ало вже було за пізно.

Дурисвіти. В станіславівськім повіті находиться жидки, котрі селян вже тепер дурять, кажучи, що теперішні срібні ринські не мають жадної вартости і дають їм за них тільки по 80 кр. За таке ошуканство уже двох жидків замкнули.

Ворожене з руки. Нема мабуть чоловіка, котрий не був би бодай трохи забобонний. Лип всесторонньо і глибоко образований чоловік не буде вірити в ніякі забобони; але навіть і той не легко може позбутися тих всіляких забобонів, про котрі наслухався досить будучи ще дитиною. Забобони переходять з рода в рід і треба буде ще довгого часу та глибокої просвіти, заким їх викоринити ся бодай з більшого в широким масах народів. Ажте навіть нинішня інтелігенція, котра вже має велику претенсію до глибокого образовання і високої культури, єсть ще дуже забобонна. Між нинішніми людьми інтелігентними стрітете ще багато таких, котрі дуже боять ся зачинати якусь роботу або взагалі яке діло в понеділок — бо то день нещасливий; на Святий вечір, борони Боже, щоби засіло до вечері 13 людей або горіло на столі три свічки, бо то злий знак; багато з них вірять в то, що померший сволок або добрий приятель дає якийсь знак о своїй смерті; стрільці-паня, коли йдуть на лови, не люблять, щоби їм казати: „Дай Боже щастя!“ — бо кажуть, що їм лови не удадуться і т. д. Не говоримо вже о тих панночках з інтелігенції, що на св. Андрея, або на Святий вечір хотять всілякими ворожбами розвигдати свою долю та довідатися бодай, чи їх суджений буде білявий, чи чорний та як ему на ім'я. А кілько-ж то єсть таких людей ніби інтелігентних, що вірять іменно кріпко в то, що другий чоловік, і то ще що до образовання далеко низше від них стоячий, може їм виворозжити долю з карт або з їх руки?! Вони думають, що коли наставлять який старій циганці руку, то вона їм скаже з неї цілу правду, все, що було і що ще буде. Що-ж говорити о темних людях, коли навіть інтелігенція радо вірить в ворожбу. Ворожене з руки єсть чи не одно із найстаріших і мабуть одинокі, котрому в новітніх часах хотіли надати вид якоїсь високої науки. Се останнє має до певної міри рацію і даєть ся навіть оправдати, бо річ зовсім природна, що руки у селянина, що кидає гній і ходить за плугом або у робітника, що робить тяжку роботу, будуть інакше виглядати, як у того, що сидить за столом і пише; руки у працю будуть інакші, як у той пані, що убравшись гарненько засідає до фортепіану. Але з сего ще не виходить, щоби з руки можна відгадати не то вже будучність чоловіка, але хоч би лиш его характер. Ще найскорше можна би говорити о красі рук, але тут треба пам'ятати на нашу пословицю, що „не то красне, що красне, але то, що кому подобає ся“. Один французький фізіолог каже одже, що найкрасні руки мають ірландські дівчата; у Англичанок бувають руки занадто грубі і м'ясисті; Німквині мають широкі руки з короткими пальцями. Найбільше красивих рук стрічає ся у Парижанок і Берліннок. А все-ж таки, хоч би й ніхто не вірив в ворожбу з руки, то таки кождий признаєть, що чужа рука робить на нас певне вражіння і мимоволі судимо з неї о чоловіці. Погадаймо лиш собі, яке вражіння робить на мужину, коли его стисне мягонька, дрібна, з довгими пальцями рука хорошої жінчини. Цілий аж задрожить. Коли нас устисне холодна і вогка рука мужини, нам якось стає аж немало, але про-

тивно буває, коли нам подасть хтось теплу не занадто м'яку і суху а кріпку руку. Так само немилородо дізнаємо чувства, коли нам хтось подає руку як би мертву і ми не чуємо її устиснення — холодом і рівнодушністю віє до нас від такого чоловіка. Від таких спостережень лиш один крок до відгадування людських характерів з руки й нічого дивного, що на сій підставі виробилася аж спеціальна наука. Француз Арпантіні, доказує, що великий палець означає силу, а прочі пальці інтелігенцію і моральність чоловіка. Люди ліниві мають м'які долоні, люди працьовиті — тверді, а люди почини, як поети а також і жінки мають гладкі руки. Він каже, що мужини, з коротким великим пальцем не можуть оперти ся жінкам з малою але широкою і відповідно грубою рукою і гранчастими пальцями. Жінки з довгими, тонкими і кінчастими пальцями, можуть дуже легко „взяти за лоб“ мужини з довгим великим пальцем та грубою і твердою рукою. Він ділить руки на сім клас: „первістна“, з великим і тупим великим пальцем, короткими і грубими пальцями і широким та грубим кулаком; то рука селянина і робітника; вона означає силу тіла, але лінивість духа; — „потрібна“ — з довгим великим пальцем і широкими як лопати другими пальцями; означає віру в самого себе і зручність, розвагу і матеріальне добро; — „артистична“, буває кінчаста, коротка або довга, вузка або широка: довгий великий палець у неї, значить пристрась до слави і грошей; коли вона при насаді пальців широка, означає похоти тілесні; — „пожиточна“, гранчаста як у учителя, урядника, адвоката, вона не мала, але й не сильна; — „філософична“, єсть велика, елястична, пальці довгі і в сугавах грубі, творять колінця; — „психічна“, єсть дуже рідка; вона маленька, але при тім сильна як у мужини; — наконєць „мішана“, т. е. ні сика, ні така; означає натуру, що то ні пес, ні баран. На ті погляди Арпантіна можна хіба лиш то сказати, що не все то правда, що він старає ся доказати.

НАДІСЛАНЕ.

Ріхтера якірні коробки з камінчиками єсть і будуть найліпшим та найдешевшим дарунком для дітей. Найдешевшим для того, бо їх закрашені камінчики не нищать ся і діти можуть бавити ся ними довгі літа.

Є. Сият. кн. Фпанц Іосиф Ав'єрсперґ, краєвий маршалок Тиролю, п. і к. підкоморій і т. д. у Відні пише: „Сим висказую вам мое повне вдоволене і признане за Вашу коробку з камінчиками, достатчену для моїх дітей.“

Гр. Євгеній Чернин в Празі пише: „Радо користаю з нагоди висказати Вам мою гадку про Ріхтера якірні коробки з камінчиками і заявляю, що мої внуки радо забавляють ся ними і дуже тішать ся будовами, які можуть з них зложити.“

Бар. Вільгельм Анпель у Відні пише: „... якірні камінчики до будови єсть математично обчислені а їх форми під виглядом архітектонічним дібрані так щасливо, що можна їх всіляко вихиснути; при тім дуже мало нищать ся навіть по девятилітнім уживанню. Взірці знамениті і можна їх всіляко змінити. Найбільший хосен з Вашого виробу в порівнанню з иншими добачаю в оригінальній системі доповненень взагалі, я уважаю всі посвідчення з похвалами вповні оправданими.“

Бар. Кравс з Бжезовиць кінчить свій лист отсею короткою але вдячною заміткою: „Ваші якірні коробки з камінчиками се найвигадливіша забава дев'ятого віку для малих а крім того дуже гарне занятє для великих дітей.“

Др. Густав Бек в Мельхи коло Опави пише між иншим: „Дуже характеристичне, що мому хлопцеві байдуже про инші дарунки, если лиш дістане бажану коробку з доповненням...“

Курс монет

дня 28. лют. грудня 1892-го р.

дукат	5.64	5.72	зл.
рубель папер.	1.19	1.20	„
наполеондор	9.55	9.61	„
100 марок	58.90	59.15	„

Вже готовий

Буковинський православний

КАЛЕНДАРЬ

на рік

1893.

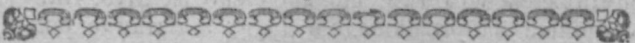
Зміст: Календарь церковний і астрономічний, свята червоно друковані. Частина інформаційна: всі належності штемплів, план їзди і тарифа всіх бук. і гал. залізниць. Устав церковний, богата й ілюстрована частина забавна й наукова, оповіщена.

Ціна 40 кр., поштою 45 кр.

Висплате ся лиш за гроші або на замовленя.

Адреса:

Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях
улиця Петровича ч. 2.

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів
в Чернівцях, ринок.

порукає свій богатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколади, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливо знизжених цінах. — Постійний склад різних товарів з хинського срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин
Clayton-a i Schutleworth-a
Відень і Лінкольн (Англія).

Львовомобілі, всякі плуги, молотильні, машини до сїби, кошеня і тереленя кукурузи, млинки, млини, сїчкари, сикавки помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Ріхтера забавки терпеливости: Ломи-голова.

Хрестолом, загадка круга, головолом, пітагорас і т. д. тепер ще забавливіші, як перше, бо в нових зошитах поміщені й задачі для подвійних забавок. Лише з правдивою маркою „якір“. Ціна 35 кр. від штуки.

Тисячі і ще раз тисячі родичів признали велику вартість звістних Ріхтерових

„якірних коробок з камінчиками до будови“.

Нема ліпшої і більше наукової забавки для дітей! Сі „якірні коробки“ є найліпші і зі виглядів на тривалість найдешевші подарунки різдвяні для малих і більших дітей. Близкі відомости що до „якірних коробок“ і що до „забавок терпеливости“ можна знайти в новім ціннику з прегарними видами будівель. Всі родичі повинні сей цінник як найскорше від підписаної фірми зажадати, аби завчасу могли собі вибрати справді гарний дарунок для своїх дітей. Хто не хоче тяжко обманутись при купівлі безвартостних підроблень, сей най відкине кождо коробку без нашої фірми і маркі „якір“ яко фальшиву. То-ж треба жадати лише „Ріхтера якірні коробки з камінчиками до будови“, котрі завше недосагнені в свої вартости продають ся за ціну 35, 70, 40 кр. до 5 зл. — і више у всіх видійших складах забавок.

Ф. Ад. Ріхтер і комп.

перша австрійсько-угорська фабрика коробок з камінчиками до будови.

Відень, I. Niebelungengasse 4.

Rudolstadt, Olten, Rotterdam, London, New-York.

Видає: Сільвестер Дашкевич. — Відповідає за редакцію Михайло Токарник.

З печатні Г. Чоппа.

Предплата
ИЛІАНА В ЧЕРНІВЦЯХ
 виносить:
 на пів рік 5 р. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінго
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горовіца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакция і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі дописи адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.
Оповіщення і прилоги обчислюються по найдешевших цінах.

Ч. 51.

Чернівці, дня 18-го (лат. 30-го) грудня 1892.

Рочник VIII.

3 кінцем року.

Вже се з давен давня в культурнім світі загально прийнятий розумний звичай, що з кінцем кожного року майже всі уряди, всі більші і менші промислові заведення, всі інтелігентні купці і господарі-рілники заключають свої рахунки, котрі виказують докладно цілорічну працю, подають вірний образ маєткового стану, а з другої сторони виказують всі хибі і недостатки, виказують і всякі потреби, котрі випадає як найскорше заспокоїти.

Подібно і кожний нарід, яко одна природна велика родина повинен з кінцем кожного року зробити рахунок зі своєї загально-народної праці, повинен з кінцем кожного року застановити ся докладно над своїм політичним, суспільним і економічним положенням, повинен з кінцем кожного року подати успіх своєї цілорічної праці до оцінки загалу, повинен з кінцем кожного року застановити ся докладно над всякими хибамі і недостатками, які випадали би доконче чим скорше усунути, повинен при тім застановити ся зріло над придбанем средств, якими було би можливо заспокоїти чим скорше всі пекучі загально-народні потреби.

А що поодинокі народи, яко збірні моральні особи, не встані яко такі самі себе заступувати, то в першій лінії обов'язані народні часописи яко живі органи свого народу складати з кінцем кожного року такі рахунки — із загально народної праці.

То-ж і ми яко публичний народний орган буковинської Руси хочемо по силам відповісти

сему нашому переважному обов'язкові і подаємо на сім місці совісний рахунок загальної руско-народної праці на Буковині за минаючий рік.

Роспочинаючи рік 1892 оживляли нас як найлучші надії на поли народного розвитку; здавало ся, що все піде жвавим кроком вперед, бо поміж темними масами нашого сільського люду почала наглядно ширити ся охота до народної просвіти, бо і поміж нашою інтелігенцією, особливо поміж народними учителями та і поміж нашим православним руским духовенством здавало ся з кожним днем чим раз більше змагати ся патріотичне почуте, свідомість загально-народних обов'язків, щира охота і відповідна відвага до загально-народної праці, а при тім і тогдішнє краєве правительство в руках графа Пачого відносило ся досить справедливо до народної справи буковинських Русинів. Не дивно одже, що під тими обставинами мали відвагу признати ся прилюдно до руских патріотів навіть такі слабодухи як отець Олександр Манастирський і др. Василь Волян.

Але не довго тішили ся митими відрадійшими обставинами; невольна робота неситих самолюбів, що з покон-віка поборюють всіми силами не зважаючи на средства загальну добру справу, що відносять ся ворожо все і всюди против загальному добробитови, та для вузких, самолюбних своїх цілей не раді добровільно зробити ні найменшого уступку із загарбаного неситого панованія в користь свого меншого брата, в користь загального людського добра, ся одже несити кліка, побачивши, що через розвій загальної просвіти, через щирий труд народних патріотів і через справедливі відношення краєвого прави-

тельства починає усувати ся ґрунт з під їх ніг, та що таким чином загрожене їх дальше зухвале дике панованє, піднесла лютий крик, кинула ся диким способом на краєвого президента, поспішала ся клевети ріжного роду, а поруч того розвинено на більші розміри кертичну злобну роботу в кругах центрального правительства, котре по часті зле поінформоване, по часті підлягаючи все еще пануючим впливам так званих консервативних і властиво самолюбних елементів, не встані впровадити в кров і жите справедливі і правдиво людські принципи нашої державної засадничої устави, не встані впровадити в кров і жите справедливі і правдиво-людські конституційні засади: рівне право для всіх і щира оборона сего права.

Помимо того, що в наслідок сказаної кертичної роботи наших неситих самолюбів повів з центрального правительства дуже студений вітер, все-ж таки в наслідок щирих заходів наших патріотів змінила ся при послідних виборах до буковинського сойму краєва репрезентация в некористь самолюбної кліки, що зуміла підступним способом загартати і держати до послідних виборів в своїх руках всю краєву силу; в новий сойм ввійшла та кліка в меншости, бо числила вона при отвореню нового сойму разом з митрополитою тільки 13 послів против 17 послів других соймових партій, що були звязали ся солідарно в користь перепровадження справедливого складу краєвого виділу, а тим самим способом і в користь загального добра нашого краю.

Сего ве могли стерпіти буковинські самолюбів, треба було конечно ратувати загрожене своє самолюбне панованє, треба було конечно

Листи з України наддніпрянської.

VIII.

Кажучи про Костомарова, про Куліша першої доби та про „Основу“, автор сих немудрих листів дозволив собі не згожувати ся з деякими їх національно-історичними поглядами. Так саме й тут, знімаючи мову про Куліша нової доби, доведеть ся єму зробити те саме. Декому може здати ся дивним, що людина зовсім невідома в літературі, людина, що не має (і сама се каже) права звати ся й поганеньким істориком, — змагається воювати ся з такими історичними знавцями, як Куліш або Костомаров, що могли-б автора (як би хотіли єго помітити) просто задавити й засипати своєю історичною ерудицією. Ба, й сам д. Куліш каже про таких своїх опонентів, що перш, ніж критикувати єго, мусять вони показати наукові праці свої („Крашанка“, 2. вид., 37.)

Автор не може показати ніяких ні наукових, ні навіть ненаукових праць своїх. І не вважаючи на те, він насмілюється не мовчати, а балакати. Він не історик, але він і не хоче бути істориком. Він просто Українець з роду такий, що признаєть ся до своєї народности і розумом та серцем розуміє, що значить „любов до рідного краю“. Він думає, що він любить свій рідний

край, він почуває себе членом української нації і отся любов та отсе почування і дає єму право балакати. Не яко історик з високости своєї історичної катедри балакав він, а яко — коли тільки сьміє він назвати себе сим ім'ям — український патріот.

Авторови байдуже до всяких мудрих та немудрих історичних теорій та гіпотез. Він любить свій рідний край не тим, що про него існують такі чи інші теорії та гіпотези, а тим, що він єго любить. Славетна чи ганебна була наша історія, борці за правду чи розбійники були наші історичні діячі — се єго зацікавлює, ні, се єго займає з глибока, але се ані побільшить, ані зменшить єго любов до рідного краю, до рідної мови. Автор живе тепер і любить свій рідний край такий, який він є тепер, хоче сумувати єго горем, боліти єго ранами так само, як і радіти єго радощами. Вважаючи свою народність за українську націю, автор зза любови до сеї нації буде обороняти всякі єї права яко нації і повставати проти всяких шкідливих їй, — яко нації, заходів.

Ось ми й добалакали ся до того ґрунту, на якому автор стоїть. Він каже: нація має свої права і ніхто не може тих прав у неї однимати. Українська нація має такі самі права, як і всі інші нації. Тим коли хто небудь буде однимати у неї яке небудь право яко у нації, то свідомий

Українець мусить заперестувати проти сего і байдуже єму, коли в него може й напірчика в руках нема проти того, хто не то оберемо, але хоч і віз книжок написав. Він бо, автор сих листів, знає, що ті права наційні не перазаписують з голів істориків, а саме дійсне життя дає. А що дає дійсне життя, того ніякими наперами, хоч би й історичними, не однімеш.

Після сеї загальної, може через над довгої, але мабуть потрібної передмови, автор може знову зняти перепинену річ.

Дивно трохи єсть, що в той час, як останні погляди Костомарова, погляди, що від них так дуже тхнуло обмоскаленням, не викликали, коли не помиляємо ся, ніяких протестів, — погляди д. Кулішеві зчинили превеликий колот і в московській, і в українській пресі. Д. Куліш, пишучи свою нещасливу „Історію возсоединенія Руси“, а потім „Крашанку“, — р. 1870 видає віршовані переспіви „Псалтиря“ та „Книги Іова“, р. 1869. переклади книг Мусєвих, р. 1871 переклади чотирох Євангелій, а р. 1880 усього нового заповіту, р. 1882 дає Шекспіра том (не кажучи вже про дрібніші праці) — і все-ж єго звуть або затого звуть — зрадником. Костомаров в розповсюдженію російському журналі каже, що бажає, щоб український нарід обмоскалив ся і тільки радить не чинити того обмоскалення примусом, — і в купі з тим щось з тридцять років

ність і згода, коли наш брат спід угорської границі, спід Сичоту відозве ся на голос свого брата з над Прута, Дністра і Серету. Та не тільки се, але і все инше можемо здобути для себе тільки таким способом, коли станемо всі плече о плече, рука в руку за свої права, за свої кривди. Навіть і так як тепер є, коли після несправедливої для нас устави виборчої ми ніяк не можемо мати більшості в нашій соймі, зможемо ми багато досягнути тим, коли, тримаючи ся купи, будемо скрізь допомогати ся о своє. Бо, чи думаєте, що се нічого-б не значило, як би так десять або двадцять тисячів людей виступило разом за свої права? Чи гадаєте, що голос народу промгнув би без слуху, без сліду?! Чи гадаєте, що якби весь руский нарід, як єго є тут на Буковині 270.000 кілок в кілок зажадав від уряду рішучо своїх руских панотців і т. д., що уряд міг би єму се відмовити? Ніколи! Але треба всім тримати ся купи, треба всім стати за кривду одного, а не робити так, як ось наші люди тепер звичайно роблять, що лишають свого брата в біді на волю Богу, аби лиш їм поки що було добре; бо нині єму горе, а завтра може тобі, і вже не буде кому стати тобі в пригоді! Чи добре се, судіть самі, а прецінь так у нас водить ся, як показує отсей випадок: В однім селі (Ушні коло Сасова в Галичині) сеї весни вибух огонь і обіймав хату одну по другій. З сусіднього села (Сасова) властитель фабрики прислав зараз дві сикавки на ратунок, незабаром прийшла ще і третя сикавка з Білого Камня, але годі було спинити огонь, а особливо зачерез те, що ніхто з Ушанців не хотів дати ні воза ні коний, щоб возити воду з річки; у декого і коновки годі було допросити ся, бо мовляв, потім не відпитаю; так майже весь ратунок спочинав на сторонських людях. Лучило ся й таке, що як в Сасові один міщанин побачивши огонь в Ушні, хотів випряти коні одному Ушанцеві, що саме тоді їхав до Золочона, щоб завести сикавку до Ушні, то той не дав коний, бо то не в моїй стороні, каже, горить! Зачерез те 100 будинків пішло з полумінею, а 32 родини остали без даху. Ось як наші люди роблять! Але маємо тут зараз приклад на тих сторонських людях на те, як повинно ся робити. Всі за одного в кожній справі, отсе повинно бути наше гасло, а тоді кождому з нас буде гаразд. Коли не наберем ся вже раз того ліпшого розуму, то хто не схоче, займе нас наперед себе мов ту отару овець і пожене, куди єму треба, як се тепер по більшій часті нам на лихо дє ся; здаєть ся, що вже крайня пора порозуміти, що тільки в єдності, в згоді всіх нас спочиває наша сила, котрої ніхто не годен буде переломити. Огляньмо ся около себе, а побачимо тисячі руского народу на Буковині; видимо різних людей і хліборобів і міщан ре-

місників і купців і учителів і отців духовних і урядників і професорів, а всего того тисячі а тисячі всі ми собі братя, братя по мові рускій, братя по походженю, братя по наших злодних і горю, подивім ся кождий вкруг себе, а переконаєм ся, що ми не одинокі, нас більше є, лиш подаймо всі собі руки і держім ся кріпко один одного, берім ся спільно до всего, а через те наберем віри в наші власні сили, отрясем ся з переполоху, який на нас нагнали наші противники, наберем відваги і ступимо сміло наперед, а тоді ніхто нас не переможе!

(Дальше буде).

Перегляд політичний.

Рада державна має бути скликана на нову сесию дня 18. січня 1893 року. Тимчасом заходить ся ір. Тафе коло утворення нової більшості в парламенті. До сеї більшості мали би ввійти Поляки, кльоб Гогенварта, до котрого належать также послы буковинські, і частє німецької лівниці. Іменно умірквану частє Німців старають ся позискати для будучої більшості; теперішній проводир німецької лівниці Пленер враз з німецькими послами з Чехії лишили би ся в опозиції. Тепер укладає ся програма, після котрої мала би поступати нова більшість і котрою мали би ся также означити близші відносини поодиноких сторонництв, які мають ввійти в склад сеї більшості.

Сойми краєві мають бути скликані в другій половині марта, а сесия їх була би досить коротка, бо лиш до Великодних свят.

За приміром Німеччини почали і в наших кругах військових роздумувати над введенем дволітної служби військової. Справа ся о стілько важна, що через заведенє служби дволітної побільшив би ся стан нашої армії в часі війни з 1,367,238 на 1,800,000 воєків, і не потрібно би було бодай з початком війни покликувати загального ополчення.

Standard подає сензаційну вість: Цар дав інструкцію бар. Моренгаймови сейчас порозуміти ся з Ріботом що-до спільного поведєня Франції і Росії в справі зміни болгарської конституції. Цар поручив рівно-ж Шишкінові вислати окржну ноту до держав, підписаних на берлінським трактаті, того змісту, що позаяк Росія уважає ки. Фердинанда і єго правительство за узурпаторів, то тим самим цілком не признає зміни конституції. Нелідовови же поручено, повідомити про се устно султана, яко суверена Болгарії, і аж відтак доручити єму російську ноту окржну.

Болгарський агент політичний в Царгороді, Дмитров мав дня 9. с. м. аудієнцію султана.

за справу антинародну. Що-ж станеть ся з історією, коли ми з Петрової послідовательки скинемо популярний титул: „великий світ наша мати?“ Придєть ся тоді нам і все те, що роблено в Московщині для руского єдинства, назвати супротивним народній рускій справі? („Правда, IX. 1876. Цитую з д. Огоновского праці“). Он що лякає д. Куліша! А нас дак вона ні трохи не лякає! Що зробить ся тоді з історією? А нічого не зробить ся поганого — така-ж як і була, буде: чимало брехні, багато й правди. Придєть ся все, що роблено в Московщині для руского єдинства, назвати супротивним народній рускій справі? Єге-ж, єге; придєть ся! Придєть ся, кажемо, і обстоюємо за сим і будемо обстоювати проти всіх істориків на світі! Придєть ся, бо те, що робило ся в Московщині, не задля руского, але задля московського єдинства робило ся! Руске єдинство ми розуміємо так, що обом братям — і Москалеви, і Вкраїнцеві, можна буде жити в одній державній хаті кождому своїм національним життям, а коли ні, дак ми такого „єдинства“ не хочемо, бо єсть се не єдинство, а пожирання. Добре ми бачимо, до чого нас довело таке „єдинство“, і сам д. Куліш про се знає, бо каже в „Зазивному листі до української інтелігенції“, („Хуг. поезія“), що Москалі „вичеркнули нас із книги живих націй, а давню нашу національну давнину присвоїли собі“. Сам же він каже, що

Москаль, „дякуючи нам і за оружжю, і за моральну підмогу, хоче загладити наше обличчя серед народів, хоче, щоб ми забули хто ми і яке наше національне право; хоче, щоб ми не мали ні пуття, ні честі, ні поваги на світі“ (132). Ось воно те, що робило ся і робить ся в Московщині для руского єдинства, і сам д. Куліш сими словами так знищує всі свої царославні вируки, що краще вже ніхто не зробить сего. Д. Куліш сими словами сам доводить, що згадана тенденція в єго „Історії возєєдинєня Руса“ та в тих гимнах єсть колосальною історично-національною неправдою. Бо коли-б в Московщині справді дбано про таке „єдинство“, про яке ми кажемо, а не про „пожирання“, дак не було-б тих послідків, про які д. Куліш отсе каже. Політика московска що до України завсїгди була однакова і однакові тенденції були в сій справі і в Катерини II., що закидала Калниша у тюрму, і в Миколи I., що д. Куліша вкуні з Костомаровим та з Шевченком запроторював у свої „каземати“. Ми можемо тільки дивувати ся, як се можна в одній книзі сльївати ганебні для українського письменника оди деспотизмові і в купі з тим казати висше наведені слова, додаючи до них: „Шкода нам звати Москаля дядьком“.

П. Вартовий.

(Дальше буде).

Не росходило ся, як запевняють, о якусь політичну справу ані о зміну конституції. Султан заявив Дмитрови свою радість, що в Болгарії ідуть справи спокійним ладом, тож треба і дальше так розважно поступати. Болгарія може бути певна охорони і підпори від султана, бо він хоче лиш мира. При кінці заявив султан, що хоче дарувати для болгарської стадинни державної два арабські огери, котрі він сам вибере зі своєї стайні. До сего дару наклонив єго знаменитий розвиток болгарської годівлі коний.

В російських кругах правительственных занимають ся тепер проектом колонізації західного Сибіра на великі розміри. План колонізації має ввійти в жите рівночасно з покінченєм будови сибірської залізничі.

Неврожай сегорічний навістив російські губернії: воронїжську, тульську, херсонську, київську, олонєцьку і харківську, а також по часті губернії: рязанську, казанську, тавридську, подільську і область доньську.

Бувший міністер сербський Пірочанац видав політичну брошуру, в котрій висказує конєчність федерації балканських держав. Змість брошури такий: Квестия всхідна засягає що-до свого змісту не лиш Царгород і півостров балканський, але також і народи габсбургської монархії. Росія може хотіти загарабана Вєходу в іма панславїзму, а те саме може Австрія під окликом німецьких інтересів. Але оба пляни не до переведєня. Одиноке можливе рішенє сеї квестії: втворити з австрійських і балканських народів федерацію, на взорець північної Америки або Швайцарії. Дуже цінне було би, если би і австрійські Німці прилучились до сеї федерації. Півостров балканський сегодня, се руїна з неспосібних до жити відламів поодиноких держав і народів. Іменно Сербії за-для єї положєня ні жити ні вмирати. Она має конституцію мов Англія, а не має условій потрібних до того. Сторонництва ведуть завзяту борбу о власт правління, а під взглядом європейської політики лишаєсь для неї альтернатива: кинутись в рамена або Австрії або Росії, хоч заразом не має запоруки, чи би обі ті держави єї прийняли.

З сполучєних держав північної Америки наспіли послідними днями вісти про отроєнє робітників. Се отроєнє стоїть в звязи з квестією соціально-робітничою. Як звістно є в половині сего року зачав ся великий стрейк робітників в Гомпстеді, фабричній місцевості коло Пітсбурга в Пенсильванії. Властитель фабрик виробу желіза Карнеджів мусїв покликати до помочи відділ поліції, зт. зв. Пінкертонів. Стрейк закінчив ся побідою фабриканта, але ся побіда дорого єго коштувала. Тепер же загадали робітники, що брали участь в стрейку, німстити ся на тих, котрі причинили ся до побіди фабриканта. Во треба знати, що стрейк розпочали робітники, котрі належать до товариств робітничих з соціалістичним напрямом, і фабрикант найшов собі робітників, котрі не належать до сих товариств і котрі взлись до роботи. Мабуть між тими нестрейкуючими найбільше робітників з північної Угорщини і наших замляків. Мєсть була вигадана справді по диявольски. Загадано всіх витроїти в сей спосіб, що до страв вєспали отрую кухарі тих реставрацій, де нестрейкуючі жились. І як послідні вісти доносять, з 4000 нестрейкуючих 2000 занедужало тяжко і 32 вже померло, а кождий день приносить нових мерців. Заряджено слїдство судове та обдукцію померших і если покаже ся, що справді в тім рука страйкуючих робітників, то тоді буде се страшний проїностик на розвязку всіх того рода соціальних квестий.

Дрібні вісти.

Панам предплатникам, що залягають доси з предплатою, пригадуємо ще раз, що наближає ся кєнець року і просимо вирівнати свої залєглости.

Теодор Сєрачін, бригадир в чернівцях, перєсєнений на дївізіонера до Черемшля.

Буковинський калєндар за рік 1893 розішлє ся лишє тим членам „Рускої Бєсїди“, що вїла-тили за сей рік свої вїкладки.

Др. Юліан Целевич,

професор історії в рускій гімназії у Львові, член руско народних товариств, писатель, автор многих цінних праць історичних, горячий патріот руский упокоїв ся 24. н. ст. грудня. Неожидана вість о смерті сего щирого і вірного сина Руси-України розійшлась скоро по Галичині і поза її границями і переймила чувством великої печалі всіх Русинів, бо імя покійного знане скрізь по Руси-Україні. Рускі товариства буковинські післали до дирекції рускої гімназії у Львові при сій сумній нагоді от таку телеграму: „Свіжу могилу щирого сина Руси. Юліана, зрошаєм і ми ревними слезами. За буковинські рускі товариства: Винницький, др. Стоцький, Пігуляк.

Над бідною рускою мсłodжіею змилював ся лиш один Андрей Соневицький, секретар повітової каси хорих в Сторожинці, приславши на наші руки 2 зл. П. Юхневич, майстер шевський в Чернівцях подарував на ту ціл дві пари черевиків. Тай тільки всего. Слова наші теплі в тій справі нікого зрештою не загрили. Сумно, що на Буковині так мало людей дбає про молодіж, надію народу і краю, де на тую ціл жертвують інші народи, а навіть і Русини, але не на Буковині, лиш в Галичині, а навіть і на Буковині, але не на руску молодіж, лиш на „Scola romana“ все, що лиш можуть. Тому тим більше „Спаси Біг“ тим двом приятелям рускої молодіжи.

Причинок до волоско-рускої згоди. Ми вже не раз вказували на страшну ненависть і завзятість Волохів против Русинів. І тепер підчас побуту руского народного театру в Сучаві виявив ся волоский шовінізм в цілій своїй наготі. Волохи не то що самі не бували в рускім театрі, але всіма силами агітували против сєї народної інституції межи другими народностями. Орган Волохів „Gazeta Bucovinei“ знана „приятельск“ Русинів а покровителька я. Тиміньского і сего „згоди“ заклінала всіх Волохів, щоб не дай Боже не дав котрий з них зломаного крейцара на руский театр, за свою власну приємність. Але на ганьбу їм і в самій Сучаві був руский театр завсїгда битком набитий. От як роблять і розуміють Волохи руско-волоску згоду!

Пригода. Тому кілька днів була велика бури в Терешенах, котра до смерті довела 50-літню селянку Магду Войчук. Вона збирала дрова на подвірю, аж тут параз завалила ся дровити і придавила Войчукову. Коли її видобули, вона вже не жила.

Самоубійство залюблених. Учитель в Новоселиці довгий час любив ся з гарною і молодю донькою місцевого купця Якова Врума, однак не міг з нею одружити ся, бо обоє були бідні. Дня 17. с. м. найдено обоє неживих в stodolі, обоє повісились. При дівчині найдено письмо, в котрім доносить родичам, що любов завела її за далеко..., а коли несли не може покрити подружжям, то постановила разом з милим позбавити себе життя.

Довгий вік. В Чагорі померла селянка Варвара Гіраш. Прожила вона собі на сїм світі 115 літ. Лишила доньку, котра має 80 літ, а внучка її вже прожила 55 літ. Така вже видко здорова родина.

Холера. Після урядових донесень занедужало сего року в Росії на холеру 549.999 осіб, а умерло на ню 259.747. Після донесень телеграмів, появляє ся знов холера в Гамбургу. Сего літа умерло там більше як 7000 осіб на ту страшну слабість. В Росії також холера ще і до тепер не вигасла, тільки далий лютить ся. Після найновіших вістей занедужало там в 150 селах 693 людей. Мабуть та страшна пошесть перезимує в Європі, як се вже славні лікарі предсказали. Найгірше те, що в нашім сусідстві в Гусятинщині і в Борщівскім вона і тепир панує; особливо ж в Залучу над Збру-

чем, в Вербівцях, в Гусятині, в Сокиринцях і в Зеленій і що люта зима її не спинає.

Напад розбійничий. Селянин з Ревни, Михайло Стафійчук рубав оногди в лісі дрова, як нараз напав на него якийсь незнакомий волоцюга, закинув ему на шию шаур і хтів го повісити на дереві. Однак Стафійчукови удало ся вирвати з рук того розбійника і він утік до дому.

Ревізія і арештованє. В Відні відбула ся 19. с. м. ревізія у редактора „Науки“, Данила Козарищука. По ревізії арештовано Козарищука і передано судови краєвому. Так само відбула ся ревізія в редакції „Русської Правди“ і у Григорія Кунчанка. Всюди забрано багато листів і переписок. Григ. Кунчанко був підчас ревізії в Петербурзі.

Отець убив свого сина. В Клімівцях в повіті серетскім стала ся 21. с. м. ось така пригода. Петро Бурачук вертав ся того дня з своїм сином з роботи до дому і оба поступили по дорозі до коршми. Вийшовши відти посварив ся по дорозі отець з сином і розирений вхопив кіл і вдарив ним сина по голові так сильно, що той оголомшений упав на землю і по кількох годинах помер. Охолонувши отець пізнав, що він наковів. Він рвав собі волосє з голови і не хтів від убитого сина відступити, просячи его о прощєне. Аж силою его відорвали від трупа і замкнули в в'язницю.

Мучене риби. Всі майже газдині звикли здирати луску ще з риби живих. Здає ся, що нема жадного звірята, котре би було так страшно мучене як риба, если ю зловлять і она вже призначена для нашого жолудка. Вже лиш як рибу вибнуть з води, то она позбавлена услівя свого життя — води, а однак зараз не гине, тільки страшно мучить ся ще дуже довго. Але ся мука дрібничею против той, яку риба видержати мусить, в кухні, коли дістане ся в руки газдині. Рибу цілком живу поруть тупим ножем, видирають з неї внутрності, а бідне звіря навіть як і его на кавалки крають, все ще в страшний болях трінає ся. Сему варварству можемо що року перед Різдвинними Святими пригланути ся. Однак треба знажити, що риби так мучені перед приправою суть дуже нездорові і майже трутінною, чого навіть ніхто не догадує ся і не сподіє ся. Отже не тільки зі взгляду на людиність, але і зі взгляду на наше здорове повинісьмо риби як найскорше убивати і їх так страшно не мучити, і то через відлучене голови від тулува острим ножем, або через сильний удар яким тяжким знарядом або поліном в голову. Дятого то просимо і закликаємо всіх газдинь, щоби ті слова старали ся уважливости і слугам казали в повисший спосіб риби убивати.

Також часопись. В Парижу виходить тепер межи многими спеціальними дневниками також часопись... жебраків. Єсть се щоденно виходяче писемце, котре дає своїм пренумераторам сказівки, де і коли мають ся відбути сльоби, хрестини або похерони у богатих людях, де буде можна щось „заробити“. Крім того повідомляє сєй славний дневник своїх клієнтів о приїзді до Парижа осіб заможних а знаних з щєдрости і подає при тім найвідповіднійший час до відвіданя тих осіб і ріжні інші належачі до жебрацького „ремесла“ спеціальні сказівки.

Рускі кольонії між Італійцями. На кілька кілометрів від стації Ресіутта лежать в горах три місцевости, замешкані Славянами. Славяне сї прибули туди з Руси ще в V. віці по Христі. Єсть їх більше як 3000, говорять своїм язиком, супружя заключають лише між собою; если би хтось з них оженив ся з Італійкою, то за кару віддалили би его з громади.

СЬМІШНЕ.

Малый радикал. — Мамо! Мамо! миш унала до горшка з молоком!...

— Мам! Ай! Ай! зіпсує мені все молоко! Викинув-єсь її?

— Ні... Я вкинув там kota; — він вже її там зловить.

— Чого Ви, арендарю, так посоловіли? — Га. Гриць Варениця помер, Гриця Черепану замкнули, Микита Чалапачка повандрував в Брандзилю, ну, як же ся не журити, то були мої найліпші приятелі.

— Куме! Ви чули, що у Відні призначили на кінські „пирогі“ 60 тисяч?

— Не на пироги, але на „перегони“ призначили ті гроші; Ви добре не дочули!

— А що-ж то куме перегони?

— Перегони, куме, значить, що пани сїдають на коні та утікають, а хто борше утече, тому кричать віват! і платять.

— А я, куме, думав, що від тепер будуть панські коні пирогами годувати.

Ціна збіжа.

В Чернівцях платили дня 30. лют. грудня 1892-го р. за 100 кілограмів найліпшої:

пшениці	7.45 — 7.65	зл.
жита	5.70 — 5.80	„
ячменю	5.25 — 5.60	„
вівса	4.60 — 4.70	„
ріпаку	11.00 — 11.25	„
конюшини	70.00 — 72.00	„
кукурудзи	4.70 — 4.88	„
гороху	5.75 — 6.50	„
оковити	11.70 — 11.80	„

Курс монет

дукат	5.67	5.74	зл.
рубель папер.	1.19	1.20	„
наполеондор	9.55	9.60	„
100 марок	59.00	59.20	„

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

поручає свій богатий склад кави, полудневих овочів, російского чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розолій і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВИНА

гуртом і подрібно, по особливше знижених цінах. — Постійний склад ріжних товарів з хиньского срібла.

Одинокий склад і агєнтура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин Clayton & Schutleworth & Co

Відень і Ліпкольні (Англія).

Львовомобілі, всякі плуги, молотільні, машини до сїбї, кошеня і тереблєня кукурудзи, млиники, млини, сїчкарні, сикачки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанший олій до машин.

Вже готовый

Буковинський православний

КАЛЕНДАРЬ

на рік

1893.

Зміст: Калєндарь церковний і астрономічний, свята червоно друковані. Часть інформаційна: всі належитости штемплєві, план їзди і тарифа всіх бук. і гал. залізниць. Устав церковний, богата й ілюстрована часть забавна й наукова, оповіщена.

Ціна 40 кр., поштою 45 кр.

Виснає ся лиш за гроші або на замовленя.

Адреса:

Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях
улиця Петровича ч. 2.

Видає: Сільвестер Дашкевич. — Відповідає за редакцію Михайло Токарик.

З печатні Г. Чоппа.

Предплата
ЛІТНА в ЧЕРНІВЦЯХ
 виносить:
 на цілий рік 5 зр. — кр.
 „ пів року 2 „ 50 „
 „ чверть року 1 „ 25 „
 для заграниччя 5 рублів або
 12 франків
 Поодинокі числа по 12 кр.
 в книгарні Г. Пардінського
 в Чернівцях, ринок ч. 10 і
 в бюрі газет Л. Горювца,
 ул. головна ч. 17.

БУКОВИНА.

Виходить щотижня в п'ятницю.

Редакція і Адміністрація „Буковини“ знаходиться в Чернівцях (улиця Петровича, ч. 2.), куда всі доноси адресувати належить. — Бюро редакції отворене щодня від 6.—8. години вечером.

Оповіщення і прилоги обчислюються по найдешевшим цінам.

Ч. 52.

Чернівці, дня 25-го грудня (лат. 6-го януара) 1892.

Рочник VIII.

3 кінцем року.

II.

Щоби докладно представити, який вплив мали політично-суспільні події минаючого року на розвій нашого народного життя на Буковині, мусимо конче, бодай побіжно, пояснити Купчанківську справу а властиво панросійську его політику.

Могуча пів-урядова політична партія в Росії, до котрої належить майже цілий російський урядничий світ, даліше велика частина вельми могутньої московської аристокрації, велика частина дуже багатого тамешного міщанського класу стремить уже від давна під фірмою „Славянського благотворительного общества“ до получения всіх Славян в одну велику державу під управою російського царя. Після засадничих поглядів сеї політичної партії мали би всі Славяни прийняти православу віру і „общерусский“ а властиво московський язык яко спільну літературну мову. До переведення сего політичного діла розпоряджає названа партія величезними фондами, з котрих оплачує у всіх позаросійських державах, а особливо в тих державах, де проживають Славяни, велике число газет, що ширять їх політичне стремленє, а крім того і удержує для сеї цілі своїх агентів. На Україні під російським правительством іде ся асиміляційна робота без всяких перепон; там вже законами задекретовано повну негацию руского народу, а навіть з церкви і школи викинено руский народний язык, та заступлено его в цілі „обединеніє“ московским. Не так легко іде ся робота в австрійській Русі; тут помімо всяких неприхильних а навіть ворожих махинацій із сторони наших противників все-ж таки хоронять конституційні закони руский нарід від повної заглади; народна просвіта, народна свідомість розвиває ся під проводом щиро-русских патриотів з кожним днем все більше а більше, а тільки кілька збаламучених очайдухів і мізерних платних агентів вздыхає до „едино-наследственной“ російської держави, щоби в сім безбережнім морю утопити цілий руский нарід і зробити з него вічного невольника і наймита російського цароства.

Не будемо тут наводити всіх тих політиків-шарлятанів, що в своїй безглуздості або за мізерної гроші раді би спровадити наш нарід на нещасну дорогу його національної заглади. Скажемо, тільки, що межі ними особливо по нещасливій для Австрії війні в 1866-ім році визначували ся в Чаличині: покійний отець Наумович, редактор „Науки“, і другі редактори московських часописів, як колишнє „Слово“, „Пролет“, „Червоная Русь“ а теперішня „Галицкая Русь“, „Страшопуд“ і другі... А коли 1882-го року по звисімі пропесі Ольги Грабар і єї товаришів почала держива прокуратория більше слідити за панросійським рухом, тоді переселили ся редакції „Науки“ для власної безпечности до Відня, а в році 1886

засновано там же новий панросійський орґан „Русская Правда“ під редакцією Григорія Купчанка, котрий яко буковинський земляк прийняв задачу, зросійшити буковинську Русь.

Розуміє ся, що Григорій Купчанко взяв ся до тої роботи дуже оглядно; для зловлення наших темних селян в свою сіть, представив він себе в першій числі своєї часописи яко дуже впливового чоловіка, що має зносини з принцами та міністрами, і для того потрафити все зробити, що лише схоче. Майже в кождім числі своєї часописи величає Григорій Купчанко поруч наведеної вже бляги правдивого дурисвіта пространный і могутний рай російського царя, сего, як він пише, одинокого на цілїм світі царя мужиків, а при тім доказує, що межі Русинами а Москалями нема жадної різниці.

І дивно, що такому платному російському агентові, такому народному зрадникові, що задумав провадити свій нарід в пронасть, уділив перед кількома роками очевидно до сего згубного діла буковинський метрополіт своє архієпископське благословеніє: а що ще дивнійше, що такого платного російського агента спровадили минушого літа з Відня на власні кошти буковинські геґемони, щоби він тут на місці збунтував буковинський руский нарід против своїх найлучших патриотів і тим негідним способом придавив природний розвій сего і так вже нещасного народу; зділали се буковинські самозванці, котрих провідник барон Александер Василько 1869 року на засіданю буковинського сойму поважив ся прилюдно обвиняти цілий буковинський руский нарід, що він стремить до Росії.

Але злоба не перебирає в средствах; для поратования zagrożеного свого дикого панования потреба було тепер доконче буковинським самозванцям кинути болотом на совістну, законну і патриотичну роботу щирих заступників руского народу, таких щирих заступників як послы Др. Стоцкий і Єрофтей Цігуляк; а що до такої злобної роботи, як раз придає ся Григорій Купчанко, то-ж не щадили буковинські самозванці коштів і спровадили в тій цілі его з Відня до Буковини.

Під бистроумним правлінням бувшого президента графа Начога були би самозванці не поважили ся до такого смілого кроку; новий краєвий президент, не ознакошений з політично-суспільними обставинами нашого краю, не пізнаєть ся — так думали собі буковинські верховоди — на фарбованих лисах, а з другої сторони обавляючи ся сили нашого тероризму, котра власне прогнала его попередники, не схоче вінробити в тім ділі ніяких перепон. Такі пляни, таку рахубу їх помішало лише то, що новий краєвий президент яко бувший президент віденської поліції знав вже з Відня славіні прекмети Григорія Купчанка і не дозволив на віче, котрого аранжером мав би бути такий митишок. Помімо того зробив Григорій Купчанко буковинським геґемонам велику при-

слугу, бо він підчас свого побиту на Буковині і в Чернівцях розправив лично з всіма буковинськими панрусами і уложив програму для дальшої їх роботи.

Не обійшло ся без заохоти від буковинських панрусів, але що дивно, стало ся се также без всякого опору краєвого правительства, що вибрані послы руского народу Др. Василь Волян і Іван Тиміньский зрадили добру справу свого народа для власних особистих цілей а по части за марний гріш зганьбали сі два послы руске імя і видали добро нашого краю знову для поживи неситих геґемонів, що без їх помочи мусіли би були цілком збанкрутувати. Але що важнійше, причинили ся сі два послы своїм негідним поступованем без опору зі сторони правительства до зміцнення сили панросійської агентури на Буковині.

Але помімо сих всіх злиднів все-ж таки ще не згладжено з сего світа нашу святую народну справу і не потрафлять убити єї ніякі ворожі сили, бо вона справедлива, чиста і чесна.

Мимоволі мусимо тут запитати, для чого так дуже ненавидять наших щирих патриотів буковинські можновладці, для чого раді би вони зогидити тих наших патриотів перед нашим темним сільським народом, для чого ненавидять тих наших патриотів такі люди, як Григорій Купчанко і его товариші? Та-ж прецінь наші щирі патриоти яко совістні заступники свого народу не жадають нічо иншого, як тільки привести буковинський руский нарід законним і природним способом через народну просвіту до пізнання своєї людської гідности, до пізнання своїх горожанських прав і обовязків; та-ж наші щирі патриоти не бажають нічо иншого, як лиш законним і природним способом здвинути свій нещасний нарід з дотеперішньої моральної і матеріяльної неволі; та-ж наші щирі патриоти не бажають нічо більше, як тільки придбати для свого нещасного народу на его власній землі рівного права і рівного пошанованя его прав!

Чи се-ж можна назвати нелюдським, нечесним і ворожим для кого небудь ділом? Противно, се діло наскрізь людське, чесне, се діло вельми важне для загального добра краю і держави!

Не дивуємо ся нашим під впливом византійської проворности вихованим буковинським політикам, але сего не можемо порозуміти, як можуть Поляки, що чваняють ся занадною цивілізацією, вольнодумством і лицарством, як можуть їх орґани, як се учинили в посліднім числі тутешна „Gazeta Polska“, помішати такі безглузді погляди про рускі справи, про діла руских народців, як можуть польські газети плести такі нісенітницї, як се вичитали ми в ріжних польських часописах з послідного часу, а то мов би наш сільський нарід не мав ніяких національних потреб, мов би лиш рускі пони, професори і урядники витворювали штучно руску справу, мов би

то народовці мали ті самі цілі, що й пануси, та що обі ті партії тримають ся тої самої за-сади: „oddzielnie maszyrować a wspólnie bić“ (осібно машерувати, а спільно бити).

Такі речення можуть безперечно йти хиба лиш з безглузних або навскрізь злобних голів.

Розуміє ся, що і самолюбні польські можновладці уважають великі маси 20-мільонового руского народу лише за худобу, за потрібний інвентар для своїх дворів; просвітити всю масу людей, припровадити її природним способом через просвіту до пізнання своєї людської гідності, до пізнання горожанських прав і обов'язків, се після теорії і практики також і польських самолюбних можновладців, ніби то негідне діло народовців?! Хто-ж, як не они мають святий обов'язок понести свою ков і своє жите в жертву для блага свого народу, мають святий обов'язок поборювати всякі нелюдські вражі затії, вимірені на загладу свого народу?! Хто-ж се як не вони в самім ділі з повним пожертвоуванням так само поборюють своїх перших найбільше небезпечних ворогів, платних агентів панускої неволі, сих підлих ворогів, котрих на превеликий жалі і власну ганьбу викормила руска ненька — як і других чужих ворогів і противників, що для своїх неситих самолюбних цілих раді би загартати цілий світ і навіть не дати другому дихати на власній землі!? — Се щирі наші патріоти народні, се народовці!

Але як ми се вже сказали, наша справа справедлива, чиста і чесна, а живу правду не поборють ніякі злобні сили! І за щирою працею народовців мусить вона вийти на чисте поле!

Тільки не даймо ся обаламучувати злобним підшептам, не посягаймо як Юди Іскаріоти за мізерний гріш за котрий спродає синевинову кров власного народу, п'януймо і викорiniaймо с'тяжкі хиби наших одиниць а з другої сторони лучім ся всі разом радо і охотно до спільної народної праці і постуваймо так, як се нам радить святий автор другої нашої статі: „В чім наша сила“, а тоді певно буде з кожним кінцем року наш народний рахунок дуже хороший.

В чім наша сила.

(Дальше).

Особливо до вас, братя селяни, звертаю тут моє слово. Зачарез те, що ви від „панів“ або скажім ліпше від сурдутовців рідко коли зазнали доброго слова не то що; зачерез те, що ви рідко коли чули, щоб „пани“ говорили тою самою мовою, що ви, обходячи свої свята так само як ви, зачерез те, що ви рідко коли зазнали того щастя, щоб „пани“ журили ся на правду вашою долею, а зазвичай виділи, що вони все більше для себе самих дбали; зачерез те все тай зачерез инше дещо стали ви кожного „пана“ уважати за чужого тай собі трохи не за ворога. Ви так до того навикли, що ледви вірите своїм очам, що можуть бути на світі рускі пани, такі „пани“, що хочуть щиро про вас дбати, що видять в вас свого брата і раді всім тим, що їх голова має більше від вашої, щиро з вами поділяти ся; раді з вами порадиати ся і вашого слова послу-хати, раді взяти ся з вами кріпко за руки, щоб поборювати спільне лихо. Так ви через довгі часи навчили ся, тай так багато гадає, ще й тепер. Не стану я перед вами виправдувати та боронити „панів“, знаю я й сам дуже добре те лихо, яке від різних „панів“ зносив наш руский нарід. Але-ж були се понайбільше чужі вам пани, що не знали тай не питали, де вас болять, що не зміли навіть добре до вас по вашому заговорити не то що, за те дбали вони о скілько могли про своїх земляків; годі дивувати ся, що вони до вас серця не мали — та-ж вони були чужі, а своїх панів до недавна або зовсім ще не було, або і ті, що були, зачерез те, що їх дуже мало

було, приставали до чужих панів так, що ви їх не могли розпізнати між чужими. Але тепер часи змінили ся, нині бачите перед собою і руских панів, та ще до того таких панів, що кість з кости а кров з крові вашої, що походять спід селянского стріхи, мають батьків, матерів, братів, сестер по селах мужиками, знають добре ваші гаразди і раді щиро доложити всего, що назби-рали собі більше в голову, до поправлення ваших злиднів, раді взяти ся з вами міцно за руки, щоб вибороти собі разом ліпшу долю. А коли ви ще таки думаете, що то не може бути, щоб „пани“ обставали за вами, за мужиками, що „пани“, хоть вони і по руски говорять, мусять мати свою користь в тім, що так примощують ся та приголублюють ся до вас, то се таки дійсна і щира правда. „Пани“ таки справді мають в тім свою користь. Так само як ви, рускі селяни, ремісники і дрібні купці без святих людей, що вам всюди щиро помагали-б, за вами де треба, обставали-б, нічого не значите, і кожний, хто не хоче, займе вас мов череду овець наперед себе і робить з вами, що хоче, а ви, не маючи від нікуди ради, поради мовчки мусите зносити всяке лихо: так і рускі урядники, професори, отці духовні, учите-лі без вашої підпори нічого не значать, і ніхто їх голосу не хоче слухати. Їх звичайно всюди понижають, до висших урядів не допускають, тим їх на чести і на маєтку вкорочують, з них по-сміхають ся, що вони мужики, їм тикають під ніс, що за ними ніхто не стоїть і т. д. Одже хто лиш трохи розуму має, той мусить видіти, що рускій інтелігенції зле, дуже зле без руских мужиків, а руским мужикам ще гірше без рускої інтелігенції. Коли-ж так, то річ ясна, що коли-б ми взяли ся всі разом за руки і стали так як один муж плече в плече всі вкупі, всі за одного, а один за всіх, тоді і руским мужикам і руским панам мусіло-б доконечно бути ліпше, тоді ані одних ані других ніхто-б не по-смів збиткувати, тоді ніхто-б не по-смів нам наші спільні права ногами донтати. Про те лучім ся всі до купи для спільної оборони наших прав, для взаємної підпори і помочи, лучім ся до праці над нашим добром. І тут най користають мужики і міщани з інтелігенції, а інтелігенція буде з мужиком допомогти користати і так разом дійдемо до мети. Нема руским мужикам що слу-хати німецьких або инших панів, а не можна рускій інтелігенції покинути руских мужиків і злучити ся з иншими мужиками. Німецька інтелі-генція має обов'язок дбати і дбає дійсно про Швабів з Роша, Волохи повинні дбати про воло-ських мужиків, а руска інтелігенція про руских мужиків, так само рускі мужики повинні липнути до рускої інтелігенції. Коли хто инший деколи примилує ся до нас, то звичайно лукавить, щоб з нас для себе якусь користь потягнути. Що інтелігенція наша тому винна, що вона руска інтелігенція, що мужики наші тому винні, що вони рускі мужики? Коли-ж ми рускі, то одні до других належимо, а не до кого иншого. Хто з рускої інтелігенції не дбає про руских мужиків а працює для инших — се зрадник на-родний! Хто з руских мужиків підпирасе заходи чужої інтелігенції на шкоду рускої інтелігенції — се также зрадник народний! Одже всіх нас лучить до купи те, що ми Русини: одна рідна, дорога наша руска мова, одні наші пра-дідні звичаї і обичаї, одна спільна наша думка, се все тягне, притягає одного до другого, се ділає так, що ми один до другого щирійше від-зиваєм ся, що ми чужем ся близькими собі, далеко близькими ніж другим, що ми чужою ся гейби рідними братами. Як дуже ми Русини всі собі близькі, всі собі кривні, як хто не вірить, а хоче се спізнати, то най іде на чужину. А що так дійсно є, ось вам приклад з власного життя: Перед 9-ма роками проживав я в Відні. Одного дня іду собі улицею, дивлю ся, аж тут іде наш такий мужик в сердаці, в кучмі, цілком наш мужик! Кров заграла мені в цілім тілі з радости, бо де я надіяс ся побачити в Відні земляка; я під-скоком приступив до него: а „ви звідки, бадо“, питаю я; „та я з Бережанщини“ каже, а тут так і слези виступили ему в очі з утіхи, що на чужині почув рідне слово, побачив свого брата. Не буду Вам дальше казати, як щиро оба ми, хоть з роду віку ніколи не бачив один одного, хоть Бере-жанщини я й доси не знаю, з собою говорили

— словом рідні брата. Або другий раз таке мені трапило ся перед двома роками. Іду я трамваем у Відні разом з жінкою тай ще одним паном, та балакаєм собі по нашому, по руски, — фірман на трамваї слухає, слухає, нарешті не втерпів: „а ви відки, пане“, каже він. — „Я, кажу, з Буко-вини, з Чернівців“; — „а я з Снятина, відповідає він; вже 12 літ, як служу в Відні то тут то тут, та не чую рідного слова, а тепер почувши, здаєть ся мені, мов би маму рідну, тата рідного побачив, так я ся втішив, — вибачайте, що я такий смі-лий“. І ми втішили ся і стали дальше з ним бала-кати і не чули ми різниці між собою, а почувши ся мов рідні брата. От, що значить наша рідна мова, от тепер видите і розумієте, чому руска інтелігенція тільки з рускими мужиками, а рускі мужики лише з рускою інтелігенцією можуть лу-чити ся. Се цілком природно, та-ж ми видимо, що й худобину кождо тягне до своєї породи, не то, щоб чоловіка свого не тягнуло до свого. То вже кождому проджено горнути ся до купи, до своїх, проти ще і ще раз кажу, що пора нам освідомити ся з тою першою найбільшою нашою силою, котрою ми всего можемо добити ся, з єдністю народною. Почуте єдності нашої народної, те почуте, що ми Русини, чи мужики, чи ремісники, чи вчителі, чи священники чи урядники, чи дідичі, якби які були між нами, що одже ми всі єдні одної матери Руси, що нам треба проте за всігди і в кож-дім разі як рідним братам тримати ся купи, що ми одні без других лиш каліками: одні без голови, другі без ніг, без рук, — те почуте, коли воно буде в кождого руского чоловіка, то воно поставить нас всіх і цілу Русь на ноги. В тій єдності ми Русини є гейбодно живе тіло, ми є одна на-родна нероздільна цілість. Хто тую єдність розбиває, той таке саме робить, як би живого чоловіка кавальцював. Ніхто не сміє і не повинен від тої єдності відділювати ся, бо він тоді так як суха галка відпадає від дерева; а кожний повинен як найбільше ото дбати, щоб ніхто другий не був в силі єдності нашої роз-бити. В народній єдності кожний Ру-син повинен шукати і тут а ніде инде може і мусить знайти кождий заспокоєння своїх моральних і матеріальних потреб. Коли тут не знайде який чоловік того заспокоєн-ня то напевно не знайде він его ніде инде, бо слабоумний зможе се поняти, що в єдності більша сила, ніж може бути в роздроблених частих тої єдності. Такий чоловік ніколи нічим не вдоволи-ть ся, его нічо не заспокоїть — він не може бути членом єдності, сусільності; він хорий чоловік; хто-ж здоровий на голову, хто кріпкий серцем, той не дасть нікому розірвати нашої єдності. Тут, між всіма, най кожний, що кому не влад, старає ся поставити на своїм; коли-ж поки що не зможе, то най потерпить аж доти, доки зможе; а як воно добра та річ, за котрою він стоїть, то певно прийме ся, і він свого добе ся, а по-ставивши на своїм, він буде мати втіху, що по-ставив перед цілим народом на своїм, а не пер-ед кількома особистими приятелями. Се одже є і повинна бути перша наша засада. Хто Русин, не повинен від Русина відділяти ся, відосібняти ся, відокремінювати ся; хто Русин, той повинен старати ся лиш вкупі з Русинами працювати для добра народа. Праця громадна, спільна праця іде на добро; праця особняком, хоть би й добра була, то вже не спірна, не видатна, а звичайно йде на зле. Будьмо-ж всі Русини як одна велика родина, де вся рідня любить ся, де вся рідня з собою згідлива, а не як той чоловік і жінка, що з собою жити не можуть. Коли в родині кожде на свою руку робить, або одно другому ще й на злість не перекир, — там не може бути гаразду, там господарство не росте, а про-падає. Одже живімо в єдності, не ділім ся на малі громадки, на партії, не ворогуємо з собою, а будемо між собою сильні і противникам страшні.

Клей єдності, що нас так тісно з собою лучить — се всім нам рідна руска мова. Хто Русин — той брат. Руска мова повинна у нас бути в найбільшій пошани і пошанівку. Руску мову, що всіх нас єдинить, повинні ми над усе любити. Тим, що ми Русинами, повинні ми гор-дити ся і величати ся в почуті нашої єдності.

Коли-ж ми будемо жити розділені, розірвані, то імя руске буде посьміховиском, а до того не повинен жаден невиродний син матери-Руси допустити.

(Дальше буде).

ДОПИСЬ.

З садагурского повіту.

(Порядки в садагурській суді).

Як колись містечко Садагура називалося славним містом, бо процвітало тут колись купецтво, якого рідко сьогодні на Буковині побачити і в більших містах, так сьогодні Садагура в кождім вигляді смугне і дуже бідне містечко. Торги, які відбувалися з сусідною Росією на великі скалі, упали майже зовсім. Кудя глянеш, то аж за серце тисне. З винятком кількох заможних людей все нужденне і зaledво може душу прокормити, а колись були тут купці, що числили десятки і сотні тисячів.

Садагура є найстарше місто на Буковині, тут властиво мала бути столиця Буковини з головним рядом і висшим судом. В Садагурі була колись баня для виробу грошей, але граф Енценберг узяв з стратегічного взгляду Садагуру за невідповідне місце і переніс все до Чернівців. Населене садагурське єсть по більшій частині жидівське, хоч жидів тут поважає число християнських ремісників. Християни що до релігії найбільшим числом православні і католики, а що до народності, Русини і Поляки. Волохів нема тут ані одного, хоч волоска газета, прославивши ся своїми брижнями, виказує, що на Буковині замість 42% лише 15% Русинів жидів і що в Садагурі колись лише волоский нарід жив. Яка в сїм правда, виходить з сего, що тут перед 25 роками була еще католицька школа. Если би виводи газети волоскої справедливі були, що Волохи, котрі тут жили, зрущали ся, то справді не знаю, хто їх зрущив. — Чи не жиди?! Жидів тут жидів около 5000! Чому не зрущили ся Волохи і до сьогодні в Магалі і Боинах, котрі з усіх боків окружені Русинами? Правда, постарали ся Волохи і послали сюди на розпідок трох Волохів-урядників, а властиво лиш двох, бо один з них ренеґат — (Томович), але сї певно не зможуть Садагуру зволосити, хоч дають ся тут Неволохам добре в знаки. Та не лише стосунки матеріяльні, але і инша біда гнітить мешканців садагурських, як і замісцевих. Цілий повіт садагурський стогне в армії духової неволі.

Особливо-ж терпить наш бідний нарід руський. Консистер понастановив майже в кождім руській селі і то в найліпших парафіях священиків-Волохів, завзятих румунізаторів, що не дбають о сповнене своєї пастирської задачі, а о румунізацію. З таких священиків не має наш нарід не лише жадної користі, але і велику шкоду. Священики такі, не вміючи добре по руски, не можуть нарід добре научати, і тому нарід, при-оставши ся в культурнім розвою позаду від других народів, буває визискуваний і зневажаний. Так як до цілої Буковини, так і сюди зайшли з далеких сторін чужі люди, а вже ми таке щасте маєм, що до нас нічо доброго не припливає.

Порядні люди сидять дома і годують ся чесно, а не йдуть світами шукати хліба. Такі власне люди не маючи жадної висшої науки, спускають ся на дурничку, на легкий хліб і обтуманюють наших людей. Дивно лиш, що власне саме такі люди знаходять свій притулок коло урядів і судів! Не знати, чи і де инде так ся дїє, але в Садагурі зібралася ціла шайка таких народних пиявок, котрі наш еще темний та незрілий бідний нарід без всякого милосердя і чувства людського висисають.

Під покровом садагурського начальника суду п. Купеца, що то себе мов на сьміх каже часом величати „батьком“ (?) повіту, знайшла велика часть таких людей свій вигідний приют в повітовім суді і тут господарюють вони на свій лад, не боячи ся Бога і не встидаючи ся людей.

Щоби почислити всі їх проступки, на те не стало би ні часу ні наперу в цілій напирній

садагурській, але покажу їх лише кілька, а побачите, що се за люди і що тут за лад.

Одного разу дістав я завізване до суду садагурського на термін. Прийшов я до Садагури і став перед суд, а було тогди літо, і чекаю, коли будуть почитувати.

Велика товпа народу стоїть разом зо мною, як то ріжний нарід в ріжних справах іде до суду домагатися свого права. Кождий покритивжений шукає святаї правди в цісарській суді, бо суд має бути як сонце чистий. Нараз чую, вийшов якийсь панок на ганок і почитує людей. Люди межи собою щось шептали. Нараз той панок як розкричав ся, та таким грубим голосом, гейби мандатор який, що я аж злякав ся. Слухаю, а він: „А не будете ви, псякрав собачі ваші морди тримати?! Як хто не обізває ся, то піде він на псю маму!“ — Стало мені встидно і жалко і хотів я зараз собі піти до дому. — се цілком живо пригадало мені колишніх писарів і атаманів двірських підчас панщини, — але-ж думаю, коби-м хоть знав, як ся називає, і питаю ся людей: як сей вельможний пан називають ся? Кажуть мені, се пан Юзеф Гекель. Довідаю ся потім, що сей панок є диюрніст т. є. писарчук в суді, що побирає місячно цілих 18 зл. Ніхто з присутних, може яких 150 людей не відозвав ся ні слівцем. Я врешті бояв ся відзивати ся, щоби не назвали бунтівником і не заперли — бо й таке може в справедливім сїм суді за будь що стати ся — і стоїть там один канцаль в подертім латка на латці зчіпленім мундурі вбраний, старий Кароль, з дуже довгою шаблею на погостові для розказів того вельможі п. Гекля. Увійшов я вже до середини, до судової самі і чекаю на мою розпору. Увидівши тут ад'юкта в урядничім мундурі при столі, думаю собі, по тут чейже сей п. Гекель не буде на нас так нечестно ганьбити. — Де-ж там? Він таки й тут ще душе кричить, як сам п. ад'юкт, він тут грає велику роль, він дає інформацію ад'юктові за кожду особу, за кожду партію, і той уважає дуже на его слово. Се вже, думаю, велика біда, се якщо не так, думаю собі, як то я видів де инде, як то в сьвітї буває. Коли так, то сей п. Гекель є собі таки не панок, але цілий пан, не писар, а оберад'юкт! Такі в Садагурі порядки — чисто садагурські!

По терміні пішов я собі до міста, щоби посидати і поступив до першої коршми садагурської до Буріха Морґенстерна і там сказав собі дати снідане. Через час приходять туди і той самий вельможний пан Гекель на снідане. І хотів він собі такий малий чоловік а ще менший пан, став він собі розказувати то сего то того давати їсти і вина пити, так що за 3/4 години заплатив він сам за одно своє снідане тільки 1 зл. 28 кр. Ну, думаю собі, коли сей панок за одно снідане тільки 1 зл. 28 кр. влатить, що-ж его обід, підвечірок і вечера, тютюн — а курить він тютюн лише по 1 зл. 15 кр. пачку, — коштує і відки він то все з тих бідних 18 зл. місячної плати бере?!

Так одже стало мені якось совістно, стиснув я плечима, заплатив коршмареві за снідане і виходжу на двір. Переходячи через послідну комнату тої коршми, бачу, сидить троє людей, два мужики і одна жінка, коло маленького простого столика і снідають. Я таки, бачите, з натури цікава дитина а зріши межи сьльським людом, люблю свій нарід і тягне мене завше до него; став я та придивлюю ся, що сї люди снідають. Перед ними стоїть мамалиґа на скатертині, один оселедець, чеснок і фляшочка горівки. Люди снідають мовчки і лише смутно позирають одно на другого, мов щось тяжкого лежить їм на серцю. — „Відки ви люди?“ питаю їх. — „З Жучки нової.“ сказав старший чоловік. — „Що доброго ярмаркуете тут?“ — „Та де ярмаркуємо, ідемо з терміну.“ — „Здаєсь, добре гостили?“ — Тяжко зітхнули на те всі троє, покивали головою а один з них каже: „Де там, нікода кошту і динни, не виграли нічого.“ — „Що-ж ви такого мали на терміні?“ — Один з них оповів мені, що пропало ему семеро гусей, і найшли ся ті гуси в дві неділі потому в одного чоловіка, котрий мав ті гуси купити в такого то і такого чоловіка. „Зробив я одже, каже“, скаргу до суду і приграв право, — „Хто-ж вам ту скаргу робив?“ — „Та отот пан, що там зайшов на вино (Гекель).“ — Ну, думаю собі, тепер я розумію, чому той

пан має відки 1 зл. 28 кр. за снідане платити а чому сї бідні мужики так мізерно снідають. Попроцав я ся з сими людьми і пішов своєю дорогою.

За якийсь час був я знов в Садагурі і переходячи через торговницю, виджу, стоїть кількоро людей і балакають. Я підійшов ближше і чую, вони розповідають щось за право, і тільки всего й зачув, що один каже: „Най его Бог пібе, підійшов Гекля, тай я втратив.“ — Іду дальше, аж якась баба іде і тащить два теньгі каплуни, а я питаю сї: „На продаж каплуни?“ — „Вані, каже баба, несу, — бачите, наш бідний нарід простодушний тай каже правду, — до пана Гекля, аби мені зробив право, бо не можу витримати; сусіда мене все в одно ганьбить.“ — Ну, думаю собі, коли так, то можна панови Геклеви і вино пити!

Іду я дальше по при школу, аж тут іде двоє людей з гори від суду і оповідає один другому, що він там орудував: „Нема, каже, правди в сьвітї! Мав-ем термін і не виграв нічого. Мене ганьбив один чоловік, на чім сьвіт стоїть, а п. ад'юкт (Туртурян) не питав ні сьвідків ні нічо, лише запитав ся, кілько мене скарга коштує. Я сказав 1 зл., а він сказав тому заскарженому заплатити мені 1 зл. і каже: „На двір, вже по праві!“ — Га! думаю собі, се чиста вигранка, вже нема що скажити, бо при таких суді, то вже не треба й цісарського суду! Сам же п. судия Купец, як хто до него прийде о якусь пораду просити, каже, як то він начальникови громадському Димчукові з Слобідки перед кількома днями казав: „Ідїть і повісьте ся! Як я можу вам помагати? Яким оком би ся жид на мене дивив!“ — От бачите, як в нас все йде чисто по садагурськи!

Іду дальше і здібаю знаменитого чоловіка з завязаною головою. „А ви що, хорі?“ — „Ще гірше. Бачите, мене один здивав в ночі і так побив буком по голові, що годі, і я робив візум репертум в доктора і не найшов жадного права в суді“.

Таких річей наслухав ся я много. Ба, еще і про инші чув я і сам видів, як в ґрундбусі бере якийсь жидок (Нукі Грауер) таксу по 50 кр. від людей за то, що пише на цидулочці нумер парцелі. Лиш дивно, що ґрундбуксфєрер при тім сидить і нічого не каже, хоч такої такси нікому не належить ся. Хто має який контракт робити, то іде до нотаря, а той собі сам той нумер парцелі з ґрундбукху виписує, і то не коштує нічо, лише наші люди того не знають і дають ся дурити. Поорудував я свої справунки і вертаю домів, аж тут мене наздоганяє пан судия садагурський, Купец, флячком і сидить плече в плече коло него якийсь пан. Аж я придивляю ся, а то той сам, що я его видів сьогодні в ґрундбусі, п. Айхенвальд, на котрого канцїліста кричав, що акта не пообмітав від пороху і що ні води не приїс ні напалив в грубі добре. Що-ж се?! П. судия собі за панібрат з слугою?! — Се вже чисто по садагурськи!

Іду я одного ранку попри одну коршму коло суду садагурського і виджу 6 мужиків, три-хачих кучми в руках а межи ними стоїть молодий жидок по німецьки вбраний. Я мислив з далеку, що то Бог знає, що за особа. Може, думаю, новий судия або хто, а то шинкарки син, що за 10 зл. місячно в суді пише. Ну, думаю собі: чи-ж наш мужик не є бідний, нужденний, коли перед таким голодником шанку в руках тримає? — Але й се по садагурськи!

Один з тих мужиків (Гарасим Ґріґорій) заплатив диюрністови Ротенстрайхові за контракт 7 зл. вже перед трома роками і сьогодні мусів ще 3 зл. другому диюрністови дати, щоби той контракт був готовий. У нас, бачите, диюрністи контракти роблять, а темні наші люди дають ся їм піддурювати, що то лиш вони (диюрністи) можуть контракти робити, і що їх контракти ліпші, бо зараз сам судия їх легалізує. Много а много хиб я побачив в тій Садагурі, і роздумуючи над усім, прийшов до того переконання, що рибу від голови чути....

В садагурській суді не багато, лише 9 диюрністів, (крім 3 возьних і 3 канцїлістів) заробляють хліб насущний, їм всім дуже добре, так добре, що декотрі з них покупували собі доми; але наш нарід за то впадає матеріяльно і морально чим раз більше, і если так далі буде

іти, то віддай лише та шайка остане ся, а людей не буде, бо як кажуть, Бог високо, а цісар далеко....

Будьте здорові, другий раз напишу ще більше.

20-го грудня 1892.

Струк.

Перегляд політичний.

Рада міністерств обговорила вже на своїй нараді програму для більшості в парламенті, яка на ново має зложити ся, і прийняла її одностайно. Програму уложив міністер просвіти Гавч, а переглянув її комітет ради міністерств, зложений з президента міністрів Гр. Таффе і міністрів Штайнбаха, Гавча та Залеского. Тепер, коли вже запропонована програма прийнята, мають сейчас по съятах початись переговори з партіями. О змісті програми нема ще ніяких звісток, однак офіційні перестороги вживаючи до уміркованості, приготували нас на зміст її. Гр. Таффе — каже одна часонись — рішив ся все пожертвувати, щоби переговори довести до успішного результату, однак до того потреба уміркованості з усіх сторін. Друга офіційна часонись старає ся партії потішити тим, що програма містить в собі такі точки, в котрих будуть узгоджені всі партії в рівній мірі.

Вістник законів державних містить оповіщення міністерства скарбу а разом і вірші нових грошей валюти коронної, вибраних після стемпи австрійського і угорського. — Дальше оголошено санкціоновані закони: о будові віденьської залізничної міської і о удержавленню телефонів. — З Загребу прийшла вість, що прийшло до згоди між партією Старцевича і Стросмаєра. Партія Стросмаєра мала відступити від своєї програми а прилучитись до партії Старцевича. Наслідком сеї коаліції було би виступлення обох партій з хорватско-славонського союму. На разі нема ще потвердження сеї вісті в урядових газетах загребських.

В січні 1893 р. відбуде ся в Берліні на дворі цісарським торжеством вінчання наймолодшої сестри цісаря Вільгельма, Марґарети прускої з князем Карлом Весским. На се торжество, котре відбуде ся 25. січня, прибуде в гості король данський Христіан IX. Гостина короля данського продовжить ся довше, бо майже цілий тиждень, від 22. до 27. січня, на котрий то день припадають ще й уродини цісаря Вільгельма. Хоч король данський свояк жениха, то все таки добачають в тій гостині, що між дворами данським а берлінським настали дружні відносини. Цісар Вільгельм на вінчанні своєї сестри розіслав спеціальні записки ще лиш до двору англійського.

Про союз російсько-французький появилася в тижневнику Zukunft стаття майора німецького Тотлебена, котрий в осени 1891 р. мав довшу розмову в тій справі з одним маршалком російської шляхти. Маршалок був довгий час в окруженні царя. І так після запевнення сего маршалка російсько-французький союз вже заключений, але цар его як раз заключив в тій цілі, щоби перешкодити війні. Союз єсть строго оборонний і обчислений виключно на сей случай, если би Німеччина напала на Францію, і тоді Росія з всею силою станула би по стороні Франції. Маршалок додав ще отсі слова: „Если-ж би на Німеччину напали Французи, тоді можете ви тріпати Французів скільки хочете, а цар не допоможе ні їм ні вам. Він же-ж не полишив і Французам ні найменшого сумніву що-до того, що если би вони задля Альзасу і Лотаринґії безпосередно або посередно зачали з Німеччиною війну, або змусили її до війни, тоді вони мусять таку війну вести о власних силах, бо ні один російський баґнет не наспіє їм на поміч.“

Російське міністерство справ внутрішніх виготовило проект реорганізації російських консулатів і предложило цареві до затвердження. Після проекту мають на будуче всі консуляти обсаджуватись офіцерами морської або урядниками міністерства справ заграничних. Рівнож і число генеральних консулатів та консулатів першого класу має бути значно збільшене.

Російські газети ще все займають ся справою зміни болгарської конституції. І так „Московскія Вѣдомости“ пишуть: Софійські узурпатори думають, що надійшла пригідна пора до переведення їх плану. Франція занята справою панамською, Німеччина предложениями військовими, Англія ірландською квестією а Австро-Угорщина з Італією піднімають безпосередно болгарські плани. Але узурпатори забули, що єсть ще край, де нема заколоту, де придержують ся вповні давнішія заявлені погляди і де єсть ще досить сили, щоби перевести свої плани. Дятого уважаємо зміну конституції болгарської за крок, котрий веде узурпаторів до погуби. — „Новости“ тої гадки, що потрібний союз явно виказав через зміну конституції, до чого змагає, а іменно до знищення договору берлінського і заведення анархії на Балкані. Тож Росія і Франція повинна доложити всіх старань, щоби мир європейський не був захитаний, — одже Франція повинна чим скорше упоратись з панамською справою і звернути свою увагу на заграничні справи. — „Новое Время“, „Свѣтъ“ і „Петербургскія Вѣдомости“ рівнож тої гадки, що зміна конституції викопала гріб теперішньому правительству болгарському. — Вкінці „Громадинин“ заявляє, що Росія вижде хвилі, коли сам нарід болгарський стямить ся і завізе поміч Росії до прогнання диктаторів і узурпаторів.

На останнім засіданні зібрання відчитав міністер Стамбулов розпоряджене князя, котрим іменує президента зібрання Славкова, міністром судовництва. Зібрання вибрало по тім заступника президента Петкова на президента а посла Галачева на заступника. Зібрання ухвалило бюджет публичних робіт і бюджет доходів, дальше закон о десятині, котрим заступає ся дотеперішнє побране в натурі через наложене податку. Той податок після обчислення з чотирох літ має принести 22 мільйонів і дає в порівнянню до попереднього доходу надвишку 6 1/2 мільйонів франків.

Дрібні вісти.

З сьвятим Божеством, з Божим рождеством вітаємо Вас, Вп. читателі наші; сї сьвята мирно опровадити, а других щасливо діждати, даруй Боже!

При надходячих сьвятах подаємо до відомости всім Русинам ухвалу мужів довіря зібраних дня 19. грудня в Чернівцях, щоби підчас сьвят старали ся пояснити велику і важну задачу товариства „Руска Рада“, приєднавши для сего товариства як найбільше членів і щоби спис всіх членів разом і з датками на „Руску Раду“. (Найліпше на руки редакції „Буковини“). прислала Так само просимо не забувати на наш „Руский Народний Дім“ і збирати крейцарами при кожній okazji на се добродійне товариство. Замість щоби наш нарід видавав немірні суми на горівку-дурійку, свого найбільшого ворога, і набивав кишені неробів-нехрестів, котрі собі за людську кривавицю збивають мастки, будують палати, міг би вже раз наш нарід спам'ятати ся і вибудувати для себе самого і для своїх дітей про всяку вигоду свій „Народний Дім“.

Начальство суду повітового в Садагурі переняв по дотеперішньому суді п. Кунцу ад'юкт судовий, п. Тромпетер і розпочав, як зачуваємо, своє урядоване тим, що повідгавив відомих добре з свого здирства писарчуків. Дасть Бог, настануть тепер в сїм суді ліпші порядки, чого вже з сего одного поступку нового начальника можна надіятись.

На „Народний Дім“ зібрано дрібними складками при нагоді гостини мужів довіря „Рускої Ради“ 1 зл. 63 кр.

Загальні збори „Рускої Міщанської Читальні“ в Чернівцях відбули ся дня 1. січня, на котрих вибрано отсей виділ: головою: о. катехита І. Порайко, заступником: п. Антін Клим, секретарем: п. Григ. Ганкевич, касієром: п. Іван Мицак, бібліотекарем: п. Іван Созанський, господарем: п. Ясеницький, контрольором: п. Стефан Дарій. Заступниками виділових вибрані: п. Яворський і п. Смольницький. В сїдуючим числі помістимо справоздане давнього виділу.

Против Григ. Купчанка, редактора „Русской Правди“ і против редактора „Науки“ Козарчука, веде ся в краєвім суді карнім в Чернівцях слідство задля злочинства забурення публичного спокою (§ 65 з. к.) В сій справі їздив судія слідчий, совітник п. Володимир Ясеницький до Відня. Про дальший хід сего слідства не можна тим часом подати жадних близких вістей. Григ. Купчанко ще до тепер не вернув з Петербурга.

Рік 1893 єсть роком звичайним і має одже 365 днів. Планетою пануючою на сей рік єсть Меркурій. 16. н. ст. цвітня припадає цілковите затьміне сонця, котре у нас буде можна видіти. Другого затьміння сонця, котри припадає на 9. і 10. жовтня, ми не будемо видіти. Затьміння місяця сего року жадного не буде. Після передсказань Фальба припадає на сей рік 25 критичних днів, і то 8 першого, 11 другого а 6 третього степеня. Найнебезпечнішим же з всіх днів має бути 16-ий цвітня.

Холера все більше розширає ся в повіті гусятинським в Галичині; найсильнішою вона там єсть в Залучу над Збручем, де одного аж 7 людей були на ню занедужало, а 3 померло. — В Гамбурґу все також ся она розширяє. Щодня надходять з відти вісти о нових випадках занедужання і смерті. — Також і в місті Альтоні положеніє недалеко від Гамбурґа, сконстатовано вже кілька випадків холери.

† Теофіл Никорович

парох в Нових Мамаївцях, упокоїв ся в четвер, дня 17./29. грудня 1892 р. по довгій а тяжкій слабості в 55. році свого житя. Покійник був щирим Русиним, займав ся посилами рускими справами. Вічна йому пам'ять!

Антоній Табакар і Гаїна

торговля коріня, вина і делікатесів в Чернівцях, ринок.

порукає свій багатий склад кави, полудневих овочів, російського чаю, шоколяди, руму Ямайки, та всяких розсолів і лікерів

БОГАТИЙ СКЛАД ВІНА

гуртом і подрібно, по особливим зниженим цінам. — Постійний склад різних товарів з хинського срібла.

Одинокий склад і агентура для Буковини

ц. к. пр. фабрики господарских машин Clayton-a і Schutleworth-a Відень і Лікольн (Англія).

Локомотиві, всякі пауги, молотильні, машини до сїнок, кошеня і тероблення кукурузи, млинки, млини, сікарні, сикавки, помпи і т. д.

Найліпший і найтанщий олій до машин.

Вже готовий

Буковинський православний

КАЛЕНДАРЬ

на рік

1893.

Зміст: Календарь церковний і астрономічний, сьвята червоно друковані. Часть інформаційна: всі належитости штемплів, план їзди і тарифа всіх бук. і гал. залізниць. Устав церковний, богата й ілюстрована часть забавна й наукова оповіщення.

Ціна 40 кр., поштою 45 кр.

Висилає ся лиш за гроші або на замовлені.

Адреса:

Товариство „РУСКА БЕСІДА“ в Чернівцях улица Петровича ч. 2.

